

G V L I E L M I
BALLONII

MEDICI PARISIENSIS CELEBERRIMI,
OPVSCVLA MEDICA,

DE ARTHRITIDE,
DE CALCULO ET
DE VRINARVM HYPOSTASI.

In quibus omnibus *Galen*i & Veterum authoritas contra
J. Fernelium defenditur.

Item libellus *Verè aureus de RHEVMATISMO & PLEV-*
RITIDE DORSALI. Qui duo affectus ab antiquis
non sat abundè fuerunt explicati & definiti.

Editore M. IACOBO THEVART Doctore
Medico Parisiensi Authoris pronepote.

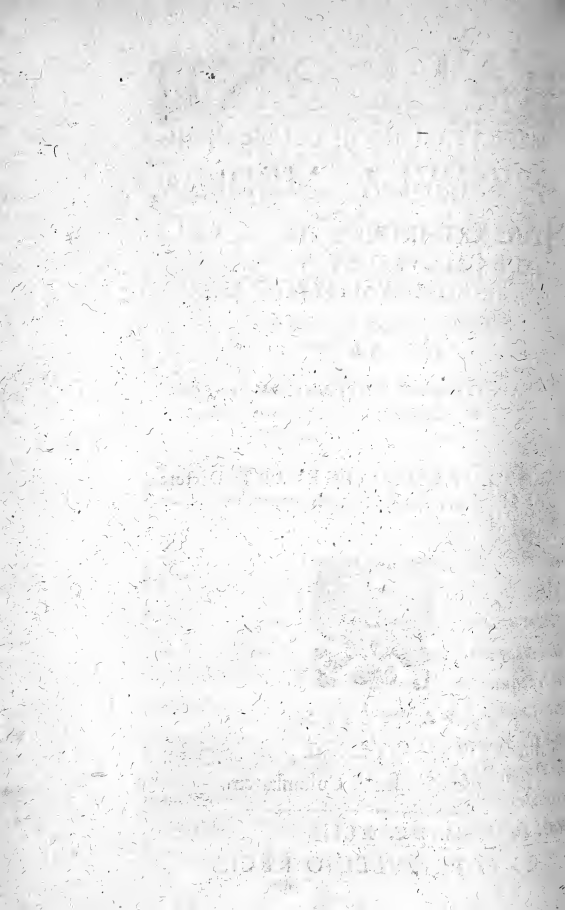
P A R I S I I S.

Apud IACOBVM QVESNEL, viâ Iacobæâ,
sub signo Cochleæ & Columbarum.

M. DC. XLIII.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

NOBILISSIMO
ET CLARISSIMO VIRO DOMINO
IACOBO CVSINOTO
IN VTROQUE REGIS CONSIS-
TORIO SECRETIORI CONSILIARIO,
Professori Regio, & Archiattrorum Co-
miti dignissimo.

IACOBVS THEVART Doctor Medicus
Parisiensis. S. P. D.

Magna certè mihi dubitandi occasio
incessit (Archiattrorū comes dig-
nissime) num hac diu suppressa
Ballonij opuscula de Arthritide
Calculo & Urinarum hypostasi pro Galeni
veterumque defensione aduersus Fernelium
in lucem emitterem, patererque in vulgus ema-
nare; quantum enim salutaris nostræ profes-
sionis exornanda & amplificanda studium me
ad id munus exequendum acrius incitabat,
tantum, Fernelij doctissimorum eloquentissi-
mi viri, fama & existimatio ab eo me reuoca-
bat. Id enim in animo mihi sæpè versabatur.

magni momenti esse , immò multis nefas
videri posse ab huius sententia vel latum
unguem decedere qui tot insumptis laboribus
artem medicam non modo meliori forma red-
didit, sed & , vel testante inuidia , veram eius
imaginem , omnibúsque numeris absolutam
posteritati consecrauit. Verum cum validissi-
mis eruditorum virorum rationibus tanquam
machinis oppugnatam fuisse nouam hanc opi-
nionem è diametro Galeno & veritati ad-
uersam animaduernerem : visum fuit ex cla-
rissimorum medicorum consilio , quibus Bal-
lonij Consilia & Epidemia superioribus an-
nis per me edita non modo in delitijs , sed &
in diuitijs erant , horum quoque editionem
promouere, apertòque Marte pro veritatis tu-
tela Galenique patrocinio velut pro aris &
focis decertare. Peccarem itaque (Vir spe-
ctatissime) in publica commoda, si diutius
paterer remp. literariã carere hoc pretioso mo-
nimento , grauius autem in virtutem, supre-
mãque tuam dignitatem , si te suscepta hu-
ius in Fernelium Archiatrum præstantissi-
mum , à Ballonio Principe Medico com-
mentationis non modo arbitrum aut patro-
num, sed & Ægyptium verè iudicem aquis-
simum non agnoscerem & profiterer. Ar-

chiatrorum comitis dignitatem ijs olim concessam fuisse legimus, qui cūm ceteris præstantiores essent eruditione, experiētiā, & prudentiā non modo Imperatoria aut Regiæ Maiestatis valetudinem curabant, sed & omnes de rebus medicis ortas dissensiones & controuersias dirimebant. Ecquis quæso ortam inter Principes Medicos Fernelium & Ballo-nium litem dirimere, aut de operis præstātia & dignitate melius iudicare potest quam tu qui visendis iuuandisq; populoſa nostra urbis egro-tantibus magna cum felicitate, & Regijs pri-uatisque lectionibus adornandis maxima cum omnium admiratione consenuisti, tandēque ad hoc summum iatrica dignitatis fastigium peruenisti? Quis, inquam, Hippocratis aut Galeni, veterūque scriptorum sententias controuersiarum obscuritatibus implicitas eno-dare, difficiles explicare, aut dubias stabilire melius potest quam tu qui purioris sincerio-risq; doctrina, omniumq; bonarum discipli-narum, nedum Medicinæ & philosophiæ, se-mina assiduis dein vigilijs & laboribus excul-ta cum ipsis naturæ primordijs accepisti à Cla-rissimo Cusinoto parente tuo non minùs me-dendi solertia, felicitate, doctrina, probitate & prudentiā quam etate venerando? Sed quia

elatis in cumulū hisce tuis bonis nihil adiūci po-
test vel it Deus Opt. Maximus tutari propria
quæ dedit, & per te, Regem nostrum potentissi-
mum Imperio Gallico; teque Regi Christia-
nissimo, ordinique nostro celeberrimo diu-
tissime seruare incolumem, ut in posterum
saluberrima facultas nostra (tot nuper agitata
procellis & fluctibus) humana salutis conser-
uatrix, tot honorum altrix ingeniorum, à Re-
gibus fundata, priuilegiis aucta, & à solis,
cum opus fuit, Pontificibus reformata,
Senatus denique authoritate confirmata
natiuum per te splendorem ac decus conserua-
tum, propagatum, & in solido locatum videat,
sentiat, intelligat. Interim vero munusculum
istud sic habeto, ut ipsum, ob Autheris fa-
cultatis olim Decani Medicique Regij sum-
mam eruditionem, & editoris tibi deuinctissi-
mi gratissimam erga te animi voluntatem,
tibi deuotum & consecratum esse existimes.
vale. Lutetia Parisiorum Calend. Septembris
anno Dom. M. DC. XLIII.

N sequenti epistola in eo maxime defudat Author vt probet posteris antiquorum gloria & inuetis auocari non debere, quo minus aliquid aufint, tentent, augeant, illustrent, inueniant, imo ipsi si quid minus rectè dictum, reprehendant & melius reddant. Nisi hoc licuisset, multis retrò actis sæculis infinitorum refrixisset ac relanguisset industria. Et si copiosè id demonstratum est, imò per se ipsum clarum est, tamen vt illustrius fiat, Senecæ, summo iudicio philosophi præditi auctoritate consignandum erit. Qui nos præcesserunt non debent præripere nobis quæ dicamus, sed aperuerunt. Multum interest an ad consumptam materiam, an ad subactam accedas. Crescit in dies & inuenturis inuenta non obstant. Conditio enim optima est vltimi aut inuentoris, aut scriptoris. Parata verba inuenit quæ aliter instructa nouam faciem habent. nec ijs tanquam alienis manum iniicit. Sunt enim publica. Et vt ait Naso.

*Quæ publica tangunt,
Carpere concessum est.*

Et jurisprudentum opinione nil publicum vfucapitur. Et cum maiores nostros gloriæ stimulus instigarit, an ea erit mollitiæ animus vt aliorum territus laboribus nil noui cudat, nil moliatur?

Hoc argumentum tractauit Horatius l. 2. epist. contra eos qui vetustissima quæque poemata aliâsq; res laudant.

AD LECTOREM
M. GVL. BALLONII DOCTORIS
MEDICI PARISIENSIS.

EPISTOLA.

*Suscepta huius in Fernelium commentationis causa
expentur, non tam contradicendi reprehendēdiq; studio,
quam veritatem inquirendi. Doceturque iuniorum quoque
inuenta non esse reiicienda, dummodo ij veterum gloriam
nolint obscurare, quasi cotidie cornicum oculos configant.*

Ta est comparata hominum natura, vt
pro vario naturę instinctu alijs atque alijs
rebus moueantur & delectentur. Et vt
quæque res nobis arridet, ita amor eius
quidam blandus sensim in animos influit,
vt ad hoc se non ad illud adijciant & ad-
iungant. Id quod omnes à natura hauserunt. Nam & in-
fantulos in ipsis cunis cum bruto, certo tamen delectu
quædam res allicit. Hinc nata varia vitæ ratio, hinc stu-
diorum fluxit varietas. Si hunc laudamus quòd ad id se-
se applicat, immeritò eum arguimus qui idem repudiat.
Hæc, credo, causa est cur multis veterum scripta situ ac
pulvere magis obducta placeant: alij recentiorū inuentis
potius moueantur, & prisca, vt ad stomachum minis fa-
cientia, auersentur. Is tamen est rerum progressus vt iu-
niorum labor ad ea accedens quæ excogitauit antiquitas,
omnia meliora faciat, limet ac perficiat. Ac frustra alij
post alios nascerentur, nisi esset, vt annorum, ita labo-

AD LECTOREM.

rum ac operum progressio rebus maturitatem allatura. Sua cuique est tempestiuitas, & quod in ipsis fructibus cernitur quorum prima ex cruditate acerbitas benignioris succi, tanquam nectaris, temperatione conditur, idem in hominum operibus cerni debet. Nil est in rerum natura quod se vniuersum profundat, raroque est diuturnus eius rei succus quæ citò suam maturitatem est affectura. Nil simul ortum ac perfectum, & quod antecessorum aciem effugit, posteritatis limam experitur. Cæterùm nec eorum placet consilium qui solum vetera sequuntur, nec eorum qui ad juniorum inuenta, relictis prisca se applicauerunt. Minuenda hæc opinio ab emulatione, nescio quo animi affectu, & præiudicata opinione profecta. Id facile se affectationis labe inquinaret. Habet antiquitas in quo laudetur, habent & posterit. Quamquam nostra industria excellentium virorum qui nos ut annis, sic autoritate præcesserunt, inuentis ut adminiculis sustentatur. Horum laboribus tanquam vicariis humeris utimur quibus innixi longinquiora videmus quam illi viderint, tamen id quidquid est acceptum ferri debet ijs qui nos humeris sustentarunt. Nisi operam in inueniendo prius posuissent, nostra forte frigeret industria. Non tamen tantum ijs tribuendum qui quidam juniores eò processerint ut nil prisca inuideant. Ac præ ceteris eorum supina est opinio qui quod semel alijs placuerit ita sanctum tenent, ut eam qui contra sentiat aut ignorantia, aut superbia suggillant. Ut in moribus suspensam bene aut male viuendi rationem ex aliorum factis pendere leuius est, sic in artibus ita vacillare ut ex aliorum pendeas opinione ridiculum est. Non quid quisque dicat sentiatur, sed quid verum, æstimetur. Quem veritatis cognitio delectat, is debet, *Nullius addictus* &c. Alioqui vix hominum sannam & leuitatis suspitionem effugiet. Quod si rerum nouitate allectus in alicuius auctoritatem iurauerit, eam potest vsu rerum edoctus, cum se imprudens addixerit, non modo deferere, sed etiam sine scelere ciurare. Is nulla lege tenebitur tan-

AD LECTOREM.

quam militiæ desertor *Ioannes Fernelius* summo vir iudicio, de re medica multa præclare scripsit. Eam domi forisq; aluit gloriam quam pauci assequuntur. Autem nudam & horridam veste & lepore donauit. A deo semper placuit ut magnæ nobis fuerit admirationi. Sed in paucis cepit non placere, & maximè in quibus à veterum sententia deflexit. Eius præsidium ita munitum visum est, ut sub eo mereri ac militare animus fuerit. Primum quidem omnia sese mihi probauerunt, sed cum rem attendi, ab eius castris sensim pedem remouì, à veterum partibus steti quòd iusta magis causa videretur. *Fernelio* me addixeram, sed amor veritatis adduxit. Non in me uet antiquitas aut nouitas, ut in illam partem animus meus inclinet. Non temporum, sed iudiciorum habenda est ratio, hinc enim pendet rerum æstimatio. Maximè attingi partem eam quæ est de Arthritide & de Calculo, quòd in ea parum titubasse videatur. Et cum aliàs, tum in arte medica humanæ vitæ præside, laborandum ne quis ex præiudicata opinione error manet perniciem innumeris creaturus. Veritas licet oppressa, vincit tamè, & opinionum commenta delet dies, naturæ iudicia confirmat. Dum hanc honestam excusationem prætexo, facile me maleuolorum linguæ procacitatem declinarum credo. Magni referre putaui si quid hîc quòd verum non sit, statuatur. Qui enim de industria in falso conuiuet, is aut inertix, aut ignorantix suspicionem incurrit, & tacite veritatis bellum indicit, qui cum possit, falsum non oppugnat. At, dices, scribentium famæ detrahitur quid tum? Non est tam pertimescenda læsa leuiter quorundam famæ suspicio, quàm prætermissi in veritate confirmanda officij accusatio. Si quid hîc peccatur, id se utilitate publica, tanquam firmo tuetur præsidio. Simulatione falsitas corroboratur, & mollibus nostris sententijs scribentium alitur ignorantia. Si quid in salutem ægrorum redundat, magis peccat qui conuiuet, quàm qui scripsit. Is enim veniam deprecari potest. Cum cuique, innata in nos indulgentia, sua scripta placeant, facili

AD LECTOREM.

à veritate est deflexus. Contrà, æquum iudicem implorare potest; qui à se nil humani alienum putat. Nisi si quem sua *εικονή* transuersum agat, vt errare se ne possit credat. Et arbitri etiam honorarij partes agit, qui candido animo aliena scripta æstimat, vt ne sit in alieno opere nimium ingeniosus. Nec placet eorum censura qui in præsens de rebus iudicium importunum vultum non ingenuum afferunt, verus æstimator rationem & iudicium, non rugas & supercilium afferre debet. ingenuum hominem quærimus, non ambitiosè tristem, non laruas, non puerile terribilamentum: Siquidem ratione non supercilio res æstimantur. In alieno opere, si aliàs, candor est adhibendus, vt omnis opprimatur inuidia, cum non verborum acerbitate, sed rationum vi lenitate quadam temperata in errores inquiratur. Si qua immeritò nascatur inuidia, ea homini de vtilitate publica laboranti non est timenda: inuidia enim virtute parta gloria potius censenda est. Hanc gloriam Apelles proposita tabula se posse consequi putauit. Sutorem pupugit, non quod peritorum iudicium reformidaret, sed vt hominis vulgaris impudentiam coerceret. Qui emendat, nullam scriptori facit iniuriam, imò prouidet ne fiat. Emergens veritas falsi radices elidit, nec sinit ea diutius eminere quæ falsi aliquid prætexerunt. Si *Fernelij* omnino scripta non placent, in quo maxime ab Hippocrate, vt à scopo aberrat, non tamen debita laude fraudatur. Non hunc dolorem cineribus *Fernelianis* inuro, nec cum lacu luctor. Quod *Platonis* scripta in omnibus *Aristoteli* non placuerunt, non ideo sua laus *Platonis* detracta est. ingenij aciem, non malitiam *Aristoteles* probauit, & ea contentione res magis illustrantur. Aliena scripta expendere & interlinere cum opus est, hominis est veritatem exquirentis. Omnes, pro se quisque, studere debent, vt discussa ignorantia nube veritas existat: ac nisi maiores nostri id fecissent, in inscientia noctem incidissemus. Malignus est hominum de alijs indicantium animus, nisi solo veri amore instigetur. Misera est eorum

AD LECTOREM.

dem conditio, si diligentia simultatem & malevolentiam parit, & negligentia vituperationem. Arduum est omnibus facere satis. Alij *Fernelij* opera ne pili faciunt, alij mirè suspiciunt. Et ut spernentium opinio à quodam fastidio, quo malè feriatì facile laborant, nascitur, ita nimis admirantium à præcociis amicitia impetu mora, aut admirandi facilitate, tanquam igniculo excitata, sese nimis iactat opinio. Ac utrique peccant. Illi fastidiendi lasciuia, hi præpropere amandi æstu. Nam,

Ab Amore præpropere odium differt parum.

Admirationis sæpè parens est ignorantia. Nec pastor Argonautarum nauem, tanquam quid diuinum admiratus fuisset, si eam aliàs vidisset. Ceterum de me hoc dicam. Consciussum mihi quanti *Fernel.* faciam. Semper putauicuique licere suam sententiam dicere, bonique consuli debere, si ab animo inuidia non ulcerato id sit profectum. Nec à scribendo detertere debuit eius auctoritas & orationis maiestas. Tantum abest ut illustrium scriptorum splendor, aciem animi indoctorum distinguere debeat, & altitudo gloriæ aliorum luminibus obstruere ac officere, quin contra tanquam fax nobis est præferenda qua nos illustrati aliquid præclari moliamur. Et dum hic laboro plus *Fernelio* ad laudem collatum, quam detractum puto fortè in hac graui contentione ipse vincat. Et ideo suscepi ut vincerer. Victus enim non minorem gloriam, quam qui vicerit sum assecuturus. Ita vinci viris bonis gloriolum fuit. Non licuit cū eo iusto militiæ Sacramēto contendere, pugna tamen non fuit detrectanda. Æquitas causæ crimen eleuabit. Non spes victoriæ quæ homines leues alit, non contradicendi studium, sed amor veri ad id inuitauit. Si indicta causa *Ferneliū* victum diceremus, nostra hæc culpa, nostrum hoc crimen foret. Si nostræ orationes cum illius argumentis conferuntur, singulæ inferiores erunt, in turba fortè superiores. Si non pondere, numero vincemus. Non mea laudo, sed remoueo multorum licitatione qui quoniā nil secum ferunt pretij, nepili quidem li-

ADLECTOREM.

cetur vel optima. Et qui scribendis libris operam dat in ea est ipse fortuna in qua is qui in scenam prodit spectante Roscio. Quidam quò plus alijs sapere videantur, ambitiosè tristes esse solent. Contra quibus natura meliorem in solem indulsit aliorum labores si populo profint, laudant. Librorù hæreditatem aut amittere, aut alterare desidia est & malitia. Contra hæredis boni frugiq; seruare legata, ac augere, cum etiam in quisquilijs aliquid nitidi lateat. Ac horum iniquè alienos labores obseruantù turba ideò latius manat, quod nulla lex in eos scribatur qui ijs quæ ignorant contradicunt. fas est iniurias iudicio persequi, & qui falso accusat, quique late intendit, ea mulctatur poena; qua accusatus, si conuinceretur, plecteretur. Sed in calumniatores nil statuitur, quo fit vt audacissimo cuique ad scripta Doctorum detorquenda aditus pateat. Ac in ea incidimus tempora, vt quò quis in alienis censuris est malitiosior, eò acutior ingentiosiorq; habeatur. Vtinam mos Ægyptiorum retineretur, vt aliorum inuenta communi ascensu probata publicis columnis imponerentur. Si quid imperitum, supprimebatur. Sic gliscenti ac lasciuienti sciolorum gloriolæ germana virtus probis moribus ac legibus alta ac educata resistebat. Nec omitti debet eorum audacia qui fortissimos quosque aggrediuntur, quo pretium operæ maius fecisse videantur & magis, iuueniliter tamen gloriari possint. Si vicerint, plus accedet gloriæ, si ceciderint, minus dedecoris. Enimverò hac oratione propectiore prælusimus, vt honesta ratione tacitæ aliorum reprehensioni occurreretur. Quis enim cum non arguat qui olim *Ferni* y scripta non probavit, aut si probavit, nunc sui dissimilis ac desultorius eadem repudiavit. Ipsi nos causam nostram agere volumus, nec cuiusquam opem implorare qui nos excusaret. aut ficta accusatione nos deferret. Id suspitione fraudis non careret, & cum velut prævaricatorē nobis apponeremus, id quod acutorum iudicum aciem non effugeret. At lectio horum libellorum in quibus stylum pressi, ne è dispu-

AD LECTOREM.

tandi genere succincto dissiliret omnium fidem faciet. Interea æquum iudicem appello, à quo dum lis pendebit vindicias postulamus, vt tantisper rei controuersæ possessores simus, donec lis dirimatur. Nil deterius in possessione contingeret. Et si aduersarius sponcione me prouocauerit certæ æstimationis, quam amittam ni mea fiat hæreditas, hoc promitto, si causa cecidero, cum nullo dolo litem intenderim, poenam quantamuis, lite contestata, me daturum. Sin minus licet Sacramento cum eo contendere, vt deposita velut pecunia ei cedat qui vicerit. Si vterque victus fuerit, cuidam tertio, tanquam ætario cedat. Hoc meo labore fruetur quisquis eo in nos candore fuerit, quo nos in *Fernelium* fuimus. Quamquam non eadem omnino ratio. Nam qui hos libellos lecturus est, vt æstimator litis erit. Nos qui animaduersione delatoria vtimur, non tam æstimatoris quam censoris (si modo hoc nomen durius non erit) sed nominis tristitiam res ipsa & utilitas, & candor noster mitigabit personam sustinemus. Vale Lutetiæ Parisiorum 3. Idus Nouemb. 1591.

In *Ballonij* Librum de Calculo.

THeuarde, Vestri gloriam Collegij
Ne publicare differas *Ballonium*.
Nam quæ disertè disputat de calculo,
Numeris (vt aiunt) absoluta sunt suis.
Et singularum comprobanda calculis.

H. Valerius

AD LECTOREM

DE CAUSA SVSCEPTI
HVIVS OPERIS.

*E mirère nouis quòd de scriptoribus vnus
Audaci carpat Ferneliana stilo.
Quæ nunc sunt magno medicorum tuta fa-
uore,
Aureolis etiam digna nitere typis.
Scripta olim hæc toti dederat vir maximus
orbi,*

*Et fama diues, diues & ille libris.
Doctorem ingenij sese bene nata probarunt,
Atque Asclepiadis iam placuere viris:
Auspicijs liquidum felicibus aëra spirant,
Gratia & auctori sæpe relata suo est.
Sed nouus exsurgo medicæ tirunculus artis,
Perfrictâ veterem fronte laceSSo ducem.
Arguo Fernelium: per me detecta pateſcunt
Quæcumque in magno menda latent opere.
Tempus at errores ostendere debuit index,
(Falsa etenim tempus prodere dicta solet)
Esse ut non videatur opus, Censore siuero,
Qui dudum cunctis scripta probata notet.
Tentantur frustra bene nota volumina, frustra
Lydius explorat scripta probata lapis.
Ferneliana nitent succo, multoque lepore,
Antiquos equant & modo nata libros.
Non ergo Auctoris fatura euiluit huius,
Et labor, atque stilo tradita scripta graui,
Quòd nouus est, quòd eum nostri videre parentes,
Ostensus puero quod mihi forte senex:
Quin potius gallis quod quondam est natus in oris,
Commune ambobus contigeritque solum:
Mulio erit is nobis idcirco gratior auctor,
Sic fueris cunctis nostra probata fides.
Nec de tabifico cuiquam linere (Veneni
Qui mortale genus lentior instar edit)*

Sim suspectus ego, quoniam candore probavi
 Auctoris libros candidiore noui.
 Et quid candidius, genioque quadrantius isti?
 Praeuentus medicas morte reliquit opes:
 Hoc est, innumeros libros, animaeque labores,
 Quod versare manu lecta iuuenta solet.
 Posthuma sic proles gremijs excepta medentum
 Audacter patrijs exijt e laribus.
 Nacta tamen quosdam fato meliore, patronos,
 Et tutelareis sorte beata Deos,
 Qui patris extincti dum prole superstitite gaudent,
 In qua vitalis spirat imago patris.
 Hanc fouère sinu, tanquamque aluère parentes,
 Pollice tum docto perpoliére rudem.
 Sic & amica fides suffectis vicaria patri
 Externam proles posthuma sensis opem.
 Huic ego non granior, non dicar tristior hostis,
 Si rigidus Censor vera secutus ero.
 Non odium facit hoc, non lior pessima labes,
 Hac animum testor labe cavere meum.
 Perget amor veri, cuius validissima vis est,
 Quae nec amicitia debilitatur ope.
 Humanum est peccare, quibus multa nocent
 Saepe sopore graues scripturienco labant.
 Dum verum inquirō, dum tollo nubila falsa,
 Dum scripta excutio, discutiōque vigil,
 Auctorem iustā non fraudo laude disertum,
 Huic à me meritis sed tribuitur honos.
 Si trutinā aequali, iustāne examino lance.
 Fernelij libros, gratia agenda mihi:
 At si futilibus contrā rationibus utor,
 Momenti pereunt qua leuitate sui:
 Me nota deceptum merito censoria plectas,
 Pro laude inuidiam concilietque mihi.
 Sannam hominum semper tulit, & dicteria lingua,
 Quicumque in scriptis Censor iniquus erat.
 Lutetiae 22. Septemb. anno D. 1591.

INDEX

RERVM ET VERBORVM,

QVÆ IN HIS GVIELMI BALLONII
Medici Parisiensis celeberrimi, de *Ar-
thritide, Calculo, & urinarum hypo-
stasi* libris, maximè obseruari
debent.

A

A bscessus critici in articulis unde.	pag. 5
Abscessus in articulis an sanguineus sit	
in costis & visceribus.	pag. 7
Abscessus Varii,	pag. 135
Acer calor an cruditatis auctor.	p. 104
Acetabulum an humorem recipiat.	pag. 5. 6. & seqq.
Actiōes omnes quonam tempore sint legitimæ.	pag. 121
Actuarii sententia de coctione.	pag. 97
Acuti morbi paroxysmus qualis.	p. 129
Adeps. cur non habeat sensum	pag. 15. in marg.
Ætati cuique vt sua est sanitas, ita sua molestia & morbus.	pag.
43	
Ægri quomodo morbis liberentur.	p. 145
Ætij locus de eo quod podagra non suppuret.	pag. 17
Affectus renum quid sit apud Hippocratem	pag. 51
Alexandri Aphrodisiensis locus de eo quod queritur, quomodo	

RERVM ET VERBORVM.

- fiat ut maior sit dolor cum in angusto est quam cum in lato & amplo.* pag. 40. & seqq.
- Alimentipartes quot & quanam sint.* pag. 96
- Alterationes in corpore quot fiant.* p. 118
- Alui astrictio quid ad lapidum concretionem faciat.* pag. 57
- Aluinarum fluxionum caput quodnam sit, iuxta Hippocratem.* pag. 9.
- Angustia meatuum in pueris an causa concretionis esse possit.* pag. 67
- Angusti meatuum an sit una ex causis coagmentationis.* p. 74
- Angustie & oppressiones cur initio febrilium paroxysmorum fiant.* pag. 122
- Aphrodisiei problema: senes & pueros magis calculis esse obnoxios, Hippocrati repugnans.* pag. 11
- Aque & Aqua differentia.* pag. 47
- Aqua potio in calculo quam utilis.* pag. 80
- Aquilonii Autumnii effectus.* pag. 21
- Aquosa Urine quid significant.* pag. 99
- Arnaldi Villanouani de curando calculo sententia.* pag. 64. 65
- Arenule an sæpe sæpius à rene descendant.* pag. 68. 69
- Arenularum concursus an sit necessarius ad coagmentationem, si per se & primo lapidem vesica cogit.* pag. 72
- Earum creatio cuiusmodi tribuenda.* Ibid.
- Quotuplices sint arenule.* Ibid.
- Arenula in quibus potissimum reperiuntur.* pag. 79
- Arenula an à pure nasci possint* pag. 50
- Arenulas in vasis ipsis quid pariat.* p. 55. 56
- Articulares dolores quomodo iuueni cuidam contingere.* pag. 9
- Articulares morbi quandoque euacuationem bilis postulent.* pag. 19.
- Vnde oriantur & an sint Arthritis.* pag. 20
- Articulares dolores quare noctu exacerbentur.* pag. 31
- Articularium morborum seuities quando maxima.* pag. 20
- Articularis dolor unde iuxta Hippocratem.* pag. 12
- Articuli unde tanto dolori obnoxii.* pag. 40
- Articulorum dolor generalius sumptus an idem sit cum Arthritide.* pag. 3

RERVM ET VERBORVM.

Articulum occupari quid sit.	pag. 6
Et quid articuli nomine intelligatur.	Ibid.
Arthriticis quàm saepe inutiliter medicamenta exhibeantur.	p. pag. 34. 35. & seqq.
Arthritidis origo qualis sit.	pag. 2
Arthritidis materies & locus.	pag. 6
pag. 17. 18. & seqq.	
Arthritidis aliæ causæ.	pag. 22. 23. 28. 33. & seqq.
Arthriticorum longa est vita, prouerbum vnde ortum.	pag. 26
Arthritis an à sanguine, an humor à venis & arteriis, an à se- lo capite in venas refundatur.	pag. 4
Arthritis cur fere medendo ingrauescat?	P. 31. 32. & seqq.
Arthritis quare vocetur medicorum opprobrium.	pag. 3. 32
Varia eius sedes.	pag. 4
Arthritis quam vtilis saepe mortalium generi.	p. 34. 35. & seqq.
Arthritis quid sit & quando dicatur esse.	Ibid.
Asini lactis vsus in curatione calculi.	pag. 80
Asthmata in senibus vnde ortum habeant.	pag. 52
Athletarum diæta quam fuerit.	pag. 47
Et an aliter in otio, aliter in negotio ali solerent.	pag. 46
Aurium dolor qualis sit & vnde.	pag. 4
Autumni Aquilonis effectus.	pag. 21

B

B ili naturali an suum serum adsit.	pag. 92
Bilis quid sit.	pag. 95. 96
Biliosi hominis calculo impediti historia.	pag. 79
Bilis qualitates.	pag. 4
Biliosi morbi cur circa meridiem exacerbentur.	pag. 31
Biliosi morbi quomodo soluantur.	p. 135
Bilis diuersæ partes.	pag. 136
Biliosus humor quomodo differat à crudo.	pag. 138
Biliosis vnde aliquando humores sinceri.	pag. 92
Bilis differentie.	Ibid.
Biliosus cur non adsit hypostasis.	p. 104
Biliosorum morborum materia quam sit.	pag. 129
Biliosus abscessus in articulis, an sanguineus sit in costis & vis- ceribus.	P. 7.

INDEX

C

- C**achectici an arthritidi obnoxii pag. 14
Cachexia quare vacuitatem doloris habeat. pag. 13
 Cacochymia succrescentis argumenta quanam sint. pag. 28
 Cacochymia & cruditas quid. pag. 28
 Cruditas quid. pag. 28
 Calculi præcipuum authorem quis calorem acrem fecerit. pag. 61
 Calculi rudimentum omne an à renibus & in renibus sit. pag. 64
 Quinam magis sint ei obnoxii. pag. 65
 Cur potius ren in viris calculo obsideatur, in pueris vesica.
 Ibid.
 Calculi color quidnam indicet. pag. 71
 Calculi in curatione quot & quanam sint spectanda. p. 78
 Calculo cur obnoxius sit unus homo inter animalia. pag. 44
 Aristotelis ad id locus. Ibid.
 Calculo quanam hominis partes obnoxie. pag. 45
 Quinam homines. 47
 Calculo quomodo sit medendum. pag. 64
 Calculo cur ren potius in viro occupetur, puer autem calculo in
 vesica potius laboret. pag. 72
 Calculorum materia quanam sit. pag. 47
 Calculorum in medio nucleum repertum quis tradiderit. p. 67
 Calculorum differentia pro diuersitate personarum qui eis labo-
 rant. pag. 79
 Calculosi quinam maximè fiant pag. 4. & 57
 Calculosis an recte refrigerantia prescribantur. pag. 76
 Calculosorum curatio opportuna. pag. 80
 Calculus quid sit & quomodo differat à lithiasi. p. 44
 cause. Ibid. & seqq.
 Calculus an fiat ex pure. pag. 48. 49. 50
 Calculus renum quomodo differnt à calculo vesicæ. pag. 75
 Calculus vbi propriè sit. pag. 60
 Caliditas vesicæ & totius etiam corporis an ad calculum faciat.
 pag. 50.
 Caliditas venosi generis ad arenulas in vasis ipsis gignendas

RERVM ET VERBORVM.

<i>quantum faciat.</i>	pag. 55. & 56
<i>Calor quotuplex sit.</i>	pag. 50. 51
<i>Calor quo pueri abundant, an generando calculo aptus. Ibid. &</i>	
52	
<i>Calor an coactionis sit auctor quis dubitauerit.</i>	pag. 54
<i>Calor an naturalis an acer & mordax causa calculi.</i>	pag.
55. 56	
<i>Calor an blandus, an solum acer, an uterque calculum producat.</i>	
57. 58	
<i>Calor an statuendus sit primarius lithiascos opifex.</i>	p. 60. 63
<i>Calor quisnam sit precipuus calculi auctor.</i>	p. 61
<i>Calor acer an cruditudinis auctor.</i>	pag. 104
<i>Calidum absolute in quibus sit.</i>	pag. 60
<i>Cancer quomodo extinguatur.</i>	pag. 2.
<i>Capillarium venarum qualitates quanam sint.</i>	pag. 29
<i>Capilli renum.</i>	pag. 68. 69
<i>Capillorum defluuium & podagra mulieres non laborare cur dicantur & à quibus.</i>	pag. 44
<i>Capillus è pituita ductus quid sit.</i>	pag. 45
<i>Capitis dolores quibusnam magis familiares sint.</i>	pag. 57. 58
<i>Capra an pueris sit conueniens remedium.</i>	p. 78
<i>Caput an Arthritidis auctor.</i>	pag. 30
<i>Et cuiusnam ita visum sit.</i>	Ibid.
<i>Cardialgia vnde.</i>	pag. 100
<i>Carnes an plus attrahant quam venæ ex Hippocrate.</i>	pag. 40
<i>Caruncula renum.</i>	pag. 68. 69
<i>Casei vsus quam periculosus.</i>	pag. 61
<i>Cerebrum cur non sentiat.</i>	pag. 15. in marg.
<i>Chironium vlcus quale.</i>	p. 30
<i>Chylosis quid sit</i>	pag. 96
<i>Chylus ventriculi excrementum vnde materies sanguini subiciatur.</i>	pag. 90
<i>Ciborum simplicium quanta sit opportunitas.</i>	p. 46
<i>Coactionis parens quanam sit.</i>	pag. 53. 54
<i>Quotuplex sit coactio.</i>	pag. 54
<i>Coagmentatio quotuplex sit.</i>	pag. 55
<i>Coagmentatio à quo fiat.</i>	p. 56

INDEX

Coagmentationis causa an esse possit meatuum angustia.	p. 74
Coalitus occasio quanam sit.	pag. 6
Coctio exacta qualis esse debeat.	pag. 90
Coctio morbi quomodo dicta.	pag. 141
Cuiusnam sit opus.	pag. 144
Coctiones securi indicij indicia.	pag. 145
Earum signa quando appareant in urinis.	pag. 145
Coctionis quot sint species & earum uniuscuiusque definitio.	p. 96
Coctionis perfecta & bona indicia.	pag. 98
Coctionis apparentibus signis an possit aliquis interire.	p. 106
Cognitio omnium morborum an peti possit ab urinis.	pag. 87
Cognitiones rerum quam diuersae sint, & unde ista diuersitas.	pag. 1.
Colici dolores febribus succedanei, unde in paralysem deferant.	pag. 27
Colligationis renum vel totius corporis, indicia.	pag. 106
Color calculi quidnam indicet.	pag. 71
Concretio callosa in pueris quid sit, & quomodo fiat.	p. 53
Cur non antecedentes senii partes illam promoueant, sicut & extrema senectus. Ibid. & seqq.	
Concretio an in pueris fiat potius post mictum quam antemictum.	pag. 59
Concretio prima unde fiat.	pag. 67
Concretionis species diuersae.	p. 55
Contrariis an delictari videatur natura.	pag. 46
Cor an sit calculo obnoxium.	pag. 65
Coryzae causa qualis sit.	pag. 32
Corporis caliditas an ad calculum faciat.	pag. 50
Corporum alterationes quot & quales assignentur.	pag. 118
Corrumpi & in pus conuerti an idem.	pag. 48
Corruptionis effectus quinam.	pag. 50
Crisis in quo consistat.	pag. 123
Coxendicum morbus ex quibus causis fiat in plerisque.	p. 23. 24
Crassamentum in renibus puerorum an causa concretionis esse possit.	pag. 67
Crassitiei ratio & effectus.	pag. 61

RERVM ET VERBORVM.

Craſſities Vrinarum quanam laudabilis apud Hippocratem.
pag. 10.

Creatorem aliquem rerum Galenus agnouit.

pag. 90

Cruditatis an hypochaſeos materia.

pag. 104

Vnde oriatur.

Ibid.

Cruditatis parens quanam ſit.

pag. 45. 47

Crudus humor in quo differat à bilioſo.

pag. 138

Cyſtis fellis cur calculi non expers.

pag. 45

Cyſtis an ſit calculo obnoxia.

pag. 65

D

D*Effluuium capillorum & podagra mulieres non laborare
cur dicantur & à quibus.*

pag. 44

Defædæ Virgines cur ſuras & articulos doleant.

pag. 11. 12

Dentium dolor quomodo per tumorem euaneſcat.

pag. 38

Dentientes quibus malis obnoxii.

pag. 43

Dentium dolor qualis ſit, & vnde.

pag. 40

Deſipientiæ ſigna.

pag. 134

Diabetes ex quo naſcatur.

pag. 56

Diuina quanam appellentur.

pag. 21

*Diuretica medicamenta quanam ſint & quomodo diſtinguantur
ab arthriticis apud Galenum.*

pag. 80

*Diureticorum formula quas magni facit muliercularum garru-
litas.*

pag. 77. 78

Dogmatici quales ſint & quomodo differant ab Empiricis.

p. 2

Dolor quid ſit ex Seneca.

pag. 38. 39

Dolorem cur minus ferant imperiti.

pag. 40

Dolores quare noctu exacerbantur.

p. 31

Dysenteriarum caput cauſa iuxta Hippocratem.

pag. 9.

Dysenteria vnde oriatur.

pag. 10

E

E*Laterio an exagitandi pueri ex Hippoc.*

pag. 78

Elephas quale ſymptoma apud Hippocrat.

pag. 20

Eius curatio.

p. 30

Ellebori vſus à quo in curatione calculi præſcriptus.

p. 78

Empiricorum & methodicorum inſtrumenta quanam ſint.

p. 1

Quomodo differant.

pag. 2

Enaerema quid ſit.

p. 128

INDEX

<i>Eneorematidis & hypostaseos an materia eadem.</i>	p. 94
<i>Epilepsia an pueris magis familiaris quam lapis in vesica.</i>	p. 44
<i>Epileptici quomodo curandi.</i>	pag. 29
<i>Erasistrati opinio de sedimento febricitantium.</i>	pag. 120
<i>Erysipelas in cute unde.</i>	pag. 7
<i>Erysipelata quomodo temperentur.</i>	pag. 32
<i>Erysipelata quomodo se prodant.</i>	pag. 129
<i>Exanthemata an & quibus Utilia sint.</i>	pag. 36
<i>Excrementa quid sint.</i>	pag. 89. 90
<i>Extipiscum diuinatrix turba.</i>	pag. 86

F

F <i>Abarum & Orobi usus quampericulosus.</i>	pag. 68
<i>Facem urinarum inter & veram hypostasim quanam sit differentia.</i>	pag. 106
<i>Fax quid sit.</i>	pag. 96
<i>Febris laboriosa an idem sit cum arthritide.</i>	pag. 3
<i>Febrēs continuæ quomodo in dolores articulares terminentur.</i>	pag. 25
<i>Febricitantes cur ob hypostases urinarum non desinant febricitare.</i>	pag. 106
<i>Febrilium paroxysmorum initio, cur angustiae & oppressiones fiant.</i>	pag. 122
<i>Febris communis animantium hostis, sine qua nulli vincens vita abrumpi potest.</i>	p. 44
<i>Fernelii opinio de Arthritidis causis.</i>	pag. 6
<i>Deffenditur.</i>	pag. 7
<i>Fernelii opinio de materia arthritidis agitur.</i>	pag. 17
<i>Fernelii aestimatio apud auctorem.</i>	pag. 67. 68
<i>Eius verba de causa calculi.</i>	ibid.
<i>Disputatio. ibid. & seqq.</i>	
<i>Fernelius de calculi sede quid senserit & quomodo arguatur.</i>	pag. 65.
<i>Fernelius ubi secum pugnet.</i>	pag. 124
<i>Flatus in punctura nervi quo abeat.</i>	pag. 41
<i>Fluxionum à capite orientium genera quot sint.</i>	pag. 7
	Fluxio

RERVM ET VERBORVM.

Fluxionum aluinarum caput quodnam sit, iuxta Hippocratem.

pag. 9

Frigida semina quanto vsui in calculis.

pag. 81

Frigiditas vesicae quomodo coagmentationem faciat.

pag. 61

Frigus an possit esse tantum vt calculum fingat.

p. 66

Fructus horarii quinam sint apud Hippocratem.

pag. 92

Fuliginis materia quanam.

pag. 96

G

Galeni opinio de pituita, quod sternutamentum non cieat,
nisi in flatum vertatur.

pag. 33

Galeni locus de ciborum varietate oppugnatur ab Aristotele.

p.

46

Galeni opinio de suffusionum & calculorum sede.

pag. 65

Galenus creatorem aliquem rerum agnouit.

pag. 90

Garrulitas muliercularum quam magni facit diureticorum formulas.

pag. 77. 78

Gentilicia & hereditaria diathesis quam potens.

pag. 76

Grumi renum.

pag. 68. 69

Grumi & puris effectus.

pag. 69

H

Habitus morbi quinam sint.

pag. 29

Hæmatosis quid sit.

pag. 96

Hæmorrhagiae an iuuenibus utiles sint.

pag. 26

Hælus materia quanam sit.

pag. 96

Helluonis cuiusdam historia.

pag. 10

Hemierania quid sit.

p. 16

Galeni de ea locus.

pag. 19

Hepar an sit calculo obnoxium.

pag. 65

Hereditatis iure an ad posteros morbi perueniant.

pag. 47

Hemiplegia unde fiant.

pag. 20

Et quando 21.

pag. 7

Herpetes in cute unde.

pag. 13

Hippocratis locus de morbis nervorum repullulantibus.

pag. 13

INDEX

- Quid nervosi nomine intelligat.* Ibid.
- Et nervorum genus quale sit.* Ibid.
- Hippocratis opinio de eo quod quaeritur an mulieres podagra laborent aut capillorum defluvio.* pag. 44
- Historia helluonis cuiusdam.* pag. 10
- Historia mulieris dolores articulorum immanes experta.* pag. 34. 35
- Historia hominis biliosi calculo impediti.* pag. 79
- Homo cur solus inter cetera animalia calculo laboret.* pag. 44
- Horarj fructus quinam sint apud Hippocratem.* pag. 92
- Horatij locus de simplicium ciborum opportunitate.* pag. 46
- Hordeatorum vsus in curatione calculi.* pag. 80
- Humida nimium cur non habeant sensum.* pag. 15. in marg.
- Humiditate an siccitas salubrior.* pag. 21
- Humidum magis obnoxium morbis.* pag. 14
- Humores quam varij & quam diuersis modis peccent in corporibus.* pag. 150. 151
- Humorum copia ipsa sese obruens, quomodo sensum parti adimere soleat.* pag. 40
- Hydropici cur non fiant Arthritici cum suppetat materies.* pag. 11
- Hydropicis cur non adsit dolor.* pag. 12
- Hypochondriaci cur pungentibus adeo doloribus affligantur.* p. 10
- Hypostases in morbis quotuplices sint ex Hippocrate.* pag. 128
- Hypostaseos nomen quomodo hic sumatur ab auctore.* pag. 93
- Hypostaseos differentie.* pag. 97. 98
- Hypostaseos Urinarum vera distinctio ex Galeno.* p. 101
- Hypostaseos materia Vtrum in sanis & aegris eadem sit.* pag. 104
- Hypostaseos materia quomodo in sanis & aegris dicatur eadem.* pag. 150
- Hypostasis urinarum an puri proportionem respondeat.* pag. 98 & seqq.
- Hypostasis cur multa sit hyeme etiam in sanis, & aliis temporibus non sit.* pag. 104
- Hypostasis quare analogiam habeat cum pure.* p. 146

RERVM ET VERBORVM.

I

I choris origo.	pag. 21. 22.
Vis.	Ibid.
Facilis generatio.	p. 23
Ictერი tibias quantum doleant.	pag. 12
Vnde tantus ille dolor.	Ibid.
Imbecillitas partis an causa sit morbi redeuntis.	pag. 31. 32
Imbecillitatis partis effectus ad Arthritidem.	pag. 15
Imperiti cur minus ferant dolorem.	pag. 40
Inflammatiō Umbilici quos potissimum adoriatur.	p. 43
Ingluuii effectus.	pag. 45
Intellectus nostri cognitio cum nocturnarum oculis ad lumen diurnum comparatur.	pag. 1
Intestinum à quo scribatur calculi sedes.	pag. 69
Ischiade laborare an idem sit quod Arthritide.	pag. 3. 4
Cur eius materia aliò non conferat.	Ibid.
Ischiadum magna vbertas vnde.	pag. 20
Ischias quomodo contingat.	pag. 9
Ischias vnde fiat, & quomodo curetur.	pag. 32
Iudicij maturi indicia.	pag. 149
Lucenti quomodo articulares dolores contingere.	pag. 9

L

L aboriosa febris an sit idem cum Arthritide.	pag. 3
Laboriosa tussis.	pag. 9
Laboris fuga quid efficiat.	pag. 1
Lac in pueris calculorum auctor.	pag. 56
Lac an possit facere ad lapidem.	pag. 74
Lac in vniuersum prohibetur in curatione calculi prater asinum.	pag. 80
Lactea cur appareant vrina.	pag. 100. 101
Lapis in vesica an pueris magis familiaris, quam epilepsia.	p. 44
Quomodo curandi sint illi qui hoc morbo laborant.	Ibid.
Lapis quomodo fiat in pueris.	pag. 45

INDEX

Lapis & calculus an differant	pag. 47
Item lapidosi & calculosi.	Ibid.
Lapis nomine quidnam intelligatur.	Ibid.
Lapis in quibus potius contingat.	pag. 51
Lapis ubi primo fiat.	pag. 55. 56
Lapis an & cur potius concreascit in pueris quàm in aliis aetatibus.	pag. 59
Lapis an facile cogatur.	pag. 61
Lapis quibus partibus contingat ex Galeno.	pag. 65
Lapides quomodo cogantur in renibus.	pag. 48
Lapides quot & quibus in locis cogantur.	pag. 54
Lapis materiam quamnam Galenus constituat.	pag. 50
Lapis causa efficiens & materialis quæ.	p. 65
Lapis in medio repertus nucleus. p. 71. 72. & seqq.	
Lapidum renum & vesicæ differentia.	p. 75. 76
Lapidum differentia pro diversitate personarum in quibus reperiuntur.	pag. 79
Lassitudinis dolor unde oriatur.	pag. 34. 35. & seqq.
Lepra quo tempore maxime expullulent.	pag. 16
Leucophlegmatia quare vacuitatem doloris habeat.	pag. 13
Leucophlegmatia unde indolentiam afferat, licet crus & tibia intumescat.	pag. 15
Leucophlegmatia unde oriatur.	pag. 115
Linguae partes cur calculis non expertes.	pag. 45
Libidinosorum commune flagellum quodnam sit.	pag. 28
Ligamentum quotuplex sit.	pag. 16
Lithias eos parens quanam sit.	pag. 44
Quorumnam sit propria lithiasis ex Hippocrate.	pag. 44
Quomodo differat à calculo.	Ibid.
Lithias eos an statuendus sit primarius opifex calor.	p. 60. 63
Lithiasis quibus propriè attribuenda.	pag. 53
Lithiasis quot fiat modis in viris & in pueris.	pag. 59. 60
Lithiasis quorumnam sit propria affectio.	pag. 70
Lunaticus morbus quàm difficulter curetur.	pag. 2
Lyci opinio de urina.	pag. 93

RERVM ET VERBORVM.

M

- M** Acilentorum articuli cur mucosiores quam succulentorum. p. 21
- Materia morbifica quot & quibus modis excludatur. pag. 152
- Maturi iudicii indicia. pag. 105
- Meatuum in pueris angustia an causa concretionis esse possit. pag. 67.
- Meatuum angustia an sit una ex causis coagmentationis. pag. 74.
- Medici præcipua cura in quo posita esse debeat. p. 2
- Medici olim agros non adibant nec visitabant: sed domi consulebantur. pag. 85
- Medici otio & literis abutentes in cognoscendis vrinis magni augures. pag. 86
- Medicina ars quomodo exerceri debeat. pag. 3
- Medicorum quorundam fucus. pag. 86. 87
- Medulla spinalis cur non habeat sensum. pag. 15. in marg.
- Melancholici cur pungentibus adeo doloribus affligantur. p. 10
- Melancholici humoris effectus. pag. 12
- Melancholicus morbus cur circa vespertam exacerbetur. pag. 31
- Membrarum inuersiones quando & quomodo fiant. p. 13
- Mentagram in Italia qui & quomodo sensere. p. 44
- Mesenterium quot morborum fons. pag. 129. 130. 131
- Methodicorum & Empiricorum instrumenta quanam sint. pag. 1.
- Quomodo differant. pag. 2
- Micturientis dolor an augeat lapidem. pag. 51
- Mitificatio omnis cuiusnam agentis sit opus. pag. 144
- Morbi curatio quantum pendeat à cognitione. pag. 2
- Morbi quare noctu exacerbentur. pag. 31
- Morbi an ad posteros iure hereditatis perueniant. pag. 47
- Morbi longitudo unde significetur. pag. 95
- Morbi cæctio quomodo dicta. pag. 141
- Morbi quomodo liberentur agri. pag. 145
- Morborum distinctio unde maximè petenda. p. 43. 44

INDEX

<i>Morborum omnium cognitio an peti possit ab Urinis.</i>	pag. 87
<i>Morborum putridorum materia quotuplex.</i>	P. 114
<i>Morborum successionis occasio.</i>	pag. 150. 151
<i>Morborum cognitio quantopere sit diversa.</i>	pag. 1
<i>Morbum committi à bilioso humore an aliud quam committi à crudo succo.</i>	pag. 140
<i>Morbus idem quàm multis modis in uno corpore soluitur & indicetur.</i>	pag. 124
<i>Mucus quotuplex sit iuxta Hippoc.</i>	pag. 7
<i>Mulierculæ ab ore medic. pendentes.</i>	pag. 86
<i>Muliercularum garrulitas quam magni faciat diureticorū formulas.</i>	pag. 77. 78
<i>Mulieres an possint podagra laborare.</i>	pag. 10
<i>Mulieres cur podagra non laborare, nec capillorum defluvio dicantur & à quibus.</i>	pag. 44
<i>Mulierum genus cur in squaloribus molestaretur, cum potius ea constitutio ei profutura esset.</i>	pag. 23
<i>Nequaquam similiter ac viri, morbis illæ afficiuntur.</i>	pag. 23.
<i>Mulierum garrulitas medica artis peritia credita in medicorum contemptum.</i>	p. 86

N

<i>Natura an contrariis delectari videatur.</i>	pag. 46
<i>Natura nostri amantissima aut breuem aut tolerabilem dolorem fecit.</i>	p. 40
<i>Naturæ progressus in urinis fundendis quam admirabilis.</i>	pag. 145.
<i>Naturæ conatus in exernenda re molesta quantum sit.</i>	pag. 25. 26
<i>Neotericorum futiles opiniones de causis calculi recensentur.</i>	P. 72. 73. & seqq.
<i>Nephritici dolores an vere precedant lithiasim vesicæ.</i>	pag. 69
<i>Nephriticorum calculosorum affectus quinam sit.</i>	pag. 76
<i>Nephriticos dolores experti qui vesicæ lapide laborant.</i>	pag. 67.
<i>Nervi cur sicc.</i>	pag. 14

RERVM ET VERBORVM.

Nervi punctura cur deterior quàm incisio.	p. 39
Nervi cur tanto dolori obnoxii.	pag. 40
Nervi punctura quam periculosa.	pag. 40. 41
Nervorum morbi quales sint iuxta Hippocratem.	pag. 13
Quid nervosi nomine intelligat.	Ibid.
Et nervorum genus quale sit.	Ibid.
Nervorum durities cur tantam ad patiendum aptitudinem non impediat.	pag. 19
Nocturnarum oculi ad lumen diurnum cum intellectus nostri cognitione comparantur.	pag. 1
Nucleus in medio lapidis reperti explicatio.	pag. 71. 72
& seqq.	
Nutritio in pueris quomodo fiat.	pag. 53
O	
Obstruētio an sufficiat ad lapidem cogendum.	pag. 55
Oculorum dolor qualis sit & unde.	pag. 40
Ophthalmia sicca calidaque quo tempore maximè populentur.	pag. 22.
Oppressiones & angustiae cur initio febrilium paroxysmorum fiant.	pag. 122
Orobi & fabarum usus quam periculosus.	p. 68
Orgasmus in quibus maxime morbis cernatur.	pag. 124
Ossa quot modis connectantur.	pag. 4
Ossa cur non habeant sensum.	pag. 15. in marg.
P	
Paralysis unde.	pag. 10
Paralytici unde fiant.	pag. 20
Parotides quomodo fiant & unde oriantur.	p. 132. 133. 134.
Paroxysmorum febrilium initio cur angustiae & oppressiones fiant.	p. 122
Pelliculosa purgamenta in mulieribus quae.	p. 45
Pharmacopaei inconsulti quomodo medicos agant.	pag. 86
Phlegmonae quomodo se prodant.	pag. 129
Phlegmonem inter & externos abscessus quanta sit analogia.	p. 124
Phlogoses quomodo temperentur.	p. 32
Piscium Saxatiliū usus in curatione calculi.	pag. 80

INDEX

<i>Pituita arefacta an calculi parens.</i>	pag. 50
<i>Pituita quando dolores inferat.</i>	pag. 14
<i>Utrum producat, & sit sola causa omnium fluxionum ex Platone.</i>	pag. 14. 15
<i>Pituita quid sit.</i>	pag. 101
<i>Pituita qualitas.</i>	P. 4
<i>Pituita peculiaris generatio quanam sit.</i>	pag. 30
<i>An omnis pituita dentes rodar.</i>	Ibid.
<i>Pituita an suum serum adsit.</i>	pag. 92
<i>Pituitam à capite labentem habere quid proprium ad Arthritidis generationem.</i>	pag. 11
<i>Pituitosus morbus cur circa noctem exacerbetur.</i>	pag. 31
<i>Platonis dictum de pituita salsa & acida.</i>	P. 14
<i>Platonis opinio de pituita, quod per se dolorem non moueat (excludit acidam & salum) nisi cum excitat bullas.</i>	pag. 33
<i>Pleuritis quo potissimum nomine significata.</i>	P. 131
<i>Pleuritidum verarum maxima pars unde sit.</i>	pag. 131
<i>Pleuritidum erigo quanam sit.</i>	pag. 19
<i>Podagra quando mulieres aggrediatur.</i>	pag. 10
<i>Podagrica inflammatio cur non suppuret.</i>	pag. 17
<i>Podagra & capillorum defluuium cur mulieres non laborare dicantur & à quibus.</i>	pag. 44
<i>Polycleti regala.</i>	pag. 103
<i>Pueri multi cur facilius in calculum incidant.</i>	pag. 50
<i>Pueri cur & ubi calidissimi dicantur.</i>	pag. 58
<i>Puerorum & virorum differentia in calculorum morbo.</i>	pag. 75. 76.
<i>Pulmo cur calculi non expers.</i>	pag. 45
<i>Pulmo an sit calculo obnoxius.</i>	pag. 65.
<i>Punctio an praecisione tolerabilior, an vero ipsa incisione formidabilior & funestior.</i>	pag. 41
<i>Purgamenta pelliculosa in mulieribus quanam sint.</i>	pag. 45.
<i>Puris quot sint genera.</i>	pag. 49
<i>Puris & grumi effectus.</i>	pag. 69
<i>Puris & hypostaseos analogia an dari possit.</i>	pag. 146
<i>Pus aut purulenta materia an generando calculo apta sit.</i>	P. 47

RERVM ET VERBORVM.

<i>An in Vesica manens propriè calculus sit. Ibid. & 48.</i>	
<i>Pus quomodo puris formam amittat.</i>	pag. 49
<i>Quando lapidescat.</i>	Ibid.
<i>Pus renum.</i>	pag. 68
<i>Putredinis effectus quinam.</i>	pag. 43 50
<i>Putridorum morborum materia quotuplex.</i>	p. 114

Q

<i>Quartana febris quam difficulter curetur.</i>	pag. 2
--	--------

H

<i>Raptus in pueris quid sit & quomodo fiat.</i>	pag. 53
<i>Recens nati cui potissimum morbo obnoxii.</i>	pag. 43
<i>Remedij genus abominandum Seneca quodnam sit.</i>	p. 36
<i>Renum dolor quomodo contingat.</i>	pag. 9
<i>Renum affectus in quibus potius contingat.</i>	pag. 51
<i>Renum ardores quibusnam magis familiares sint.</i>	pag. 57
<i>Renum colliquationis indicia.</i>	pag. 106

S

<i>Sanguini an suum serum adsit.</i>	pag. 92
<i>Sanguinis consistentia ubi plenius tractetur.</i>	pag. 122
<i>Sanguis menstruus & semen unde benigna excrementa dicantur.</i>	pag. 90
<i>Sanguis ut fiat quum multiplices sint preparationes & coctiones.</i>	pag. 102
<i>Sanguis quomodo faciat ad sapientiam.</i>	pag. 121
<i>Saxatiliu piscium vsus in curatione calculi.</i>	pag. 80
<i>Scorti inflammatio cur post tusses sequatur.</i>	pag. 26
<i>Sedimenti vera materia cuiusnam sit generis.</i>	pag. 18
<i>Quando contingat.</i>	pag. 103
<i>Sedimenti augmentum vel decrementum unde proveniat.</i>	pag.

INDEX

- Sedimentum inter Corpus an sit proportio.* pag. 88. & seqq.
- Sedimentum in agro quando multum sit & quando minimum.* pag. 106.
- Sedimentum quotuplex ex Hippocrate.* pag. 106
- Et apud auctorem.* pag. 112
- Sedimentum quid propriè dicatur.* pag. 104. 107
- Semen & sanguis menstruus unde benigna excrementa dicantur.* pag. 90
- Semini quænam ad morbos vis insita.* pag. 47
- Seneca quodnam pronunciet abominandum remedii genus.* pag. 36.
- Senecæ locus ubi explicantur causæ doloris qui in nervosis partibus excitatur, & cur multus humor obruat, non moueat dolorem.* pag. 12
- Senecæ opinio de doloris sede.* p. 38
- Senecæ opinio ex Hippocrate de eo quod queritur an mulieres podagra laborent & capillorum defluxio.* pag. 44
- Senibus cur tam facile arthritis eueniat.* pag. 19
- Septasarij quinam sint.* pag. 86
- Seri qualitas.* pag. 1
- Seri diuisio.* pag. 95
- Serum quid.* pag. 90
- Quomodo appelletur à Galeno* Ibid & 91
- Serum lactis Nicandro quomodo propriè dicatur.* Ibid.
- An serum necessarium sit.* pag. 92. & seqq.
- An natura eo modo serum facere intendit quo & bilem utramque & sanguinem.* Ibid.
- An quia natura illud generat per se, tametsi quis potulentis non utatur, illud producere non desinat.* Ibid.
- Serum naturale unde sit.* Ibid. & 94.
- Sicca nimium cur non habeant sensum,* pag. 15. in marg.
- Siccitas an humiditate salubrior.* pag. 21
- Siccum morbis magis obnoxium.* pag. 14
- Spinalis medulla cur non habeat sensum.* pag. 15. in marg.
- Spiritus in punctura nervi quò abeat.* pag. 41
- Squalor quomodo ichorem parit.* pag. 22
- Eiusdem effectus.* pag. 22. 23

RERVM ET VERBORVM.

<i>Sternutamentum an faciat quouis humor.</i>	pag. 30
<i>Stillicidium urine vnde contingat.</i>	pag. 9
<i>Stranguria quomodo fiat & quando.</i>	pag. 57
<i>Stranguriæ quibusnam magis familiares sint.</i>	pag. 57. 58
<i>Strumæ quæ potissimum ætate in senibus fiant.</i>	pag. 55
<i>Successionis morborum occasio quanam sit.</i>	pag. 150. 151
<i>Succuleniorum articuli cur minus mucosi quam macilentorum.</i>	pag. 21
<i>Succus faciens hypostasim qualis sit.</i>	pag. 140. 141
<i>Sudoris materia vnde sit.</i>	P. 135
<i>Sudorum materia quanam sit.</i>	pag. 96
<i>Suffusio quibus partibus contingat ex Galeno.</i>	pag. 65
<i>Syncerus humor vnde fluat.</i>	pag. 11
<i>Synceri humoris effectus.</i>	pag. 24

T

T <i>Enasimus quando fiat.</i>	pag. 57
<i>Theophrasti locus adducitur de Sero.</i>	pag. 94
<i>Theriacali sali cur dimidia satyrj tollatur ab Aetio.</i>	pag. 28
<i>Thessali methodus qualis.</i>	pag. 24
<i>Tophi vbi & quando concrecant.</i>	pag. 60. 63
<i>Tophus quid & quando nam fiat.</i>	pag. 48. 49. 50
<i>Tusses laboriosæ.</i>	pag. 9
<i>Tyrannus Arthritis & tyrannis Arthritica appellatur.</i>	pag.

37. 38

V

V <i>Arices in Venis vnde fiant.</i>	pag. 40
<i>Venæ cur molliores sint.</i>	pag. 13
<i>Venæ an plus attrahant quam carnes ex Hippocrate.</i>	pag. 40
<i>Venarum morbi quales sint iuxta Hippocratem.</i>	pag. 13
<i>Venosi generis caliditas ad arenulas in vasis ipsis gignendas quantum faciat.</i>	pag. 55. 56
<i>Venosi quinam appellentur.</i>	pag. 74
<i>Veritatis cognitio quantopere diuersa sit & vnde ista diuersi-</i>	

INDEX

<i>Vesica</i>	pag. 2
<i>Vesica quomodo laborat in calculo.</i>	pag. 44
<i>Vesica quomodo communicetur partium vicinarum ardor.</i>	pag. 55. 56
<i>Vesicae lapis an pueris magis familiaris quam Epilepsia.</i>	pag. 44
<i>Quomodo curandi sint illi qui hoc morbo laborant.</i>	pag. 44
<i>Vesica & totius corporis caliditas an ad calculum faciat.</i>	pag. 50
<i>Et quomodo se habeat ad illum.</i>	Ibid.
<i>Vesica frigiditas quomodo coagmentationem faciat.</i>	pag. 61
<i>Veratrum an in curatione calculi usurpandum.</i>	pag. 78
<i>Vini vsus quantum faciat ad calculum.</i>	pag. 76
<i>Vinum quod bibimus an totum in nostram substantiam cedat.</i>	pag. 93.
<i>Virgines defædata cur suras & articulos doleant.</i>	pag. 11. 12
<i>Viri cur à calculo immunes.</i>	pag. 52
<i>Viri cur calculo laborent in rene potius, pueri in Vesica.</i>	pag. 72. 73. & seqq.
<i>Virorum & puerorum differentia in calculorum morbo</i>	pag. 75.
<i>76</i>	
<i>Virus in punctura nervi quò abeat.</i>	pag. 41
<i>Vitilignes quomaxime tempore in corpore repullulent.</i>	pag. 16
<i>Vivere nostrum quid sit.</i>	pag. 76
<i>Vmbilici inflammatio quos potissimum adoriatur.</i>	pag. 43
<i>Volatiliuſus in curatione calculi.</i>	pag. 80
<i>Vomitùs quomodo alui profluuium compeſcat.</i>	pag. 9
<i>Vrina quomodo mouenda in calculo.</i>	pag. 81
<i>Vrina an fiat totum illud quod bibimus.</i>	pag. 93
<i>Quid sit ex opinione Lyci.</i>	Ibid.
<i>Vrina an mutetur & coquatur in renibus & vesica.</i>	pag. 95
<i>An omnis sit serum sanguinis.</i>	Ibid.
<i>Quid sit proprie.</i>	pag. 96
<i>Vrina stillicidium unde contingat.</i>	pag. 9
<i>Vrina splendentes à quibus & quando meiuntur, & quid designent.</i>	pag. 56
<i>Vrina quando magis tenues appareant.</i>	pag. 104.

RERVM ET VERBORVM.

<i>Vrinae distantes quanam sint apud Hippocratem.</i>	pag. 137
<i>Vrinarum inspectio quàm magnam afferat ad cognoscendos morbos opportunitatem.</i>	pag. 87
<i>Vrinarum hypostaseos vera definitio ex Galeno.</i>	pag. 101
<i>Vrinarum effusio mirabile naturæ opus.</i>	pag. 145
<i>Vrinas crassas & brumosas in morbis extenuari quid sit.</i>	pag. 49.
<i>Vterus cur calculi non expers.</i>	pag. 45

FINIS.

INDEX

GRÆCARVM VOCVM,

QVÆ IN HIS GVLIELMI BALLONII
Medici Parisiensis celeberrimi, *de Ar-*
thritide, Calculo, & Vrinarum hypo-
stasi libris, maximè obseruari
debent.

A

Διλον quale.	pag. 2
Αθλητικῆς ἕξεως vires quænam fuerint.	46
Αθρῶς vinum nutrire à quo dicatur.	93
Αιματος σύστασις quæ.	121. 122
Αιμαρην & εὐχαιρην in quo differant	106. 107
Ακοπαι quandonam in vsu.	12
Αλμῶδες corpus quorumnam sit.	28
Ακρητοι humores quinquam sint.	91. 92
Ακρητον quid dicatur.	11
Ακρητον esse humorem apud medicos quid significet.	92
Αποδυνα quando adhibenda.	12
Αποδύων & ἐπιμερσινῶν applicatio quam utilis.	124
Απος pituitæ quædam species cut ita appelletur.	16
Απιπια & ὁμια quomodo differant.	113
Απιπιον quomodo differat ab eo quod est τὸ ὁμῖον.	16
Απιπιον distinctum ab ὁμῖοντι.	74
Αουπίως quid.	111
Ασθεις quandonam fiat.	46
Ασινουσι in senibus à quo celebretur.	19

INDEX

Ατμός quis.	77
Ατμός.	18
Αυήν & ἀναήν quid denotent.	12
Αυχμηρόν.	10. 11
Et ἀυχμός an sit idem cum eo quod est ξηρότης.	Ibid.
Vnde deriuetur.	11

B

Βαίος nomine quid intelligat Hippocrates.	79
Βλαβερὸν χολόδα.	91

Γ

Γένσι μετεσχηκίας quid appellent.	134
Γένσις calculi quæ.	78

Δ

Διαιμόνι calculi quæ.	78
Διαιχμός quid propriè dicatur.	91
Διαχωρήσεις significaciones.	93
Διέξοδος calculi.	78
Διουρήν quid sit.	121
Διουρητικὰ quàm vtilitatem adferre possint calculo impediis.	79. 81
Δυστακία ulcera quænam sint.	128

Ε

Εἶν quid vocent.	19
Ελκοί πάρες Hippocrati quænam dicantur.	49
Εναιώρημα græcis quid sit.	94
Εξάνθημα quid sit.	30
Εξατμίζεν quid significet.	51
Εξως ἀθλαπκῆς vices quænam fuerint.	46
Επικασσεις membranarum vnde & quando fiant.	13
Επικρύσις ad quid.	25
Επικρύσις καὶ ἀποδύσις applicatio quam utilis.	124
Επίεσις.	113
Επιλογισμὸν defini i io.	1
Ευδῆς picuita quænam sit.	16
Εἴχμεν καὶ ἄνμεν in quo differant.	106
Επίδρωσις quid.	96

GRÆCARVM VOCVM.

Θετον quale sit.
Θεμεν ἰσμεν de quo audiendum.
Θεμεν quinam dicantur.
Θεμεν ἰσμεν quinam.
Θεμεν ἰσμεν quos vocet Hippocrates.

Χὸρ sine αἷμα ἰσμεν.
Quenam sit eius materia.
ἰσμεν ἰσμεν de quo audiendum.
ἰσμεν ἰσμεν quid efficiat.

Καταλγία.
Καταμνησία ἰσμεν græce quænam sint.
Καταρρίξιν.
καταρρίξιν sudor.
Καταρρίξιν quomodo vertat auctor.
Καταρρίξιν & συστάσις ratio vbi potissimum habenda.

Λεπὸν αἷον & λεπὸν.
Λεπὸν varia acceptio.
Λεπὸν ἰσμεν nomine quid significetur.
Λεπὸν ἰσμεν quibusnam veteres accommodarint.
Λεπὸν ἰσμεν nomen ad quid propriè referatur.
Λεπὸν ἰσμεν in nobis occasio quænam sit.
Λεπὸν ἰσμεν quid, quibus & à quo propriè attribuitur.
Λεπὸν quid propriè
Λεπὸν ἰσμεν quomodo definiantur.
Λεπὸν vox quomodo reddatur.

Μετῶν humor quis.

Ναυτίσις ἀπὸ δυνάμεως.
Ναυτίσις quid sit.
Ναυτίσις ἰσμεν definitio quo pertineat.
Ναυτίσις quid appellent.

Ξεῖν nomine quid intelligatur & an sit idem cum eo quod est αὐχμῶν.

Οδυνάσις ἀπὸ δυνάμεως definitio quod pertineat.
Οδυνάσις causa quænam sit.
Οδυνάσις quid faciat.

Οἷος quid propriè dicatur.

An in cibis ipsis inclusus.

Οἷος an inclusus in cibis ipsis imo in simplicibus.

Οὐρετικόν nomine quid intelligatur.

Οὐρετικῶς, οὐρηματικῶς, & οὐρεν differentia quænam sit.

Οὐρητικῶς vocem quomodo interpretetur Galenus.

Οὐρητικὰ quæ.

Οὐρητικὰ medicamenta.

Οὐρεματικὴν magnum quem mulierculæ medicum appellant.

Et an οὐρεματικὴ ad morborum omnium cognitionem conferre possit. 86. 87.

Οὐρεπότης & οὐρεφάρις quem fucum faciant populo.

Οὐρεῖς & οὐρημα quid Nicanoro & aliis.

Οὐρημα τῆς τριφύτης Galeno quid sit.

Π

Παχύτης an idem quod πίπτειος.

Παχύτης non habere aquam.

Πεπτομοῖ & πύψιος differentia.

An idem utriusque auctor.

Πεπτομοῖ quomodo explicandus.

Πικροχόλις unde sapè humores sincerius.

Πικροχόλις & πυκροχόλις.

Πύψιος quid gignat.

Πύψιος & πυκροχόλις quid vocent.

Ραῖς quid significet.

Ραῖς viridis mulierum unde sit.

Ραῖς quandonam corpus dicatur.

Σαρκίς quid significet.

Σαρκες ἑλκεῖ quænam dicantur Hippocrati

Σινάμορα & χολόδα.

Σιρόν & δινές quid vocet Hippocrates.

Σιρόν & δινές ναυτώσεις.

Σπάρμα quidnam vocetur.

Σπαραγχοσέπων turba quæ & unde manarit.

Συναγμα vox latius explicatur.

Συναγμα in vesica quid.

Συνολιγές quid faciat, & quales sint illæ.

Συνπρωεία quid.

Συνπρωεῖ morbi quænam sint.

Συνπρωεῖ nomen quæ obscurum sit.

Συνπρωεῖ quid vocent.

GRÆCARVM VOCVM.

Πείσις.	pag. 163
Πείσις πνεύματος quid Galenus definiat.	pag. 217
Πείσις nomine quid intelligatur.	pag. 165. 166
Πλάσιν αλυσ unde dicatur.	p. 140
Πλάσιν αλυσ quid reddat.	pag. 190
Πλάσιν τῶν ὑστερίων vbi animaduertat Hippocrates.	pag. 208
Πλάσιν quid.	pag. 20
Πλάσιν πνεύματος quid efficiam.	pag. 67
Πλάσιν humorum quæ.	p. 61
Πλάσιν ὑστερίων quid faciat.	pag. 252
Πλάσιν unde.	pag. 222
Πλάσιν ὑστερίων distinctio.	pag. 205. 207
Πλάσιν ratio quænam sit.	p. 37
Πλάσιν quid.	pag. 141
Πλάσιν quid.	p. 20.
Πλάσιν mulierum morbis hæc cur dicata.	p. 29
Πλάσιν quid sit.	pag. 24
Πλάσιν quid sit.	pag. 156
Πλάσιν quid.	p. 37
Πλάσιν quid.	pag. 58
Πλάσιν quid.	pag. 50
Πλάσιν quid vocetur.	pag. 49
Πλάσιν πνεύματος quid vocet Hippocrates.	pag. 201
Per πλάσιν quid intelligatur.	pag. 46
Πλάσιν in descriptione furoris vterini.	pag. 259
Πλάσιν & κατὰ φύσιν vt differant.	pag. 259

Pνεύματος thoracis vbi. pag. 173

Σηπτική nomine quid intelligatur.	pag. 34
Σηπτική quid.	pag. 108
Σηπτική nomine quid significet Hippocrates.	pag. 88
Σηπτική quænam dicantur.	pag. 353
Σηπτική quid.	pag. 14
Σηπτική quid.	pag. 53
Σηπτική in quibus potius generetur.	pag. 44
Σηπτική vbi & quæ ratione fiat.	pag. 63
Σηπτική humoris melancholici unde.	pag. 145
Σηπτική quid sit.	p. 23
Σηπτική quid sit.	pag. 59

INDEX

Συμπαράδειγμα quid dicatur.	pag. 256
Συνδεδειγμένη consideratio in morb. virorum & mulier. quid conferat.	pag. 23
Συστάσις quid intelligatur.	pag. 45
Σχηματισμοί vteri quanam sint.	pag. 50
Συμπάθει explicatur.	pag. 262
Συμπαράδειγμα & συμπαράδειγμα quanam affectiones sint.	pag. 254

T

Τέκμαρτις divina vnde.	pag. 11
Τέκμαρτις quid sit.	pag. 26
Τελμηρότεροι mulieres quomodo generantur.	pag. 24
Τούτου quo sensu accipiat auctor.	pag. 51. 106
Τεταρτή & τεταρτή quid.	pag. 66
Τεταρτή quid.	pag. 99
Τεταρτή febres quæ.	pag. 156
Τεταρτή differentia à quo & vbi exponantur.	pag. 70
Τεταρτή in descriptione furoris vteri.	pag. 259

T

Υδατώδης quid.	pag. 247
Υδατώδης differt à pituita alba.	pag. 147
Υδατώδης quid.	pag. 157
Υδατώδης quid.	pag. 50
Υδατώδης nominis explicatio.	pag. 51
Υδατώδης πύκνωσις quid.	pag. 259

Φ

Φοβός cognoscere debet medicus.	pag. 37
Φρονιτικός vbi potius legendum quam φορητικός.	pag. 145
Φρονιτικός qui dicantur.	pag. 102
Φρόνις & αλόν quomodo distinguantur.	pag. 100
Φρόνις quid.	pag. 16
Φρόνις & φρόνις quid sit apud Hippocratem.	pag. 32

X

Χάλασις quæ.	pag. 119
Χάλασις aluum quid reddat.	pag. 170
Χαλόν quid.	pag. 49
Χάλασις λαμπρόν quid.	pag. 57
Per χόλι quid intelligatur.	pag. 30
Χυμὸν δύναμις quanam sint.	pag. 30
Χαλόν quid.	pag. 52. & 35
Χρῶμα τῶν χυμῶν quid sit.	pag. 57

Ωμά & ἄπυρά quomodo differant.	pag. 92
--------------------------------	---------

GRÆCARVM VOCVM.

Θηλυκῶταται	mulieres quomodo generentur. #	pag. 24
Θηλυπύται	mulieres quomodo generentur.	pag. 24
Θυμῶδης	quomodo distinguitur ab ὀξύδωμ. pag. 24. 25. & seqq.	
Θυμειδής	quid sit.	p. 133
Θυμειδής	facultas quæ.	pag. 27

Ἰδιουκράσια	quid sit.	pag. 26
Ἰδιουκράσιος	quo sensu accipiat auctor.	pag. 51
Ἰδιουκράσιον	quid appellet auctor.	p. 75. 98
Ἰδίων	in morbis quid sit.	p. 34
Ἰμερον πόντος	quid sit.	p. 197
Ἰσχυροπία	quid vocetur.	p. 257
Ἰσχυρὸς ἐπιδιδόναι	quid.	p. 61
Ἰσχυρὸς	quam vocet Hippocrates.	p. 136
Ἰσχυρὸς νοσήματος	quid.	p. 34
Ἰσχυρὸς	quid vocent.	p. 115
Ἰσχυρῶδης	quid.	p. 17

K

Κακῶδης	quid.	pag. 353
Κακοπεγία	quid sit.	p. 90
Κακοπεγίαν ἀντὶ ὧν	quis in hepate agnouerit.	pag. 80
Κακοσμίαχος	an sit myrrha nostra.	pag. 126
Κακόχορος	quid.	pag. 85
Κακῶδης	somnus vbi.	p. 179
Κακισθαεικῶ	quæ sint.	p. 217
Καταρροπίνης & ἀναρροπίνης	distinctio.	pag. 221
Καταρροπία	quid sit.	p. 259
Καταρροπία & πρὸς πῶς	ut differant.	pag. 259
Καταρροπία	quid.	pag. 112 113
Καταρροπία	quomodo sit auctor veteris.	p. 27
Κατὰ κροσσὸς & ἀκροσσὸς	quid.	Ibid.
Καχέξια & ἐνέξια	quid.	pag. 72
Κινησις τῶν ὑστέρων	vbi animaduertat Hippocrates.	pag. 208
Κινησις	quid vocent recentiores.	pag. 127

Λ

Βιβαίμους	quos nominat Hippocrates.	p. 82
Λεύκων	nomen quomodo à Galeno sumptum.	pag. 65
Λεύκων φλέγμα	quomodo differat ab hydrope.	Ibid.
Λύσσα	quid significet.	p. 25
Λύσσα	vbi & qua ratione fiat.	p. 68
Λυμῶδης νόσος	quid sit.	p. 33. 34
Λυμῶδης	mulieres quomodo generantur.	pag. 24

INDEX

M

M Ἀλδακὸν quid.	pag. 49
per Μαρίαδὸν ἀρκιστήνα quid intelligatur	pag. 26. Μαρία Ib.
Μέλα in morbis.	pag. 34
Μέλαινα χόλη quid.	pag. 141
Μίλαι quid.	pag. 65
Μεταβολῆς ratione quid fiat.	pag. 67
Μετρωέζονται quid.	pag. 141
Μήτρα καὶ ὕστερα quid.	pag. 51
Μήτρα διασπριμένη quid vocetur.	pag. 257
Μολυσσὲς & μολευόμενα quid.	P. 47
Μυτρίων ὄρμαι quænam sint.	pag. 260

N

N Ἀσὸν quid appelletur.	P. 49
Νιφεριπιδὲς ubi legere oporteat προφρητιπιδὲς.	P. 145
Νοστή ἀπὸ κείσε quid.	pag. 43
Νωδέρης quomodo fiat.	P. 128

Ξ Ηγεμόνος cur dicatur lien.	P. 73
Ξωπασία quid.	P. 10

O Μυίτρετον quid.	pag. 161
Ο'ξύ δὲ δυνατὸς in morbis quid sit.	pag. 33
Ο'ξύδμον καὶ δυνατὸς quomodo distinguantur.	pag. 24. Eius causa. 25
Diuerſæ huius vocis acceptiones.	pag. 25. 26
Ο'ξύδμος quid.	pag. 12
Ο'ρῶν de quibus animalibus dicatur.	pag. 206
Ο'ρμα quid.	P. 255
Ο'σσω ἰερὸν vnde sic dictum.	P. 197
Ο'σκόπος quid.	pag. 60
Οὐρῆιον in morbis quid.	pag. 34
Ο'ρμα τῶν μυτρίων quænam sint.	P. 161

Π Αἰσινόας consideratio in moribus virorum & mulierum	pag. 23
quid conferat.	pag. 21
Παρεκρεούσως ἀσφοῦς vis quæ sit.	P. 21.
Πάθμα quid.	P. 273
Παρεγχεύσεις ὕδρευσι quæ.	P. 219
Πιπασματα quænam.	pag. 255. & παρ' ἀσπίου pag. 2
Παρεσπασμὸν quænam sint affectiones.	pag. 206
Παρενεχθῆαι, παρεφύγειν, παρελαλεῖν, παρ' ἐμύσειν καὶ παρεχέσθαι an inter se differant.	pag. 141
Περικαπιδὲς intestinorum motus vnde.	

INDEX GRÆCARVM VOCVM.

Σαῦπιξις & διαχυσίς differunt.

Ἐρακλίου ποῦ ἔστιν ὅτε ἔστιν ὁ κίνησις.

91

143

T

Τελεῖους quosnam vocet Hippocrates.

Τεχάσις græcis quid fuerit.

3

45

Υ

Υἱὸν cur caro vocetur.

Υπὸ πύρρος color quis sit.

Υπὸ πύρρος urinae quid sit.

In quo differat ab ὑπὸ πύρρος.

Υπὸ πύρρος significaciones.

14

96

195

Ibid.

93

Φ

Φοβίου effectus.

Φλεγμα τοῦ ὄχθου quid, & φλεγμονώδης.

Φύσις καὶ περιεχίσις synonyma.

35

Ibid.

33

X

Χολὴ quid potissimum significet.

Χολαῖα ἀγασθῆναι. 92. βλαβερά, σπῆμα.

131

Ω

Ωμὸν καὶ ἄπικτον quomodo differant.

Ωμὸν καὶ ἄπικτον.

Ωμὸν quoniam dicantur humores potius quam ἄπικτοι.

Ωμὸν.

Ωμὸν quomodo differat ab eo quod est τὸ ἄπικτον.

Ωμὸν quid ad σπῆμα.

Ωμὸν viina quoniam græcis dicatur.

113

129

74

Ibid.

16

29

94

FINIS.

THE GAZETTE

THE GAZETTE

THE GAZETTE

THE GAZETTE

THE GAZETTE

THE GAZETTE

THE GAZETTE

THE GAZETTE

THE GAZETTE

GVLIELMI BALLONII

MEDICI PARISIENSIS
Celeberrimi.

LIBER DE ARTHRITIDE,

*In quo Galeni et veterum autoritas contra
Ioannem Fernelium defenditur.*

ORBORVM aliàs difficilis, aliàs facilis
est cognitio, aliàs in vtroque ambigit. Et
cum veritas partim facilè, partim agrè cog-
noscatur, causa eius rei non tam à rebus,
quàm à nobis pendet. Nam animus noster
ad ea etiam quæ clara sunt, eodem modo af-

*Arist.
2. Me-
taphys.*

fectus est, quo noctuarum oculi ad lumen diurnum. Et si
laboris fuga in has ignorantiae tenebras nos alioqui rerum
à communi sensu remotarum capaces adiecit. Et cum multi
morbi vel natura sua, vel errore nostro incogniti adhuc la-
tuerint, Methodicorum & Empiricorum instrumenta in
multis architectandis in manum sumimus, hæc sunt ἀ-
λογισμός καὶ ὁπλιολογισμός. Ille definitur ratione quæ ab cui-
dēti profecta rei obscuræ fidē facit, Hic communi quadam

*Gal. li.
de sectis
com. ad
part. 6.
1. pro-
gno.*

ratione, quæ omnium assensu approbatur. Sic empiricis euidencia non placent, sed ratio communis: Dogmaticis contrâ. Sic dum in rebus abditis de remediis decertatur, quantum detrimenti genus hominum capiat, nemo ambigit. Melius foret homines tanti non emere aut suorum Medicorum incuriam, aut ignorantiam: hinc tollitur ea fiducia & alacritas quæ in homine perito elucet, hinc impotētia in medendo, & temeraria audacia. Quarum illa ab ipsa timiditate, hæc ab ignorantia proficiscitur. Quod si Ars diuīte quadam facultate prædita foret, vis animi in occultorum morborum penetralia inuaderet, nec maius negotium quàm cogniti morbi facerent. Et hoc dolendū quod aut nil proficuitur, aut quæcumque deliberationi & consilio locus sit, grauiter peccatur. Tale peccatum nulla excusatione aut eleuatur aut eluitur: hoc autem Medicum sollicitare debet, non tam vt prosit, quàm vt non obsit. Non quin in vtroque enitēdum sit, sed turpius est videri nocuisse, quàm non profuisse. Quid agas si res latent? Excogitanda remedia, vt in ea rerum difficultate, quia nildum statuitur, dum læsio dolorisque exacerbatio abest, innocens officium appareat. Ac morbi cognitio remedium suum insinuat. Immo morbi cognitio & curatio in se retro meant ac conuertuntur. Non tamen si morbus in specie & in idea cognitus est, omnino curationem admittit. In cancrum occultum animi acies penetrat, eum prosequitur ac persequitur, non tamen radicitus extinguitur, ni membri resectionem curationem voces. Morbus lunaticus, febris quartana, pestis sub intelligentiâ cadunt, non tamen faciliè curantur. Immo Arti probro est quod ab his sæpe vincatur. Sit ita apud eos qui ab Arte medica tanquā a Deo omniū morborum curationē stulti expectant. Quibus melius est ingeniū, aut genius, probè norūt quosdā morbos esse incurabiles; hoc tamē Artis impotentiā non indicat. Cæterum inter morbos quorū cognitio iuxta & curatio ardua est, censetur Arthritis huius, ait Paulus, cæca origo est. Non tamen cessatum oportet, donec innotuerit. Opera pretium est eorum audire magnifica verba *ὁ δὲ ἀνὴρ καὶ θεὸς*, quò se explicent & culpa vacent dum superba nomina pronuntiantes in remediis

iuni & steriles frigent: Id quod Hipp. in Goidiis mendendi magistris reprehendit, vt sæpè vnus homunculi periculatoris opera temeraria plus ægro profit, quam Medici ampullosa & ad pompam spectans disputatio. Admirari morbos, non autem curare hominis est sua arte & ingenio abutentis. Dùmque diuina animi vis voluptaria illecebrisque plena admiratione retinetur, melior pars Artis Medicæ inculta iacet; hinc pro vberis fructu nil inde redit nisi cassum quiddam & inani vocis sono decoratum.

Quoniam autem vulgò Arthritis Medicorum vocatur opprobrium, quod incurata aut ignorantiam, aut inertiam indicet, de ea paucis dicemus. Qui enim Arthritin quis profligabit, cum nondum de eius origine constet? Immo plenæ sunt controuersiarum scholæ. Arthritis porro dicitur cum articuli aut omnes, aut maxima eorum pars periodicè laborat. Sic Arthritis ab articulorum dolore generalius sumpto distinguitur. Id Gal. explicat cum Hippo. ait in squaloribus Arthritides generari, id quod non placet Galeno: necesse est enim vt humor aliquis doloris sit causa, at in squalore aut nullus est, aut perexiguus: sic tunc dolores quidem oriuntur, non Arthritis, vt quæ ab humore sit. Quod autem aliud sit dolor, aliud Arthritis hinc patet. In æno legumina comedentibus genuū dolores erant, nō Arthritis. Sic concludit Gal. vocari Arthritin, non cum vnus articuli dolor est, sed cum multorum: licet & eo loci definiat Gal. Et Sauonarola caput scripsit de iuncturarum dolore. In febre laboriosa sunt symptomata Arthritidis, non tamen Arthritis.

De Arthritide querendum de causa, materia, origine, motu, periodis, an vnus humor, an multiplex, quæ eius indoles, an inflammatio; & remedium caput attingetur; series quoque disputationis alia enucleabit. Iam dictum est Arthriticis proprium esse vt non in vna parte dolor concludatur, sed vt est efferus humor in partes irruens, ita modò hic, modò illic dolor moueatur: vnde queritur quid fiat vt qui Ischiade laborat, rarò aut numquam aliis articulis doleat, cum tamen Ischias Arthritidis nomine includi videatur. At vt quis Arthritide laborare dicatur, necesse est vt ad

varios articulos malum proserpat. Sic dolor est vagus, periodicus cum tensione & acerbitate. Cur Ischiadis materia sese aliò non confert? hanc enim ab Arthritide Paulus non separat, nisi quod Ischiadis causa in sola coxarum compage inhæreat. Quasi dicat in Ischiade materiem esse crassiorem ac contumaciore, in Arthritidis speciebus mobiliorem, nec ita frigidam, ut sua sponte ac vi sese impellens, ac concitans, concursu facultatis expultricis modò huc modò illuc irrepat. Quamquã in Ischiadicis fere fixus ea parte dolor non est, sed occupata summa narium parte, tota tibia & pes affluxu eiusdem materiæ torquetur. Sed id fit tantum ex euentu, & non in vera Ischiade. Alij definiunt Arthritin articuli dolorificum tumorem quem fluxio in eum incumbens excitat, alij inflammationem, sed male, cum sæpè plus sit œdematis, quàm inflammationis, ni tandem humor suppressus inflammetur. Marcellus definit inflammationem permanentem affectis nervis dolores graves excitantem. At fit sæpè sine inflammatione, nec semper est dolor permanens, nec in nervis semper, nec dolores ubique graues.

Atque ut clarius fluat disputatio, dicam ossa tribus modis connecti. aut inuicem coalescunt, idque vel alicuius interuentu, ut in mollioribus & fungosis; aut contrà, ut in duris & siccis, χ^1 $\pi\lambda\omega$ $\sigma\iota\mu\phi\omega\sigma\iota\nu$. aut ita committuntur inter se ut obscurum motum habeant, quod fit χ^1 $\sigma\iota\gamma\alpha\phi\theta\epsilon\omega\sigma\iota\nu$, vel manifestum, χ^1 $\alpha\lambda\epsilon\gamma\theta\epsilon\omega\sigma\iota\nu$. In prima connexionione dolores non mouentur. In secunda rarò, nisi quod topi & œdemata fiunt, ut in articulatione carpi. Tertia Arthritidis sedes est, vel inter membranas, tendines, ligamenta membranosa (nã postea duo esse dicentur) quæ à periostio oriuntur, & ita sentiunt, ex quibus articulus firmatur. hinc acerbitas doloris si qua ibi materies coercetur. Nam vel sua acrimonia ferit, ut bilis & serum, vel frigore molesta est, ut pituita, vel asperitate, ut gypsea, vel distensione membranarum, aut ab inflammatione, quod humores aut sigillatim, aut promiscuè efficiunt suis signis distincti.

Ac primum quæritur an à sanguine Arthritis, an humor à venis & arteriis, an à solo capite in nervos refundatur?

an in acetabulo materia contineatur, an non? Et Fernelius ab aliis multum dissentit. Passis velis nauigandum constitueramus, at potius contractis est vtendum. Negant quidā sanguinem esse causam, quòd necessario suppuraretur in articulum illapsus. Contrā, non omnis sanguis influens, phlegmonem suppurati capacem excitat, nisi in musculum carnemque inciderit, nec pus sit nisi calore partis iuuetur: Id quod in neruo exanguī frigidoque vix fiet: loci enim natura refrigescit, & potius in mucum pituitosum verteretur, quod φλεγματῶς J. dicūt, vnde etiā abscessus critici in articulos, licet à loco calido manent, & materiæ sint calidæ, non nisi longo tempore suppurantur. Itaque Arthritis non propriè phlegmone est, sed si materia calet tumor est φλεγμονώδης.

An verò in acetabulum humor influat, dubitatur. Fernelio in cavitatem humor non descendit, nec in spatium quod inter ossium extrema interest, sed putat vincula & membranas quæ extrinsecus ossium extrema nectunt, & tendines eò directos imbui solere: horū duplex ratio. Prior in chiragra tophacea humor lapidescens aperta cute ex articulis digitorum eruitur, vinculo quod situm in pyxide vtrumque os colligat, illæso. Posterior, si in Ischiade humor in pyxidem conderetur, non tantus dolor foret, quod vinculum expers sensus sit, nec tam latè diffusum, vnde Galeno. dum fiunt abscessus in febre laboriosa, dolorum sponte natorum subiectum est totum genus musculosum. Et si ex motu labor accidit, vt quid peculiare, adest articuli caliditas: vt ne sit mirum in eo motu ad articulum humorem abscedere, vt qui vnā eum musculo concaluerit ac laborarit. Spontaneo labori accidit vt vno modo in articulum humor decumbat cum latiora articuli spatia humorem excipiant. Nec tamen constat an humor de articulationis locum subeat. Eodem & id pertinet, fluxio Arthritin faciens primum loco de articulationis excipitur, deinde à locis adiacentibus ad cutim vsque. Et quoniam articulationes implentur, ligamenta adiacentia tenduntur: nerui & chordæ non inflammantur, sed dolent articulatione distesa. Nec valet ratio Fernelij de vinculo interno.

ad apb.
31. l. 4.

Gal ad
apb. 39.
lib. 6.

(de externo enim nil dicitur) Si enim fatetur in acetabulo
tophum concrefcere; materia quoque in hoc ſpatium in-
cidet. At vinculum interius non facilè afficitur ab humore
vt forte, validum, inſenſile. Dolor excitatur non ob vinculu
hoc ſenſu carens, ſed ob vicinorum tenſionem; & inclu-
ſionem materiæ eo loco quo non debet. Sic ratio Ferneli
friget. At melius aliquis explicans quid ſit articulum oc-
cupari. Articuli nomine non modo caput offis quod infe-
ritur, aut alterius offis cotylen audiemus, ſed & ligamenta,
tendines, & quicquid ad articuli firmitatem ſtructuram-
que pertinet. Per Arthritides non modò eæ partes non
ſunt immunes, ſed etiam in longius diſſitas partes affe-
ctionis labes peruenit. Nec tamen patet an cauum offis
humor ſubeat. Tamen doctrinæ cauſa duo ligamento-
rum genera ſtatuentur, vnum ſenſum habentium, alterum
ſenſus expertiū. Quæ ligamenta à media offis parte ducitur
ea ſenſu vacant, quæ à periſtio exquisitè ſentiunt, eaque
vt & tendines in Arthritide laborant, vt non ſit mirū ſi
tantus ſit dolor. Nā inter tendinem & ligamentū quod ten-
dinem integrit, materies collecta eſt. Alii ſic dicunt, alia li-
gamenta offea ſunt, alia membranofa, illa haud ſentiunt,
hæc contrā.

Nunc materies & locus à quo emanet, explicetur. Fer-
nelio, à capite eſt ſolus, eaque frigida eſt, aut ſerum, non
ſanguis, aut bilis, aut ſuccus melancholicus. Si humor fri-
gidus eſt, cur ſtuporem non affert potius? Pituitæ & ſero
eius ineſt vt torporem efficiat, non mordacitatem.
Ni vtrumq; ita alienum ſit, vt aut ſaluſ, aut acidum fiat.
Si frigidus eſt vnde tanta doloris acerbitas? Et dum quæ-
ritur cur hyeme & autumnō podagrici dolores renouëtur;
Galeno, vere qualitate & quantitate humor infeſtat, au-
tumno autem qualitate ſolū. Et dubites an vox *μόρον* ad qua-
litatem, an ad autumnum referatur, vt ſit hic ſenſus; ſecū-
dum ſolam qualitatem humor morbum facit autumnō, vel
in ſolo autumnō ſecundum qualitatem. Vnde ſola quali-
tas Arthritidis cauſa eſſe poſſit cum pauculo humore, nec
ea adeſt quantitas quam Fernel. cōmentus eſt. Rondeletius
male Ferneli verba detorquet. Nec enim Fernel. placet per

venam, spinalem medullam & nervos fluxum fieri; sed per inanitates sub cute. Nec vult eum mucum qui per palatum decurrat Arthritin committere, sed per partes corporis externas & extra caluam positas credit humorem Arthritidis causam decurrere.

Sed pro Fernelio militant hæc. Si bilis aut quivis humor calidus Arthritin committeret, cur non statim inflammatio sequeretur? Impedit articuli frigiditas, inquires. Cur non & membrana costis intexta, ægrè concipiunt inflammationem? Tamen in iis alioqui frigidis facillè inflammatio concipitur, vt pleuritidū ilias demonstrat: facillè quoque humor biliosus erysipelata & herpes in cute cōcitatur. Faucbit & Fernelio locus Hipp. explicans septem genera fluxionum à capite orientium: & à parte postica: fiunt articulorum ac coxendicum dolores (ait) à talibus morbis sanatis (id est hydrope & suffusionibus aquæ) cum id quod morbum facit sanatur, & quod in carne relictum fuerit cui non erit exitus, sed tuberculum faciens fugit in id quod cedit, ac tum articulorum dolorem excitat. Nisi fortè in Fernelium faciat id quod idem Hipp. statuit, nempe duplicem esse mucum, vnum ab interno capite, cumque aliqua præditum salsedine, alterum subtus caluariam ad inferiora descendantem, eumque insulsum & dolorem non cientem; sic qui ab externo capite humor est, aut Arthritin non mouebit, vel si manans à capite humor Arthritin facit, is ab interiore parte manabit, quod Fernelio non placet.

*lib. de
locis in
homine.*

*lib. de
loc. in
homine.*

At à pericranio est (ait.) Cur non & aliæ partes infirmæ à validis partibus depulsum humorem non excipient? Sit ita, magna fluxionum pars à capite sit, quid attinet novos & obscuros aquæ ductus effingere? Quum abscedat humor per venas, arterias, nervos, ossa, credibilius est humores per eas partes fluere & refluere, per quas alimentum ad partes defertur, facilitas enim fluxus & refluxus per vasa fit. Et cum in Arthritide subita motio sit humorum, ea per vasa fit, non per cæcos ductus. Fernelius ad caput confugit ratus tam sincerum humorem à venis reliquos humores complexis, ad articulos affligendos secerni non posse.

At facilè sincerus humor id faciet, seu in parte congestio fiat, seu à cerebro humor descendat. Non quod sit ea puita quæ per infundibulum in pulmonem alutūque deerrat, quia in venas & arterias eā resumi oporteret, vt inde ad nervos traduceretur. Id quod non fit. At probabilis est ista deriuatio sub cute per inania musculorū spatia, vt quasi inūdatio alucii ipsa humorum eluies in cavitatem articulorum & partes vicinas illabatur. Quod si neget ab interno corpore eò rapi humorem, quòd & via non sit facilis, & fiat à massa sanguinis secretio, quid dicet de abscessibus criticis, materia morbifica in articulos seposita à sanguinis massa secreta, aut ab ipso mesenterio traducta? In maxillas & articulos passim fiunt, cum id à solo capite non sit, alioqui omnis febris materiam à capite repeteremus. Cum copiosa mixtio Archig. seruum ab abscessu vindicat, an non illa materia prius in venis contenta erat? Alba, læuis & æqualis hypostasis morbum soluens an non à capite est? Eius pars criticè exclusa in articulos Arthritin facit. Dum fiunt apostemata modò sincero humore fluente, modò mixto, exāthemata, nunquid à venis ea est materies eadēq; in articulos reiecta Arthritin mouebit? Et tamen caput culpa caret. Apud Hipp. Arthriticus dolor cessat, colico exacerbato, & contrā, vnde est? Quia, ait Gal. humorū in artus currentium impetus ad colon conuertitur. Ita ab interno corpore per ductus obuios & obscuros fluentes humores in articulos repunt, fitque *συμπύπνισμα* inter articulos & intestina. Item dysenteria suppressa facit abscessum in costis, visceribus & articulis. Num biliosus abscessus in articulis, sanguineus in costis fit & visceribus? Id euertit dogma Fernel. Nec Hippoc. scripsisset ab ipsa bile Arthritin fieri, ni ipse vidisset. Et quidam Arthritici desierunt laborare, deinde obortis erysipelatis interierunt? An non fuit materia biliosa quæ Arthritin committebat? Si humor dysenteriae in articulum procumbit, ergo à cerebro frustra Arthritis repetitur. Nam & à ventre in artus, & contra fluere potest. Quod autem dubitarit Hippoc. An biliosus abscessus in articulis, sanguineus in costis? Id eò fecit, non quod non credat bilem Arthritidis causam esse posse, sed quòd

4. apbo.

part. 3.

sect. 34.

l. 6. ep.

In Coa-
cia.Notan-
dus lo-
cus.

quod præter rationem videtur vt humor biliosus sua sponte leuis inferiora petens in articulos procumbat. Aut quia potius aluum irritaret, Dysenteriamque crearet quàm per cæcos meatus in articulos sese insinuaret. Item confert ab fcessum sanguineum cum bilioso, in costas enim facile sanguis regeritur ob viciniam hepatis & venę caue, quę per quandam *ῥαυτῖσιν* eructant biliosum sanguinem in partes respiratori consecratas. Et in Aphor. cum agitur de Arthritide in ver. incidente, in phymatis & articularibus morbis vernantibus corpus profundum expurgatur, fitque in extimas partes prauorum humorum traductio. Sic non à capite Arthritis pendet. At dicet Fernel. Dysenteriarum & aluiarum fluxionum caput author est Hippo. Sic qui humor in aluum labens dysenteriam parit, nonne aliò cursum inflectens Arthritin committet? Sic enim αἱ μετὰ πρὸς τοὺς μετὰ τοὺς καὶ αἱ ῥαυτῖσιν μετὰ βολαὶ fiunt. Sic vomitus alui profluuium compescit. Sed hæc Fernelium exagrabunt. Si in lassitudine spontanea cum membrorum contractione καὶ μετὰ σπασμὸν, cum articularum dolore, aut ob diffusum serum per genus nervosum & musculosum, vel ob colliquationem ipsarum carnum si motio præcesserit vehementior, si (inquã) causa augeatur suppressaturque nunquid Arthritin pariet? Et tamen caput accusare ignorantis est. In vlcerosâ lassitudine nunquid Arthritidis speciem dicas esse? Iuueni dolores articulares contingere exanthematis infra modum erumpentibus. An id à capite? vnde Hippoc. quibus sanis hyeme circa lumbos frigiditas & grauitas ex leui causa & aluus suppressa, ventriculo benè agente, his Ischias, aut renum dolor, aut stillicidium vrinæ fortè continget. Hinc patet Ischiadem non tam ab externo quàm ab interno corpore oriri. Item Hippoc. Splenis & viscerum tumores & inflammationes in articularum dolores desinunt. Febres quartanæ in specie Arthritidis aliquando desinunt facto abscessu καὶ τὰ πρὸς τὸ αὐτὸ alimento ipsius partis corrupto, & articulo effœminato. Tussis laboriosæ contingunt locos læsos, & maximè articulos. In febribus laboriosis tussis sicca ad articulos decumbunt cum febre si intus relinquuntur, hoc fit quia materia tussis aut aliò transfertur, aut cum in pulmone moram tra-

Holl.
part. 28.
lib. 6.
com. 1.
sect. 2.
et Diu.
ret. c. 20

Aphor. 1.
23. li. 3.

Gal. can.
10. l. 2.
de simp.
pl. med.

In Coar.
cis.

Sect. 3. l.
2. epid.

Sect. 7.
lib. 6.
epid.

xerit (sic enim suppressa virulenta materia tussim facit, cuius perennitatem ad caput malè vulgus refert) tandem vi naturæ expulsa in articulos irrumpit, hinc Arthritis: *ex li. 2. de art.* In alio loco apparebit dū docebitur cur gibbosi aut asthma-
sect. 8. tici fiant Dysenterici, aut varicosi: idem de articulis dici
lib. 6. epid. potest. Præterea suppressis mensibus dolores & rubores ar-
De Phaeu- ticularum oriuntur Hipp. Et mulieres podagra non labo-
sa. Py rant ni menses sint suppressi, Arthritin accersent, fru-
thea stra ad caput & externam fluxionem recurret. Id totum ab
uxore interno est. Si in partibus externis vlcera fuerint, & tumo-
ad finē res in articulis, cum hæc euauerint Dysenteria oritur:
sectionis nunquid facilis & quasi peruius partium internarum & ex-
Apb. 6. ternarum consensus adest? Item solemnis omnis suppressio
lib. 5. Arthritidis autor esse potest capite illæso, nulla per extima
 corporis fluxione facta. Addit Hipp. quibus repente fe-
 bris expertibus præcordij & cordis dolor, circa crura & in-
 fernas partes alius intumescit, hos liberat venæ sectio &
 alui fluxus, his febrile nocet: Longæ enim febres fiunt &
 tussis & singultus, his ad solutionem tendentibus dolor for-
 tis coxarum & crurum, aut puris sputum, aut oculorum pri-
 uatio: Dolores ad hypochondria in febre voce intercep-
 ta sine sudore soluti, malum, his ad coxendices dolores
 fiunt. Patet quod materia dolores articulatorum motura sæ-
 pè ab hypochondriis est non à capite. vnde videmus me-
 lancholicos & hypochondriacos tot doloribus pungentibus
 & distendentibus affligi, vt articulare quid sit, an id à ca-
 pite? Ab interno corpore ea materies prodit aut Arthritin
 aut quid simile creatura. Fernelium conuincet historia cu-
 iusdam qui quotidie genio indulgens vomebat: suppressa
Fernel vomitio, frequentes rigores, febris hanc desinentē excepit
c. 10. li. paralysis partium quæ sunt sub capite, inde mors. Inuenta
de feb. est bilis sincera in cauo hepatis libræ pondo mēbranis in-
 hærens, huius portio in neruos irrepserrat, vnde paralysis.
 Sic sua se historia conuincet Fernel, quod ab interno cor-
 pore per cæcos ductus materia in neruorum genus, eaque
de feb sincera potest irreperere. Apud eundem febres multæ in co-
 licos dolores, & hi in paralyfin terminantur. Sic à capite
 more vulgi hoc repetere ridiculum est: licet origo perioslij

in omnem ossiū compagem diffusi ducatur anatomicorum opinione. hac ratione ductus fingit fluxum supernè deorsum, & quòd non ita syncerus humor à vasis sit, nec liber est exitus si ab interno humor repat, qui satis patet pituita seroque eius per subiectas cuti partes & cæcos ductus, videtur aliquid efficere exemplo hydropicorum quorū tibiæ crudosucco scatent, sine dolore tamen. Gorreus putat Fernel. vti hoc argumento vt probet Arthritin à pituita non oriri, & ideo rationum hastas in Fernel. contorquet, sed perperam. Nec id vult Fernel. contra, omnem ab ipsa pituita & sero Arthritin reperit. Sed hoc vsus exemplo suam opinionem tuetur, partim vt doceat pituitam à capite labentem habere quid proprium & *συνεχὲς* ad Arthritidos generationem, seu materiem spectes (non enim quæuis alia pituita id facit) siue opportunitatem fluendi sub cute totius corporis. Si enim succus crudus aliundè manans quàm à capite Arthritin committeret, hydropici fierent Arthritici cum suppetat materies. Et num humor is per tibiæ sparsus si in articulum fluat Arthritin faciet. Si idem humor & natura, & cōsistentia à cerebro manaret in articulum illapsus author ne foret Arthritidis? si non facit, an quia per venas & arterias fluit? At Fernel. alias vias quàm vasa comminiscitur. An quia à cerebro humor non est, ideo nō est aptus Arthritidi? et quia syncerus non possit aliunde manare. Idem loquens de tumoribus ait, tumor est indolens ni cum membranas vi diuellit & distendit. Sic idem humor tumorem facit dolentem & indolentem. Et verò, Cap. 3.
lib. 7.
Pathol. cur humor à corpore interno cacochymo, à rene purulento, pulmone in articulos vi naturæ impulsus, idem non pariat quòd & humor crudus à capite deerrans? Quasi eam proprietatem & *ἰδιόσυγκρησιν* qua Arthritin pariat ab vno cerebro sortiatur? Et syncerus humor non aliunde defluat? Nunc de syncero. Mulierum *πρὸς* viridis à syncero est (*ἄσυχρτος* enim impermixtum significat cum nudus simplexque humor apparet) an ideo à cerebro? Nequaquam: à ventre enim sæpè est. Cum quis gonorrhœam contraxit initu impuri scorti, malignus & syncerus humor fluit, & ab interno est. Syncerus ergo aliunde quàm à capite. Virgi-

nes defœdatae furas, articulos dolent, an id à capite? si humor is in inanitatibus tibiæ dolorẽ ciens articulos subiret, quam immanem Arthritin excitaret? Ictericus post dolores colicos refuso in tibiæ sero dolores illic sauos sentiunt. Et tamen à ventre, id est, à febre quartana tibiæ articuloꝝque dolores mouentur tenuis feri diffusione, quod diuellit membranas: an id à capite? Humor melancholicus varices faciens, in capite defluuium capilloꝝ affert, numquid & sæuam Arthritin pariet? Sed cur hydropicis dolor non adest? Multus est humor, distendit, distentio maximè dolorẽ facit in Arthritide, in qua tamen paucus sæpè humor distendens acerbum dolorẽ ciẽt. Hunc nodum soluit Hipp. Si modicus fluxus sit (respectu

Gal. ad
aph. 49
lib. 6

De loc.
in homi-
ne.

Seneca
causas

tanti in
neruosis
paribus

doloris,
& cur
multus
humor
obruat
non mo-
ueat do-

lorem,
& mole
obruens
in ista æ-
qualitate
indolentiam
facit; vnde
explicat
lib. 11.

epist. 79
Vide

sub fine
huius li-
bri ap-
pendicẽ
de den-
tium &
neruorũ
dolore.

magni fluxus qui in hydropẽ fit, vnde pars tumet ac detumet) coxendicum & articuloꝝ dolorẽ cum fluere desijt, facit. Nam vt modicus, & vndique à partibus fortibus depulsus, ad articulos refugit. Non satisfacit tamen. Si enim paucus humor dolorẽ facit, cur non & multus, cum idẽ sit humor? In cachecticis & hydropicis abundat. Frustra affert Fernel. succum erudum cachecticoꝝ & hydropicoꝝ à quo non fiat Arthritis, vt efficiat, si dolor sit, à capite causam arcessendam esse. Quatuor in loco adducto requirit Hipp. ad dolorẽ articulare, vt sit humor modicus, vt fluere desinat, vt à fortioribus repellatur, vt ad articulum confluat. Vis in eo est, vt sit paucus, & à parte forti pellatur.

Si multus est, partem in æqualem intemperiem adducit, & mole obruens in ista æqualitate indolentiam facit; vnde quibus artus intumuerunt iis ferè vacuitas doloris adest. Sed cum paucus in neruos effunditur, cum mole sua dolorẽ non inferat, quid qualitas possit, apparet. Paucus est humor quantitate, sed magnus viribus. Et post articulares dolores, & dentium, genæ tument & articuli, & tamen tunc dolor cessat. Cæterum cum à parte validè humor regeratur, docet suam virulentiam quæ ὀργασμὸς, & doloris parens est, vnde ad ἀκρότητα & ἀνάδυσιν confugi solet. Et cum dolor minatur, à medicamento abstinetur, ne concitatus humor in neruos, partes debiliores, deferatur. Et

vis est magna illius humoris tam subito partes peragran-
tis, cum nil sæpè tumeat, sed se in corpusculo nervi agi-
rans, cruciatus infert. Immo sæpè fiunt membranarum
εμπνοιας. Contra in Leucophlegmatia & cachexia vacui-
tas est doloris, cum sit & quantitas succi crudi, & seri mali
prouentus, quamquã in fœdo colore gradiendi sæpè impo-
tentia est præ graui tibiarsi dolore, qui dolori articulari sup-
par est. Secunda conditio est, vt humor fluere desinat, vel
vt iam fluxio consistat, aut dolor non aderit, nisi fortè fu-
gax, vel in neruoso genere sit, non in venoso. In venis enim
fluxilis est, in nervis stat. At falsum est dolorem non moue-
ri ni steterit fluxio: sed vt dolor perseueret, humorem inhæ-
rere fas est. Hipp. docet morbos venarum fugaces esse, ner-
uorum stabiliores, contumaciores, & qui etiam statis tem-
poribus memoriam sui renouant Hippo. hic textus: Qui
morbus à venis est, leuior est quàm qui à nervis. Diffluit
vna cum humore qui venis inest, & non quiescit. Et natura
venis in humore est in carnibus, Gr. *καὶ ἡ φύσις τῇσι φλεβῖν ἐν
ὕδατι ἔστιν ἐν τῇσι σαρκῖν*. Nerui sicci sunt & cavitates non
habent, ad ossa consistunt, ab ossibus nutriuntur, & à
carnibus, & calorem inter ossa & carnem medium habent,
& humidiores sunt & carnosiores quàm ossa, sicciores, &
magis offei quàm carnes. Morbus neruorum firmatur,
quiescit in his. Hinc discas cur partes tumeant ac detu-
meant sine dolore articuli. Humor enim in vena continetur
non in neruo, aut in hoc non sedet. Quiescat oportet, vt do-
leat pars. Explicabo illud, *καὶ ἡ φύσις τῇσι φλεβῖν*, &c. Con-
fert genus venosum cum neruoso. Neruosi nomine audit
neruos, membr. ligam. tendines, perostiumque. Vult ge-
nus neruosum humidius bifariam, tum quod venæ cauæ
humores contineant quæ consistentia liquidi sunt, corpus
humeant cui insunt & illud proluunt, tum quod venæ
carnibus insint quas nutriunt. Sic, natura venis in humore
est in carnibus, id est, proprium, est venarum, vt humorem
contineant & in re humida sint, id est in carne, Nerui du-
riores, vt cavitatis expertes. Venæ molliores ob cavitatem,
& quia à jecore pendeant. Sic res continens humida dicitur
mollis & humida tum ratione rei quam continet, tum rei

In Coa-
cis Hip.
de mor-
bis ner-
uorum
repulla-
lanti-
bus.

De loc.
in ho-
mine.

in qua continetur, vel hoc, in humore, id est in carnibus, caro enim τὸ ὄργανον vocatur. Sic vena in humore est, id est, in carnibus in quibus & sedem, & firmitatem, & augmentum, & munus habet vena. Nervi sicci sunt, quia non in carnibus, & res humidas non continent vt venæ, & à siccis ossibus & membranis oriuntur. Vnde ait, Nervi ad ossa consistunt, & ab iis nutriuntur. Et si alij à carnibus nutriuntur, vt qui musculos contextunt. Ergò morbi in nervis firmiores, in venis, non item. Sic docet Hipp. Confluunt omnes venæ mutuo, aliæ aliis coincidunt, aliæ per venulas à venulis extentas. Quod siccus est magis morbos recipit & dolet naturâ, humidum minus. Morbus in sicco stabilitur, in humido fluit, & aliàs aliam partem transmigrat & quiescit, & citius sedatur vt in humido non confirmatus: vnde patet distinctio inter morbos nervosi & venosi generis. Quamquam in Fernel. ex eo loco quis obiciat. In Articulari morbo, humor furibundè & erratico modo in hos & illos articulos inuolat, ergo est in vasis, non in nervis & extra vasa?

AD ARTHRITIDEM requiritur vt humor, aut in articulum incidat, aut in partes proximè eum ambientes, easque sensibiles. Quod non animaduertit Fernel. sine distinctione ponens in cachectico non oriri Arthritin cum tamen sit multus humor crudus. Tamen concludit necessariò à cerebro eum humorem qui peculiari modo Arthritin est creaturus. Et virgines decolores patiuntur post diuturnam lentam febrem istum vulgarem *ρευματισμὸν* vniuersi corporis inflammato sero à genere venoso in nervosum excluso. Nec animaduertit in Cachexia etiam dolores articulares oriri posse si humor in nervos repat, putreat, inflammetur, si præsertim articuli sit nativa quædam imbecillitas. * Nec enim omne excrementum in partem influens dolorem facit: sed aliàs cum efferum est statim dolorificum est, aliàs non nisi cum tempore acrimoniam adeptum. Ad id facit partis *ἀλγεῖος*. Non quivis humor dolorem dentium facit, nec quovis tempore. Non simpliciter frigidus, ni insigni alia qualitate sit præditus. Requiritur & dentis dispositio. Vnde cui dens vitiosus, aura fri-

De loc.
in hom.

Lib. de
loc in
homine.

Locus
notan-
dus.

*Huc refer-
re oportet
illud Plato-
nis quod
fons omniū
fluxionum
pituita sal-
sa & acida,
Et nisi pi-
uita has
vires nuda
sit, non in-
fert dolorem.
Nam inde
piti. potest

gidiuscula, & quiuis ferè humor dolorem accersit. Si non vitiosus, acerrimum esse oportet humorem qui dolorem pariat. Aut iam diathesis est, aut prauus humor sua malefica vi eam inducet. Extracto dente, dicto citius omnia symptomata delentur. Nil saluæ, nil humoris affluit. Sic & diathesis, & certa humoris requiritur conditio. Multis gingivæ & facies sine tamen dolore tument, aliis tument cum dolore. Idem in hemicraniis contingit, quæ non à quouis vapore irritantur, nisi diathesis iniusta sit. Et hanc diathesin præcipuam causam febrium & symptomatum certa periodo redeuntium statuit Gal. Et cum inducta est, omnis humorum euacuatio est ferè inutilis. In Arthritide quidam statim dolent, quia humor aut efferus est per se, aut statim malignitatem acquirit. Alij non nisi successu temporis, cum leues dolores prænuntii fuerunt. Alii statim, ob sensum exactum. Status temporis plurimum facit. Et qui sunt Arthritici ferè tempestates præsentiant dum quid circa nervos moveri incipit, ac quasi germinari & efflorescere. Sic modo quodam inexplicabili, dolent nervi: Est latens causa inquietudinis in parte nervosa, dolor dolorem accersit, humoremque ciet, & humor dolorem geminat, sic rerum fit adglomeratio & concursus. Sic non necesse à capite id repetere, & sub cute novos ductus comminisci.

* Sed & qui in parte collectus ob veterem infirmitatem, & qui à proximis vasis transsumitur antecedens est doloris causa. Aegris arthriticis ferè putris & serosus est sanguis, unde fluendi & dolendi facilis occasio est. His maximè quibus labes nativa contracta est, aut adscititia, fomes & occasio mali rediuiui. Quibus cerebrum ad Epileps. est opportunum, ij repentinè præhenduntur, quod vix efficiat in sano cerebro omnium intemperantiarum ilias. Quot videmus cerebro humidiss. & valdè excrementoso præditos nullo articulari affectu tentatos? At quibus imbecillitas est nescio quæ leuissima de causa ægrotant. Et causa in procinctu est, cuicumque enim pars morbofa dispositione affecta est, in ea nec coctio, nec aliæ functiones naturales administrantur. Multum excrementi congeritur, & quamuis benignum alimentum ipsum, corrumpitur, aut alteratur.

ratio cur in leucophlegmata cum cras aut citius incumescat, tamen adhuc indolentia. Id quod paulo ante expendimus Fortè eorum demonstratio peti quoque potest ex verbis Macro. cap. 9. lib. 7. vbi quæritur cur cerebrum non sentiat. Oni s. naturæ est (ait) v. sensum vel nimium facere, vel nihil. huiusmodi non capiunt. Id quod in ossibus, & adipis & spinæ medullæ apparet. Ideo sit ut in partibus vel nimis humectatis, vel siccatas sensus non sit.

Partis imbecillitatem ad nouos arthritidis paroxysmos agnoscit Gal. sic per congestionem non per fluxum malum repulsetur. ascit ad repulsetur vnde Gal. cap. 8 lib. de sang. missi. Cito plenitudinem inflammationis sit in parte ob partis imbecillitatem. Facile enim pars grauatur à suo excremento, & ob fluxum alieno Plura eo loci vide tamen Gal. com. in aph. de Functis. Docet imbecil-

litatem par-
tis non esse
causam re-
deuntis ma-
li si æger in
victu non
peccet. Ta-
men ad huc
a. De symp-
tombus aut li-
cet maneat
sola imbe-
cillitas par-
tis, nec su-
perfluitates
allabantur,
tamen mor-
bum, id est
febrim, re-
crudescere.

Et pars in sinu suo fouet dolendi occasionem quam sepul-
tam & dormientem αἰφυσί & externæ ἀεφάσι excitant.
Immo in ipsa parte morbus est, & habitus morbosus cer-
nitur. Paroxysmus autem arthriticus excitatur, non vitio
capitis, sed totius corporis præsertim cacochymi. Nam
excitantur dolores i, quibus per æstatem biliosi humores
fuerint coaceruati. Partes expellunt vicissim prauos hu-
mores. Præui qualitate infestant & quantitate maximè si
deliquerint in victu hyeme. Verno enim diuturnæ passio-
nes mouentur fufis humoribus & mox à parte robustiore
depulsis. Secundum qualitatem potius Autumno. Vere
appetente repurgato corpore interno expullulant lepræ,
vitiliginis, arthritides. An id à capite? Corpus & foris &
intus plenum est & turgēt; & vt humores habent suos mo-
tus, ita varios dolores emouent. Et si à capite est humor,
cur non propinquas capiti partes cubitum, manum præhen-
dit? Nec refert obicere senes potius esse arthriticos quàm
iuuenes, & ideo illorum humores esse potius κατὰ φύσιν.
Diximus non quemuis humorem crudum doloris autorem
esse. Plerisque genua tument & articuli, sed humor est
mansuetus. In cachect. & hydropicis ob caloris penuriam
crudus est sanguis, & infra sanguinem est, sic, nī aliud con-
currat, dolorem non excitat. Aliud autem est ἀπέναντον,
aliud ὁμῶς. Illud quouis tempore molestat: hoc non item.
Nam vi caloris naturalis mitificatur, τὸ ἀπέναντον non item.
In fœdis coloribus, aliàs nulli sunt dolores, aliàs graues. Si
cum fœdi colores sunt, humores quoque ἀπέναντοι sunt, dō-
lor adest, immo halitus venenatus est, ἐν ὁμῶς τῇ τιμῇ non item.
Vidimus tussis quibus iuncta erant symptomata arthriticis
penè similia. Inter species pituitæ à capite manantis, quæ-
dam est ἀπὸς insulsa quæ nil dat negotii. Alia acris & salsa
quæ breui corrumpit & rodit partes in quas, & per quas fluit.
Alia est per se ἐνὶ ὄντι, sed quæ mora fit deterior. Hinc tus-
sum varietas. Et apud Hipp. tussis sunt quæ resolutionem
partium afferunt & syderationem. Idem de humoribus
in articulos repentibus iudicandum. Aliàs humor initio
mitis, sed qualitatem nactus postea afficit, ferocitas enim
tempore acquiritur, & hæc distinctiones sunt tenendæ.

Nunc vera Arthritidis materia explicetur, & quid de ea Fernel. senserit dicatur. Humor (ait) continens Arthritidis causa non tam varius est atque traditur, nec enim sanguineus, nec biliosus est, nec melancholicus sed omnino vel pituitosus vel serosus. Errandi occasio est quod caput humoris fons ab eo credatur, quod nec ita sincerus ut Arthritin faciat, nec tam facile ab interno corpore emanet. Vtraque opinio antiquitati opponitur. Si enim vnus specie humor, frustra varietas remediorum pro varietate causarum quaesita fuisset. At alia remedia Arthritin biliosam, sanguineam alia, serosam alia respiciunt. Sic in commoda ægrorum peccatur, quod vni enim prodesset, alteri officeret. Ac magis refert an hæc vena secanda, an non. Si omnis ab humore frigido, nocet phlebotomia. Si à calido, prodest, sic magni interest ad sanitatem veram causam inquirere.

Iam explosa est sententia negantium à sanguine esse suppuratio foret. Cum enim in ventrem fluens sanguis suppurari dicatur, non strictè sumitur pro mutatione ad pus, sed *αἷμα τὸ ἀποσπένδον* dicitur. Suppuratio enim magnarum inflammationum est, ait Gal. Si ergo ingens non est inflammatio, nec pus fit. Minus verò circa articulum mutatio fit, sed non ad suppuratum, contra in carnosa parte. Immo ob articulorum frigus, humor calidus refrigerescit ac recrudescit, hinc puris prohibitio. Quòd autem humorumat alterationem, docet rubor & dolor pulsatilis. Imò quorundam opinione Arthritidis velut quædam febris articulorum nuncupatur. Si in empyico pus thoracis iam maturum ex pulmone in capacitatem transferatur, suam maturitatem mutatione loci amittit, & recrudescit, & fit *ἡμμοσπής*, ut rursus quindecim dies expectandi sint donec iterum mature scat, probabilius est sanguinem refrigerari cum à loco calido in frigidum, ab interno in externum depellitur. Quo pertinet illud Aëtij: Causa cur inflammatio podagrica non suppuret, primum est partium affectarum substantia, tum natura, tum ægrè mutabilis exi-

Act. 10.
trab. 3.
ser. 4.
cap. 14.
15. 16.

Ad aph.
20. lib.
6.

Gal. 6.
3. lib. 2.
loc. aff.

Locus
præclarus
lib. 3.
de morb.

Cap. 12.
serm. 4.
teera. 3.

stens. Partes nervosæ duræ sunt & tolerandi cura anguntur, item partes carne nudatæ frigidiores sunt, influentes humores corruptioni minus patent, & remedia adhiberi solita ad putrefaciendum sunt inepta. Plura illo loco notanda sunt: hæc miror Fernel. non legisse. Quia enim vidit Arthritidis dolores & inflammationes non nisi intra dies 40. sedari; humoremque in articulum fluentem pituitescere ac refrigerari, pronuntiauit omnem humorem frigidum esse. At distinguere oportuit. Acer enim & subtilis, calidus, sanguineus causa antecedens esse potest, sed ob loci naturam immutatur.

Lib. de Id quod notandum ne temerè remedia adhibeantur
cord. 1. Hippocr. ait sanguinem esse frigidum, & semen frigi-
de diat. dum natura, quia cum vtrumque de genere aqueorum sit & spiritu turgeat, calore evanescente & spiritu refrigerat & tactu frigidum percipitur. Maturitas si qua adest facile mutatione loci deperditur, aut diminuta retunditur. Immo quod iam coctionem in parte receperat, in alium repulsum locum amittit eam ac recrudescit.

Sect. 3 Id quod in ardentibus febribus abcessus testantur. Hi
lib. 2. enim non nisi longo tempore maturantur licet humor
opid. origine sit calidus & biliosus. Id quod & in articulis evenit. Sic Hipp. quæ circa linguas eleuantur concretionibus & humiles calculi, & quæ podagricis circa debiles eorum articulos fiunt. Nam ossium natura causa est ut hæc indurentur & distendantur. Et

Ad a- quoniam hæc inflammationes non sunt suppurabiles Fer-
phor. 49 nelio imposuere. At Galenus rem omnino aperuit
lib. 6. inflammatio partium carnosarum acuti morbis annumeratur. (Immo Hippocrates statuit terminum dierum quadraginta ut articuloſum dolores cessent, aut omnino se minuant ut loquitur Plinius.) Est enim mollior ligamentiſ, & nervi & chordæ tardiùs inflammantur vulneratæ, tardiùs consistunt & sanantur. Vix aliquid externi recipiunt quia duræ sunt. Et cum in articulationibus humores sint per ligamenta eas complexa euacuatur
no à quibus. Quis tamen contra obiciat, facile hic aut ille nervus in Arthritide afficitur, quod non eveniret si

ram agrè corpora nervosa humorem admitterent. Et in febribus tremores & convulsiones contingunt minimo humoris lancinantis appulsu. Si nervorum ea durities, cur tanta ad patiendum aptitudo? Et cum Gal. confert pulmonem cum membranis costarum, ait, ratione suæ mollietatis pulmonem quemvis humorem admittere, non membranas. Sed hæc biliosum humorem admittunt. unde pleuritides à bilioso ferè sanguine. Si ea est ratio articulorum quæ & membranarum, in articulis aut non facilè dolor excitatur, aut qui affluit humor tenuis est & subtilis. Si pituita est & humor crudus, cum partes frigida, densæ, compactæ, duræ, unde humoris, recipiendi & dolendi tanta facilitas? Nam frigiditas & lentor motum in locum *Ἀγρὸς* impediret, unde aut erit sanguis, aut bilis, aut serum, aut à capite humor ferinus: Fernel. dicit quendam esse articulorum imbecillitatem cui nonnulla dissolutio est, unde propensio ad humorem excipiendum, unde senibus facilè Arthritis evenit quod carnibus liquefactis eorum articuli laxiores more antiquorum paretum dehiscunt, unde & in senibus *ἁρθερίτις* nis ab Hipp. celebratur. Præter articuli imbecillitatem dicit & humori Arthritis committenti orgasmum esse: hic orgasmus ab ichore est facultatem irritante qui crassiori corpori inclusus hoc alioqui defes ciet ac impellit.

Ad aph.
33. lib.
6.

Notandum
de locis
senibus.

* Gal.
len. cum
ad aph.
47. lib.
6. ait
motus
articu-
lares si
cum
multa
caliditate
fuerint
possunt
re eva-
cuatio-
nem big-

AD RATIONES quibus Fernelii opinio de humore frigido conuellit accedet veterum autoritas Hippo. morbos *ἁρθερίτις* in senectute ait relinquere, Gal. audit hoc de hemicrania & Arthritide biliosa. Senectus enim frigida huic causæ calidè medetur. Et cum Gal. non probat hanc Aphorismi partem qua Hipp. in squaloribus Arthritides ait vagari; non negat eas ab humore bilioso & acris nasci, sed negat in tanto squalore, vix humorem suppetere qui in articulum fluat. At qui tanta siccitas & squalor erit, ut omnis humor absumatur? Cum squalore si calor adsit, humores acuentur & naturam irritantes in articul. depellantur. Eône usque procedet ut corpora exarescant? Do minores humores; sed qualitate

Hipp.
sect. 2.
lib. 2.
epid.
* Nō o-
mnis do-
lor arti-
culorū
est Ar-
thriti-
s; fit enim
per sic-
citate tem-
porum
consti-
tutione
dolor in
articulo
humidi-
tate ar-
ticulorū
natura
consum-
pta: &
qui per
famem
legumi-
nibus
vesce-
bantur
genium
dolores
patie-
bantur
non erāt
tamen
Arthri-
tici.
Ad aph.
2. lib. 2.
hic oc-
paulo
post su-
sus ex-
plic.

erūt deteriores. Immo in carnibus ichor latebit fuso san-
guine qui maligni humoris vicē gerēs morbos malignos
excitabit. Nam & in tempore sicco, squalido & calido.
Causi grassantur quorum ichor est parens.

SED & quæri potest an in squalore verus articul. dolor
non orietur, id quod Galeno placet? * Tempus *αὐχμipόν*
aut cum calore est aut cum frigore. Cum calore dicamus
esse. Aliud est *αὐχμὸς* aliud *ἐνρότης*: *αὐχμὸς* ex-
cessum siccitatis significat, vt vltio sit humoris, & qualor
fuliginosaque natura acquiratur. Nomine *ἐνρότης*
non tanta siccitas audietur quin quamdam mediocrita-
tem tempus sit habiturum. Sed do, constitutio daret sic-
ca & squalida, an tanta erit humorum consumptio vt non
restent ad Arthritin concitandam; & Arthritidi obno-
xii aut mali proxysmum omnino euitent, aut eum leuif-
simum experiantur? Si autore Gal. in siccioribus secun-
dum naturam temperaturis nulla omnino sit superfluitas
manifesta per nares effluens, aut per sudores, sed omnis
in tempore cal. & sicco fiat per *ἀγγισμὸν* euacuatio
superfluorū, vt iam iam consumpto humore corpus exa-
rescat, nulli credo morbi fient? At quæ contra hanc sen-
tentiam faciant explicabo. Anno 1575. primi tres menses
humidi fuerunt. Æstas & Autumnus ita sicca & squalida
fuerunt vt omnes penè lacus & fluuii exaruerint, vna ge-
nerosa. Obseruatum est numquam ferè articulo. dolores
acerbiore s fuisse. Et quibus familiaris hic morbus erat,
paroxysmus tam longus Arthritidis fuit, & tanta dolo-
rum longitudo, vt qui olim spatio menstruo cessare visi
sunt, in multo longius tempus prouecti sint. Mirum erat
in tanto squalore, cum omnes penè alij cessarent morbi;
cur tanta articularium affectuum esset sæuities. Et illo
anno iam hos commentarios animo premebamus, vt ad
institutum id quod ipsi oculis videbamus, accommoda-
remus. Ichiadum magna erat vbertas circa autumnū, &
hæ mulieribus erant ferè infestæ. Plerique hemiplegici
ac paralytici. An hoc fiebat cum annus siccus esset, &
ideo saluber? Apud Hipp. fit mentio constitutionis siccae
in qua circa hyemem hemiplegiæ multæ. Id fuit, quod

caput oppletum fuerat per æstatem & constitutio erat hyeme aquilonia quæ caput lædebat. Omnia hic diuina dicimus, sed tum ita diuina vt nil sine ratione fiat. Rationes aliquot proferemus quibus aliqua ex parte exquiramus, quæ fiat vt cum omnes per æstatem squalidam benè habeant (*αἰχμοὶ* autem sunt omnino salubriores, quàm *τὰ ἐπὶ μύελα*) sub finem æstatis & autumnum in-euntem dolores articulorum ita sæuiant. Si autumnus discedens à temperie præcedentis æstatis frigidus & humidus fuisset, facta in contrarium mutatio tantum mali peperisset. At id non contigit. Deinde cur præ cæteris genus mulierum? Imo tota hyems & autumnus infesta fuerunt mulieribus magna cum omnium admiratione. Tertiò, cur inter homines in siccitatibus laborantes erant cal. & sicco temperamento præditi, & tamen mulieres, quæ ab eorum temperamento diffident, laborabāt.

VT PRIMÆ QVÆSTIONI fiat satis, dicendum, licet siccitas per se considerata humiditate sit salubrior, hoc tamen quibusdam cancellis coërcendum est. Excessus siccitatis fortè ipsa humiditate deterior est, iis præsertim quibus cutis perspiratum non habet. Per τὸς αἰχμοὺς humoris vbertas non adest, sed quod reliquum est, licet quantitate paucum, qualitate pessimum est. Succrescit ichor & sanies, humor fit fuliginosus, acer, mordax, & qui in partibus in quas influit sphacelum facile committit. Horum demonstratio peti potest ex libris de articulis, vbi docetur macilentis articulos esse mucosiores liquatis carnibus, quàm succulentis. Cæterum per squalores malus ichor gignitur & dominatur. Is est qui in venulas arefactas tractus febres ardentes parit. Et diximus iam hemiplegias vagari hyeme cum aliqui squalida tempestas longa præcessisset. Quoties enim æstatem calid. & squalidam autumnus aquilonius excipit, hemiplegiarum proventus est. Rarefactum enim corpus Aquilo subiens lædit, caputque exprimit. Et hi morbi non tam ob copiam humorum eueniunt, quàm ob indicibilem neruorum diathesin. Item per squalores nescio quis ichor fit, omnis autem morbi vis maligna est terè à

*Vide eò.
part. 9.
lib. de
articu-
lis.*

*Com. ad
part. 60.
sect. 2.
lib. 1.
epid.*

fero isto. Si tempore squalido serum dominatur, etsi ei tempori tribuendum, eius tamen copia & squalori non ascribetur, per id enim tempus aquea superfluitas absumi videtur, sed forma & vis venenata ipsius seri squalori tribuetur. Sic à tempore humido & austrino copia materiei pendet, a squalore, vis, forma, virus, τὸ γὰρ αὐχμηρὸν significat τὴν ὑπερβολὴν τῆς. Diximus autem tres primos menses pluuios præcessisse, & tempus longum squalidum secutum. Squalor & caliditas vssit humores. Quod autem concursus temporis pluuij, deinde squalidi sequentis id facit, ex Hipp. patet: Carbunculi æstiu in Cranone. Pluebat in ardoribus aqua larga. Contingebat hoc per totum, maximè ab Austro. Subnascebantur in cute sabies. Hic mentio fit pluuiarum austrinarum & squalorum. Squalor suppressens humores, ichorem parit. Ichor minimus plus potest, quàm humiditas multa. In squalore spiritus squalent, siccantur, caliginosi fiunt. Imo corpora arent & extabescunt. Αὐχμὸς enim ὑπὸ τῷ αὔειν, non ὑπὸ τῷ αὔειν cum aspiratione quod splendere significat. Τὸ δὲ αὔειν ἐξηγεῖται notat: hinc αὔανσις squalor, tabes corporis depastione facta spirituum, humorum, partium solidarum. Et apud Hipp. γλῶσσαι αὔαι ὑπὸ τῷ αὔειν. Sicce linguæ à fuliginosa exustione: & vis squaloris explicatur nomine λιγνύδους ἐξηύσεως. Et æstiuo tempore squalido non sæuebant Arthritides, sed ophthalmiæ, faucium dolores, tussis siccissimæ. Denique vbique vis ichoris apparebat. Nec enim tam quantitas, quàm qualitas humoris afficiebat. Nullus enim tumor, & affectiones omnes ad ignes sacros accedebant. Autumno appetente cum serum esset potius κατὰ ῥοπὸν Arthritides & ischi. natæ sunt. vnde Gal. notat autumno ischiades vagatas ob malignitatem & frigus: autumno autem ichor & sanies dominatur Hippo. Et in squaloribus ophthalmiæ sicce squalidæ quæ populantur. Et cum temporis constitutionis, quæ squalidæ meminisset, ait in vulgus sæuuisse tussis ficas quæ partium syderationem afferrent, ophthalm. siccas, anginas ficas.

2. ep.
sect. 1.

6. epid.
part. 14
sect. 5.

Ad app.
22. lib.
Lib. de
fruct.
hom.

7. sect.
lib. 6. ep.

NUNC EXPLICEMVS, cur mulierum genus in squa-

loribus molestaretur, cum potius ea constitutio ei profu- *Sect. lib*
 rura esset. Tale quid obseruat Hipp. Loquens de pustu- *6. ep.*
 larum eruptione in squaloribus, ait, Nulli masculo tales e-
 ruperunt. Nulla autem mulier mortua est cui hæc fiebant.
 Alio loco solæ seruæ laborarunt. Et alio loco, Mulieres *Sect. 7.*
 nequaquam similiter ac viri morbis afficiuntur. Mulieres *lib. 6. ep.*
 ineunte autumno ac hyeme laborabant, quia cum fusus *Sect. 3.*
 humor cutis astrictione prohiberetur, laniosus factus *lib. 2. ep.*
 molestus fuit. viri calidissimi si articulis dolent *αὐχμῶν*,
 non tam Arthritis est quam dolor. Aliud est de mulieri-
 bus iudicium quādo seri suppressio fit. Quidam docet cur *Sanar.*
 ficcitas Arthritis committat. Intemperies si ca dolorem
 facit in articulo exiccando & effluuium prohibendo, hinc
 post ad artic. suppressa humiditas amandatur.

TERTIÆ QVÆSTIONIS examen persequamur.
 Hæc non videntur cohærere vt inter viros calidissimi co-
 tempore laborarint, & mulieres, sunt enim contraria tem-
 peramenta. Idem apud Hippo. obseruatur in quadam
 constitutione in qua morbi inuadebant iuuenes viros &
 mulierum genus, reliquis ætatibus parcebant. Ingeniose
 Gal. rationem reddit, aliud est considerare temperamen- *Sect. 2.*
 tum, aliud ætatem. Ratione ætatis iuuenes morbis præ- *lib. 1. ep.*
 hendebantur, cum enim ætas esset calidior, morbo con-
 genere corripiebantur. At mulieres temperamenti ratio- *Com ad*
 ne morbis capiebantur degeneribus alloqui. Id autem *part 78*
 fiebat per suppressionem. Serum enim non diffilabatur ob *sect. 2.*
 cutim astrictam. Propria & per se erat generatio horum *lib. 1. ep.*
 morborum in iunioribus, in mulieribus per suppressio-
 nem. Patet cum mulieres sint frigidae, in squalida tem-
 pestate etiam laborarunt, atque inter eas quæ æstuantia
 præcordia habebant. Sic facilis erat ichoris ob squalo-
 rem generatio, at difficilis transpiratio, partim ob nati-
 uum temperamentum mulierum, partim *2. g. 786*
αυχμῶν.

AC CONSTAT ratione, experientia & autoritate
 Arthritis, & à sanguine & à sero, & à bile ori. Id maxi- *Lib. de*
 mè tenit Hipp ac præsertim biliosa esse Arthritides *aff. m-*
 Idem duos humores statuit, pituitam & bilem. Illius no- *ter.*

Lib. de
sacr
morb.
Lib. 1.
de mor-
bis.
Lib. de
diebus
Decre-
tor.
Aphor.
25. li 5.

mine quivis humor frigidus, illius, calidus auditur. Idem omnes à bile febres esse statuit. Nec hi libri sunt nothi. Et ista Hippoc. opinio ratione firmari potest, sicut & illa; Coxendicum morbus ex his causis fit in plerisque, si quis diu in sole versetur & coxendices calefiant, & humor qui est in articulis à calore siccetur, fit autem morbus à bile & pituita, item à sanguine. Et in articulorum doloribus aquam affundit frigidam. Dolor enim tollitur tum reuocatione caloris, tum inductione torporis. Qui dolor si ab humore frigido foret, quid hoc frigus frigore curare? Gal. in coxendicum dolore arteriotomiam in malleolo celebrat, ratus nequaquam malum ab humore esse frigido, sed à valdè calido. Quamquam alio loco etiam falsus Ischiadem à crudo & frigido succo, tamen non prætermittit phlebotomiam. Et tamen Fernelium secuti ad omnem Arthritidem calidis remediis vteremur. Contra, hoc malum calidis irritatur. Sæpè quidem humor generatione & ortu calidus est, at ob naturam articuli refrigerescit. Et id fortè Fernelio imposuit. Et semper caloris *ἐμπόρευμα* remanet, irritam faciens calidorum administrationem. Et in cerebrum vapores calidi efferuntur, frigore concreescunt, & qui inde fit humor nec perspicuè calid. nec frigidus, sed noua qualitas ex vtriusque pugna ac concursu consurgit, vt inde humor falsus aut nitrosus fiat qui manifestis qualitatibus non cedat. Ideo taxat veteres medicos vt nimis physicos Hipp. qui primas qualitates morborum causas nimis celebrabant. At falsum, acre, mordax, & id genus considerata sunt in quibus temperandis & oppugnandis hîc opus hîc labor est. Ideo cal. & frig. imbecilles qualitates Hippo. statuit contra philosophorum opinionem. Facile enim mutuò sese domant, idè sunt imbecilliora. Non sic de amaro & salso. Si in febre sola caliditas aut siccitas spectaretur, facile curaretur, sed succorum qualitates considerantur. Et damnat eos Hipp. qui contenti primis qualitatibus Thessali methodum sequuntur. Si Arthritis à frigido foret, facillimè calore curaretur. Sed enim secundæ sint qualitates non mirum si vis nostrum remediorum tanti mali immanitate eludatur,

De lib.
veter
med.

cludatur. Quod nunc prodest, statim nocet. Nec cal. nec frig. nec quicquam ferè agens manifestis qualitatibus proficit. Id quod pendet aut à natura humoris, aut partium. Et si quid remedia ὀπηρεῖται conferunt, symptomata potius leniendo conferunt, quam causam oppugnando. Nec plausibile quod statuit Fernel. à capite humorem esse quod sit syncerus. Numquid in austrina constitutione in vasis serosus humor coercetur, qui sua qualitate irritans ab arteriis & venis in nervos repellitur & Arthritin mouet? Materia sudorum quæ serum est in nervos pulsa & fusa, num impotentiam, aut dolorem, aut ἡμυπληγίων π inducet. Et tamen syncerum quid est. Si nutriuntur nervi per quas vias occultas ij & ossa nutriuntur, numquid malignum serum potest subire Arthritin creaturum? Si à membranis, ossibus, ligamenti sudor manans arthriti. dolorem minuit, num per easdem vias delata causa fuit? ferè videmus plerisque corpore seroso humore scatente, sudore copioso liberatos cum nulla salutis spes foret. An id à cerebro fuit? Cum à cerebro est, & principia nervorum imbuuntur, alia ratio est. Plerique arthritici nec caput, nec collum, nec partes superiores doluerunt, quasi tam venenatus humor subitus perreptet ad articulos nullo obiter excitato dolore? Contra si cui grauiora sint tormina, & iis sedatis arthriti oritur, nunc eadem materia, & eodem ingenio prædita, & aliò translata. Si à capite est, cur non primum superas affecit partes? Ita enim ait Hipp. Considera occasiones unde quis ægrotat, seu dolor capitis, seu auris. Signum sunt quibusdam dentes, & inguinum tumores. Si à capite fluxio nitrosa tantos obiter in metaphreno dolores excitat, ut sæpè partes tabefaciat per quas transit, ut Hipp. notat, an materia Arthritid. iam in suo fonte mala cuniculatim per summa corporis transiens, nil mali afferet transeundo? Et à venis synceri humores manant, non à solo capite, & ij ab internis profecti in externa sæuiunt. Et in Hippo. determinatur humor adustione melancholicam naturam adeptus, cuius ea feritas ut quanquam sanam partem appetat, eam maximè affligat. Quid minima quantitate in mam-

*Id est Fer-
nelius
opinionem
nostram
patronus
est. Nā
9. cap.
meth.
med feb
ait fe-
bres con-
tinuas
in dolo-
res ar-
ticula-
rios ser-
minari
excussa
materia
è genere
venoso
in sum-
ma cor-
poris, id
est, in
habitu.
Nūquid
nostra
hac est
opinio,
& Fer-
nelius à
se dis-
sentit.*

mis facit? Quid in suris tibiærum flatulentus eius spiritus? συλλήγῃς facit non inferiores Arthritide? Cur subiens articulationis locum Arthritis non faciat? Itaque nullo humore à capite labente, Arthriticus dolor oritur, aut depulso à visceribus tetro humore, aut nitro proprio articulorum. Ulcera tibiærum fouentur sanie perpetuò affluente eaque sincera, numquid à venis & arteriis est? Sic sinceritas capiti non est tribuenda. At dices, tenuis iste humor affluens per se laudabilis est, sed per contagionem ulceris inficitur. Ergo si laudabilis intercipi aut suppressi posset: at non nisi dispendio ægrorum id fit; ut sit probabile propagatione quadam, & continuatione malam qualitatem ratione ulceris acquiri. Nunc redeamus; Imbecillitas partium siue naturalis, seu adscititia ad Arthritidem facit in articulo, œconomia naturalis afficitur in coctione, expulsionem, attractionem: fit in parte ipsa generatio perpetua succi crudi & mali, vnde paroxysmus arthriticus facilè redit, imò ipsius habitus fit quidam morbus. Nec abs re succi crudi meminimus cum Galenus dicat Arthritin veram non tam à pituitoso humore, quam à succo crudo oriri. Cum præsens est articuli infirmitas, propensus est quis in morbum. Et si qua humorum fit à natura defœcatio, ea sæx se ad aliam materiam aggregat donec fluxio aut partis imbecillitate, aut dolore, aut fluendi consuetudine moueatur. Mirus naturæ conatus in excernenda re molesta. Et dicet *Fernelius* is humor qui à capite manat non habet eam virulentiam, quam postea in articulis acquirit, ideo innocenter peruatit partes cuti subiectas. Et se tuebitur Galeno qui explicans cur post tussis scorti inflammatio sequatur ait materiam in pulmone moram facientem se ipsa deteriorem factam, vnde in scorto quid deterius attulit quam in pulmone, aut in capite à quo primùm fluxit. Iam consutauimus eas sub cute vias ut à capite humor fluat, non quod negemus à carnibus, & ab habitu corporis humores in articulos influere. Iam meminimus mulierum, in quibus suppressio mensium Arthritin accersit illæso capite, & capite materiam non suppeditante. In vinosis ipsa crapula & cruditas, id mali

*Notan
da de
succo
crudo.*

*Com in
part. 12
sect. 1.
lib. 1.
apud.*

proritat, nil tamen à capite. Mulieres cum habeant ferè
 caput catarrhosum; dolens, pituitosum arthriticæ non
 fiunt: mensibus semel suppressis metus est huius mali. Et
 sanguis intus foras prodit contra Fernelium, & articulos
 occupat. Dicet, ideo non fiunt quidem Arthriticæ quod
 sanguis fluat: sed quæ communicatio pituitæ frigida, se-
 cretæ, à capite labenti cum ipsis mensibus? Contrà, &
 fluere possunt commodè menses, & à capite per extima
 humor fluere potest ad Arthritin faciendam. Quot ab-
 scessus fiunt *καὶ ἐκποῦ καὶ ἀποθῶν*, quot *μεταστάσις* intus
 foras? Et iam ante ex eodem Fernelio attulimus dolores
 colicos febribus succedaneos in paralyfin defuisse, & id
 totum ab interno est. Eodem quoque Fernel. errore iacet, *De hy-*
 quo & dum excogitat nouum modum quo serum in ab- *drope in*
 domen ad asciten refunditur. Quasdam fissuras fingit, *Fernel.*
 quas præterfluens serum capacitatem implet. Contra per
 ossa abscessus fiunt partium parenchymate duriora. Me- *Lib. 1.*
 lius Hipp. de hydrop. Splen eleuatus & impletus distri- *mul.*
 buit per venas corpori, & in omentum maximè, & locos
 circa ventrem & crura. Alia pars delegat ad aliam, vbi
 cæteris plus quàm oportet affuerit. Id quod Fernelius non
 animaduertit de ascite disputans. In hydrop. tamen pul-
 monis approbare videtur non sine contradictione. Se-
 rum; ait, ex abdominis capacitæ cæco ductu in thora-
 cem redundat. Et tamen idem ridet eos qui cæcos ductus
 in ascite generando fingunt. Et malè se tuetur ea senten-
 tia, quibus hepar aqua plenum est *ἐν τῷ ἥπατι πλὴν ὕδατος*,
 iis venter aqua repletur ac moriuntur. Putat ex eo loco
 ruptionem visceri contingere. At verbum *ῥαγνῆναι* potius
 subitam eruptionem significat. Galenus non meminit ru-
 ptionis in hepate quam Fernel. fingit. Ait quidem aquam
 non fluere in Epiploon nisi exedatur, quia solidum ac fir-
 mum est, & si legitur pro *ἥπατι πλὴν ὕδατος* *τῷ ἥπατι* codicis
 errore: At non mentio fit rupti hepatis. Imo ne apertè
 quidem docet erodi rumpiue peritonæon aut epiploon vt
 aqua recipiatur. Si que fieret hepatis fissura ruptione, vix
 sine cruenta aut deiectione alui, aut mictu id contingeret.
 At negat Gal. in vlla specie hydropis cruentum aut deijci,

aut meij. Id quod quæstione dignum est, sed de hoc aliàs.

Opinio
autho-
ris.

Nunc nostram de Arthritide sententiam aperiamus. Non placet opinio Fernelij de Arthritide, nec omnino eorum qui caput non accusant: nec eorum qui ad solam partem affectam confugiunt. Aliæ Arthritides per defluxum fiunt, aliæ per congestionem. In vtrisque supponitur articulorum impotentia & diathesis *αρθριτική*. Cum fiunt per defluxum, vel ratione cacochymia fiunt corporis, vel humoris à capite manantis, quod posterius solum agnouit Fernel. & malè. Cacochymiam voco & cruditatem cum viscerum impuritas est, massa sanguinis vitium contrahit, & corpus *ρῶδες* & laborans *τῷ πνεύματι* maximè cum succo nitroso scatet. Hipp. agnouit enim quorundam corpus *ἀλμῶδες*. Et in tali facilis est dolorum generatio, & arthritidis subeunte falso humore locum dearticulationis. Et quod in mulieribus *ἢ ὅν* parit, idem *ἀλγέος πνευματικῆς* & *πνευματικῆς* gignere potest. Et in iis *δυσελχέα*, nempe quibus corpus exalbidum & lentiginosum, id est, lentis colorem referens. Cutis diffringitur ac labia, ab humoribus ex corpore sanguinoso quod sub cute maximè & à capite contingit cum à pulmone fuerit concalescentum. In iis facies sæpè tumidior, corpus crudo prauoque succo scatet. Qui sanguis detrahatur est ferè totus putris, & alimenta corrumpuntur. In eorum albonumerabuntur gulæ dediti ac libidinosi, sub dio noctem transigentes, robur nervorum soluitur, & succrescentis cacochymia sunt argumenta. Et licet libidinosorum commune flagellum sit Arthritidis, non desinunt tamè libidinum prurire desiderio. Hæc autem maximè causa est: prouentus nempe feri acris & mordacis. Hoc cum adest, & propensionem ad Arthritin facit præsentem nonnulla nervorum articulorumque imbecillitate, & irritando libidinis explendæ affert desiderium. Hinc Arthritici valdè sunt libidinosi. Et Aëtius cum theriacalem salem instituit, dimidiam partem satyrij tollit vitando ne rabiosas

2. ep.

Sect. 1.
lib. 2.
epid.

& membra exoluentes libidines excitet. Satis enim si in iis dominetur acre istud serum, sua sponte in venerem ruunt. Nisi quis obijciat illud Hipp. ad incrementos & frigidos morbos confert venus.

ANTE QVAM de capite fluxionum fonte obiter dicam, propositis iam cacochymis, lentiginosis, cruditate laborantibus, libidinosis (vt ne omnino à capite arcessatur malum) dicam vnum de morbo ipsius habitus, vt nec accusetur caput, nec ad internas partes, tanquam principia mali recurratur. Princeps Auicennas explicans illud quod scripsit Gal. in arte parua, habitudo corporis est in iis partibus quæ oculis subijciuntur, vult quosdam esse proprios ipsius habitus morbos. Cum à pede aut inanitate sub cute dolores implacabiles excitans aura venenata ad caput surgit, id nec à visceribus nec ab interno est corpore. Vnde malè epileptici curantur habita tantum ratione interni corporis, potius habitui prouidendum est. Idem in Arthritide. Nam peculiari generatione humoris, aut in hac, aut illa parte externa, vitio ipsius habitus morbus orietur. Vnde quidam crudelissimos morbos sunt experti, cum partes internæ planè sanæ forent. In arthriticorum externo corpore peculiaris humor generatur, vt in pulmone & iecore. Et apud Hipp. à carnibus in articulos humor liquatur proprio vitio ipsius carnis. Et hac ratione idem Auicennas ait, id quod nocet cum vapore malæ substantiæ, in toto corpore est, id est in habitu. Sic in partibus externis vitium est peculiare. & catarrhus, & colliquatio. Nec omnino malo est quod quis arthriticus fiat tanquam natura à centro corporis ad habitum virus amandante, vt sub finem huius libri dicetur ex Hipp. Cæterum cum cutis defœdata est, & sanguis tamen in vasis purus est, numquid affectio est ipsius habitus? Capillares venæ malo sero scatent. In elephante morbus est ipsius habitus in quo praua fit assimilatio, & pars istius istius amittit Hippocrati: est autem elephas symptoma facultatis alteratricis tertiæ concoctionis. Nec tam deficit ea facultas, quam prauè officium facit, non per se, sed ob prauam qualitatem alimento proprio

*Lib. de
loc. in
homine.*

*Ex lib.
Hipp. 2.
de nat.
hum.*

*Lib. de
alimento.*

impressam. Ideo qui medici curantes, elephanticos sanguinem largius demunt, quia ab habitu non demunt minuunt calidum natium, & habitus facultatem deteriore faciant. Apud Hipp. impetiginem aliàs vt *ἡ δὲ* *ἐξ αἵματος* spectat, & cutis, & habitus sit solum depositarius, aliàs vt *ἡ δὲ* *ἐξ αἵματος* ipsius habitus, quod notandum est.

In 2. li-
bro
prorb.

Nunc ad caput ipsum redeamus, & generationem peculiaris pituitæ. Non negamus à capite fluxiones oriri

Arthritidis autores, sed omnes, negamus. Quibus caput humidius, iis proclivius est defluxus in partes subiectas,

Com. ad
aph. 2.
lib. 6.

hinc morborum prouentus. De iis Gal. Qui totum cerebrum, aut caput humidius habent, i; salubriter non uiuunt, destillationibus leui de causa capiuntur. Pituita per

palatum dilapsa, guttur, fauces, ventriculus laborant:

Tusses, anginae, Diarrhoeae, &c. Nec quæuis pituitosa fluxio offendit. Non quæuis pituita dentes rodit. Non

quiuis humor sternutamentum facit Galeno. Humor qui à capite est, Arthritidis author esse potest. Sæpè enim

acer est, quod docet dentis rosio. Quos dentes nec flamma, nec ignis cremat nisi ægrè, hi pituitâ malâ cauantur.

Et prout sunt fluxiones, aut in partes internas, aut in externas à capite, ita affectus euariant. Primo Hipp. ex quo-

4 de
morb.

rumdam veterum opinione potius quàm sua, fontes humorum (maximè excrementitiorum) explorans, caput

pituitæ fontem statuit. Et reuera multa à capite excrementa manant. Et fortè *Fernelius* ei sectæ addictus caput

Arthritidis autorem credidit. Quod aliquatenus verum conspicias Arthritides à fluxione oriri solitas contempla-

tus. Quamquam & fluxiones, & humorum transmissiones ab internis fiunt partibus. Ac ante *τῆς ἀφ' ἑστέως* vim

expendimus. Vt enim in aliis cancerosa est dispositio, elephantica & chœradica, ita & arthritica est, siue corpus

totum spectes, siue partes. Quibus læsus articulus, iis in Arthritin est propensitas. An humor à capite descendit

ad malum suscitandum aut alendum? In vlcere Chironio est perennis affluxus feri & corruptio alimenti ob læsam

partis *ῥοίαν* (nam malum *τῆς ὅλης ῥοίας* vocatur) & serum virulentum progignitur, & nil à capite est. Eadem ma-

teries num in articulum imbecillum influet? Imo magna articularium dolorum pars fit à generatione feri & collectione in ipsa parte, non tam quanto quàm quali infestantis? Est enim inexplicabilis *Αἴθρσις*, & velut febris lenta ipsius articuli, hinc alimenti corruptio, hinc tabes partis. Et circa articulos tristis semper est sensus, qui stata periodo habet suas exacerbationes, & in parte materia fouetur.

* Nec placet omnino Galenus qui necessariam articuli imbecillitatem præsumens, aliunde humorem affluere debere, & in vitæ lege peccari statuit. Hic modus omnis congestionis tollitur: id quod miror non vidisse Galenum. Imbecilla pars non probè alita à suo ipsius læditur excremento. Id Hippocratem vidisse ante diximus; Mucus in omnibus à natura est. Cum purus, sani sunt articuli. Labor & dolor fit cum à carnibus humiditas fluxit vitiosa.

*Galen. ad aph. 28. li. 8. * Præclara questio, an part. imbecillitas per se, sine humoris affluxu causa sit morbi redeuntis. Gal. enim ridet eos qui part. imbecillitate morborum causam dicunt.*

SED & de motu humoris Arthritin facientis inquiretur. De natura dictum est, & quod remedia calida ac pariter frigida noceant. Cur repetant abundè dictum dum diatheseos Arthriticæ vini aperuimus. Dubitet quis an hic conatus naturæ non sit intus foras pellentis vt fit in exanthematis. Cur autem certa periodo repetant, illud in proprietate quadam positum est. Quamquam inuitus ad eam occultam proprietatem descendò. Licet res certò sciri nequeat, ex effectis æstimetur. Articulares dolores ferè noctu exacerbantur, vt & multi alij morbi, & res non facilè scitur. De ea re in alijs nostris commentariis. Communem causam huius rei ad recessum caloris naturalis ad interiora, referunt. Sic enim partes extimæ suo velut genio defraudantur, & illustratione spirituum carent. Solemnis est analogia humorum ad partes anni, & ad diei partes vt biliosi morbi circa meridiem exacerbentur, melancholicus ad vesperam, pituitosi ad noctem. Quod fortè Fernelio suavit vt omnium arthritidū causam humorem frigidum statuatur. Motus enim humorum sequitur aut occultas, aut manifestas qualitates.

Hipp. 2. ep. & de struct. homin.

SED & non minùs ardua quæstio cur arthritidis ferè medendo ingrauescat. Si frigidus humor, cur calido non

curatur, & contra? Phlogoses & erysipelata admotis refrigerantibus temperantur, & perfrigerata calore leniuntur. In arthritide auxilia omnia eluduntur, & hæc vulgò opprobrium vocatur medicorum. Et quòd hic humor sit indomitus ex eo esse possit quod cum sæpè origine sit calidus, & euentu refrigeratur, tum ratione earum mutationem, tum partium à quibus manat, præter caliditatem & frigiditatem, acquirit, ac virulentiam aut salsedinem, aut a crimoniam, aut aliquid mixtum. Id quod in coryza apparet. Huius causa frigida esse videtur, tamen exulcerat calore quodam interno & salsedine nares quâ transit. Sic

Cap. 2.
lib. x.

ascititiæ hæc qualitates ex aliis emanantes primis sunt multò deteriores. Galeni locus iam citatus est de Arthritide & Ischiade. * Sed plenius eunucleandus. Irruens humor sanguineus est aliquando, vt plurimum pituitosus,

Mirum

quod

Galenus

in is-

chiade

(licet à

pituita,

aut à

succo

pituitæ

crudo)

sanguis

nem de

mat non

autem

purgat.

Immo

præfert

vomitum

purga-

tionis

quod

supra

reuellat

humores

Quasi

purgatio

humores

deorsum

impellat

aut ex pituitoso biliosus mistus, aut sanguine cum iis misto. Vt verè dicam, crudus est humor. Est hic crassus ad similitudinem puris crassioris. Si humoribus ex æquo redundat corpus, à phlebotomia est inchoandum. Rarò fit ischias ex sanguinis copia, citò curatur venis ad talum incisis. Si crudus humor arthritin committit aut ischiadem, cur secat venam? Si ischias rarò à sanguine est, cur in talo ferietur vena? Immò ita de ischiade loquitur, vt sæpè sola sanguinis euacuatio ischiadis auxilium sit, & ante euacuationem obsunt topica. Et quia non sunt qualitates quæ ex diametro oppugnent, ideo horum morborum materia non facilè vincitur. Immò dum primas qualitates oppugnare volumus, nouam quandam inducimus. Id materiæ coryzas committentis exemplo docuimus. Sic serum istud aut materia alia non facilè ad æquum adducitur. In multis acquiritur talis materia, viridis, serosa, acris ob dominatum cuiusdam extranei caloris omne alimentum corrumpentis. Reuera Arthritin committens humor est $\mu\upsilon\chi\acute{\alpha}\delta\eta\varsigma$, & assimilis substantiæ nervosæ si caliquaretur. Et quod dolorem facit, sæpè est substantiæ nervosæ aut tendinosæ alimentum quod virosi excrementi vicem subit, aut ob intemperiem partis, aut ob $\alpha\lambda\gamma\epsilon\iota\alpha$. Dolores à sanguine facilè mitigantur, item à bile

bile (sola enim lactis affusio id facit, à pituita facilè, cum
 pituita potius stuporem afferat. Ita Gal. Sanguis morbum
 faciens dolorem exhibet, pituita grauitatem. Quæ co- *Com. it*
 ryzas, Arthritides, dentium dolores facit, aliud habet in- *o. epdi.*
 genium & vim. * Et Platoni pituita falsa ac acida omnium *Hipp. de*
 affectionum *κατὰ πρῶτον* fons existit. In tali pituita est vis *loc. in*
 maligna & natura *ἐπερσένης*, ideo omnia spernit remedia. *homine.*
 Ad eam rem accedit substantiæ neruossæ ratio. Medulla ** Plato*
 neruorum aliud est naturæ, quàm ipsæ membranæ. Si qua *ait pi-*
 vni naturæ profunt, alteri nocent. Et magnus remediorū *tutam*
 apparatus sæpè est inutilis. Et inertium hominum plus sæ- *ipsum*
 pè prodest fortuita medicatio, quàm solertium medico- *per se*
 rum cum ratione iuncta curatio. Accedit neruorum sen- *dolorem*
 sus exactus, vt etiam vel leui de causa & dolores, & gra- *non mo-*
 uia insurgant symptomata. Itaque conditio humoris non *uere(ex-*
 tam habentis qualitates manifestas, quàm occultas, partis *cludit*
 natura, varietas substantiæ eiusdem efficiunt vt Arthriti- *acidam*
 dis omnem ludat operam. Attendere ad fontes oportet à *o sal-*
 quibus humor manat, ne temerè pars innocens accusetur. *sā) nisi*
 A scopo aberratur, & perniciēs aëris creatur. Si malè ca- *cum ex-*
 put fons mali statuitur, dum pilulis, fotu, catapl. hæc im- *citabul-*
 merens pars affligitur, natiuo sic partis temperamento *las, o*
 corrumpendo; mala grauiora accersuntur. Si enim hu- *ad eum-*
 morem noxium non continet, medicamenti eliquatur; *dem sco-*
 Desinit aliqua imbecillitas ei conciliatur. Si malum non *pū Gal.*
 fouet caput, sed iecur, aut venter, aut cacochymia cor- *ait pi-*
 poris, aut partis morbus; vide quàm præposterè omnia *tutam*
 agantur. In quo potius imitandus Hipp. quàm Fernel. *sternuta-*
 Hippo. enim eos quibus magna sunt viscera, & quibus *mentum*
 fuerunt frequentes hæmorrhagiæ dum iuuenes forent, *non cie-*
 in *ἀρτεμίσιν* propensos esse ait. A visceribus & venis *re nisi*
 origo est. Et experientia notat eos quibus prærubra est *in statu*
 facies, quod nō sibi caueant; ætate inclinante in Arthritin *vertatur*
 propendeant. Peccant & ij qui falso persuasi causam esse *quōdū xj*
 humorem frigidum aut frigus ipsum, ad calfacientia im- *πομπή-*
 pensè & olea chymica confugiunt, & læditur neruosum *λγες*
 genus. Hinc neruorum contractiones, siccationes, con- *sunt sy-*
 tortiones, vitiatæ figuræ, vt artus varij, curui, vari, inflexi *nony-*
ma. vide
aph. 31.
lib. 7.

& imbricatim facti euadant. Quæ fortè olea medullæ neruorum conferre possint, eadem membranis eorum nocent. At prudentis est Medici providere ne dum boni officij specie ægrorum calamitatem eleuare conatur, eos in maiores ærurnas coniiciat. Et Fernelius, cuius sententiam & problemata conuellere, aut benignius interpretari animus nobis fuit, errore quodam seductus methodum medendi non quadrantem, iactis malis fundamentis comminiscitur, & ita in ægrorum salutem peccat, dum multus est in nescio quibus remediis; tum assumptis, tum admotis, de phlebotomia, quæ in hac misera ægrotantium iactatione est velut sacra anchora, ne verbum quidem. Et tamen nefas est hoc genus remedij omittere, quod vulgo tam multis opitulatur.

RESTAT vt tria breuiter proponantur antequam operi finis imponatur: Primùm vt doceamus quàm sæpè inutiliter medicamenta arthriticis exhibeantur: Secundò, quam vtilis sæpè mortalium generi sit Arthritis: Tertium est, vt exponamus locum Hippo. quo docet commodo ægrotantium fluxiones in partes nobiles à quibus pelluntur, regeri, videntur perperam agere qui quoties quis de articuli dolore quæritur ad purgantia confugiunt. Si enim dolorem excitat aut ichor, aut flatus, aut quid qualitate potius peccans, cur ei qualitati suum contrarium non opponitur? quorsum purgatio? Sæpè sæuus est dolor in articulo, aut suris tibiæ nullo tumore conspicuo, nulla re sub sensum cadente? Subitus istius tantulæ rei in articulos motus & οὐκ ὀρεστική, numquam vim venenatam arguit concurrente sensu exquisito neruorum, vt facultas expultrix ad singula quæque momenta excitetur? Lassitudinum doloris ortus id quoque manifestat. Oritur (aiunt veteres) lassitudo sæpè & vlceris sensus, quia in motionibus magnis pinguedinis & teneræ carnis fit colliquatio, cuius pars foras transpirat, altera supprimitur. Id quod suppressum, si acre & mordax, vlceris sentum infert. Id quod in paroxysmis arthritidis euenit. Vt occasio referatur non ad fluxionem, sed ad suppressionem tetræ fuliginis sua qualitate molestantis. Et quod motus velut seditiosus

modò huc modò illuc, id qualitatem demonstrat infestam. Exquisitus sensus partis cooperatur. Contra, vbi pars non multum sentit, in ea facillè fit congestio abscessuum & tumorum frigidorum parens. In senibus valdè, & qui numquam arthritici facti fuerint, si arthritidis oritur an non potius ab imbecillitate, caloris natiui inopia, spirituum defectu continget? Si ad remedia solemnia recurras, liquefacies humores, frustra quæ ægrum senem fatigabis. Non omittenda historia mulieris quæ dolores articulorum immanes est experta modo quodam admirabili, atque diuina vindicta ortos. Hæc cum conceptum fallere vellet & fœtum elidere, τὸ φάρμακον sumpsit ad prouocandum sanguinem & sui temerarij consilij pœnas pendit. Fluxus enim sanguinis est consecutus erosio potius quàm apertis venis. Multo sanguine per sinum pudoris profuso, adeo refrixit omne genus neruosum, vt in summam imbecillitatem adductum sit; hinc cruciatus articulares, membrorum contractio, squalor, macies, mors. Quæ immòdica hæmorrhagia conuulsionem ab inanitione affert, eadem articulares hos dolores excitare potest. Si ita est, quis adhibeat hic remedia solemnia arthritica? quis in iis doloribus qui ἐν αὐχμοῖς oriuntur? Nemo. Est potius vtendum refectione. Ergo vt sunt variæ causæ, & idæ arthritidis, sic consilium mutandum est. Alii omittunt phlebotomiam omnino vt Fernel. Alii audacissimè detrahunt. Et exemplo vnus hominis sanguine detracto adiuti, in sanguine fundendo sunt nimis prodigi. Et cum de isto morbo, tum cognoscendo, tum medendo tam ancipites sint opiniones, mirum ne sit si magno Medicorum dedecore pro derelicto habeatur. Alii acerbitate doloris victi Medicos consulunt, & prophylactice non vtuntur. Alii ne eos quidem adeunt quod iam tritum sit hinc Medicos cæcutire. Non est tamen ita desperatus si loco & tempori prouideretur. Cæterum minùs rectè medendi occasionem rationemque deteximus ab ipsa rei ignorance ortam. Cum locus & tempora postulabunt, legitimam medendi rationem suisque constantem legibus & causis conuenientem describemus.

* Cate
rū me-
dicamē
ta data
preser-
tim ini-
tio ar-
thriti-
dis, aut
cum do-
lores vi-
gent, dū
humo-
res con-
citant,
nec fo-
ras ex-
cludunt,
dolores
in habi-
tu cor-
poris
promo-
uent.
Nam
humor
moue-
tur, &
non pro-
moue-
tur.

* Nec non, si Deus nobis otium confirmauerit, signa qui-
bus singulæ idæ patebunt, aperiemus. Et hæc ex anti-
quorum scriptis quæ in nonnullis neglecta iacuerunt,
quia recentiorum opinio (vt genus mortalium nouitatis
studio esflagrat) tanquam nouus obortus ventus, ea agi-
tauerit, vt illis euerfis sola extet ac sese iactet.

Q V O D autem utilis sit nonnullis arthritidis, & ratio, &
experientia, verum esse deprehendit. Quod pueris sunt
exanthemata, iuuenibus hæmorrhagiæ, idem sunt ingra-
uescenti ætati Arthritides, & etiam naturis nonnullis. Id
quod Hippo. docuit. Quamquam, vt ait Seneca, abomi-
nandum genus remedii est, sanitatem morbo debere. Vt
homo vitandi alicuius morbi causa, tam sæuos & tyranni-
cos Arthritidis dolores experiatur. Ad hanc nostram
sententiam accedit & Galenus, his verbis. Sæpè vidi-
mus interire quibus succi in dolore articulorum in artus
delati, deinde expulsi in partem principem peruenerunt.
Vt vna spes foret si ipsi humores ad artus reuocarentur.
Vnde vulgo dicitur longa est arthriticorum vita. Natura
se exonerat in genus musculosum & neruosum. Ergo
(dices) bonum est refluere ab hoc infirmo genere ad
partes robustiores? Nam robustæ & coquendo, & dige-
rendo facilè se ab iniuria afferent. Id quod est contra
communem omnium opinionem. Tamen ita sentit Hipp.
Qui morbi (ait) ab imbecillioribus partibus ad fortiores
reuearint, ij soluti sunt faciliores. Influxus enim faci-
lè à robore excludentur. Gal. legit pro, excludentur, ab-
sumentur. Quidam intelligunt partes fortiores, princi-
pes; at melius est à præcipuis partibus in minis præcipuas
humores reperere. Iste locus Hipp. est *De Diff. 2.* Galenus
tamen approbat. Et quæstio non est hæc inutilis: nam
partes principes sunt fortiores, & se à periculo facilius
vindican suis usæ facultatibus. Imbecillis partibus id
non est à natura concessum. Vnde videmus si quis vapor
efferus, aut obstructio, aut quid alienum appetat cere-
brum, statim conuelli, credentibus multis conuulsionem
esse symptoma morbi & naturæ, vt quæ se accingat ad
exclusionem rei negotium ei faceffentis.

SI in hoc disputationum pelagus orationis nostræ vela pandere vellemus, vix vnquam in altum transuecti ad portum remigraremus. Itaque soluimus quidem, vt non ita multo post tempore reueheremur. Quoniam autem Arthritis tam sæuus est tyrannus, vt mortalium genus ab ista tyrannide liberemus, animus nobis est iuxta canones & theoremata præscripta medendi methodum conscribere. Sed quoniam incidimus in rerum omnium perturbationem otium expectare constituimus ad scribendum conueniens.

F I N I S.

APPENDIX

AD PAGINAM XII.

libri superioris ,

DE DOLORE DENTIVM

& nervorum.

QVÆREBATUR quî fiat vt in dolore dentium coërcito humore in dentis nervo & diuellente, tam sœuus oriatur dolor, qui tumente gena aut vicinis partibus, idque aut nullo, aut perexiguo dolore, euanescat. Idem in tyrannide arthritica contingit. Et vulgus prudentia quadam communi persuasus, tumore partis mitum gaudet, vt sperans leuamentum breui dolenti parti affuturum. Humorem qualitate potius quàm quantitate molestias inferre dicebamus. Imo paucus humor, viribus multus esse dicitur. Exagitabatur Fernelius qui malè causam reddidit cur in leucophlegmatia, in chronicis morbis in quibus tument partes, in cachexia, augeatur moles partium tumefactis carnibus, prolutisque humore phlegmatico nescio quo, idque citra dolorem: Cum tamen aliàs tantulo humore tantulam particulam proluente, tantam excitet doloris acerbitem. Seneca summus philosophus dolorem in angusto strictoque esse dicit. Quò in angustiore est, cò maior est. Consistit in solatione continui. Et cum in an-

gusto est, maior est continui solutio, quàm cum in lato consistit. Extenditur enim; & ab angusto in longum latumue traducitur. Id quod cæteris paribus audiendum est. Vnde punctura nerui deterior est, quàm incisio, aut vulneratio amplior. In punctura enim cogitur materia, coacta diuellit soluitque continuum & dolorem excitat maiorem. Vnde in dolore articuli maior sæuiorque dolor est vbi angusto concluditur humor, quàm cum tota pars maximè eleuatur ac intumescit. Id quod pluribus exemplis exploratum apertumque esse potest. Et quoniã locus iste de angustia loci potest in controuersiam venire, habetque aliquid delicatius & lepidiusculum, textum ipsius Senecæ describemus. Vis enim in verbis ipsis erit. *Lib. II. Ep. 79.*

Explicat enim eodem filo cur tendinum, neruorum & partium similium dolores diuturniores sint. Imò sui memoriam renouant ac refricant, maximè verò vbi fiunt τὰ ἀνάσματα καὶ ἀποανάσματα. Diuulsiones enim fiunt febris musculorum distentis. Et statis temporibus, præsertim vbi magnæ incidunt mutationes, dolores isti velut rediuiui redeunt. Ita Hippocrates τὰ ἀνάσματα μὲν πάντα ὀχληρὰ γίνεται καὶ ποῖος τὸ ἐν ἀρχῇ συντόνους παρέχει, καὶ ἐξ ὑπέρβ. ἐνίοις ποῖοις ὑπομνήσκει, id est, memoriam quorundam de integro refricant ac renouant superstitie partium diuulsarum querelâ, quæ partes à diuulsione infirmiores manent & dolent, vel ἀπὸ τῆ ρήσματος disruptis fibris per insignem distensionem, hinc noua diuulsionum generatio. Pars enim quælibet auulsa (ἀνάσμα vocatur) præter præteritas auulsionis causas ὥσιν appulsionem, vel impulsionem, & ἐλξιν attractionem (quæ sunt ἀπὸ τῶν ἐνέοντων, ab iis quæ insunt) nouam in se causam continet, nempe collectionem humoris, ichoris, aut flatum ipsum, manente infirma facultate expultrice. Et id causa est, cur periodis certis malum reuiuifcat. Cæterum illa tensio valida, vel extrinsecam habet causam, vel intrinsecam, & quasi intereuentem. Extrinsecam, à tromate, lapsu, casu, vel si quis onus graue leuare conetur. Intrinsecam autem ab iis quæ insunt, ab humore prauo, ichore, flatu. Id autem fit κατ' ὥσιν ἢ κατ' ἐλξιν. Appulsu & tractu ὥσιν di-

citur appulsus, & κατ' ὄσιν fieri aliquid dicitur motu quodam impulsorio. ὡς δὲ κίμησις ἐστὶ ἀπὸ τοῦ κινήματος, ὑπὸ τῆς ἀψῆως. In corpore autem hoc loco fit κατ' ὄσιν aliquid vt cum humor quidam inutilis exudans in partem aliquam impellitur, & vis facultatis expellentis existit: ἐν δὲ τῇ ἐλξῇ attractio fit à carnibus & à venis, in qua vis facultatis attractricis sese exerit. Quamquam natura αἱ σάρκες ἐλκοι dicuntur Hippocrati. Nunc contextum ipsius Senecæ apponamus; Nemo potest valdè dolere & diu. Sic amantissima nostri natura disposuit vt dolorem, aut breuem, aut tolerabilem faciat. Maximi dolores consistunt in maximè macris corporis partibus. Nerui, articuli, & quicquid aliud exile est, acerrimè sæuit cum in arcto vitia conceperit. Sed facilè hæ partes obstupescunt, & ipso dolore sensum doloris amittunt. Seu quia spiritus naturali prohibitus cursu, & mutatus in peius vim suam qua viget, perdit: seu quia humor corruptus cum desiit habere quò confluat, ipse se elidit, & his quæ nimis impleuit, excutit sensum. Dentium, oculorum, auriumque dolor, ideo acutissimus, quia inter angusta corporis nascitur. Et imperiti minus ferunt dolorem, quia multum illis fuit commercij cum corpore. Et reuera sunt qui alacriter ferunt dolores, alij muliebri animo quati se vincique dolore patiuntur. Ex hoc illustri loco duo nobis apparent, prius cur in inervosa substantia tam acutus dolor, præsertim cum in angusto est, & à punctura fit. Posterius, quomodo copia humorum ipsa sese obruens sensum parti adimere soleat. Et si fortè minùs medicè hoc Seneca, tamen quia rei scitu difficillimæ probabilem quandam causam exponit, in hunc de articulari dolore locum reijcere voluimus.

AD EVM notabilem Senecæ locum quo explicat quid fiat vt maior sit dolor cum in angusto est, quàm cum in lato & amplo, pertinet & locus Alexandri Aphrodisiensis. Hic quæritur inter eius problematà quid fiat vt nerui puncti excitent inflammationem, non autem cum præciduntur. Vnde medicis punctio, licet πρὸς τὸν φασίαν minor appareat & tolerabilior præcisione, est tamen ipsa

*Apu
Hipp. 1.
de mor-
bis car-
nes qui-
dem at-
trahere
dicuntur,
sed ve-
na, ait
Hippo.
magis
attra-
hant,
quàm
carnes.
vnde in
venis
fiunt va-
rices,
παρὰ
ves, vau
πῶσις*

ipsa incisione formadibilior & funestior. Immo vitandi periculi causa quod imminet punctiōi nerui, coguntur sæpè totum neruum incidere. Ita enim virus coercitum in angusto tantorum malorum, imò sæpè præproperam mortis causam expandunt & euacuant. Ne multa; latius est contextum Alexandri exscribere; vt ad examen paucorum verborum industria nostra dirigatur. Ideò puncti nerui, non præcisi inflammationem afferunt, quia spiritus inæquabili punctiōis segmento occurrens retorquetur, atque in se coactus stipatur & recalescit. Sed cum omnino præcisus est neruus, spiritus omnis effluit & abit. *Proble. 127. sect. 2. prob.* Notandum verò illud quod spiritus, aut flatus, aut virus paucum sed viribus eximium, cogitur, coërectur, stipatur ea in parte & refringitur ac retorquetur, quia exitum non habet. Quò fortè pertinet definitio τῆς ὀδῶνς ὑγίης, id est doloris punctoriij qui circa membranas & partes neruosas maximè consistit, & ad eas partes maximè pertinet veluti radice ipsius affectus eo loco fixa vbi membrana pungitur, dolore verò circa locum punctum ad magnum spatium circulatim se fundente. Cæterum verba Aphrodisei significantia sunt, sed obscura: ac reuera vix explicari potest quanta dolorum, symptomatumque sit series & sequela punctis neruis. Hæc pauca sufficiant.

F I N I S.

GVLIELMI BALLONII

MEDICI PARISIENSIS

Celeberrimi

LIBER

DE CALCULO.

IN QVO NEOTERICORVM

opinio defenditur contra Ioannem

Fernelium.

T cuique ætatis sua est sanitas, ita suæ sunt molestiæ, suus morbus. Recensatos vmbilici inflammatio, dentientes gingiuarum pruritus, sanguinis ex oculorum angulis fluxus & inde *Actius* alii affligunt morbi: Immo certis temporibus sui attribuuntur morbi.

Nec solum ætatum varietate, sed & hominum conditione, & locorum varietate morbi distinguntur.

Etenim quidam certa terrarum parte, membrisque ho- *Plinius* minum certis, aut etiam fortunis, tanquam malo cli-

gente, gignuntur. Vnde hi in pueros, illi in adultos, alii in proceres, in seruitia alii humilemque plebem, in viros alii, in fœminas alii, autoritate Hippocratis sæuere consueuerunt. Vnde fœdam mentagram in Italia primum sensere proceres veloci transitu osculi, non autem seruitia, non infima plebs. Cuius rei vt causa abdi-

Lib. de Feb. ta latensque, sic hominum captum fugit. Sic ætas, vitæ institutum, fortunæ conditio, nec non sexus conside-

** Galen. ait
creari in ve
fica pueris
lapidem, sed
ea affectio
nem, non ita
esse pueris
familiarem
vt est epile
psia. Nunc
contra obser
uatur. Item
ait sola ma
nnum opera
curari. part.
26. sect. 5
6. epid.* randa veniunt. Sed est communis animantium hostis, qui nullo non tempore in omnes ætates sæuit. Id genus est febris sine qua nulli animanti vita abrumpi potest.

*Nam & hanc omnium morborum comitem statuit Hippocrates. Ad eius immanitatem accedit lithiasis, propriè pueris autoritate Hippocratis attributa. * Sed eam
luxus & ignauia in omnem ætatem sexumque spar
sit. * Vt iam nullus sit morbus cuius vi atque impulsu
de valetudinis præsidio sæpius decedatur. Nam pueri
lem edacitatem lithiaseos parentem cæterarum ætatum
facile vincit intemperantia. Et quam podagram olim
Hippocrates * eunuchis & mulieribus pepercisse narrat,
& lithiasin pueris propriam, eam ab inuito Hippocrate
extorquet lasciuia intemperantiaque, eamque cum aliis
ætatibus communicat. Vt iam aphorismi veritatem in
temperanter acta vita euertat.*

*Indulgentius cum priscis natura egit, sed eam iuuat
vitæ ratio moderata. Ne quis nunc naturam nouercari
credat, & non potiùs ad corruptos mores, id quicquid
est, referat, siquidem bona valetudo ob bonos mores
aliquando contingit, quos nec desidia, nec luxuries vi
tiarint. Porro lithiasis affectio est contra naturam, calcu
lus tamen morbus non est, sed morbi causa. Laborat
enim vesica tanquam instrumentum. Morbus autem in
obstructione aut renis, aut vesicæ consistit, quam natu
ra alii rei, non continendo calculo destinauit. Hoc, quæ
fiat, commentario dignum est. Si enim & generationis
facilitas, & loci opportunitas, cæteraque innotuerint,
præcautionis curationisque leges faciliùs statuentur.
Omnes, pro suo quisque iudicio, in varias de calculo di*

strahuntur opiniones. Alii vsum lacticinorum caseique, & rerum similium accusant, alii paludosas aquas. Sit ita hercle. Quibus ista in vfu sunt, sæpè calculosi viuunt, non tamen hæ præcipuæ causæ statui debent. Ferè fit enim vt calculo laborent ii quibus aut potu, aut cibo, seu ad voluptatem, seu ad necessitatem, crassa, paludosa ac glutinosa vsurpantur. Hinc in vrinis velut capillamenta apparuere multis qui in annonæ caritate fabis & orobis vescerentur. Pituita enim aut cogitur, aut ducitur. Si cogitur, lapis fit. Si ducitur, capillus (vnde Græcis *πυλίσκος* dicta) & aranearum reticulo aliquid simile. Et mulieribus aliquando purgamenta pelliculosa (Græcè *καταμήνια ὑμνιάδια*) & veluti capillosa exeunt, cum pituita circum locos muliebres restagnat. Inter cæteras, duæ mihi probantur rationes, ob quas morbus hic passim sæuiat, vt aut nulli, aut oppido pauci ab arenulis aut calculo immunes euadant. Ingluuias, præsertim ciborum varietate expleta. Deinde ius ipsum gentilitium, cum calculosa sati stirpe, ferè ad *λίθιασιν* propendeant. Accedit facilitas generationis aut calculi, aut tophi, præsertim in corporibus densioribus & obstrui facilibus. Ac temporibus Hippocratis tam moderatus erat victus & cultus, vt non esset aliud viuere quam *τὸ ἔδος* viuere. Sed quod ita facile calculus generetur, vel hinc patet, quod nulla non in parte corporis cogi possit. Natura enim in omni coctione & elaboratione, siue ea sit ex primo eius instituto, seu ex secundo, tendit ad cogendum, & incrassandum. Vterus calculi expers non est, nec pulmo, nec cystis fellis, nec partes sub lingua. Quin & ex variis humoribus generatur, vt post docebitur. Ac iubeatur illorum valere opinio anilis nimium quibus placet à sola pituita calculum causas principiumque ducere, exclusis ferè aliis humoribus, tanquam causa materiali, vt præ cæteris obcæsi, ac præpingues lapidosi viuant. Experientia enim id ipsum conuellit. Sed quod primas ingluuias teneat, varietate satiata ac saturata, vel id fidem facit, quoniam cruditatis parens existit. Cruditas autem materiem facile suppedi-

*Aphor. 76
lib. 4.*

*Hipp. 1. lib.
de morb.
mul.*

*Aristot. pro-
blem. 42. lib.
10.*

*Gal. ad par.
1. lib. 2. pro-
gnost.*

tat. Varietas autem in diuersis facultatibus & substantiis sese ostentans, plurimum dat negotij naturæ, quæ alioqui omnia in vnum cogere conatur coquendo, alterando & similia à similibus seducendo. Quod in primis Hippocrates animaduertit, dum suam ptissanam cano- nem & regulam cæterorum alimentorum constituit. In- ter cæteras dotes hanc extulit, quòd nullum in aluo tu- multum excitet: ὅτι ἀεὶ ἄεδος καὶ ὁὶ ποίει. Non simpliciter ἀεὶ ἄεδος, sed ἀεὶ ἄεδος καὶ ὁὶ dixit, quòd nil æquè coctioni officiat, ac varietas quæ pluribus cibis inest. Et cum de glande mentio fit, ita interpretes, glans tumultum af- fert, tum autem ἀεὶ ἄεδος fit, cum alimenta varias habent facultates, & dum vnum faciliè, alterum ægrè coquitur: vnum inflat, pungit alterum. Id quod demonstratur Athletarum exemplo qui probè nutriuntur ac profi- ciunt, quibus in arenam descensuris solus panis manè, vespèrì sola caro offerebatur. Adeò simplicis cibi ma- gna est opportunitas. Nam cum inflat vnus, soluit alius, astringit alius; chyloscos officina, quæ in aluo in vnum munus incumbit, facile læditur ac labefactatur. Hinc illud Lyrici:

*Accipe nunc victus tenuis quæ, quantæque secum
Afferat, in primis valeas bene. Nam varia res
Vt noceant homini credas, memor illius escæ
Quæ simplex olim tibi sederit. Ac simul absis
Miscueris elixa, simul conchylia turdis,
Dulcia se in bilem vertent; stomachoque tumultum
Lenta feret pituita;*

Quamquam & recentioribus quidam dissentanea ab iis quæ de victu Athletarum simplici dicta sunt, scripsit. Explicans enim vires τῆς ἐξωσ ἀθλητικῆς ait Athletas, vt robustiores euaderent, solitos esse quosuis cibos assu- mere, nullo ordine, nulla lege, quod cum superiore o- pinione pugnat, nisi fortè quis dicat Athletas aliter in otio ali solere, aliter in negotio. Quod ex Galeni verbis facile elicitur. Quibus itaque sanitas studio est, ij cibos deligant, varietatèmq; deuitent. Quod non solum in esculentis, sed & in potulentis audiendum. Nam &

s. Acuto.

Gal. in com.

Gal. in 4. a-
cut. & ad
part. 18. lib.
1. acut.Ad part. 18.
lib. 1. acuto.Contra hunc
Galeni &
Horatij locū
afferri potest
quod scribit
Arist. lib. de
mūdo ad A-
lexand. quod
natura con-
trariis dele-
tari videa-
tur.

Horat. in Sat

Gorraue. in
defn. medi-
cis.Athletarum
dieta.

aquarum varietas ut cruditatis parens est, ita & calculorum. Quod minus verum alicui videatur, cum aqua *ἀναχρησις* nullam habeat, quæ ad augmentationem facit. Tamen aquarum varietatem calculis causas principiumque dare Hippo. scripsit, Calculis obnoxii sunt qui utuntur magnorum fluuiorum aquis, in quos alii conflunt. Aqua enim aquæ similis esse nequit, ac necesse vnam præcellere alteri. Sed & quod iure hereditatis ad posteros, morbi perueniant, illud in confesso est. Ac verum non esse plerique, magno suo commodo expeterent. Nam semini nescio quæ vis impressa est, quæ ut valet ad speciem, ita latenter morbosam diathesin deuchit & transfundit, & ut mores ingenerantur à stirpe generis & seminis, ita est ea diathesis ingenita, atque ea vis semini insita veluti tradux est censenda. Quò fit ut macrocephali, macrocephalos procrearent.

*Hip. de locis
aëre.*

*Com. ad aplo.
28. lib. 6. &
Hipp. lib. de
morbo sacro.*

His ita iactis fundamentis, ut in rei arcem inuadatur, singula rerum capita perstringenda sunt. Lapidum materia explicabitur, causa efficiens, qui obnoxii, qui non, cur quidam in renibus potius, in vesica alii habeant. Et curatio ad eam regulam dirigetur. Maximè verò eos calculos hic attingimus quos aut alteruter ren, aut vesica cogit. Qui in aliis corporis fodinis concresecunt, nil ad institutum. Lapidis nomine quidam audiunt, id quod in vesica coagmentatur: calculi autem, id quod ex arenulis concresecens in rene coalescit. Quamquam, ut verborum aucupium fugiamus *τὰς λίθιδνας* & lapidosos, & calculosos vertere possumus.

*λίθιδν καὶ
λίθιδνας
veteres q̄s so-
lum accom-
modarunt
quibus in
vesica lapis
molestus est:
& tamen si in
renibus ge-
neretur, pro-
priè tamen
τὸ λίθιδν
his non ac-
commodatur.
Hollerius
cap. de Cal-
culo.*

Calculorum materia nonnullis aliquid purulentum esse videtur. obseruatum est in quodam pituitam putrem, & pus crassum falsò calculum retulisse. Ac primùm videndum an pus, aut purulenta materia generando calculo apta sit. Atque euenit sæpè ut pus, in vesica manens calculum mentriatur. cum quicquid angustos aquæ ductus, quos vrina præterfluit, obstruit, lapidem exprimere possit. Quæstio tamen est an verè calculus sit. Quibusdam non videtur. Galeno contra. Sed illorum rationes exponenda. Sanguis & sanies, dum putrescit, fibras

amittit: at sine fibris coagmentatio non fit: Damarum enim sanguis non concrefcit quod fibrarum expers, ita pus calculum non facit. Deinde in abfcessibus renum materia purulenta, ab iis defluens tota, vrinæ toti permiscetur: & si subfideat, minima agitatio eam destruit, diuidit ac diuellit, ac rursus vrinæ remiscetur. Hinc patet pus nil esse corpulentum, sed diuulsum, vt in calculum non abeat. Contra in femine & pituita apparet, vtrumque vt fibrarum particeps, cohæret, vniturque, & in vrina, aut eminet, aut reles in fundo manet. Suam cohærentiam facillè feruat, nec agitatam in minimas partes refringitur. Itaque conficiunt ac concludunt pus generando lapidi esse ineptum. Victi tamen fractique autoritate Galeni, dum se subterfugio proripiunt, à pure rudimentum lapidis, ac incrustationem duci posse confitentur, calculum non posse. Quantumuis enim obducatur rudimentum lapidis, si pus quod oblinet obducitque fibrarum expers est, nihilo maior lapis erit, quam si aqua alluat affundaturque; siquidem fibrarum earentia coagmentationi occasionem præripit.

Ad particul.

6 sect. 1 li 6.

ἐν δὲ πυλῶν.

Et iis etiam autoribus pus non cogitur, contra Galeni autoritas primum nititur, rationibus aliis fulcienda, in corpore, ait Gal. ex humore purulento, aut cum pituitoso mixto tophus nonnumquam fit, vt & in articulorum morbis contingit. Eodem enim modo & in his, & in renibus lapides coguntur.

Sed & minus probabile quod dicunt ex pure calculum non fieri, quod pus vi putredinis fibras cogendis corporibus aptas amiserit. Aliud enim est in pus conuerti: aliud corrumpi. In corruptione partium fit alienatio, cum & materies tota præter naturam sit, & causa efficiens. Si partium diremptus sit, absunt fibræ, coalitusque occasio sublata est. Sin pus fiat ex materia limites naturæ non egressa, tametsi alimento non sit, quia & bonitate naturæ, & causæ efficientis vi ad æqualitatem mediocritatemque reducitur, longè alia ratio est. Adest læuor, albedo, æqualitasque nil dispar ac dissimile. In hoc character naturæ existit. Idem opifex alimenti & paris:

puris: sed illud in naturam vertitur, hoc vi illius expellitur. Sic in pure partium unio est & coactio vi naturæ procurata. Eius omnis materia laudabilis erat, sed fortè in locum alienum rejecta, aut sua sponte incitata, tantisper à natura desciuit. Sed dum bonitatis illæ notæ adsunt, satis natura suo fecisse officio videtur. Æqualitas quippe vim caloris sese in omnes materiæ partes insinuantis significat, læuitas materiæ indolem & bonitatem, vini-que partium solidarum albedo. Si per putredinem fibræ absunt, quæ sit vt qui in febribus humores, aut in vasis, aut extra putrescunt in sedimentum legitimi puris dotibus ornatum faceessant? Aut in pus, quod in criticis abscessibus cernitur? Quinetiam ex generibus puris aliud omnino contra Naturam videtur, scetens ac liuens, quod in morituris videre est. Contrà verò in iis qui sanitati proximi sunt. Immò licet materia distracta diuisa que sit, vi partis solidæ elaborata vnitur: & τὴν ἐρεπὸς ἐστὶν sit secretio, & cum in morbis yrinæ crassæ ac grumosæ ex-
Hipp. 42 Aphor.
tenuari dicuntur, id non est aliud quàm elaboratas reddi in colore, & consistentia, & contentis laudabiles, quantula sit hypostasis, dum modo culpa caruerit. Sic absurdum est eam soli pituitæ & semini adhesionem vnionemque tribuere, puri omni adimere. Siquidem pus & sedimen laudabile coheret. Quid si autore Hip-
Hipp. lib. de carnibus.
pocrate omnia per putredinem crassescant? Et licet id quod in pus verti debet tenue, serosum ac dissolutum fuerit, dum cogitur ac mitificatur, fibras lentoremque, coactionis causas acquirit. Nā & omnis coctio incrassat. Immò nec omnis pituita coagmetatur, cū & in minimas partes diffingi videamus, & toti yrinæ remisceri. Pus autem si a renibus manat, dum viæ anfractu, yrinæ liquore dirimitur ac comminuitur, puris formam amittit. Sic malè pus vnione ac coagmentatione priuant, vt in calculum cogi non posse conficiant. Nam verum pus cogi necesse est. Empydeici grandinosa sputa extundunt è pectore, quod pus in grandinem & tophum coeat. In abscessibus tempore & loco non curatis pus lapidescit. Nouerint itaque aliud esse corrumpi, aliud putrescere.

*Hip lib. 2.
de natur.
hum.*

Corruptione vnio tollitur, partium diremptio inducitur. Per putredinem aut omnino retinetur, aut parum diminitur, aut elaboratis partibus nouarum fibrarum fit inductio. Hinc conglutinatio & connexio. Sed & Hippo. à pure calculum esse voluit. Quibus in lotiis subsident arenola, iis initio circa venam crassam tubercula extiterè, versaque in pus fuere. Deinde tuberculis haud cecleriter ruptis pus in tophum vertitur, qui foras per venam cum lotio exprimitur. Locum hunc fortè reiciet quis, cum nec verus esse videatur, nec idioma Hippo. respiciat. Accedit quod liber nothus dicatur. Tamen Galen. contextus placet alio in loco, & vt doceat à pure calculum esse, id loci citat. Quanquam magis placet ab arefacta pituita cogi: In enarranda autem sententia ita scripsit: Excreções vrinarum eiusmodi arenosarum possunt fieri à causa quam statuit Hippo. Item & à rene obstructo contra venam magnam, sæpius autem sine tuberculis fiunt, cum succus crassus, vel glutinosus exitum retardans concreuerit à calore loci arefactus. Itaque agnouit arenulas à pure nasci posse, & sententiam incerti authoris non reiecit.

*Comm. in
lib. 2. de
nat. hum.
Ad part. 13.
lib. eiusd.*

Iam verò materiam lapidis constituit Galenus crassum glutinosumque humorem vias obstruentem. Et paulò plenius alio in loco & causam efficientem & materiam exposuit: Pueri multi quia admodum sunt voraces cumulant succum propriè crudum appellatum, à quo facile calculi generantur. Is humor vt materia est, ita & calor efficiens causa est, vt non placeat opinio eius qui secundum de natur. human. scripsit, dum ait pueris lapidem nasci ob vesicæ calorem & totius corporis, viris ob corporis frigiditatem non nasci, sed posterior opinio minùs plausibilis. Cum sit consilium disputandi de causis lapidis, de corporum ad lithiasin idoneorum natura, de ætatibus, series Disputationis è superioribus ducta postulat, vt in hunc locum nonnihil inquiratur. Dubitare enim quis possit an caliditas vesicæ & totius corporis ad calculum faciat. Quonià verò duplex calor est, quidam halituosus, multo humore perfusus ἀτμόςδης, manum minimè pun-

gens, an is calor, quo pueri abundant, generando calculo aptus? Nee enim id posse videbitur. Item quæri potest an calor vesicæ peculiariter calculum creabit, cum aliàs eiusdem partis frigiditas id posse asseratur, ut paulò post dicemus. Tertiò an senes quòd sint frigidi, calculo non verè obfideantur. Horum explicatio parem utilitatem iuxta & voluptatem habitura est. Voluptatem, quòd rebus iis ad vnguem exactis animus explebitur: utilitatem, ut & præcautionis & curationis lex in ægrorum salutem fanciatur. Si, ut ferè omnibus placet, calor lapidum parens tenuitate & acrimonia præditus esse debet, imò terribili calori analogus est, unde absolutè τὸ ἥπτον, aut ab efficientia τὸ πῦρ dicitur, curita in calculosis ad oxypora & ecphrastica confugimus? Ita enim causæ efficienti nervos addere est, & grauissimè peccare. Sin calor calculi effector temperatus & halituosus, qualem in secundo de natur. human. Hippoc. & Gal. constituunt, cur & quæ temperantia, lenientiâque præscribuntur? Ita fouent calorem naturalem lapidis autorem, materiamque sua viscositate reddunt mucaginosa lentam & viscidam, atque ita aberraretur. verisimile itaque coagulationem à calore potius acri promoueri, non à blando & naturali. Qui enim autor est coactionis, vi & facultate digerendi resoluendique polleat necesse est. Quod Gal. docet, lapis propria passio puerorum est qui ob edacitatem non paucos crudos humores generant. Ex quibus pars crassior cum vrinis ad vesicam delabens, lapidis materia fit. Accedit & vehementia caliditatis: nam & senes aceruant crudum non paucum, non ob voracitatē, sed ob facultatis coquentis imbecillitatem. Non validum tamen calorem habent qui crassam materiā resoluens lapidem generet. Vtitur verbo ἐξαρμύζειν, quod exicare significat, arefacere, tenuemque substantiam è crassa elicere ut fæx refideat. Sic & potens calor esse debet, & resoluendi facultate insignis. quam facultatem calori naturali blando, humiditate multa perfuso non concedimus. Qui si fluens est, est veluti ἀτμός τις, si fixus partium solidarum est ἐπιλέχεια τις. Calor hic na-

Notandum enim id est Galeni ad partic. 5 sect. lib. 6. psd vesica lapidis in pueris magis, reuē vero affectus in aetate declināte potius contingit. vide quid nomine affectus, reuē dicit, nam intelligit de eo affectu, de quo Hipp. in reuē dolor grauis. Inter ceteros locos Hip. ex quib. colligas maximè in puerorum vesica calculos colligi est Hipp. lib. 4. de morbis dñ de lacte nutritum agit, & notat quod caustas ipsius vesica ad id faciat, tum retinet faciem vrinae, & quod dolor ipse micturitiis valeat ad augendū lapidem. Puer enim præ dolore se costringit & impedit egressum pituita quæ glutinum est lapidis.

Com. ad Aphor. 26. lib. 3

turalis siue fluens, & tanquam ἀπόρροια τῆς ἐποχειμένης
 ῥοίας, siue fixus, quandiu habet in quod agat, & depas-
 catur, non se ad aliud conuertit. Vt vix credamus calo-
 rem illum blandum in pueris ita posse crudos succos re-
 soluere, vt lapidescant. Arefactio quippe ista, resolutio,
 ac digestio ignei potius caloris munus existit. Et quoties
 ἰχθυὸν θερμὸν legitur, de calore acri & febrili audiendum,
 qui ob eximiam vim, resoluendi potestatem in frigidis
 morbis Galenus attribuit, immo & coquendi, sed id χα-
 τὰ χρηστικῶς, cum alio loco dicatur vim habere frigidita-
 tem coquendi, id est, mitigandi. Et verò si in pueris
 calor blandus tepensque ita resoluat, vt corpus hinc la-
 pidescat, an tanta in senibus frigiditas, vt cum ob vis co-
 quentis languorem cruditas adsit, materies cruda non
 obstruat, arescat & lapidescat. Nam & calor acriusculus
 est, nec manente vita tam paucus, vt inefficax sit: nisi de
 iis hominibus qui defectæ sunt senectutis, audiamus. Sic
 & autor lib. de nat. humana, & Galenus in idem conspi-
 rant: ille dū viros à calculo immunes esse ait ob frigidita-
 tem, hic, in senibus materiam suppetere creando calculo,
 sed effectum calorem qui resoluendo non sit satis. Sed
 tamen sui dissimilis est Gal. Asthmata, ait, in senibus ex
 destillatione ortum habent, cum & respirandi instru-
 menta habeant proprium sui algoris principium, & in
 ipsis multæ superfluitates congeruntur, præterea præsen-
 te virium imbecillitate renes obstruuntur, lapidesque
 fiunt, cum tenax & crassa superfluitas in similem callo
 substantiam abiuerit. Contextus græcus à Leoniceno
 malè versus est. Nec enim legendum: Præsentē virium
 imbecillitate renes obstruuntur, & lapides fiunt, cum hæc
 verba, καὶ παρὸς τῆς δυνάμεως ἀδυνάτης ὄντος, ad gen era-
 tionem superfluitatis anhelitum facientis reuocentur.
 Legitur autem absolute nulla facta mentione imbecilli-
 tatis: Εμφατικὸν δ' ἐπολέμους οἱ νεσποὶ, καὶ τὰς λίθους γενναί-
 ὄταν, &c. Vitium & error ex malè descripta periodo
 pendet. Quanquam non abs re fuerit si quis dicat præ
 imbecillitate virium calculorum opportunitatem adesse
 posse. Nam & coagmentatio arguit quandam partis in-

Comment in
 aph. lib. 4.
 aphorism.

Ad aphor
 32. lib. 3.

firmitatem id quod molestum est à se amandare nequeuntis.

Curiola verborum obseruatione relicta rem ipsam perstringamus. Lithiasin propriè pueris attribuit, quod & voracitas, & cruditas, & calor concurrant. Cruditatem iuuat cupiditas partium alimentum ab alio vix dum mitificatum rapientium. Raptus autem fit, quod idem alimentum & auctiori, & nutritioni facere satis debeat. Cum varium sit desiderium, varium partium studium, mirum ne sit si vtrique fini abundè non satisfiat. Nutritio fit, quia alimentum substantia est alendo corpori, post multiplicem confectionem, apta, auctio fit, quatenus id quantitate præditum est. Eandem lithiasin à senibus remouet, quod præsentem causa materiali, efficiens deficit. Alio loco obstructionem renum senibus tribuit, vnde congeries viscida *ούρασι παρώδι* contrahat, id est, callosam concretionem, ac coagmentationem. Concretio verò fit elicitæ partetenuiori vi caloris exhalantis. Si in senibus Galeno frigiditas dominatur, ecquæ causa efficiens? Nec est quod quis ad senum latitudinem confugiat: vt dicat frigiditatem in decrepitis & capularibus senibus dominari: cum autem senibus attribuitur quædam callosæ substantiæ coagmentatio, ad viridem senectutem id referendum in qua calor non languet. Immo dum asthmatis, stranguriæ & *ουρίασι παρώδι* senes obiiicit, de extremo senio intelligit: verba græca sunt, *τὸ πλεονέχον* *ἀγονίας ἡλικίας* audit. id est, Senes Hippocrates intelligit qui extremam ætatis partem exigunt: In iis enim suam orationem terminauit, tanquam singulas ætatum partes iam emensus. Si itaque extrema senectus concretionem callosam promouet, cur non antecedentes senij partes? Et absurdum est à senibus & viris lapideam compactionem remouere, cum & præsto sit materies, & non sit id frigoris, vt calor acriusculus non superfit qui adiuuante loci angustia (cui primas partes concedimus) ad compingendum temporis tractu sufficiat. Vt quod affatim, celeritèrque calor potentior efficaciorque in corpore vegeto facit, idem languidiusculus. In cor-

6. Epidemio-
rum par-
tis. 1.3. sect. 1.

porc fractio & senili longiore tempore promoueat. Quod
verisimile mihi videtur. Atque eo consilio Hippo. vide-
tur hoc scripsisse : Post mictum concretio magis pueris,
an quòd calidiores? Cur dubitat, cum calorem coactio-
nis autorem passim edocuerit? Sed dubitandi occasio
fuit fortè, quod non videatur probabile calorem pueror-
um naturalem tot præstantium operum autorem, tam
malè de nobis mereri vt tam dirum malum inuehat. Ma-
lesico enim calori hoc quadrat: qui efficit vt vna cum
hæreditate ius istud ad nepotes transferant: quod satius
esset omnino hæredes non scribere, & paternæ miseriæ
confortes non reddere. Hæc fortè *παραπαι*.

Nunc de senibus & pueris, id enim locus postulat, di-
camus. Nondum definiemus quid sit concretio ante mi-
ctum quid post. Lapides, in vesica coguntur, in renibus,
& in angustis vbique locis. Si in loco ampliore, & calo-
ris vbertas, & materiæ copia significatur. Nam cum
materia effugerit in aliis locis coagmentationem, in ve-
sicam tum per se calidam, tum locorum viciniâ, illabens,
præsentem materiâ reperit cuius adhæsu facilè adauge-
tur. Si in loco angustiore, obstructionis modo fiunt.
Nam materia viscida, terrena fit; angustia remoratur:
hinc tempore cogitur lapis. In calidis naturis propriè
generatur lapis, tum ratione loci, vesicæ scilicet, tum
causæ efficientis, caloris nempe, temporis, quia breui fit.
effectiois modi, quia tenuior pars elicitur, vnde verè
concrescit corpus. In non calidis, aut iam ad frigidita-
tem vergentibus, quæcunque coactio fit, ea improprie
fit, & fit potius ex parte ipsius materiæ, quam vlla ratio-
ne causæ efficientis. Id enim quod viscosum per se &
crassiusculum est, iam ferè lapis est. Et est illud quod vo-
camus *πύκνωσις*. Nec enim coctionis modo, quæ in
incrassatione cernitur, aut partium tenuium exhalatione
sed obstructione potius fit. Ita quippe ren impeditur, re-
tentamateriam calor non diffiatur, indeque congestio ali-
qua veram concretionem ementiens, tempore procura-
tur. Atque ea congestio in renibus fit. At non tam elu-
cet vis caloris in cogendo lapide; si locus angustus est,

Notandum
locus ut ex
eo capite cu-
rationes
prostantur.

quam frampus. Angustia siquidem loci iam ipsius concretionis rudimentum affert, dum angustis viarum humor paulum crassus inhæreseit: nec ista requiritur resolutio tenuioris substantiæ vi caloris fieri solita, cum languens calor, locus autem arctus existat. Huc pertinet illud Hippocr. à quadragesimo anno ad sexag. tertium strumæ non fiunt in senibus, nec lapis in vesica, nisi prius fuerit. Non negat fieri posse in renibus. Aphrodisæus vult & senes & pueros magis calculis esse obnoxios: quod fortè minùs accuratè dictum, & Hippocrati repugnat.

Hipp. in
conciis.

Aphrodis.
Problema.
41. lib. 2.

Ne distinctiones has effinxisse videamur, dum diximus in senibus concretionem esse impropriad obstructionis potius vi, in pueris propriam, resolutione caloris vi factâ, vel vt verba Gal. exprimunt, de senibus dum loquitur: Obstruuntur enim, ait, renes, & lapides generant, & callosa substantia fit. Non meminit caloris, at solius obstructionis. Deinde meminit, *σκληρώσας πρῶτον*; non absolutè dixit, *λίθος*; quamquam *λίθου* nomen vsurpat, propriè tamen non agnoscit *λίθον*, sed *σκληρῶσιν πρῶτον*. Quod abs re dictum non est. At dum exprimit veram in pueris concretionem, aliter longè locutus est. Non meminit obstructionis, vt in senibus; immò reicit angustiam vt causam, sed voracitatis, copię humorum, caloris resolutionis. Sic considerantur calor potens (qui senibus deest) copia materiæ (quæ senibus adest quidem, sed ob coctionis imbecillitatem, hæc autem paupertatem caloris denotat) & resolutio, quæ veram coagmentationem inuehit. Atque ita secum conciliandus est Galenus; quanquam obstructio ipsa per se non sufficit ad lapidem cogendum: sed hæc per comparisonem audienda sunt.

Nota ad
part 11. sect.
3. lib. 4.

Sed nunc quasi è portu paulum remigrantes, redeamus ad Disputationem De calore, quoniam diximus non abs re Hippocr. dubitasse, an post mictum pueris concretio fieret, quod calidiores forent. Præterea an calor naturalis, an acer & mordax sit opifex. Ac iam demonstratum est in genere calorem opificem esse, siue in toto corpore fusus sit, siue in parte ipsa (vt cum quibusdam renes impensè calidi sunt) siue locorum calidorum vicinitate

*Heppo. lib.
de aëre.
Hinc cura-
tionis ratio
petetur.
Caliditas
venosæ ge-
neris ad are-
nulas inva-
sis ipsas ge-
nendas fa-
ciat. Et ut in-
genue fa-
tear, credo
in rene &
vesica fieri
quidē coag-
mentationē:
sed corpuscu-
la, nempe
arenula,
coagmentā-
da in venis,
præsertim si
corpus qua-
lidius sit &
biliosius, ge-
nerantur à
crassiuscu-
la quadam
substantia
quæ in ge-
nus veno-
sum rapitur:
immo san-
guinis pars
in arenulas
verti potest.
Vnde apud
Hipp. men-
ses arenu-
lenti, & post
partum in
secundinis
arenula
verè non
sunt perpe-
ta.*

hæc enim ad id maximè facit, ut placet Hippocrati: Qui-
bus aluus liquida & sana est, non ardens, stomachus ve-
sicæ non coardescit; ij faciliè mejunt, & nil in vesica co-
gitur. Quibus aluus ardet, idem vesica patitur: nam & os
eius inflammatur. Si id patitur, vrinam non dimittit, sed
in ipsa coquit aduriturque, tenuissimum excernitur, puris-
simum percolatur. Quod crassum coaceruatur, concre-
citque magis ac magis. Dum voluitur ab vrina quod cras-
sum compactum fuerit ad se ipsum aptat, augescit, & in
tophum concrevit. Cum meit ad os vesicæ allabitur, mi-
ctionem impedit, dolores infert. Sic pueri trahunt & fri-
cant penem. Et causa mictionis videtur eo loco esse. Si-
gnum eorum est, vrina splendida redditur, quia quod
crassissimum & biliosum istic manet ac conglomeratur.
Pueris lapis fit si lac salubre non fuerit, sed calidum ac bi-
liosum: nam ventrem calefacit & vesicam. Tria hic ob-
seruanda. Primum, quomodo partium vicinarum ardor
vesicæ communicetur, cogendi lapidis occasio. Ita au-
diendum id de calore aeri. Deinde, quod in vesica pri-
mò lapis fiat, quod Neotericis non placet. Tertium, de
lacte calculorum in pueris autore. Addo & vrinas splen-
didas: vix enim hoc probabile, ut æstus adsit tantus & in
vesica, & in adiacentibus partibus, & vrinæ mejantur
splendentes. Sed hoc fortè fit, quod lentus, frigidusque
humor subsideat, à quo serum resudans ut excretioni
paratum faciliè mejitur. Quod autem crassum & biliosum
(id est, quod in mole ista calidum & æstuans, tanquam
spiritus agitans & conficiens) remanet. Caloris præter-
ea copia, præsertim si præter naturam sit, sæpè crudita-
tem parit, & renes, vesicamque calfaciens, tractum vri-
næ faciliorem facit. Testis Diabetes ab ardore renum na-
tus. Relictis aliis quæramus, quoniam de ardore mentio
fit, an tantus æstus ad coagmentationem requiratur. Nam
si excessus est caloris, præter naturam id est. Coagmen-
tatio verò & à calore, & à frigore per se fieri solet. Sed
quid illud est quod illo loci Hippocr. dicat ardere & in-
flammati os vesicæ, & intellina? Beneuolè Hippocratis
verba sunt excipienda, nec aliorum detorquenda; iusti-
tiam

tiam suam significant, qui, quia aliorum mentem non capiunt, mendacij conuincunt. Hippocratis consilium est docere quī fiat ut arenulæ in quibusdam generentur, in aliis non, quorum utriusque utuntur aquis ab Aquilone perflatis, prout alius benè malè affecta est. Ut enim morbus fiat non modò materies, sed & subiectum requiritur: & quibus alius inferior ardet, in iis facilis calculorum prouentus est. Ardoris, inflammationisque nomine (ne quis hoc exquirat nimis) intelligit calorem multum & siccitatem, à quibus astrictio alui magna insequitur. Tale quid vocat *νοχίλον κεναν μέλιον*, aluum exustam ardentemque verito. Alui siquidem astrictio in primis ad concretionem lapidum facit. Et cum calor eorum autor sit, ubi virtus eius, maior propensitas ad caleulum: licet par in his aut illis materies adsit. Adeo magna efficientis causæ vis existit. Immo & biliosis valde cystis fellis lapillis oppleta sæpe visa est. Acer quippe calor, & mordax exuccum corpus, qualecunque id sit, reddit; Si intestina & hepar incaluerint, vesicæ id faciliè communicatur, si verum est ea maximè affici solere quæ sint propinqua. Nam & inflammato recto intestino, stranguria, & vtero ardente, tenasmus propè est. Contra si aluus profusior est, & generationis occasio minor est, & minores dolores adsunt: non enim vrget premitque sterces, testatur clysmatum perfusio, vna nephriticorum & calculosorum medela & leuamen. Quibus cōtra aluus sicca, febres, capitis dolores, stranguriæ, renum ardores familiares sunt. Itaque ubi maior calor, maior, quoque ad coactionem propensitas: ut non pigeat repetere illud Hippo. Pueris arenæ cum lotio excernuntur tum ob vesicæ, tum totius corporis caliditatem.

*Hipp. lib.
de humor.*

*Hipp. 5.
aphorism.*

*2. de nat.
hum.*

Sed iam definiamus an blandus solū calor, an solū acer, an uterq; calculum producat. Si eductio tenuioris partis per digestionem in calculo efficiendo quæritur, quid hoc promptius præstabit, quàm calor acer? Ac resumamus illud, Post mictum pueris magis *συναγμα*, an quòd calidiores? Explicatio huius sententiæ summam eorum quæ quærentur faciet. Et primum de voce *συναγματος*.

σιγάμα ὑπὸ τῷ ἡλίκρον χυμὸν συνάγεσθαι ducetur: & duplex est, vnum πρὸ οὐρήσεως, alterum μετ' ἔρπον. Loco nominis ἡ οὐρήσεως legitur apud Hippo. τὸ οὐρημα; sed male legitur pro, πρὸ οὐρα. Aliud verò est οὐρον, aliud οὐρησις, Sed cur de pueris loquens subdit, ἄρα ὅτι θερμότερα, id est, an quòd calidiores. Duas fortè ob causas notam dubitationis adscripsit, partim quia adiecerat vocem μάλλον, quod æque verisimile foret, vt facilis adhæsis concretioque in iuuenibus fieret: Immò magis, quia multo abundant calore, eoque acri. Is autem calculorum effector est. Et quòd in aphorismis pueri calidissimi dicuntur, id non nisi cum distinctione audiendum. Quæ cum trita sit, omitti debet. Quanquam absolutè δι' θερμὸι dicuntur calore acri abundantes. Secunda ratio est, si in pueris multa cruditas est calculi author, non est credibile multum esse in iis caloris. Pugnant enim hæc, calorem abundare, & multum succi crudi superfluere. Sed hoc verum ex parte caloris, quippe si multa ingluuies, vix calor mitificando ac coquendo omnino est. Sic nimirum hyeme multum est sedimenti, quod est residuum alimenti coctionem effugientis; & tamè caloris vbertas adest. Sed satis natura suo functa videtur officio, si modo impressa sua vi in sedimentum, notas & characterem bonitatis induxerit. Nisi enim virtus alimenti hyeme caperetur, calor & coqueret omnino, & nihil residui relinqueret. Et Hippo. quærit, An quòd pueri calidiores? Ac si quæreret, num alia coagmentationis causa est quàm calor? Si enim calor ita potens est in pueris, is coqueret, ad equalitatem reduceret, & tandem expelleret. Itaque in vesica crassior pars non retineretur, lapidis parens. Et ita alia causa statuenda, nempe ingluuies. Et quòd notandum, non videtur omnino dubitare dum ait, an quòd calidiores, nunquid τὸ συνάγαματος calor author sit (si quidem & si cruditas causa est materialis, efficiendi vim habet calor) sed an post mictum, id est, secretam à renibus in capacitatem vesicæ vrinam, in pueris coalitus fiat, quòd in eis plus caloris insit, duplicemque habet intellectum ista periodus. Prior est, An in pueris con-

Lib. 1.

 Com. ad
 particul.
 ult. progn.

crescat lapis potius quàm in aliis ætatibus quòd sint calidiores : quod placet Galeno. Posterior, an in pueris potius fiat còcretio post mictum, quàm ante mictum, quòd sint calidiores. Constat enim in puerorum vesica cogi lapidem, præeunte aliquo rudimento, ob viscosum excrementum, quod renes præterlapsus fuerat, existente & natura valida, & patentibus viis. Remanet autem in vesica potius, quia graue, & corpus vesicæ flaccidum, & vligine multa oblitum, præterea excernitur tenuior pars : sic facilè adhæsus fit. At in virorum renibus is adhæsus potius contingit. Diximus autem ante mictum cogi quid, non esse aliud quàm fieri antequam vrina à renibus delapsa sit. Post mictum autem, id est, post effusam à renibus in vesicam, vrinam. Quanquam quidam putant post mictum *ουίαγμα* fieri, id est, post excretam à vesica vrinam, vt crassior pars, & hypostasis remaneat legitima calculorum, & prompta materies. Sic post mictum, actum meiendi significaret. Quod si verum erit, quis! sensus foret? quid dignum Hippocrate? Sit ita, in pueris concretio fiat post mictionem ipsam, quia excreta parte tenuiori fæx remanet, quid significaret illud? Ante mictum, vt vult Galenus in comm. in viris sit concretio? nam opponit τὸ μετ' οὐρήσων, τῷ πρὸ οὐρήσεως. Nec enim credibile in viris fieri concretionem, remanente potius vrina in vesica : in pueris autem, excret à ab eadem vesica, vrinâ. Nam contineatur necne vrina in vesica, non ideo in renibus cogitur lapis. Placet autem Galeno, in viris concretionem lapidis renum esse propriam, & ad viros illud τὸ πρὸ οὐρήσεως, pertinere. Sed hæc conuinci reiiciue possunt argutiæ. Dicat enim quis : Hippocrates vult post mictum coactionem fieri, quod in vrina effluxerit, fæx facilè lapidescat : quid attinet ad sententiam Hipp. si inferamus, in aliis ætatibus fieri ante mictum concretionem; quod in pueris post mictum fiat. Nec enim Hippocrates virorum meminit, quòd ei curæ non sit siue in renibus lapis fiat, siue non, πρὸ οὐρήσεως, siue non. Tantum de pueris sollicitus esse videtur. Sed Gal. in comment. Arnal. Villonouan, ac plerique alij ex

hac Hippocratis sententia, consecutione quadam colligunt in viris lithiasin renum propriam esse, idque ante mictum, in pueris, ipsius vesicæ, idque post mictum.

Ac coniectura nostra non parum probabilis videtur, nimirum quod Hippocrates quæsierit an quod calidiores? cùm videret colluuiem magnam humorum esse in pueris, vt hæc per se calculorum parens foret: vel quod, si calor primarius author coagmentationis esset, idem quoque de aliis ætatibus, præsertim de iuuenibus & florētibus ætate, iudicium esset. Maximè verò de iuuenibus: In his enim calidum absolutè dicitur, & calore naturali calidius. Itaque maior coalitus occasio. An verò ita certò statuendus sit primarius lithias eos opifex calor, verbo vno explicemus. Quicquid eiusmodi est vt in materiam æqualitatem aliquam inducat, quæ ad coagmentationem (quàm læuitas quædam præcedit & adiuuat) conducere queat, præterea quod à materia partes tenues elicere ac educere potest, id generando calculo accomodatū est, at calor etiam mediocris esse potest: vt earatione generator calculorum censeatur. Huic rei auctoritas primū Galeni suffragatur: vrinarum crassitudo creandorum calculorū prima ac potissima causa est. Caliditas etiam medioeris ad spissandam materiam sufficit. Nam & in sponte aquis calidis, etsi moderatis tepidiores sint, tophi concrescunt. Ideo Hippocrates dubitauit an compactionis causa calor esset qui in pueris vberimus est. Sed vt concedamus calorem vim efficiendi habere, tamen copia materiei in vesica residis videretur ipsa sufficere, vt in sese coiret ac cogeretur sua viscositate, nullo calore concurrente: fugus enim, vt & calor cogit. Sic à sua frigiditate occasionem coagmentandi sponte materies mendicaret. Et nisi nos aliter doceret Galenus, existimarem us illud per oūpnon audiendum esse, post effluxum vrinæ à vesica. Nam cùm retinetur adhuc in vesica vrina, potius à liquore vrinæ crassa diluitur materia quàm cogitur: Et in virorum renibus si adest etiam vrina, arenulas diluit atque educit. Nisi dicas

Quædam autem per oūpnon significare propriam in vesti-

*Gal. in com.
illius parti
cul.*

*Com. ad
part. 15. sect.
3. l. 6. Epid.*

*Ante addu-
ximus opi-
nionem au-
thoris libel-
li de renum
affectibus.
Ea verò est.
Materia
crassa ferè
ex se calcu-
lus est, etiā
si tepidius
calor concurrat.
Non sic de
renis. Itaq;
cū pueris.*

ca lithiasin, το δὲ τοῦ οὐροῦ, lithiasin in renibus.

Seditane facillè cogitur lapis. Non placet quibusdam. Credunt à mediore calore diutius affari, coquique materiam vt compingatur, à validiori breuius, vt idem fiat. Sed tribus modis fit. Vno per obstructionem potius, vt eum callosa substantia in senibus fit, vt Galeno placuit. Patet enim cur in iis excrementa scateant. Nec paupertas ea est caloris quam antè diximus Galenū malè comminisci. Secundò, per coctionem. Ac tunc multus & analogus calor requiritur. Exuccus humor redditur, affatur, ac tunc propria est lithiasis. Sic quibus alius æstuat, in iis lapidum proventus existit. Tertius modus ex proximè dictis cernitur, cum demonstratum sit in pueris materiam crudam calculi causam esse, ac si materia ipsa in se conglobata, ac coiens, minimo calore requisito, indureseat. Magna generationis facilitas, cum materia præsto fuerit. Immo minimo fere tempore coagmentatio fit. Quod Galeni autoritas corroborat: Crassities, ait, vinarum in vnum coiens, idque in vesica (de hoc enim loco loquitur) cum semel aliquando non apto tempore exereta, intus diutius remanserit, concresecendi initium capit, & principio facto facillè quicquid crassi in vesicam fluxerit, priori agglutinatur; vt in sponte natis aquis cernitur, & in vasis, in quibus aqua quotidie calefit. Quo ex loco facilitas generationis & incrementi facillè apparet. Sic non videtur requiri calor tantus qui requiri solet ad lithiasin, non diathesis à parentibus ducta, verum ignorantiae eorum asylum, qui causas rerum longius accersunt. Quis enim dubitat vlu casei primo quoque tempore non gigni posse lapidem? Sputorū crassitudo promptè adueniens id declarat.

Redeamus ad nostrum calorem. Is, si naturalis, coquit, vnit, ad æqualitatem ducit, in crassat. Coctio in crassando fit, crassities æqualitatem inducit, partibus separatis. Et licet in vltima coctione, aliquid coctione seipso tenuius reddatur, æqualius tamen est, & vnitum magis. Et in hoc vera crassities ratio cernitur. Si calor naturalis id facit, maxime calculum cogit, hac præsertim vi, quia

verum cor.
pus colligit
humorum
abundet, suo
ipsa mate-
ria nutu fe-
re coagmen-
tatur. Est
enim cras-
sa. Idem di-
ci potest de
senibus, de
quibus iam
antè, vt loci
concilietur.

Ad part. 15.
sect. 3. lib. 6.
Epid.

adæquat, & incrassat. quod & placet Galeno: Crassam materiam in pueris tenuiorem esse, quod magis ab infuso calido elaborata sit, rationi quadrat. Nam quæcunque à calore coquendo mutantur, ea lentorem induunt, licet initio non habuerint. Nisi obiiciatur aliud Galeni dictum, cum docet cur in rene pueri lapidem non habeant. Pueri, ait, in rene calculos non generant, nam humorum crassitudo funditur liquaturque, quod facultates validas habeat: Et cum pueris multus calor sit insitus, & actiones firmæ, materia attenuata ad renes fertur, facileque in vesicam percolatur. Hinc collige calorem naturalem fundere, liquare, necdum cogere ac conglutinare. Et in eodem comment. agnuit coagmentationem materiæ in puerorum corpore redundantis à frigiditate vesicæ fieri. Si itaque frigiditas cogit, compingit eam materiã quam calor fudit, si contrà calor liquat, cur coactionis author censetur? Pugnant enim hæc inter se. Sed ad vnguem non sunt exquirenda Galeni verba. Nam quod ad facultatis robur in pueris confugit, & calorem fundere asserit, id eo fecit consilio vt euertat eorum opinionem qui causam generationis lapidum in pueris meatuum angustiam asseuerbant: hæc si causa esset, non in vesica, sed in rene potius lapis cogeretur, Immò ab aliis ætatibus concretionis causam meatuum angustiam remouet, cruditatemque & imbecillitatem causatur. In pueris autem cum non sit ea imbecillitas, mirum ne sit cur in rene lapis non fiat. Immò quod ad vesicam vsque pellatur materies, id vim naturæ arguit, & ad compingendam eam materiam facit ipsius vesicæ frigiditas. Ac primò per comparisonem cum viris facultates in pueris potentes dicuntur. Nec omnino calor fundere ac attenuare censendus est. Nam si digestionis modo agit, liquat, fundit, attenuat: si coctionis modo, crassificat. Sic aliàs intelliges calorem æqualitatem & crassitiem inducere, vtpotè dum coquit: aliàs fundere ac liquare, dum per comparisonem cum aliis ætatibus (in quibus nec tantæ vires, nec calor tantus) digerendi partes tenet. Et si vesicæ frigiditas coagmentatione iuuare dicitur quod non ex

cludit caloris munia coquendo ac incrassando. Nam ex
 euētu frigiditas cogit præsertim si adsit magna capacitas,
 in qua materia diu sit reses, quod Gal. videtur (Nec enim
 ea potest esse in corpore frigida, quæ aliquid cogere ac
 coagmentare possit.) Calor per se agit, dum ὁμοῦν con-
 gregat. Et licet materia sit attenuata, vt ei per renes adi-
 tus pateat, non hinc efficias tamen quin diutiùs circum
 eam materiam versando eam compingat. Nec in lapi-
 dem conuerteret, si ea ad nutritionem abuti posset. Cum
 verò sit excrementum, dum diutiùs subigitur, lapides-
 cit. Ex quibus efficitur, calorem naturalem, blandum,
 ac halituosum concretionis autorem esse. Quod ratione
 confirmatum est. Experientia verò est de aquis, in qui-
 bus tepidiuseulis lapides generantur. Quod verba Gale-
 ni confirmant, si ex sola pituita crassa & viscida subsiden-
 tia facta sit, color cinereus erit, aliorum tophorum colo-
 ri similis qui in aquis sponte calidis, multis in regionibus,
 lapidibus adnasci ad cresceréque solent. Nec est quòd
 quis dicat eos tophos generari in aquis calidissimis: cum
 meminerit Galenus conceptis verbis, aquarum quæ mo-
 deratis tepidiores sunt. Quod de industria factum, ne
 credas excessum caloris requiri.

*de tem-
peramentis.*

*Ad part. 6.
sect. 1. lib.
6. Epid.*

*Huius rei
de monstra-
tio mani-
festius ap-
paret ex
1. Cap. lib.
de renum
affectibus,
sive nothos
sit liber, sive
non, sed lo-
cus comme-
morabilis
est.*

6. Epid.

** Lib. de a-
limentorum
facultatib.
dum loqui-
tur de pane
lanto Gal.
calorem a-
cerem renum
maximè
autorem
calculi fa-
cit.*

*Hip. 4. de
morbis.*

Atque vt nostra terminetur oratio, nec eorum omni-
 no placet opinio, qui calorem acrem calculorum pa-
 rentem agnoscunt, nec qui solum calorem naturalem
 constituunt. * Aliàs enim calor acer autor est, vt in iis
 quos ἡερμοναίλιος vocat Hippocrates. Aliàs blandus, il-
 que longiore tempore id facit, & coquendi modo, cum
 potiùs digerendo acer mordaxque agat. Aliàs materia
 ipsa multitudine sua, & lentore, parum habita caloris
 ratione, primas partes tenet. Nam paucò præsentè calo-
 re, vt senibus euenit, materies ista callosa fit, immò per
 se veluti tophosum est quid: siquidem est sedimentum
 multum, est & glutinum, nempe pituita, quod placet Hip-
 pocrati. Hoc autem glutinum eas habet vires, vt paucò
 etiamnum calore præsentè materiam diuulsam compin-
 gat. Paucus autem calor longiore tempore id facit, quod
 breuiore multus. Hinc patet errandi occasionem hac

*Medendi
ratio hinc
petetur.*

*Part 10.
sect. 3. lib.
6. Epid.*

*Gal. cap.
vlt lib. 9.
meth.*

maximè ex opinione fluxisse, quòd crediderint calorem acrem calculos generare, vnde renum regioni refrigerantia sæpe adhibetur. Quinetiam multis densa est caro lumborum, & calor paucus diffatione prohibitus vires in renibus acquirit, nunquid tunc refrigerantium vsus conferet? Item in pituitosis obesisque cùm lapides fiunt, (quod non tam sæpe fit quàm in biliosis (licèt Arnaldus Villonouanus aliter senserit) non credibile istius acris caloris prouentum esse. Sed nunquid etiam febrilis calor calculos promoueat? In Apoplex. & Tetano calor febrilis coquit, digerit, euacuat, frigus corrigit, immò æqualitatem quandam inducit. Et coryzæ cum febrè non diutius sunt, quia, ait Gal. *πυρετός ὀπισθενόσους τῆς κοιλίας βέλαιο τέρεν αὐτὸν ποιεῖ τὴν πέλιν*: sic calor febrilis dissipat, non cogit ac compingit: quod tamen verū non est. Nam si coquit, ex euentu tenuiorem partē eliciens; concretionis occasionem prætexit. Ita censuit Galenus citra calorem non posse corpus vllum in halitum digeri, manente substantia compacta; nec tamen vi caloris corpus omne digeri posse, sed quod eam propensionem habet, vt est corpus humidum. Quòd si non multum contumax materia, eam herculès attenuabit, ac digeret, alioqui hoc intendet vt tenuiorem educat partem. Si id fit, crassamentum quod remanet lapidem ponit. Præterea aliud est materiam in venoso aut nervoso genere contineri, aliud in capacitate aliqua & angustis. Nam priorè modo, vt in apoplexia, quia coactus humor non est, digeri non potest, vt nulla fax commemorabilis remaneat. Si posteriore modo, id est, si in vacuo continetur, & in ventre; dum conglobatur, & in sese vndiquè coit, facilè concrefcit. Id declarant in arthriticis tophi. Nam quandiu humor in venis est, vagatur, cùm vasis elapsus est in acetabulum concrefcit ac lapidescit.

Reliqua iam persequamur, an videlicet omne rudimentum calculi à renibus & in renibus est, quinam magis obnoxij calculo, & cur potius ren in viris calculo obfideatur, in pueris vesica. Ac in renetantum non cogi lapidem testatur experientia, cùm nulla non in corporis parte

parte ferè generetur. Nam & in corde & in cyſti, & in hepate, & in pulmone deprehenſus eſt aliquando. In ea verò maximè parte cogi poteſt, vbi capacitas eſt aliqua, cùm hæc ad coagmentationem magni ſit momenti, Galeno autore. Sed an rudimentum omne in renibus, eius præſertim lapidis qui à veſica tandem detrahitur, inquiramus. Qui hanc opinionem induxit primus fuit Fernellius: etſi is agnouit in cyſti fellis, in venis, immò & in plerisque aliis partibus calculum cogi, cur à renibus primum coagmentationis initium repetiuit? Ea de re dicet, nullus veterum ſtatuit, quòd nullus credidiſſet futuros olim qui adco præiudicatæ ſuæ ſententiæ inniterentur, vt contra omnem rationem primò ac per ſe lapidem in veſica cogi poſſe inficiarentur. Quòd ſi præſenſiſſent firmis id, vt cætera ſolent, rationibus ſtabiliuiſſent. Ac probarunt quidem, ſiue materiam ſpectes, ſiue locum, ſiue efficientem cauſam in veſica generari poſſe, aut cogi potius; ſed an rudimentum à veſica eſſet, an à rene non ſtatuērunt. Quis putaret fore quosdam qui in veſica primò confici lapidem negarent? Si in aliis partibus ſit primò, cur non in veſica? Cur rudimentum à rene mendicatur? Immo probabilius eſt in veſica fieri: nam eſt excrementorum ſentina, mucoſa materia in eam influit idonea calculi materia, ea frigidioreſt ſæpe caloris vim effugiens. Quis dubitat eam non facilè in calculum obdureſcere? Primum itaque materies in veſica adeſt & cùm mucoſa ſit, in loco capaci omnium faciliſimè induratur, & ex minimo principio per acceſſionem nouæ materie in molem accreſcit; Locus præterea calidus, calidis partibus circumdatus, ratione ſuæ ſubſtantiæ, id eſt corporis veſicæ, frigidus. At ad veram coagmentationem, vt ad duritiem in lateribus, caloris & frigoris conſpirationem omnino conferre, veterum autoritas probauit: vnde lapidum ſubſtantia (ait Gal.) conſtans eſt ac ſtabilis propter frigus & ſiccitatem: ſic & materiæ ipſius frigiditas, & aliquantula veſicæ ipſius ob naturam ſpermaticam frigoris viſ plurimum ad lapidem confert. De renibus autem dubitatur, cùm in renem calidiſſimis tantum cogi

Arguitur
Fernellius.

Gal. c. 5. l. 2.
locor. affect.
diſputas de
his affectib.
qui his aut
illis partib.
contingunt,
aut ſuſſuſio-
nem ſolis
oculis con-
tingere. Et
lapidem ſo-
lis renibus
ac veſica.
Quaqua-
ex quorum-
dam opinio-
ne narrat
quibusdam
in ſolo in-
teſtino cal-
culum con-
creuiſſe.
Auctor libri
de renū af-
fectib. expli-
cans cauſas
lapidis effi-
cientis ſcri-
bit craſſam
materiam
ſufficere ad
coagmenta-
tionem ſui,
etiā ſi mo-
deratus ſit
et tepidus
calor,
ſi tenuis
materia eſt,
calor vehe-

mentior requiritur, si ne sit naturalis, siue nō: nā calor partes materiae tenues discutit, & situnc validior fuerit, calculum fingit.

Cap. ult. l. 9. methodi. Tamen auct. lib. de renib. aff. ait in nobis viretibus a solo calore esse concretionē. Nec enim tantum frigus esse potest, dum viretibus fruimur, ut a frigore concretionē fiat. Quod verum est si quis existimet frigus vim causā efficientis habere per se. Nam calor verē est opifex, frigus ex euentu.

Ad part. 15. sect. 3. lib. 6. Epid. Ad aph. 69. lib. 4.

lapides plerisque probetur. Præterea si in vesica facile sit tenuioris substantiæ dissipatio, si excretio sit liquidioris partis, & fæx remanet, cur non primo quoque tempore rudimentum lapidis adesse necesse est? Quanquam antedocuius ex veterū opinione in rene potius cogi calculum per modum digestionis, in vesica verò per modum coctionis, quasi in renū calculo vis potius efficientis causæ; in vesicæ lapide vis materialis reluceat. Coctionem voco elaborationem & incrassationem; ut cum diutius vrina retinetur, & natura non otatur. At dicet, fæx illa residens à liquore facile diluitur, diffingitur, & per os vesicæ, quod amplum Galeno, excluditur. Ita coctionis occasio abest. Si hoc verum cur in aquis quas ad roqueis dicimus, lapides concresecunt, cur materiam eorū aqua non diluit? Si arenula à rene deturbata augetur, & id quod apponitur verē est lapis, si omnes conditiones lapidis spectes, immò quid est durius quàm quod in rene & à rene est, cur non primò & per se in vesica cogetur? Eadem enim ratio principij & incrementi videtur. Siquidem si materia & calor in vesica sufficit ad augendum, arenulāq; in ingentē lapidē cōpingendas, cur non & ad generandū abū dē erit? In articulis pituita lapidescit, nullo à renibus principio repetito; & in vesica idem nō fiet, cum & materiæ, & loci, & causæ efficientis opportunitas adsit? vrinæ grumosæ, paucae, confusæ, in vesica retentæ, exiguum quoddam rudimentum non dabunt, & ab hoc auctius non erit quoddam corpus lapidosum? Nisi dicat, si ita grumosæ, crassæ, non transmittent renes, in iis residebunt, stranguriam parient, lapidem producent, maximè in renibus puerorum, in quibus omnia non patient, ut in viris. Hoc sententiæ Galeni consentit quidem, dum ait, Non abs re crassæ vrinæ & paucae vix renes transibunt; tamen ita explicari potest. Iam demonstratum est puerorum actiones & facultates validas esse, calorem validum qui humores fundat ac tenuet, sic meabilem per renes faciat, exitus celeritatem asserat, si verum id est, credibilis in pueris facile permeare vrinas illas quàm in aliis. Præterea docuimus ante Galenum,

non iis assentiri qui angustiam meatuum concretionis in renibus & puerorum, & adultiorum causam constituunt. Itaque quantumvis crassæ, permeabunt tamen. Quod attinet ad illud crassamentum quod quis causam coactionis in renibus puerorum asserat, Galenus illud corpori vesicæ frigidum attribuit. Itaque ne is rei veritate motus fateretur colluuiem istā in renibus remanere angustiam, ratione ætatis habentibus, duo asserit, & vi caloris crassitiem tolli humoribus attenuatis, & nullam angustiam esse quæ hoc efficiat. Quod an verum sit videto.

Sed ne indi&ā causā Fernelium virum aliqui arte medendi clarissimum condemnemus, eius verba in medium adducta ad vnguē exquiremus. Causam calculi, ait ille, tradunt omnes crassum ac frigidum succum, qui cum vrina per venas in vesicæ capacitatem influit, in qua tanquam fax subsidens loci calore arefactus sensim lapidescit. At verò quid limum istum, nisi fortè angustæ vesicæ ceruix tamdiu possit remorari non video, cum & sanguinis grumus, & pus, & alia multa crassiora facilè illinc profluant eum vrina. Contrà verò comperi omne calculum in vesica, conclusum quoddam rudimentum è renibus traxisse: è quibus per nephriticos dolores excidens, si grandiusculus est, in vesica plerumque persistit, ac illic allatarum sordium adhæsū coagmentatur, dum confectus lapis fiat. Et quicumque lapide vesicæ laborarunt, ij prius nephriticos dolores experti sunt: Et quoscunque calculos obtriui, in eorum medio nucleus repertus est, verum rudimentum è renibus exturbatum. Sed hæc leuiora sunt quæ à tanto Philosopho profecta dicantur, quæque veterem de calculo in vesica primum coacto opinionem labefactent. Sed alia his opponenda sunt, vt factā vtrîmq; contentione veritas eluceat. Triâ eius sunt argumenta: vt primum rudimentum à rene esse conficiat, nullumque lapidem primum in vesica concrecere concludat. Primum est: Nil videtur remorari crassum frigidumque succum calculi parentem, vt in vesica prima cōcretio fiat: prima itaq; cōcretio à rene est: quòd autem non morietur materia in vesica, sed facilè trans-

eat, hac cōiectura probat, minimo negotio grumus & pus à vesica effluit, idem quoque illi viscido crassoque humori contingit. Egregium verò argumentum. Pus & grumus à vesica excernitur faciliè, ergo humor ille glutinosus; si itaque lapis cogatur ibi, rudimentum oportet à rene mendicari. Si enim tam facilis à vesica exitus, cur nucleus à rene deturbatus per dolores nephriticos (quo tempore facultates omnes in vñum nituntur) in vesica moratur? Nam & ceruix vesicæ patet, te autore, & maxime in pueris, & non minus natura nititur excutere arenulas, quàm pus & grumū sanguinis. Sic suo se confodit gladio Fernelius. Secunda eius ratio hæc est, Ideo non moratur humor in vesica, quia cum, vt & alia crassa probabile sit excerni. Eodem modo nec humor in renibus retinebitur, & non cogetur. Immo cū renum lapis potius per adhæsum arenularum fiat, quæ non tam contumaces sunt ad deturbandum, quàm grandinosum corpusculum quod in vesica lapidis initiū est, cur non quotidie exeunt à renibus arenæ, cum ab iis pus & grumus quotidie excernatur? Non enim potior est ratio cur humor viscosus moram non trahat in vesica, is autem in renibus subsistat & lapidescat. Aut si in vesica non sit probabile humorem morari, quòd grumus & pus excernatur, si verum quoque est à renibus multò sapius, & per renes pus, & grumosa corpora effluere, cur non parimodo faciliè arenæ descendant, & sic calculi occasio tollatur. Tertia ratio differetur.

Ac quòd capilli, carunculæ, grumi, pus à renibus, etiam faciliè excernantur, vel quartus aphor. lib. plenus est. Testatur eorum historia qui fabis & orobo diu vñ essent. Testantur & carunculæ, cū hypostases orobo similes videntur. quod & in febribus euenit, in quibus crassus sanguis in hepate aut renibus exurit. Sic grumus, pus, & corpora adusta à renibus deturbantur: ergo si calculus in iis cogitur, eodem modo aliunde repetendum lapidis rudimentum, quo & in vesica. Idem enim de renibus & vesica iudicium est. Nisi dicat arenulas à rene non ita sape descendere, quòd adfit glutinum quod

dam quo coniunctio fit. Cur non idem glutinum in vesica erit? Immo in ea magis cernitur, quod in ea vndique excrementa confluant. Renes corporis colluvię recipiunt, sed vtrorumque vesica, immo & suum habet proprium excrementum glutinosum & tenax. Et cum spermatica sit pars & frigida, dum nititur in suam naturam id quo voluptuatur conuertere, id quod retinetur lentum & viscidum redditur. Si ventriculus generis similitudine vesicę analogus etiam ex laudabili cibo videtur minimum ob errorem pituitam multam accruare, vesica ex iis quę a natura vt aliena pelluntur, excrementum non cumulabit? At angustia renum id præstabit, dicit. Si verum id esset, tam crassa & glutinosa a renibus, & per renes non delaberentur, quę paulo antè exposuimus. Si præterea quia pus & grumus a vesica faciliè pellitur, fæx quoq; pellitur, tolliturq; occasio generandi per se lapidis, eodem modo conuinceretur de pulmone, quod in eo lapilli grandinis instar non cogi queant. Et tamen id in pulmone fieri fatetur. Pulmo faciliè pus & grumos sanguinis extundit, sequitur vt grandinis materiam non retineat. Sed ita respondendum Fernelio. Et pus, & grumus, & carnes, & similia a vesica excludi possunt, & tamen aliàs glutinosus humor expellitur, aliàs non. Prout enim vesica affecta est, ita exclusionis maior minorue est facilitas. Sic etiã aliquãdo & pus, & grumi, & similia subsistit, aliquando expelluntur. Vnde Gal. docet sæpè suppressi yrinã a grumo sanguinis a rene manantis & in vesica conefcētis, & a carunculis vnde libet aduentarint. Eodem modo non est necesse limum istum aut suppressi aut expelli, quouis modo affectum sit os vesicę. Accedit, quod fieri possit vt puri & grumo facilis exitus sit, non propterea tamen faci ac limo residui in vesica. Et si enim omnia hæc præter naturam sint, aliter tamen atque aliter affecta sunt. Quoniam pus & grumus maiores sæpe molestias infert quàm pituita, nisi ea fortè a natura valde aliena fuerit, ideo natura magis de illis expellendis, quàm de hoc cogitat. Sic grumus vt molestus pellitur, aliud excrementum remoratur. Immo pus eras-

Cap. 1. lib.
1. loc. aff.

fius ipsâ pituitâ, vt irritans facultatem, ocyus exigitur foras. Vnde minimâ particulâ humoris acriusculi in vesicam illapsâ stranguria statim excitatur, cûm alioquin gens pituitæ acèrius in vesica impunè maneat. Itaque natura ad id quod irritat excutiendum incitatur: atq; eò magis si id quod in ea partè redundat qualitate aliqua prædium sit, quæ sit velut calcar & stimulus, at humore mucoso vesica ipsa voluptuatur.

Quod attinet ad Nephriticos dolores, quos ait necessariò præcessisse lithiasin vesicæ (quanquam *λιθιάσις* nomen propriè ad calculum in vesica refertur) si reuerà ita esset, magnam vim haberet ad confirmandam opinionem de necessaria nuclei cuiusdam deturbatione è renibus in vesicam. Sed quot pueris lapis extractus est, qui nil vnquam in renibus se sensisse narrarint (nam de iis sermo est quorum infantia pro excusatione afferri non potest) cûm tamen signa aliquot ipsi & incipientis lapidis, & iam grandescantis demonstrarint? Et vt plerisque in vesica repertus lapis, quibus sani renes mortuis deprehensi sunt, ita in renibus lapidicina repertâ est, cûm in vesica nil lapidosum esset. Quanquam hæc omnino non conuincunt. Tamen si omne rudimentum esset à rene, vix laboraret quis lapide in vesica, quin renes lapidosi forent. Et quod asseuerat omni lapidoso nephritin præcessisse, id fidem maioris experientiæ requirit. Ac de viris, quibus renes faciliè calculo obsidentur, constat magnam esse eorum ad nephriticos dolores propensionem: De pueris autem non ita certum esse potest. Necdum obseruatum esse comperimus an pueri nephritica passi sint, quod tamen verum esset, si illud argumentum Fernelij constare oportet, cûm lithiasis propria puerorum affectio sit. An verò possent effugere dolorem nephriticum si deturbatur à rene rudimentum? Itaque negare oportet Fernelio istam experientiam de nephriticis doloribus. Quod enim idem de pueris conficere posset, ac de viris, illud falsum est, cûm iam sit probatum viris potius in rene cogi lapidem.

Examen verò illud de corpusculo illo nucleum refe-

rente, quod in lapidis medio reperitur, in hunc usque locum distulimus. Quotquot lapides obtrivimus, ait, in eorum medio nucleum reperimus. Sed hoc an verum sit, dubium esse potest. In quibus à rene principium est, verisimile id quidem, utpotè in viris. Est enim in medio aliquid cineritium, alius coloris quam id quod adhæsu suo lapidem auxit. Sic superficies non à rene, medium non à vesica esse videtur, sed contrà. At non ubique ista coloris varietas cernitur, ut illud argumentum, quamvis è medio sumptum sit, ieiunius esse censeatur. Immo etiam in vetulis lapides vidimus, quorum involucrium grandinosum erat, albicans, durum, lapidosum: aliquando colore fuscum, an non hæc à rene sunt? Nequaquam. Immo etiam Fernelio teste, illud quod accrescit à vesica est. Et tamen est veluti grando, fuscum est & cineritium colore, durum. Sitale quid apponitur, & à vesica est, nonne idem potest nondum existentis lapidis principium esse, & à vesica esse? Quibus enim corpus biliosum est, & æstuans, iis in vesica cogitur lapis ardore vesicæ & totius corporis, ut antè ex Hippocrate dictum est, & idem Galen. verum esse asseuerat. Respondeat Fernelius iis: Si cremæti lapidis causa in vesica est, cur non & principij? Si urinae crassæ sunt, & semel non apto tempore redduntur, coactio fit in vesica, ait Gal. Sed & id vnum Fernelij errorem detegit. In lapide quod subrubrum, à rene demissum quid indicat. Erroneum illud planè. Nam in febribus, præsertim cum multa est colluviæ & cruditas, & natura post mitigationem; excretionem molitur, in urina est confusio, & fæx non assimilis sanguini aut feci sanguinis: nunquid remoratum in vesica coagulationis principium erit, præsertim si calor adsit, & illud quod in medio erit rubicundum apparebit? Ita herclè. Sic falsò color iste rei mediæ convincit primam in rene conglutinationem factam esse. Satiùs est itaque statuere colorem calculi, quæcunque eius pars accipiatur, non indicare locum in quo, aut à quo, sed materiam ipsam. Nam & in rene albicans materia concrevit, veterem colorem asseruans, & in vesica rubeus, & feci sanguinis haud

lib. 1. cap. 1.

lib. 1. cap. 1.

lib. 1. cap. 1.

lib. 1. cap. 1.

lib. 1. cap. 1.

lib. 1. cap. 1.

lib. 1. cap. 1.

lib. 1. cap. 1.

lib. 1. cap. 1.

lib. 1. cap. 1.

lib. 1. cap. 1.

lib. 1. cap. 1.

lib. 1. cap. 1.

2. de nat. hum.

Notandum locus.

abfimilis. Quanquam non negamus & arenulas à renibus esse, & ruborem istum aliquando ab iisdem dependere.

Aliquis præterea quærat, si per se & primò lapidem vesica cogit, an necessarius arenularum concursus? & si ita est, an à rene sunt, an etiam à vesica esse possunt? Putant quidam non oriri lapidem sine arenulis, contrà arenulas esse posse, nullo aut lapide præeunte, aut sequente. Quanquam Gal. ait, vt ramentum vlcæ signum est, ita & sabulosa vrina lapidis sunt argumentum. Et quibus multæ excernuntur arenæ, iis coagmentationis occasio tollitur. Reuera arenularum creatio renibus tribuenda est, si Gal. creditur. Author lib. 2. de nat. hum. arenularum generationem ad calorem magnæ venæ retulit. Quod quanquam obscurè dictum, & τὸ τοῦτο οὐκ ἐξ ἀποδείξεως, renum regio intelligitur, polito co loquendi modo, nam quibus magna vena ardet, iis lumborum æstus est, quod vulgus renes ardere dicit. Tamen si ad vesicam vsque vrina faci sanguinis hypostasim similem habens, defluet, quid erit absurdum si dicamus particulas istas hypostasiceos subrubræ in arenulas conuerti posse? Nam & grandinosa corpuscula in vesica cogi possunt, & si eorum materia rubet, subrubra sunt: hoc autem arenulentum est. Diximus siquidem colorem non locum in quo & à quo, sed materiam cogi aptam indicare. Sed distinctionis gratia, arenulosas vrinas, renales dicamus, & proprias eorum quibus lumbi & venæ ardent, sabulosas autem, vesicæ proprias: Vtpotè cum crassæ, sæculentæ, & hypostasim subrubram habentes vrinæ in vesicæ fundo diu delituerint.

Sed omnium difficillimum est ad explicandum, cur in viro ren potius calculo occupetur, dolorque cum nephriticus vexet, puer autem calculo in vesica potius laboret. Aniles & futes ea de re sunt quorundam neotericorum opiniones. statuunt enim angustiam meatuum, causam calculi in virorum renibus, quæ cum in pueris tanta non sit, quæ materia in illorum renibus resistit ac moratur, eadem in horum vesicam delabitur. Gal. ad imbecillitatem confugit, quam in viris maiorem esse credit

Cap. 5. lib.
1. loc. aff.

Part. 18.

In hac sententiam Author lib. 1. de renum affect. scribit, si agrè soluitur quod in renis cavitatem subit, ad id quoque aliud ex eadem vena immissum colligitur & adhærescit. Et versimile est primas arenulas in magnis istis venis generari, aut à bile affata aut ab alio humore in arenulam conuerti præpto. Vnde biliosis & quibus calor secus & squallens, nec non astuant ve-

eredit quàm in pueris: ideoque natura non satis potest
 ad deturbandum ad vesicam vsque materiam. At non
 est verisimile hoc, in viris enim & adultis quos *τῶς*
τελείους vocat Galen. vix sit credibile adeo imbecillem
 esse naturam, vt perducere ad vesicam vsque non possit
 materiam, quæ alioqui in vesica puerorū coagmentatur.
 Cur id potius in pueris fiat, cū instrumentorum molli-
 ties sit, congeries multa humorū & cruditas, quā vix na-
 тура eò prouchat? Si id potest, cur non foras cum vrina
 sedimentum pellit, cum amplam esse vesicæ ceruicem
 Galenus fateatur? Immò si puerorum dispositiones idem
 Galenus vult celerrimè alterari ob corporis humidita-
 tem, & natiuæ potentiæ infirmitatem, fictitia esse vidè-
 tur opinio de robore actionum in pueris, & earum imbe-
 cillitate in viris, *ἢ τοῖς τελείοις*. Sit ita, coquendi facultas
 vigeat, quia calor multus, expellendi tamen vis, quam
 siccitas quædam iuuat, deficit, aut potius multò inferior
 est priore, at deducere ad vesicam vsque in pueris, quod
 alioqui ob infirmitatem in viris remoratur circum re-
 num cauitates, facultatis expellentis *ἐκέρχαι* significat.
 Nisi fortè dixerimus, vt dictum Galeni fusiùs explicè-
 tur, depulsionem hanc non tam opus esse facultatis ex-
 pellentis, quàm caloris naturalis vegetioris. Is enim fun-
 dit atque liquat, & humor diffusus eò vsque pellitur, do-
 nec sentiat appulsum corporis frigidiusculi, hoc autem
 vesica est. At in perfectis iam viris is calor non est, vnde
 non diffunditur humor, nec ad vesicam peruenit: im-
 mò in pueris materia mollior est, in viris squalet & aret.
 Nisi fortè etiam Gal. suo se matte oppugnare dicamus;
 adduximus enim antè locum quo Galenus censet calo-
 rem natiuum glutinosam materiam cogere ac cōdensare,
 & ad æqualitatem reducere; idque maximè quia tenuio-
 res elicit partes. Si id verum in pueris coget aut in reni-
 bus, aut in longinquiore partibus, non autem liqua-
 bit atque dissoluet.

Quicquid tamen sit, placet Galeno pueris in vesica
 lapidem cogi, in renibus virorum calculum. Ita enim
τῶς οὐρήσας καὶ μετ' ὕρην interpretatur: Quod pluri-

būs non persequendum. Et ex verbis Galeni colligimus, si lac ad lapidem non faceret, si tam crassæ in pueris vrinæ non forent, si tanta non esset edacitas, constante facultatum robore, & vegeto nativo calore, ceruice patente, nullus calculorum in pueris esset prouentus, in eoque vis appareret, quod natura non cessat pellere, donec ad vesicam perueniatur: victa tamen materie mole, crassitie, edacitatis incommodis, adiuuante vesicæ frigore, facilis in ea conglomeratio fit. Quod ad calorem spectat, idem si fusionis ac dissolutionis causa per se esse potest, coagmentationis occasio ex euentu statuetur.

Cap. 5 lib. 1.
de alimentor. facul.

Quod autem vnam ex causis facilis coagmentationis meatuum angustiam Gal. antè negauerit, id siccè pertranscundum non est, conceptis tamen verbis id statuit: & longè aliter aliàs docuit, ait enim: Cùm lentus humor lentorem sumpsit, & quibusdam transitus per renes angusti sunt, ibi quod crassum est, & maximè lentum, diutiùs moratur, πῶρον promptè gignit, cuiusmodi in vasis in quibus aqua fit & accrescit. Confert & ad id maxime renum temperamentum, cùm etiam calor acris fuerit, atque veluti igneus. Cur ergo angustiam istam reiicit? Non ea est mens authoris, vt neget omnino angustiam meatuum ad concretionem facere, sed evertit eorū opinionē qui ideo crederent potius in renibus virorum cogi calculum, quàm in puerorum, quod illorum renes angustiores essent, quàm horum. Sunt quoque & satis in pueris plerisque renum angusti meatus. Accedit & illud: Inter homines ij calculosi sūt qui abundant calore acri, qui biliosi, qui θερμοχόλοι, quod calor maiorem alimenti partem corrumpat, vtpotè febrilis, & cruditas quæ hinc nascitur, (quanquam non tam in iis humores dicuntur ὠμοί quàm ἀπερτοί, ὠμότης autem καὶ τὸ ἀπερτοί distinguitur): At in talibus corporibus venæ patent; Et de iis Hipp. Qui ventre calido sunt, carnes habent frigidas, & graciles sunt. Isti venosi & iracundiores. Nisi fortè dicas venosos non tam appellari, quod venæ amplæ sint, sed quod turgeāt conspicuæque sint ob prauī sanguinis abundantiam: vtraque interpret

Gal. 2. de temp.

Hipp. part. 25. sect. 4.
lib. 6. ep.

tatio cum Galeno consentit. Præter hos obœsi & præpingues, quibus vasa angusta sunt, calculosi quoque fiunt. Sed priores calculos magis in renibus acervant, obœsi autê calosas potius cōcretiones habent. Itaq; cū Gal. negavit angustia vāforū causam esse concretionis in renibus virorū, ad infirmitatē recurrit: verba eius sūt: In adultis caseo frequentius videntibus lapides in renibus crebrō generari conspiciamus. Causam autem paulō ante efficientē aut adiuuantē infirmitatē posuerat. Sed paulū imminutus Galenus videtur in reddenda ratione cur in renibus virorum calculus concresecat, in puerorū vesica verō lapis. Immō demonstrationē horū pollicetur cumulatiſsimam, sed diues promissum inane tantū fit. Nam causari imbecillitatem in viris, & cruditatem (idquē dubitando tantū) coagmentationis potius in renibus quā in vesica, ieiunius hoc est, & tanto demonstratore indignum. Ego verō pōtius crederem acrimoniam caloris renū in viris, præsertim si cruditas & angustia nonnulla concurrat, legitimam concretionis causam. Nam cum arefactione, assatione, & digestionē rei tenuioris compactio fiat ex materia cruda & crassa, causa efficiens potentissima calor est acer, mordax, attenuans & digerens. Et quia in adultis magis viget ac dominatur, qua parte plus eius est, in ea cogitur ac compingitur materies: maximè verō si ignava sit vita, & cruditatum cumulus. In pueris halituosus est calor & blandus: materia fusa à calore blando elabitur; sic nulla coagmentatio fieret. Sed tum cruditas ob ingluviem, inordinatos motus & diætā, vnde vrinarum est crassamentum, nullo modo ab opere cessans natura ad vesicā vſque excrementa depellit. Et hæc suo pte pondere ac nutu conglomerata ac conglobata principium dant concretioni: Calor enim naturalis coquendo & agendo in opus semper incumbit. Itaque quod facit acrimonia caloris in virorum lumbis, materia aliqua præſente, idem facit occasio multæ materiæ in puerorū vesica. Hinc renales calculi sunt friabiles, vesicæ lapis & quicquid in ea concreſcit, indissolubile & minimè friabile existit &

apparet, & virorum concretiones maxima ex parte sunt parvæ & exiles, & non nisi diuturno fiunt tempore; puerorum verò ingentes sunt & breui fiunt. Vnde excisa puerorum vesica, grandiores visuntur lapides, & sæpe duo tresve sunt detracti. Sic calor acer & mordax & viris anticipat elapsum materie in vesicam, & antè cogit quàm naura deposuerit. Contrà in pueris eousque procedit, donec ad vesicam veniatur. Et ad coagmentationem in vesica facit frigiditas ipsius materie, & ipsius vesicæ, utpote partis spermaticæ. Et cùm pueri subligaculis careant, fundus vesicæ facilè refrigeratur. Nil enim æque partes spermaticas & membranosas afficit quàm frigus ipsum. Immò frigore corpus illarum fit *βλητον καὶ σφακελωδες*.

Atque ut tandem commentandi finis fiat in viris, potius habeatur ratio causæ efficientis, in pueris materialis, licèt in vtrisque vtraque causa cernatur, sed secundùm magis & minus. Accedit quòd usu vini quo utuntur viri, ut calidioris & tenuioris multa in renes conuehantur, unde facilè calculosi fiunt, præsertim si esculentis ad id accommodatis utantur. Gentilitiam & hæreditariam diathesin quæ in multis latet, omittimus, quòd nemo sit qui id non credat, & tantam vim eius esse, ut eam vix effugere queat qui patre lapidoso, aut arthritico, aut lunatico sit satus.

At in viris acrimonia caloris renum & materiæ quidam squalor cernitur ut certa ipsius concretionis in renum corpore. At in pueris materia non est ita squalida, ideo diluitur ac diffunditur ad vesicam vsque, in viris contrà: Nam vivere nostrum siccessere est: Et maior pars corporum curis, vino, venere, ætatis & annorum cursu squalet. Et pro calore blando, halituoso ac amico naturæ, alius contra naturam excitatur. Quod autem in calculosis nephriticis dominetur calor contra naturam, patet, quia perpetuò ferè sunt sitibundi ac nauseabundi. Vnde apparuit sæpe & constitit certis signis venas eorum quibus calor acer est ac mordax, aut quibus multabilis in gibbo hepatis congeritur, arenulas multas con-

tinere. Declarant urinæ eorum, immò in mulieribus obseruatæ sunt arenulæ in secundinis post partum, quod eb calorem loci & moram contigisse certum est. Sicillæ arenulæ à genere venoso possunt impunè renes transire ad vesicam, & ibi adhæsu pituitæ coagmentari: & cùm rudimentum est in vesica, facillè lapis augetur, præsertim si vesica scateat crudo succo. Accedit quòd vbi mictio impeditur, tenuiore filo ac velut gracilesciente vrina excernitur, sic remanet id quod crassius est. Item qui habent lapidem in vesica, micturiunt, sæpe mciunt non affatim, nec educitur cum reliqua vrina id quod crassius est. Idem contingit iis quibus in vrethra caruncula est, congeritur enim pituita multa, quòd tantùm elapsum est quod tenuius erat.

CANONES THERAPEVTICI.

His ita explicatis quæ ad diagnosin pertinent, nonnulla attingere consilium est, quæ ad morbi eiusdem therapiam conferre videbimus. Paulò longiores & accuratiores fuimus, quòd magni referat & ad diagnosin & therapiam scire quis locus sit in quo primò generetur lapis, quis non, quæ causa efficiens, an plus materiei tribuendum, an calori opifici quæ corpora lithiasi apta, quæ tempora generationis & incrementi calculorum. Hæc *Kulgo salu-* nisi ad vnguem teneantur, circumforaneorum, & circulo- *culosis ob-* latorum exemplo miseros mortales curatione nostra tu- *renum calo-* multuaria ac temeraria obruemus ac opprimemus. Nam *rem quem* audito difficultatis meiendi nomine aut calculo quisque *supponimus* ad curationem huius affectionis se natum ac institutum *magnum,* putat. Opera pretiū est audire infinitas diureticorū for- *foris refri-* mulas quas magnificat muliercularum garrulitas. Sed si *gerantis a* corpora valdè biliosa, si corpus valdè excrementis sca- *prescribi-* tet, si confirmatus lapis ecquid erit preti;? Immo innu- *mus, & ma-* mera sequentur incommoda. Induratur lapis, sanguis *le. Nam A-* liquatur, deuchuntur excrementa, febris accersitur. At *rist, ideo ait* non eodem modo in senibus, pueris & grandioribus fit *naturā re-* lapis, vt antè dictum est, non vbi que arefactio, & assa- *nibus foris* *adipē mul-* *tum affin-* *xisse, vt re-* *nes essent* *calidiores,*

desituti
carne lum-
borum, quia
tegi debet.
Calidos
autem renes
esse oportet,
ut & attra-
hant & se-
cernant vi-
de in nostris
comm. ma-
ximè in hi-
storia Ha-
melsi cal-
culosi.

tio, quò fit vt idem remedium vsui esse nequeat: Idea remedium statuenda est. Erat qui credit nil interesse, siue hic, siue illic fiat lapis, quove modo, & quo in corpore. Si enim in ea parte non cogitur lapis, cur topicis, & assumptis ei prouidetur? Si omnis & in rene & à rene lapis, huic primò occurrendum. Et quis adeo hebes qui in pueris ad renes recurrat, & non potius vesicæ rationem habeat, totiusque corporis? Sic præiudicatæ quorundam opinioni temerè non assentiendum. Non sunt noua dogmata inducenda, nisi quæ validis rationibus stabiliantur.

In calculo tria hæc spectantur, *γένεσις, ἀφαιρέσις, καὶ διακίνησις*: id est, generatio, mansio & exitus: In quibus locus est aut curationi aut præcautioni. Cùm lapis perfectus est, frustra deturbare aut comminuere, dissoluereque conamur. Immò dum id fit, fusa liquatâque noua materia, & ad renes deuecta, cumulatür aliquid quod ad veterem concretionem adhærescat. Si in præcautionem incumbimus, blanda & lenientia vsurpanda, nisi quid excitemus, aut dolores qui mille sunt, accepsamus, aut presentes augeamus. Si in curationem, Hippocrates præscripsit vehementiora, vt Elleborum. Nec si præscripserit, tamen eodem iure veratrum vsurpandum est. Sèpe enim non ad verba Hippocratis, sed ad mentem attendere oportet: vt cùm pueris mulierem, capram & elaterium conueniens remedium esse ait, non adeo sui obliuiscitur Hippocrates, vt elaterio lactentes pueros exagitandos esse censeat. Gal. rem totam distinctione temperauit: Nam dum præceptum hoc ad effectus renum retulit, cùm malum inueteratum est, & velut vectibus extrudendum, tum veratro locus est, id est, valido medicamento. Immò duo sunt momēta curationis morborum renum, crassorum humorum extenuatio, & corporum in renibus contentorum, & solidorum vicinorum mollities & laxitas. Porro non per omnia tempora lapidis dolor est, sed dum generatur, & excutitur à rene. Illic dolor grauis est, hic acutus. vtrumque verbo quodam communi complectitur Hipp. *In renem dolor grauis.*

6. Epidem.

Nā nomine τῆ βαρείας aut τῆ βαρείας ὀδυνης & ὀξείας ὀδυνης *Part. 6. sect. 1. lib. 6. epid. Cap. 4. lib. 2. loc. aff. Aph. 3. lib. 6. aph. Cap. 2. lib. 6 de loc. aff. Ad aph. 5. lib. 6.* χυμώδους λεγομένην βαρείαν comprehendit. In eodem rene & dolor grauis est, id est, sensum grauitatis inferens, & acutus. Grauis cū eius caro afficitur aut obstructione, aut inflammatione. Obstructione, vt cū infossus est illic calculus. Si, ait Galenus, carnosa renum pars inflammatur, dolor grauis est, ac si ponderis adesset sensus. Quod mihi mirum videtur. Nam non videur inflammari ren, quin tunica afficiatur: si tunica patitur, acutus erit etiamnum dolor, eodem Galeno teste: tū enim acutus est, aut cū arteriæ, aut oscula vasorum, aut venter renis, aut tunica patitur. Idem cēset de affecto hepate contra multorum opinionem: Credunt enim sensum tantū adesse grauitatis, cū hepar laborat. At aberrant planē.

Expendamus eorum errorem qui quouis tempore calculosis diuretica præscribunt, attenuantia, incidentia, sanguinemque fundentia, idque omnibus corporibus, omni ætati, nulla cum rerū distinctione. Atque ex professo in lib. sanit. tuendæ, conuellit eorū opinionem qui promiscuè calida & acria calculosis offerunt. Ac primum demonstrat non eorum quæ valdè calfaciunt, calculosis prodesse. Producit historiam hominis biliosi calculo impediti: huic cū calida diu Medici calculo prouidentes præscripsissent, tandem eum in marasimum coniecere. Et contigit vt præ siccitate motus digitorum impediretur, adeo vt ossa ipsa cauum sonarent. Quod cū euenisset, alij paralyticum eum esse crediderunt. In crassis ac pinguibus attenuat quidem Galenus, si aliter affectum corpus, aliter quoque se gerit. Nam sæpè vna indicatio sumitur à corpore squalido & sicco, altera à calculo, aut callo. Calculus sæpè attenuari & incidi requirit: Corpus autem siue totum spectetur, siue corpus renis intemperiem patientis, contraria remedia postulat. Ex superioribus autem patet τῆ σφερματωδίου, si quid deliquerint, inter cæteros calculis obnoxios esse. Immò & in rene maximè cogi a calore igneo & adurente. Quam ergo utilitatem afferent τὰ διουρητικά? Itaque & affectui & corpori studere oportet. Affectui, non præscribendo ea quæ vis-

Ibidem.

Aliter se habent lapides in biliosis, siccis & sobriis, aliter in gulosis, vino & abdominis deditis. Illi arenulas potius cogunt, hi corpus quoddam ex pituita multo indissolubile. Et credo quod qui crassius panis utuntur, arenulas possunt esse obnoxii. Cap. 6. lib. 6. sanit. tuend.

Cap. 11 lib.
6 san. tuéd.
Alter qui
cōmittitur
error est,
quia plerū-
que defrau-
dāt suū ge-
nium, & al-
terum pastū
omittit. At
contrā ali-
mentis beni-
gnitas op-
pugnat istū
suū squa-
lorem qui
in nobis
τῷ λυσί-
σως
occafio est.
Cap. 13 lib.
5 simp.
Qua vim
humectandi
& refrige-
rādi habet,
quia squa-
lori sicci-
ti, & adu-
sionis repu-
gnant, ma-
gnas habet
ad curatio-
nem & pra-
cautionem
in calculosis
opportuni-
tates. Immo
aqua potio
calculū ex-
pellit, renes
corroborendo
& faculta-
tem expul-
sionem fir-
mādo, necnō
calorē renū
lapidis creas-
torē tēperā-
do, haec ex
phrod. probl.
202. l. 2.

cosum succum generant, vt sunt carnes volatiliū domi-
enutritorum. Contrā valent hordeāta, volatilia, pisces
saxatiles. Omnia a lacte temperandum, prāter quā ab
asinino. Et victus ratio ambiget inter impinguantem, &
extenuantem. Quod Galeni consiliū optimū iudica-
mus Capita hāc attigisse sufficiat.

Sed & explicemus cur Gal. distinguens medicamen-
ta arthritica & diuretica, dicat nil eorum quā vehemen-
ter calfaciunt calculis conferre. Parum sibi constare vi-
detur. Nam diuretica esse vult ea quā & calorem habent
plurimum, & acrimoniam, vt smyrn. petros. daucum,
seseli, phu, azarum, acōrum, quibus omnibus magna
est acrimonia: hoc enim omni diuretico inesse Galenus
statuit, vt fundat & secernat, quod absque immenso ca-
lore non fit. Ideo hāc thoraci inimica sunt, quā tali vi-
prædita sunt, quod crassiorē reddendo materiā, eam
contumaciore efficiunt. Tres itaque ob causas ea non
conferunt, primū, quia calidiora & sanguinem fun-
dunt, secundō, quia idem & in renibus præstābunt, quod
& in pulmonibus, hoc est, dum serum secernent, id quod
remanet contumacius reddenti: vnde paulō antē cal-
culosos vsu calidorum & acrium interdixerat. Tertiō si
Gal. conferens medicamenta menses mouentia, cum iis
quā lac prouocant, censet acriora esse debere & calidio-
ra quā menses cient, quod non attrahat vterus, sed ad
eum sanguis mittatur, contra ad mammas & ducatur
sanguis, & ab iis trahatur, ideoque minū calidis vten-
dum esse, quorsum ad renes aut purgandos, aut curan-
dos adeo calida præscribimus, cum sua ipsi natura attra-
hant validē? At hāc plenius explicanda sunt. Cum enim
intellecta fuerint, vetus ea consuetudo concurrēdi ad
diuretica facilē exoleſcet. Aliud est absolutē dicere ali-
quid diureticum esse, aliud habere vim mouendæ vri-
næ, aut deterendi lapidis, aut materiei incidendæ. De
his ita Gal. Cum plurimū vrinā educere niti-
mur, acrioribus & calfacientibus magis quā quæ sunt
expurgantia, vtendum est: nimirū fundentibus & li-
quantibus, & secernentibus. An propterea vult hāc
calcu-

Iosis conferre? Nequaquam, sed ex hypothefi ita loquitur, Si vrinam mouere confilium est: Propterea eadem interdicit asthmaticis. Item alio loco dum confert acria tenuis substantiæ cum iis quæ sunt crassioris, quorum vis perniciofa, ait, Acrیاتenuis substantiæ vim habent mouendi vrinam, sudores prouocandi, expuitioni conferunt. Non tamen eorum vsus confert, sed vires expliat: cum aliàs eorum vsu interdixerit in asthmaticis. Aliud verò est vrinam prouocare velle, aliud expurgare, aliud calculum frangere, & materiam tenuare. Quod & Gal. explicat. Nam vt ait quæ renes expurgant, ea incidunt, verùm larga humiditate non egent. Quæ callosas concretiones incidunt, tametsi incidere dicantur, minimùm caloris habere debent. Caliditas enim callum exiccando contrahit, non incidit, nec diuidit: vnde quæ non siccant, & modicè excalfaciunt, lac generant: quæ plus calfaciunt, non tamen valenter siccant, menses cient. Vtraque vrinæ prouocant. Item quæ calfaciunt & exiccant. Et quæ sunt eiusmodi *διουρητικὰ* dicuntur, non quia sola moueant vrinæ, sed quia solas moueant vrinæ, non autem lac & menses, quod notandum. Paulò post enim diuretica quæ calfaciunt & siccant pulmonū morbis & calculis renum non conferre scripsit, quòd nec calculosi, nec asthmatici siccitatem istam postulent. Itaque cum mouere vrinæ confilium est, aliquando diuretica vsurpare oportet: Item cum incidere aut tenuare opus est, aliquando *τα ερμητικά*, non *διουρητικά* vsurpanda sunt, quum leniendo, humectandoque & compagè calculorum dissoluere confilium est, & nullum tumultum, fusionemque humorum afferre. Huius generis sunt semina frigida, malua & bismalua. Ea vsui maximè esse debent in renibus à calculo occupatis. De calculorum generatione dictum satis. Hæc eo animo dicta sunt, vt calculosorum calamitatem conuenienter medendo eleuaremus: Videndum enim ne periculatorum more iis vitam dedisse credamus, quibus minimè ademerimus. Et quò morbus hic frequentior est, eò si quid in curatione peccatur, vt herelè peccatur, dolendum magis,

detestandaque hominum ignorantia : fit enim sæpe vt
circumforaneorum remedia vsurpantes arenulas multas
foras expellamus, vana spe miseros ægros producentes,
dum interea contumacius id quod restat reddentes,
grande creamus periculum. Carè emitur tantula excre-
tio arenularum, quàm natura per se moliretur: Et que
plus habet calamitatis in recessu, quàm voluptatis in
fronte. Syluam remediorum alio loco exponemus.

E I N I S.

LIBER
D E
VRINARVM
HYPOSTASI.

L I B R A

D E

VRINARVM
HYPOSTASI

GV LIELMI BALLONII

MEDICI PARISIENSIS

Celeberrimi

LIBER

DE

VRINARVM HYPOSTASI.

IN QVO CONTINETVR

Galenii defensio aduersus Fernelium. Quod

Vrinarum vniuersae puri proportionem
respondeat.

P R A E F A T I O.

*I*Laeque usu tritum est ac Urinas Medi-
co inspiciendas proponere. Atque huic pro-
fano muneri ariobolare pretium statutum
est, & iuniorum Medicorum aedes agro-

*Olim Medici
si agros non
adibant, nec
visitabant,
sed domi co-
sulebantur.*

tantum lotiis veluti inaugurantur. Nam & ab iis frequen-
tibus quorundam domus celebrior esse coepit; & hunc prima

PRÆFATIO.

domus initia vulgo duci creduntur. Et quoruscunque pictor est, qui si in tabula medicum exprimere velit, in eius manu urinarium vas non depingat? Sed quod magis mirum, iampridem imperita mulierum garrulitas huius Artis gnara esse creditur. Et inspecto in vrina corpusculo, signa coctionis apparere pronunciat. Immo si apicula vas quo vrina continetur circumnolarit, aliquid inde presagit. Eò denique processit audacia, ut ea in re mulieres voce & iudicio Medicis praeire velint. Ad eam insaniam accedunt inconsulti Pharmacopai, quibus si decoctum hordei pro vrina proponitur, dii boni, quanto cum fastu de morbo effutiant? At id multis fraudi esse solet: in hac quippe solertia dolus latet magnus. Et quod dolendum magis, quidam Medici otio & literis abutentes, in vili hoc negotio magni coniectores & augures haberi volunt. Nec enim ex vrinis inspectis minorem solertiam sese posse consequi credunt, quam si extra ipsa inspicerent. At ab inspiciendis extis manavit *αλαγχοσκοπία* extispiscumque diuinatrix turba. Et dum leui gloriola vento illi impelluntur Artem dedecorant. Relinquendus hic fucus seplasiarius ac periclitantibus, nec sacrum Artis ministerium dolo malo contaminandum. Id ipsum est teruncio aeternam infantiam mercari. Est & animas negotiari famam nouitate aucupando. Melius vero esset nonnullâ apud vulgus ignorantie suspitione, si eius expectationi non fiat satis, expressam veritatis imaginem prosequi, quam tantum dedecoris pretio exiguo pacisci. Eos appello quos conscientia stimulus sollicitat, dum perfrieta fronte in suis sellis, tanquam in Apollinis tripode, ex vrinis omnium morborum scientiam eliciunt. Sic muliercula a narrantis Medici ore pendent,

PRÆFATIO.

& confectis nugis plectæ magnum ^{et} ^{propter} ubique
 predicant. Longè vero aliter res habet ac v. lgo creditur.
 Nec hac scribantur, ut vinarum inspectionem negligenda
 putemus, nemo enim sana mentis id faciat, sed ut eos
 accusent qui fucum faciunt & nil non ex inspectis vrinis
 scire profitentur. Maiorem forte horum opinione ad co-
 gnoscendos morbos opportunitatem vinarum inspectio
 affert, nec non etiam minorem, quàm quis putet. Multa
 ei tribuo, multa quoque detraho: hinc maxime prudentiam
 ac interiorē quandam iudicandi legem nobis insitam de-
 sidero. Et ut omnium morborum cognitionem ab eis peti
 posse, summa est arrogātia profiteri, ita nullorum sum-
 ma ignorantia est. Quod si nulli animaduertissent, non ita
^{et} ^{propter} profitendo quamplurimos suæ ignorantie
 arrogantia ve testes domestico præconio collegissent. Vtrius-
 que ut via obstruatur, de vrinis tractare consilium fuit.
 Res hæc à multis trita est, sed de ea diuersū est hominū
 iudicium. Eodem tamen omnes spectant. Commune est
 iter quo Athenas itur, non desunt tamen alia via non ita
 communes quibus eodem iri solet, & id quidem commode.
 Inquisitione rei animus noster alitur ac delectatur. Immo
 si tota vita nil aliud agas; quàm ut commenteris, tamen
 ipsa tractatio ex se aliquid gignit, quod cum desidiosa de-
 lectione inquiras. Hæc dicta volumus, ut relicto omni
fuco veritatis arcem inexpugnabilem inuadere pos-
simus.

LIBER

DE

VRINARVM HYPOSTASI.

CONSTITUTUM est hoc loco de vrinarum sedimento disputare. Et id maxime quod pertinet ad eius substantiam & qualitates, ut ea inquiratur proportio quæ inter sedimentum & pus existit, si qua existit. Non enim hic vrina agitur, nec aliud eorum quæ in ea continentur. Si de iis tamen mentio iniicitur aliqua, id non est ex professo, sed quod pertinet ad institutum. Ac vrina quidem non agitur, quod nemo ignoret eius inspectionem ad diagnosin morborum & prognosin pertinere. Quanquam non placet eorum opinio qui omnium corporis affectuum in specie & idea notitiam ab ea tanquam ab oraculo Delphico repetunt. Minus verò aliorum qui eam inspectionem omnino condemnant. In illis aut turpe lucri desiderium notandum, aut inanis eruditionis ostentatio. In his mera infantia & ignorantia. Accedunt & ij qui in utroque ambigunt. Nam dum vacillant, moxque illud probant, moxque reiciunt, non possunt urbanius ex confessione propriæ inscitæ labi.

Sed

Sed ὑποστάσεις καὶ ὑποπόσις, nom. dicam ὑποστάσεις, fucum populo venditare sinamus. Quod verum expressum ac solidum retineamus. Porro nouum quid de vrina afferre velle aut leuitatis aut perturbati animi signum est. Ex veterum vero sententijs rhapsodon quandam componere, fastidium pareret. At nec leuitatis crimen subeundum, nec fastidium afferendum. Nam vna cum satietate sapē rerum deperit memoria. Tamen si quid de vrina dicatur, id obiter fiet, vt ne plus opere ἐν τῷ παρέρῳ, quàm ἐν τῷ ἔργῳ impendatur. Hoc crimen incurrunt qui orationi modum statuere nequeunt, nec scopum quem colliment, habent. In his, vt in herbis in summa vbertate luxuries est, cāque stylo depascenda. Quod hīc agitur est eiusmodi, vt quæramus an quod pla-
 uuit Gal. Hypostasis puri proportionē respondeat. An nulla sit analogia, quod tuetur Fernelius. Hunc credo non contra dicendi studio laborasse (nec enim eo se scelere cōtaminare voluisset) sed vt semper ille magna & ardua moliebatur, ita sibi iure licere putauit suam ea de re sententiam aperire. Porro rerum series in alias quasdam partes traxit, vt ea delibaremus quorum explicatio ad id quod quærimus ita facit, vt sine ijs id quod enitimur vt abortiuum quid foret. Dum enim de analogia puris & Hypostaseos quærimus, de vrina ipsa dicendum fuit, de eius partibus, cuius sit actionis, quæ hypostaseos species, an materia carū sit, quid de materia morbifica defectū, an sint alimenti reliquæ, & cuius, An à prima coctione, an excrementum partium solidarum, vt tandem eliciamus ex his, an hypostasis purit sit analogā. Aphrodif. probl. 19. lib. 2.
 In corpore nostro spectantur partes, spectantur & excrementa. Partes quæ corpus constituunt, nam & humores, & spiritus impetum facientes, licet partes dicantur, propriè tamen non sunt. Excrementa aut sunt alimenti reliquæ, aut aliquid in parte præter naturam contētum, aut agnatum: In sanis excremēta cōsiderātur vt alimenti pars superflua. Alimenti quidem vel quod nutriturum est, vel actu nutrit. In ægris vt portio affectarum partium, vel peccantium humorum: ac tunc vim signi demonstrant.

tis obtinent. Alimentorum defectu reliquiae naturales sunt, tum quod eas natura intendat, suumque eis characterem imprimat, tum quod usum in corpore aliquem, habeant. Natura quidem intendit, quod nullum adeo simplex sit alimentum, in quo partium varietas non sit, & aliquid alendo non utile. Dum sedulo elaborat natura, secernit, & eodem ex alimento caloris vi elicit quod in penu suam recondat, & varietati partium alendarum accommodet. Et quae in principio erat dissimilitudo, ea tandem aboletur. Nam nulla fit exacte coctio, in qua partium non fiat & separatio, & unio. Interim tamen excrementum quod superest aliquid affine habet & proportionem respondens ei à quo defectum est. Sic & ea similitudine quam habet cum re à qua decisum est, & characterem quem natura impressit, naturale esse dicitur: immo & idem alimentum dicitur, & excrementum, hoc enim commune est omni parti, Gal. quae utilem succum generat & conficit, ut ille humor sit quaedam superfluitas partis eum generantis. Non quod pars ea norit cui conficiat & studeat, nec enim hanc habet prudentiam, sed qui eam partem condidit eum habet sensum, hinc semen & sanguis menstruus benigna excrementa dicuntur. Hinc chylus ventriculi excrementum materies sanguini subiicitur. Hic porro & alimento est, & ceteris partibus. At serum urinae materia est, & has dotes habet. Nam & ab alimento decisum est quid, & usum aliquem in corpore habet. Sic in gremio naturae retinetur, & ab ea ad tempus aliquod regitur unde urina definitur: serum sanguinis, & eius vehiculum: dum serum dicitur eius natura explicatur. Nam ut in lacte, dum concrescit, ita & in sanguine feru à crassiore, terrenaque magis substantia secernitur. Dum verò vehiculum dicitur, & à Gal. ὄχημα τῆς τροφῆς (nam sanguis, κατ' ἐξέχην dicitur τροφή Gal.) hoc propterea fit quia permiscetur sanguini. Permixtum autem facit ut sanguis fibrarum ope iam concretus diluatur, & hoc tanquam vehiculo deducatur. Nec tantum serum sanguinis in genere dicitur, sed & aliorum humorum. Quanquam meo iudicio, si humores extra

Com. ad
apho 39.
lib 5.

Galenus
Creatorem
rerum ali-
quod agnos-
cit.

venas sunt & ἀκρητοι non sunt, id est suo naturalifero destituti, serum illud quod eos humores diluit proxima urinæ materia non est. Sed maximè illud quod in venis est, & vehit reuehitque sanguinem. Quamquam hoc & quæstione dignum est. Nam siue humor continetur in venis, siue extra venas, tamen serum eius, siue transflu-

Hippoc. lib.
2. de mortis.
Et lib. de
morbo sacro.

matur, siue prono alueo per vasa, vt pote per arterias & venas fluat, urinæ materia esse potest. Hinc multa mixtio ijs esse solet: quibus caput calescit, & pituita à calore liquatur. Et cum ea sit eliquatio (quæ non συντηγίς sed

Partic.
38. sect. 1.
lib. 6. epid.
In Timæo.

Ἀλχοῖς propriè dicitur) diffusæ pituitæ serum, vasa subire, & ea perfluere oportet. Reuera aliorum humorum serum propriè ὀππὸς & si à natura descuerit ἰχῶρ dicitur. Vnde αἷμα ἰχθυσίνος cum dicitur, non absolutè significatur sanguis aqueus & tenuis, sed qui venenata aliqua qualitate præditus est. Et citat Platonem qui vocat ἰχθῆρ sanguinis ἰχθῶρ, id est serum sanguinis, quod collatum cum aliorum humorum sero benignum est & mansuetum. Quò pertinet illud Hippocratis: Cum corpus sanum est ventres flatu pleni sunt, cum ægrum, ichore. Ignorant interpretes quam vocem Latinam τῷ ἰχθῆρι apponere possint. Tamen existimant ἰχθῆρ in corpore aquosam humiditatem dici posse, extra corpus, vt in vlceribus, saniem. Serum autem humorum naturale, & id præcipuè quod sanguini vehiculo est; propriè ὀππὸς dici potest, & ὀρὸς: serum lactis Nicandro ὀρὸς dicitur: Et quia sanguinis serum lactis sero respondet, τῷ ὀρῷ nomine donari potest. Sic ὀρὸς dicitur in venis fluens, postquam autem secretum erit serū vi renum, & ad vesicam, allapsum ὀρον καὶ ὀρημα dicitur. De ijs nos ita sentimus, Doctioribus suum esto iudicium.

Hipp. lib. de
arte.

Sed quoniam de sero diximus, quod excrementum esse docuimus duabus dotibus præditum, partim quod sanguini vehiculo esset, partim materia urinæ, liceat & de eo vnum quærere. An illud serum necessarium sit? An natura eo modo serum facere intendit, quo & bilem vtramque, & sanguinem? An in alimento etiam sicco serum est, vt sanguis & bilis: An quia natura illud gene-

rat per se, & tamen si potulentis quis non utatur (vt quidam diutissime in morbis aut sanitate ab ijs abstinent) illud producere non desinit? Vulgo egere dicimur sicco & humido. Sicco ad partium solidarum instaurationem; humido, partim aëre, partim potu, ad spiritus & humorum continuo effluentium reparationem. Nulla fit mentio de sero, quod renum velut nutrimentum est, & humorum vehiculum; vnde apud medicos humorem ἀκρητον esse, significat suo sero spoliatum. Quod pessimum est vt signum, & vt causa: vt signum, quod incendium vimque caloris absumentis designet, vt causa, quod magnas inferat naturæ molestias. Nam omnis humor maracus, id est suo sero priuatus, partibus quibus inhæret, & per quas traducitur magnam noxam affert. Ratio, experientia & veterum autoritas id confirmat. Sic non abs re queritur an ille ὀρρός inclusus est in cibis ipsis, immo in simplicibus. An natura per se id agit & producit ad eos quos explicuimus vsus. Si bili naturali suum adest serum, si pituitæ suum, si sanguini suum, hoc non tam à re liquida quæ sumitur videtur esse, quam à vi quadam latente quam in sinu & penu suo habet natura; dum natiuo quodam humido omnia perfundit hinc biliosis, & πικροχρῆλοις sæpè humores sunt sinceri; suo natiuo sero & humido destituti, quo se perfunderentur, mansuetiores essent. Hac ratione Hippoc, annotat quædam esse χολώδεα ἀγὰρὰ, quædam βλαβερὰ vel σινάμωρα. id est, excretiones sunt quædam bonæ bilis, quædam malæ. Mala bilis dicitur ab eodem quæ suum natium serum non habet, vnde magnas affert molestias, quia serum abest & ob colliquationem & ardorem. Sic indicat talis bilis ardorem & phlegmonem, & dum exernitur parum iuuat, nam ardorem non extinguit, & transeundo inquietudinem affert. Hæc Galenus. Contra aliquis credere possit serum naturale à potulentis esse. Nam in cibo & potu quatuor humores continentur & quædam alimenta serum generant, vt horarij fructus quos Hippocrates σιτίον ἀσθενὲς vocat, & breuioris vitæ esse ait, id est auctore Gal, parum nutrire, & celeriter secedere. Ac tales

Co. ad apho.
6. lib. 6. lib.
2. Epid. passim in præteritis.

Par. 14. lib.
3. aculo.

Scæto 5. lib.
6. Epid.

LIBER DE VRINARVM HYPOSTASI. 93

fructus retenti in serum facile vertuntur. At quis obijciat, aqua (cuius tamen communis vsus est) non nutrit, an serum natiuum generabit? Vinum ex Galeno dicitur citò & ἀδρῶς nutrire, id est, totum ex se præbere corpori alimētū. Sic à vino nil superest, ergo nec serum, nec vrina. Si nil superest, nil excerni poterit, si nil excernitur, cur eorumquæ citò & confertim nutriunt celeris excretio est? Horum explicatio petenda ex aphorismis dum Galenus recurrit ad significationes τῆς ὑποστάσεως καὶ ἀδρῶς. Contra tamen ea quæ de vino adducta sunt, quòd totum in substantiam nostram cedat, aliam Gal. opinionem aliquis afferre possit. Totum quod bibimus (ait) vrinam fieri vel declarat copia eius quod meijtur. Sæpè enim quantum potauit quis, totum id paulò minùs meijt, tanquam quod bibitur totum ad renes feratur, hoc dicit vt euertat opinionem Lyci qui credebatur vrinam esse excrementum nutritionis renum. Si hoc verum esset, ait Gal. quomodo renes, qui corpora sunt parua, tantum à nutritione sua relinquerent excrementi? Aliquando enim vrinæ tres congij visuntur. Non quod existimet planè tantumdem vrinæ excerni, quantum potus sumptum est. Siquidem hoc veritate careret. Nam alio loco temperans eam opinionem ita scribit, Multis eorum qui immò dicè bibunt, & citò pertransit quod biberunt, & meijtur intra breue tempus, paulò minùs totum, in ijs enim tum qualitatibus conuenientia, tum humoris tenuitate, tum vasorū laxitate, tum facultistrahentis robore celeritas digestionis perficitur. Hinc patet non id totum quod bibitur vrinam fieri nisi ex conditione aliqua. Alioqui potulenta non nutrent. Sed ea magis minus ve nutriunt pro ratione & qualitātū & substantiæ. Reliquas quæstionis partes omitemus. Tantum hoc scire oportet serum sanguinis, & ab alimento sicco esse, & à potulentis. Superfluum serum, & copia molestant à copia potus, aut liquidiori alimento, aut horariorum vsu. Quod attinet ad serum quoddam radicale, vt ita dicam, humorum, & in vasis, & extrà contentorum, illud primò quidem ab alimento est tum

ad apho. 191 lib.

Cap. vltimolib. 2. de natur. facult.

ad finē lib. 3. de natur. facult.

humido, tum sicco, deinde à natura ipsa est. Hanc enim diximus in suo penu reconditum habere humidum, quod κατ' ἐξοχὴν ὑγρὸν dici potest, quo proluit & perfundit humores. Et tale serum non amittitur nisi aut adustione summa, aut consimili aliqua causa.

Quaestionem hanc prætermittere poteramus, vt minus ad institutum pertinentem. Sed quia ex hac elicere aliquid oportet quod è re sit; de ea cursim dicendum fuit. Nunc ad hypostasim veniamus, vt tandem eam quæramus analogiam quæ hypostasi cum pure est. Ac de ea analogia, nemo aptè dixerit nisi eius materiam, generationem & vim hypostaseos explicarit. Hypostaseos nomen largè sumitur pro humorum statu, consistētia, siuè concretionē. Vt dum loquitur de denuatione cartilaginis aurium ait, si subsidentias purulentas, & mucosas habuerit, græcè τὰς ὑποστάσεις πύρρδας καὶ χαλώδεις; id molestum est, hypostasis purulenta dicitur, dum crassior humorum pars purulenta remanserit, & Theophrastus dum disputat de sanguinis sero cuius pars sudoribus, pars vrinæ materiam præbet ita scripsit, τὸ ποῖστο ἐν μὲν τῇ ὑποστάσει τῇ καὶ πύρρδω κύπνῃ, ἔρον, ἐν δὲ τῇ σαρκὶ ἰδρὼς καλεῖται. Vbi nomen pressius sumptum hîc portionem vrinæ crassiorē secretam & subsidentem signat. Portionem esse vel hoc declarat, quod à renibus per emulgentes venas trahatur, & simul cum reliqua vrina excernatur. Ac omnis vrina eam (licet aliquādo tam tenuem, & obscuram vt non appareat) vel confusam, vel secretam continere dicitur. Præterea hypostasis, vt & reliqua vrina mutationem concoctionemque aliquam in renibus & vesica recipit. Quæ vtraque opinio cuiusdam est Neoterici, viri sanè eximij, sed parum meo iudicio plausibilis. Nec enim in omni vrina sedimentum est aut confusum, aut secretum. Quod innumeri loci, & rationes in libris de crisibus adductæ conficiunt, dum Gal. in perfectè cocta vrina, & in biliosis sufficere vt signum absolutæ coctionis, sublimamentum, græcis, ἐναώρημα. Sic exclusa est hypostasis, nisi enæorematis, & hypo-

Particul.
38. lib. 2. de
articul.

LIBER DE VRINARVM HYPPOSTASI. 95

staseos communem materiam dicas. Posterior opinio hæc est, quod *vrina* in renibus, & vesica mutetur & coquatur. At coquiminus est probabile; mutationem lenem accipere verum est. Et quatenus *vrina* index est eorum quæ in venis fiunt, significandi vim & ex colore, & consistentia & contentis non à renibus habet & vesica, sed à venis ipsis. Immo mutatio quæ ab his partibus accipitur, iudicium interturbat. Non quod in renibus non fiat secretio seu à sanguine, & quod nondum satis defæcatus sanguis ad renes affluat, alioqui malum esset vt signum. Aut enim in sanis facultatis secreticis infirmitatem significaret; aut in ægris morbi longitudinem. Ita enim Gal. statuit, cum sanguinis serum pariter cum *vrina* excernitur, hæc subrubra fit. Indicat autem exuperantiam sanguinis non exquisitè confecti, & quia integerrimi humoris exuperantia est, ideo sine periculo est. Quia humidioris & serosioris eget coctione. Hinc morbi longitudo significatur. Sed quid illud quod dicemus serum sanguinis *vrinam* subrubram facere? Nunquid omnis *vrina* serum sanguinis est, ideoque omnis *vrina* subrubra futura est? Sciendum *vrinam* serum esse sanguinis omnes humores complectentis, aut quid mistum ex omnium humorum sero, non autem esse simpliciter sanguinis serum. Ita enim diximus antè quoddam serum commune omnium humorum, & sanguinis eos complexi, aliud humorum singulorum proprium. Et id serum commune in secunda coctione fit, vt paulò post dicemus. Cur ergo potius à bile coloratur? Nam *vrina* naturalis modicè pallida est, græcis *ὀψα* dicitur, alij croceum vertunt, & malè, Et is color adest ex coctione humoris qui flauæ bilis partem recipit. Et ea bilis si modum excedat, aut sineera sit *vrinæ* permixta, rufa *vrina* fit. Quidam subtilius eum colorem pallidum ex eo esse non credit, quod bilis *vrinæ* remisceatur, quod Gal. placet, sed ex vi coctionis, ubi se per relinquitur aliqua pars sanguinis quæ ei miscetur. Et quia bilis est pars sanguinis spumans, feruens & tenuis inflammans, ipsum serum in coctione, ideo cum fit coctio sanguinis, semper bilis ad-

Fig. 1. 1. 1.

relatum

com. ad

part. 27.

lib. 2.

prog.

Gal. com.

ad part. 30

lib. 2. prog

miscetur sanguini, & in ipso est, quæ est pars inconcocta. Licet separata sint omnia, tamen quia ibi est, pars sanguinis subtilis, licet pars minima, ideo quod facit minimum est, & tamen tingit. Sic concludit in vrina nec esse sanguinem, nec bilem, nec humorem melancholicum, sed puram meramque aquositatem, & color similis paleæ hordei apparet, quia tantummodo tingitur ab ipsa bile, & color inde manat qui *χρῆμα* dicitur. Ac paulo ante polliciti sumus demonstraturos nos à qua coctione serum esset. Nam & hoc dubium esse potest. Et cum definierimus cuius coctionis serum excrementum sit, iam via ad hypostaseos materiam, & originem præmunita erit. Triplex vulgo statuitur coctio, vna in ventriculo, huius finis est chylosis: Secunda in hepate, cuius finis est hæmatosis, tertia in toto corpus habitu, & perfecta assimilatio eius finis est. Chylosis enim & hæmatosis publici muneris rationem quamdam obtinent. Primæ coctionis excrementum est fæx aluo secedens: secundæ bilis vtraque & serum. Tertiæ halitus materia & fuliginis. Quidam malè sudorum materiam dicunt. Nam serum generaliter sumptum & sudorum, & halitus, & yrina materia est. Sed hæc distinctione opus est. Gal. com ad apho. 15. lib. 3. alimenti partem vnā serosā esse dixit, quæ ipsi distributionis gratia admiscetur. Alteram fuliginosā. Hæc naturæ gratiam subterfugit, ait, cum nec possit assimilari, nec agglutinari. Serum quatenus in venis contentum potius est yrina materia, quatenus in habitu corporis & in minimis venis, sudoris & halitus. Vnde qui multum sudant, parum meiunt. Et Diocles volebat omnem sudoris excretionem è natura non esse, quod caloris infirmitas significaretur. Si enim calor esset multus & vegetus, non in sudorem, manifestam excretionem, sed in halitum alimenti reliquias & serum digereret. Attamen & vtilitate quæ insequitur, & quatenus vis in expellendo sudore apparet, qui aut non prouocaretur, aut immineat prouocaretur (vnde *ἡσυχία*, & sudor *ῥηξιν*, *ῥῆξις*, *ῥῆξις* in malis ponitur).

Locus est commemor. apud Gal. comm. ad apho. 15. lib. 3. Alimenti pars vna serosa est, quæ ipsi gratia distributionis admiscetur, ita enim Hipp. lib. de aliment.

ponitur) naturalis quidam sudor constituitur. Nunc
 ad rem. Serum itaque secundæ coctionis excremen- Part. 29.
lib. 1. progn.
 tum est, vt ytraque bilis. Sed quidam secundam co-
 ctionem diuidunt, vt prima quædam in hepate fiat, &
 secunda. Prima in concauo, cuius excrementum est Aetnarius.
 bilis ad lienem tendens. Secunda in cōuexo, cuius ex-
 crementum est ea aquosa substantia, quæ vi renum
 prolestatur. Sed si omnis coctio à fine definienda est;
 cūm triplex tantum finis statuatur, ei fini responsura
 est coctio. Triplicem autem finem esse iam ante ex-
 plicatum est. Iam verò si serum secundæ coctionis est,
 eius quoque partes ad eam pertinebunt. Et si qua est
 hypostasis, aut aliud contentum, siue illud confusum
 sit cum vrina, siue separatum, vt quibusdam placuit,
 ea à secunda coctione pendebit.

De hypostasi multæ circumferuntur opiniones; nec
 dum de ea re constat. Nam primū aliud est hypo- Ad Part
ultim. lib. 1.
progn.
 stasis in ægris, aliud in sanis. Alimentum illud quod
 naturæ refugit concoctionem, materia hypostaseos
 statuitur: & id quidem inter sanguinem & pus me-
 dium quid est. Nam non est planè commutatum, vt
 sanguis, nec est causæ præter naturam particeps vt
 pus. Causa autem præter naturam in pure est mate-
 ries ipsa, aut calor. Vtrumque autem videtur esse. Ibid. & ad
apho 47.
lib. 2 Aph.
 Nam & putredo aliqua est humoris, & calor alienus
 adest, non tamen vincit. Si enim vinceret, aut si in-
 signis humoris esset putredo, pus non fieret laudabi-
 le, nec notas proprias haberet. Vnde Galenus con-
 cludit eum sanguinem qui probè sit in pus mutatus;
 primò non putruisse, sed potius concoctum esse. Aut
 si quid putredinis fuerit, illud exiguum esse. Hinc Lib. 4. me-
ico.
 Distinctiones manauerunt τὸ πικρὸν καὶ τὸ πύον: Et
 quanquam τὸ πικρὸν καὶ τὸ πύον τὸ πύον τὸ πύον Aristoteles
 tanquam generis speciem subiiciat, tamen aliud ab alio
 ad euitandam rerum perturbationem Medici distin-
 ctum esse voluerunt. De his plenius paulo post dico-
 mus. Ideo Galenus hypostasin voluit esse portionem
 crudi succi aut alimenti subterfugientis concoctio-

nem. Non abs re dicit, alimenti fugientis coctionem, siue crudi succi. Nec enim meminit humoris in morbis putrentis. Aduarius eius tantum coctionis esse putat, quæ in extremis venis perficitur, aut solidarum partium excrementum. Alii cibi portionem crudam, quæ interdum è ventriculo in venas cum sero prouehitur. Alii hypostasim cum vrina vbiq; & ortum & generationem habere credunt: horum probabilior ratio videtur. Et si enim serum secundæ coctionis sit, nondum tamen vrina est, necdum partes, vt hypostasis & enæorema, expressæ sunt, sed adumbratæ tantum, vrinæ signorum vim habent, eaque demonstrant quæ fiunt in iccore & venis, ab iis enim manant. Signa porro salubria sunt, insalubria, aut neutra. Vrina non ex colore tantum, liquore & consistencia indicandi vim habent, sed ex contentis maxime. Flaua vrina, in mediocritate substantiæ posita, potui proportionem respondens, signum salubre est. Nec id tantum potest, cum immediatè serum ab hepate ad renes prolektatur, aut citò peruadit primam regionem rei assumptæ tenuitate, sed eum moram aliquam in venis traxit; rapit enim, vt ita dicam, vim illam significandi serum, de statu earum partium in quibus generationem habuit; moram traxit, quas peruafit; & à quibus defluxit. Primum generali quodam modo in sanis coctionis vim declarat eius præsertim alimenti quod in secunda coctione conficitur. Quamquam & de aliis indicium dat, cum actiones posteriores priorem non emendent. In ægris partim alimenti, partim morbifici humoris coctionem, mitigationemque seu maturationem indicat. Aliud enim in sanis spectatur, in ægris aliud. In sanis bene coloratæ vrinæ, substantia mediocres, & etiam sine viliis contentis apertè laudantur. Nam coctionis perfectio bonitasque indicatur. At in ægris tales vrinæ non vacant suspitione. Non est enim id tale quale excerni debet. Morbo iam eunte ad crisin, & præcedentibus signis coctionis iam commendantur. Nam si febris est simplex, non cum humorum putredine iuncta,

LIBER DE VRINARVM HYPOSTASI: 99

oportet in vrinis ipsius incendii notas adesse, alioqui legitimæ non sunt. Si humorum putredo est, notæ putredinis apparere debent, alioqui cruditatis summa esse omnia dicentur. Vnde Galenus: Excrementa quidem inferioris alui affectiones indicant, venosi generis vrinæ: instrumentorum quibus respiramus, sputa. Et alio loco, facultatis in ventre existentis indicia sumuntur ex deiectionibus, facultatis in iecore, ex vrinis. In iis enim indicia clara sunt, partim exquisitioris, partim paucioris, partim irritæ in totum coctionis. Et verò si vrinæ appareant in morbo benè coloratæ, & ea quæ apparere debent non adsint, tamen si videantur bonæ, tales taménō sunt, quales esse debent. Et signum ambiguum sunt. Nam nec mortem omnino significant, nec salutem præsentem, sed futuram. Vnde in historia de Clazomenio Hippocrates narrat aliquid ad disputationem de vrinarum sedimento valde pertinens. Explicat enim quomodo hypostaseos absentia longitudinem morbi significabit, tamen si vrinæ laudabiles viderentur: vrinæ erant perpetuò tenues, cæterum boni coloris. Multa habebant enæoremata. Die 16. minxit paulò crassius, habebat aliquid sedimenti, &c. In Com. Gal. addit: Planum est tenues, sed boni coloris vrinæ ob coloris bonitatem salutem polliceri. Quatenus erant tenues, eatenus tempus requirebant coctioni. Die 17. parotides apparuisse dicit. Quòd si vrinæ fuissent crassæ, die vigesimo omnino ad sanitatem rediisset. Et com. ad part. 701 lib. 3. prorrh. Aquosæ vrinæ absque enæoremate albo incoctum morbum significat. Quæ verò substantiam secundum naturam habent, atque præter id enæorema album habent, coctum morbum absque etiam sedimento indicant. Sic multa indicantur generaliter ab vrinis & in ægris & in sanis. Quò etiam pertinet illud Galeni dum explicat indicia & affectum totius corporis, & partium quarumdam quæ sumuntur ab vrina. Cum valemus excrementa totius corporis repurgantur per vrinam. Quæ

Com. ad
part. 26.
lib. 2. progn.

Hist. 10.
sect. 3. lib. 1.

Ad part.
27. lib. 2.
progn.

verò sunt in ventre, vnà cum fecibus expurgantur. Cum præter naturam habemus, cum vrina quædam etiam indicia morborum in renibus & vesica apparent, cum stercore verò totius corporis. Ac fætida & biliosa sæpe redditur vrina ob vesicam & renes, non rarò propter totum corpus, id est, coëtricem humorum facultatem, quæ velut focum ardentem & fontem obtinet iecur. Vbi interpretis lapsus est, legit enim, *Perfectricem humorum facultatem*, pro, *coëtricem*. Occasio erroris fuit, quòd legerit *ποιητικήν*, non *περιττικήν*. Et Gal. dum explicat illud *γλώσσα ὕρον σμυγνύει*, primùm nomine *ὑρὸς* & *ὀρρόν* significari ait, deinde subiicit: *Lingua & vrina succorum affectiones declarat*. Nam vt ante dictum est, cuique humori suum est serum, & illud quod linguam tingit, non est is humor qui continetur in vasis, nec enim ad linguam usque venit, sed feri pars tenuior in vaporem conuersus. Et quia humorum extra vasa contentorum pars communicatur generi venoso (vnde perturbatio sequitur) ideo lingua significat dominatum & humorum contentorum intra vasa, & in mesenterio, sed id secundum magis & minus. Quod & Galenus explicat cum rationem redditur cur cardialgia adsit à suppressione hæmorrhoidon, vt & mulieribus à suppressio menstruo: Copiâ, ait, in venis aceruatâ, tenue quoddam serum in ventrem confluens cordis morsus parit, nimirum dum in os alui ascendit, nam facultate sentiendi potissimum præditum est. Alia humoris portio ad locum inferiorem tendens lumborum dolores accersit. Ex superioribus iam patet indicia sumi ab vrinis, & rerum vniuersalium, & particularium. Nam & totius corporis & partium quarundam affectiones ab vrinis indicantur. Quod Galenus confirmat: In Aphorismis, ait, Hippocrates de vrinis tractat, quatenus referunt vitia quædam renum & vesicæ. In prognosticis, quatenus ad morbos acutos referuntur, & eorum sunt indices. *τὸν οὖρον ὁ ὁρῶν* Sed his relictis propius ad scopum accedamus: for-

Part. 14.
sect. 5. lib.
6. Epid.

Ad part. 38.
sect. 3. lib.
1. prorrh.

Cap. 7. lib.
1. de Cris-
tibus,

LIBER DE VRINARVM HYPOSTASI 101
tē enim *ὁ τῷ πατρὶ γῶν* nimis fuimus; veram hyposta-
seos naturam explicemus. Definitio eius ex Galeno
producta est, & variæ de ea opiniones. Si dum fan-
guis coquitur, in vrina multum est sedimenti; & quò
coctio illa procedit magis, eò minus est sedimenti, il-
lud reliquum quod subsidet in vrina, à prima & se-
cunda coctione superest. Necdum enim ad tertiam
ventum est. At, inquirunt, nec à ventriculo est, nec à
secunda coctione. Non à secunda coctione, quia id
quod residuum est rubesceret. Sanguis rubet, & quæ
in vrinis continentur rubent maxima ex parte, & non
nisi longā morā albedo acquiritur. Galenus dum ra-
tionem reddit cur sanguis in venis non albescat, cum
semen album sit, scribit: Si tam diu in venis sanguis re-
tineretur, quandiu in vasis quibus variè pertexuntur
testiculi, eum alborem contraheret. Si itaque sanguis
præterfluit venas, & serum eius, materiam hyposta-
seos exalbescere non posse verisimile est. Sic efficere-
tur eam potius à tertia coctione dependere. Aut quid
est cur ita albescat sedimentum? Si à ventriculo est
materia, & quæ coctionem subterfugerit, iam a ven-
triculo ipso eam traxit albedinē. Sic vis partium alia-
rum solidarum, vt venarum & artèriarum, ex albore
non cernitur. Et si inducta est æqualitas, & albedo,
ea feretur accepta ventriculo, vt potè parti spermaticæ.
In iis quibus venæ mesaraicæ obstruæ sunt, &
in virginibus fædus colores patientibus, vrinæ alias
valde tenues, alias veluti lacteæ sunt; in iis cruditas
multa, ventriculus probe chylum non conficit, & ta-
men nulla ferè hypostasis est: hoc autem non aliunde
est, quàm quia venæ obstruæ sunt, quas humor à
ventriculo elabens non facile pertransit. Et ita dum
medius hæret vis, id tantum quod tenuē est transco-
latur: si liberatatem meatuum adesse oportet, vt hy-
postasis aliqua vrinarum fundum teneat. Contra cum
lacteæ sunt vrinæ, tales apparent, quia humor veluti
chylosus, totus contractus est & imminutus, vt per
vrinam diffundatur, nec vlla secretio vi naturæ fiat.

At & vrinæ tenues apparent; vbi multa cruditas, & crassæ, vbi eadem est. Non propterea tamen adest hypostasis, vt paulò post aperiemus. Et in multis sanis vrinæ non habent sedimentum. Non quòd non sint multi crudi succi; sed talis cruditas à natura regitur. Et is humor est qui calori nostro pabulum est in ieiuniis longis. Sed relictis multis argumentis, quibus partim probant hypostasim non esse à secunda coctione, partim à prima, vno verbo sententiam nostram exponemus.

Vt sanguis fiat multiplices sunt præparationes, & coctiones. Nec enim iste thesaurus iustas qualitates & substantiam acquirit, nisi elaboratione multa præeunte. Et si qua in re natura sedula est, in sanguine vno conficiendo eam diligentiam præstat. Nec adeo facilis & prompta ex quouis alimento est sanguinis generatio, vt quidam dicunt, quòd facilius in effundendo sanguine humano suam crudelitatem eleuent: satis enim esset eos esse liberales, non prodigos. Itaque dum sanguis exquiritur & elaboratur, multarum partium fit separatio vi caloris natui, fit & aliarum vnio. Id quod diuersi generis est separatur, & diuoratur vnuntur. Et prout partes sunt materiæ in crassitie aut tenuitate, leuitate, grauitate, caliditate, frigiditate, densitate, aut raritate; ita in sanguine diuersum quid existit. Nec propterea id quod agit, nempe calor diuersus est, nisi fortè quod ad actiones pertinet. At ea varietas ex parte materie est: sic nò ita exactè vno & eodem tempore elaboratio fit, quin sit aliquid superfluum refugiens coctionem. Et tamè iam caloris vim & partium solidarum, conatumque earum aliquando expertum est; vt in eo quod defectu est & ductu, vis naturæ elucat. Omne excrementum enim coctum esse dicitur, aliud alio modo pro ratione materie quæ deciditur. Huius generis est materia sedimenti: hæc nec bilis est, nec sanguis, nec succus melancholicus, nec serum: sed aliquid est ex ea massa decisum, ex qua sanguis fit, vt si & quale sit, declaret vim caloris natui

seſe æqualiter in omnes materiæ partes inſinuantis; ſi album, partium ſolidarum robur, in quibus in quibus conſiſtit; ſi læue, materiæ bonitatem & æqualitatem. Quæ conditiones in ægris & ſanis ſpectantur, & laudabilium vrinarum ſunt notæ ac veluti regulæ. Ac coniecturam meam apponere non verebor: nec enim quicquam aſſentio, ſed dubitationem moueo. Cum in chyli elaboratione in ſimo hepatis, vt in ſanguinem abeat, vtraque bilis & ſanguis appareat, quid erit alienum ſi hypoſtaſin pituitæ rationem obtinere dicamus? Pituita ſemicoctum eſt alimentum, & proximè in ſanguinem abit. Albor qui hypoſtaſi adeſt, & quod materia hypoſtaſeos reſiduum alimenti dicatur; item quod in bilioſis & calore acri abundantibus parum ſit huius excrementi, necnon prout ad coctionem magis proceditur, minùs illius ſuperſit, ſatis efficiunt hypoſtaſeos materiam pituitam illam eſſe quæ progreſſu temporis abſolutionem acquirit. Vnde Galenus, ſi tenuiter viuatur, nullum eſt ſedimentum, ſi largiùs copioſum; ſi modicè exiguum. Sed tamen ſi multum ſit ſedimenti etiam in ſanis, non propterea malè omnia adminiſtrari colliges: hyemꝰ enim laudabilis & multa eſt hypoſtaſis, cum tamen, ſi quando aliàs, vbertas caloris natiui adeſſe dicatur. Non deſunt tamen qui cum vrinas inter ſigna ſalubria & inſalubria ſtatuant, ex eo colligant omnino ſanum non eſſe corpus cum hypoſtaſis in vrinis eſt. Et aliquid morboſum eſſe dicitur, aut ex parte diætæ, aut corporis, aut caloris, vt cum natura omnino tranſmutare nequeat, ſaltem ſuum characterem imprimat, & ſui roboris notas exhibeat. Et ſi corporis integrè ſani, vrina non habet ſedimentum, credibile eſt nullum eſſe corpus quod nõ reddat vrinam cum ſedimento aliquo, ſaltem poſt coctionem; non initio paſtus. Nullum enim adeo eſt ſanum, vt in omni mediocritate conſtituatur. Corpus enim ſanum omnino, quod vt Polycleti regula eſt, animo potiùs fingitur, quàm reuera tale exiſtat. Et quod in ple-

Vide ante
paginam

16.

*Quaestione
dignum est
cur hyeme
fit hyposta-
sis multa, e-
tiam in sa-
nis; & alius
temporibus
non fit.
Immo quò
magis gula
& genio in-
dulgetur, eo
ferè minus
est sedimen-
ti, & urina
magis te-
nues appa-
rent. Item,
quari potest
cur in bilio-
sis non ad-
est hyposta-
sis? Nam
calor acer-
cuditatis
aliquando
autor est. Si
cuditatis est,
hypostaseos
materia
adeft. Ta-
men quod
attinet ad
quaestionem
posterio-
rem,
dicimus eos
qui calore
acri abun-
dant, potius
• corrumpere
quam cru-
ditatem
afferre.
Apho. 69.
lib. 4.*

risque sanis hypostasis non appareat, non tam hoc re-
fero ad summam coctionis absolutionem, quàm ad
viam obstructionem. Nullus enim integrè sanus
est, cuius in vrina non debeat esse aut enæorema, aut
hypostasis, tanquam roboris naturæ locuples argu-
mentū. Quomodo hyeme copiam sedimenti optimæ
actionis legitimum indicium dicimus, & facultatem
expultricem vegetam existere. Sæpè enim expultrix
facultas infirma materiam hypostaseos non foras exi-
git. Et vt finem faciamus, copia sedimenti in sanis, si
modò laudabile sit, ex parte materie signi neutrius
rationem habet, ex parte qualitatū in materiam in-
ductarū, signi boni & salubris. Nam ad vrinæ coctio-
nem, vt & excrementorum reliquorum, satis est si na-
turæ robor in sanis, in ægris autem vim ac potentiam
contra causas morificas ostendi dicamus. Nec enim
quia est aliquid superfluum, ideo naturam imbecil-
lam dicimus, sed si in eo excremento cruditatis notæ
appareant. *in v. reuolut. h. g. uol. 6. ob. V. m. i. p. 6.*
 An vero diuersa sit materia hypostasin in sanis & in
ægris faciens, & an analogia de pure & sedimento
æque in vtrisque intelligatur, locus iam postulat vt
explicemus. Deinde aduersus adductas neotericorū
rationes debilitare conabimur. Ac primum vt omnis
error tollatur, ne etymo verbi quis decipiatur, non
quicquid in fundo vrinæ subsidet, id sedimentum est,
nisi *quoniam*. Aliud est enim fæx vrinæ, aliud hypo-
stasis. Quò pertinet illud, Quibus vrinæ crassæ, gru-
mosæ, paucae, non sine febre, multitudo ex his ve-
niens, tenuis iuuat. Præcipue verò tales veniunt, qui-
bus ab initio, vel breui sedimentum inest. Hoc loco,
vt patet ex com. Gal. & id ad rem maximè spectat, in
vrinis crassis aliquid spectatur quod hypostasis non
est, aliquid quod verè hypostasis existit. Cum enim
Hippocrates vrinas crassascentes laudat, tenues dam-
nat, de ea crassitie quæ vi actionis fit audire oportet.
Quædam enim vrinæ crassæ sunt, & id symptomati-
cum est, vt in mulieribus sæpè perturbata vrinæ & iu-
 mentorum

LIBER DE VRINARVM HYPOSTASI. 105
mentorū similes apparent, aliæ crassæ, morbo cun-
te ad crisin, & ea crassitudo naturæ vi conciliatur. Sic
est vbi tenues vrinæ vituperantur, & vbi laudantur.
Si tenues vrinæ conferantur cum iis in quibus omnia
sunt perturbata & confusa, laude non carent, si cum
iis in quibus omnia suo quodque loco distincta sunt,
damnandæ sunt. Et sic cum in fundo vrinæ aliquid est
crassum, diuulsum, non vniusmodi, id fæx tantum di-
citur, & exonerationem aut partis alicuius, aut totius
corporis significat (sicut quibus putris est lien, aut cir-
cum corpus ipsius lienis congeries est humorum, iis
vrinæ fundum habent veluti cinericiū & limosum;
id non est *ὑποπόσις*). Et quoniam character naturæ
non impressus est, id symptomaticum dicitur, si rem
ipsam spectes, sin aliqua inde alienatio naturæ con-
sequatur, signi salubris ab euentu, non à causa, ratio-
nem habet. Bonum enim est vt signum, vt causa ne-
quaquam. Cum itaque dixit Hippocrates; Tenuis iu-
uat, confert tenuitatem illam cum ea crassitie quæ ini-
tio morbi (quo tempore nil salutariter excernitur)
apparuit, legitimum magnæ perturbationis & crudi-
tatis non euictæ argumentum. *Ἀπὸν* enim sumitur
vt extremum, & vt medium; extremum quidem, vt
cum cruditas multa, necdum natura aggreditur co-
ctionem: vt medium, vt cum perturbata confusæque
vrinæ fuerint; deinde ad aliquam mediocritatem de-
ueniunt. Illo modo in libris de crisibus τὸ *Ἀπὸν* dam-
natur, hoc verò modo in Aphorismis laudatur: vt tan-
dem concludamus, illud quod residet in fundo vrinæ
dissolutum ac dissipatum malum vt signum & vt cau-
sa. Vt causa, quia colluies magna humorū quā natu-
ra nō vicit: vt signum, quia perturbationem magnam
notat, & caloris eam impotentiam vt omnes materiæ
partes nō subegerit. Immo talis fæx suo pte potius pō-
dere in vrinis subsidet, quàm segregantis caloris vi: fa-
cta est enim à toto corpore veluti *κατὰ πρὸς ῥηξίς* quædam
materiæ quæ naturam opprimebat, Quo in sensu fortè
audiendū illud, Quibus vrinæ distantes sunt, iis per-

Apho. 33
lib. 7.

Apho. 31.
lib. 7.

com. ad
part. 26.
lib. 2.
prog.

Part. 60.
sect. 3. lib.
1. prorrh.
Et ex Hip-
pocrate licet
venari du-
plex esse
sedimentū
αχρηστων
εἰς
αχρηστων.

Nam non
deest cras-
sior quādā
pars subsi-
dens in u-
rina, sed id
est intem-
pestivum.
In quibus
enim feбри-
bus multus
est calor, &
flamens
feruorem
quendam
accendit
orudorum
& crassorū
humorum,
par est aut
non esse se-
dimentum.

turbatio fortis in corpore fit. Inæqualitas quædam si-
gnificatur, ait Gal. Nam superante natura, omnia
æqualiter se habent. At ægris causis tumultuantibus,
ac ei renitentibus, illud quod obtnetur atque coqui-
tur aliam habet formam. Renitens atque tumultuans,
aliam. Alii ad sedimentiæ qualitatem referunt, vt vno
die non appareat vrina cum sedimento, alio die sine
sedimento: hoc enim culpa non vacat, vt apertè Gal,
explicauit. Et in prorrh. id dicitur *παχὺ καὶ ἐπ' ὀλίγον*
πεπαιωμένον, cum vrina citò, & exiguè coquitur, dein-
de coqui cessat; quod vitiosum est: Vnde Hippocra-
tes, Vrinæ quibus abscessus post aures fiunt, si celeri-
ter & exiguè coquantur, malum. Et quis quærat, quæ
differentia itaque erit inter fæcem illam vrinarum,
& hypostasim veram? In hypostasi partium vnio est,
nil est *ἐπερωγές*, nil diuersum, sed partium coitio fit
ac concursus: in fæce autem omnia sunt dissipata ac
diuisa. Illie vis & character naturæ elucet, hîc mate-
riæ victoria, & naturæ aut imbecillitas, aut oppressio,
& veluti conculcatio. Ac verè illud est quod vulgo ex
Arist. citatur, coctione omnia incrassat: Crassities ea
non ex mole spectatur, sed materie vnione, æquali-
tateque definitur: hinc semē, lac, pus laudabile vnum,
crassum, & *ὁμογνές* dicitur. Nec nos fallere debet
longinquitas viarum, per quas serum deductum est,
& copia ipsius feri. Si enim à loco longinquiore de-
uctum sit serum, suam hypostasim deferens, illa po-
test aliquantum diuisa apparere: sed diuisæ hypo-
staseos particula vnusmodi existens, dat etiam indi-
cium rei bene gestæ ac administratæ. Ita enim Hippo.
Quibus insidens pingue ac simul totum, iis renum vi-
tium acutū significatur. Græce legitur *ἑπίστασις ἀγρὼν*,
non *ὑποστασις*, vt quidam legunt. Is autem sensus.
Cum colliquatio in corpore est, vel vnus partis est,
vt renum, vel totius corporis. Si renum est, aliquid
eminet in vrina pingue. Item si & à toto corpore. Sed
hec est vtriusque *ἑπίστασις* distinctio. Nam si à reni-
bus est, *ἑπίστασις* conferta est ac tota. In sese suo nutu

conglobata, si à toto corpore, ob anfractuum varietatem ὁρίζεσθαι est diuisa, partibus videlicet rei eliquatæ dissipatis, discissis ac diffitis: hoc exemplo illustratur in historia de vxore Nicostrati, & apertiùs libro γυναικείων. Docet enim hoc libro distinctionis notas quæ deprehendas excretionem esse aut ab vtero vlcero, aut à toto corpore. Si ab vtero est, καθαροίς ὅτι πρὸ τοῦ σώματος καὶ σωεσθῆναι: si à toto corpore λεπτὴ καὶ ἰσχυροῦς. Longitudine enim via materia diuisa ac confecta fuit. Idem de hypostasi audiri potest, ne quis decipiatur. Est enim vbi à longinquo loco materia decedit, & cum maiore feri parte, & confertim magis minusve affluentis, est vbi è propinquiore. Porro non eadem videtur materia quæ hypostasim in ægris, & quæ in sanis facit. Quod primùm veterum auctoritate, deinde ratione stabiliendum. Ac primùm ita Gal. sedimentum in sanis considerat, vt absolutè reliquias alimentis effugientis coctionem hypostaseos causam statuatur: vnde in sanis aut sedimentum esse, aut non esse, plus minusque constituit pro ratione diætæ, temporum, corporum, alimentorum, & reliquorum id genus. At in morbis aliud est. Ita enim ait, Is est vigor accessionum, vbi fuliginosum excrementum expiratione & contractione arteriarum natura expellit. Quod verò est veluti cineritium, non proinde potest excernere, quia est crassum, sed per insignes meatus educit, hoc in partibus inflammatis pus est, in vasis sedimentum vrinæ: hinc patet sedimentum partem esse materie morbum committentis. Et licet tota materia cocta sit, non tamen ea hypostaseos materia est, sed maximè ea pars quæ in extremis venis est, cuius resoluitur id quod est valde tenue, sedimentum fit in vrina. Alioqui tota morbi materia hypostasis fieret, quod non euenit. Galenus confusè admodum de hypostasi scribit. Nam in primo progn. de sedimento disputans non distinguit an velit nomine illo includere hypostasim in morbis, an in sanis. Solum hoc absolutè enunciat: Sedimentum velut pus,

obinet generationem, & ei proportionē respondet inter pus & naturales humores iniectum. Nam alimentum fugiens coctionem hypostasis fit, nec ut sanguis à natura commutatus, nec ut pus causę præter naturam particeps. Si enim de sanorum hypostasi intelligit, quorsum eam comparationem cum pure facit, alimentum enim est, immò est ex dimidio coctus sanguis. Si habet tantum rationem albedinis, & pus & lac, & pituitam multam, & chylum ipsum puri proportionē respondere iure potest enuntiare. Sic ista comparatio est inutilis, pace Galeni dicam. Si sermo est de hypostasi in morbis, reuera valet quidem comparatio in vno, sed malè dixit alimentum esse refugiens coctionem. Item, causę præter naturam non esse particeps. Nam & materia morbifica cum sit è genere τὸ ἀπὸ φύσιν, non autem τὸ παρὰ φύσιν, & cum non admittat πέψιν, sed πεπασµὸν, & naturę gratiam recipiat, non ut nutriat, sed ut desinat molesta esse, & facilius excludatur, causę præter naturam est particeps. Materia enim ipsa per se aliena est à natura, & sæpe calorem contra naturam in suo sinu fouet. Et reuera in singulis accessionibus est suppuratio quædam, & quod in statu omnia non vrgeant, & dolores & febres, quemadmodum in abscessibus dum pus fit omnia exacerbantur, Aphorif. lib. 2. Sic utroque modo habet aliquid præter naturam. Ex quibus patet indistinctè de hypostasi dixisse Galenum in primo prognostico: minus verò distinctè etiam in secundo prognostico locutus est de sedimento, dum notas ab Hippocrate assignatas explicat. Nec enim docet an sedimentum sit è materia morbifica. Statim enim dicit nullum esse sedimentum in iis qui tenuiter viuunt, copiosum in iis qui largiùs. Et cū maxima pars ægrotantium tenuiter viuat, immò quidam omnino à cibo per dies multos abhorreant, consentaneum videtur ut nulla hypostasis in vrinis supersit. Quorsum hoc? Nam si in secundo prognostico de morbis agitur, & materia morbifica per vrinas, quarum pars est hypostasis excernitur criticè: quorsum ad sanorum vitæ

rationem refugit? Præterea & alius est scrupulus: Hippocrates enim ita ait: Vrina optima est si hypostasis alba, lævis, & æqualem habeat per omne tempus, dum morbus iudicetur. Si in ægro hypostasis de materia morbifica est, fieri non potest ut per omne tempus morbi appareat. Nullus enim est qui sua non habeat tempora. At principio nil salutariter excernitur; & si ab initio sedimentum est, aut est tantum residuum alimenti quod quotidie capitur, aut inane quid est. Sic Hippo. falsum supponit. Et herclè ex hoc loco colligere possit quis hypostasin bonam salubre esse signum in morbis, non quod sit quippiam defectum de materia morbifica (alioqui nec per omne tempus morbi appareret, & oporteret ingentem esse copiam hypostaseos, ut morbo soluendo sit) sed quod materiam crudam obsequi naturæ designet, & quod natura circa alimentum ritè versetur, cuius nota est hypostasis. Et hac maxime ratione nitetur, quod in sanis sedimentum non sit, contra in ægris ob afflictionem naturæ, quæ minus benè alimentum conficit. Si sit hypostasis argumento est quod tum natura alimentum benè confecerit: Vnde in multis febricitantibus hypostases videmus, & non desinunt febricitare. In tertianis, & quartanis hypostases apparent laudabiles, cū tamen minus febricitare non desināt. Sic ea in opinione quosdam vidimus qui negent hypostasin esse quid de materia morbifica, sed si mala sit, signum esse adhuc naturæ afflictæ, & laudabilis, naturæ vincentis, Sic est tantum signum, non causa: signum quidem naturæ materiam crudam vincentis, & alimentum conficientis: Causa non est, quia hypostasis soluere haud morbum dicitur. Et si de materia esset morbifica, non esset tantum analogia quædam inter pus & hypostasin, sed puri omnino similis esset hypostasis. Quod enim pus est extra vasa, idem est hypostasis in vasis: febris enim est tanquam abscessus generalis venarum: loco tantum differrent. Pus materię morbi pars est; & quia foras depulit natura materiam,

ideo foris apparuit, hypostasis pars est quoque materiei morbificæ; vtrumque notas easdem habet: sic differre non videntur nisi loco. Immò quosdam videmus in febribus paulò longioribus venas sanguine plenas habere, & eo ita immutato in qualitatibus primis & secundis, vt pusiam sit. Aperto cadauere cuiusdam mulieris valde cacochymæ morbo extinctæ, repertus sanguis est planè purulentus in omnibus penè venis. Et quod pertinet ad eam puris & sediminis analogiam, obiter quæri potest, cur hypostasisimo fundoque residens naturæ vincentis signum sit, & in morbis ex eo colligas iamiam aduentare mortem, cum pus aut purulentum sputum non sublime pendet, sed in profundum aquæ præceps ruit. Id quod fortassè difficultate non caret.

Atque illæ rationes pondus aliquod habere videntur, vt credamus hypostasin esse aliquid è materia morbifica. Nisi fortè rationes superius adductæ in contrariam nos rapuerint partem. Ac reuera haud aliena videtur esse distinctio de hypostasi sanorum & ægrorum: Si enim aliud quid est in ægris & in sanis, in his habet rationem signi tantum, in ægris signi & causæ. Signi quidem, quia si est hypostasis vis naturæ significatur, quæ cum nihil sinat elabi nisi perfectum, quod omnino in alimentum non conuertit, saltem suis qualitatibus insigniuit. In morbis autè, vt signum est & vt causa. Signum, quia vim quoque naturæ significat: vt causa, quia materia morbifica mitificata per vrinas secedit, aliquando maxima ex parte, vnde plerique vrinæ profluuiio liberati sunt, aliquando aliquatenus. Sed quia hypostasis materia & loco laudabilis est, signum dat ad bene sperandum de futuro morbi exitu, aut eius securitate. Non quod omnino expectemus vt tota materia hypostasis fiat (absurdum enim esset) sed cum diu vrinæ tenues, flammæ & incoctæ fuerunt, sensim crassescunt, materia iam putrefacta, & obsequente, & eius sero & crassiuscula parte venas subeunte, vnde conatus naturæ, & ma-

LIBER DE VRINARVM HYPOSTASI. Ma-
teria præparatio significatur. Quod & in thoracis
morbis apparet. Materiâ siquidem præparatâ, & viâ
à natura purulentum, & τὸ σαπὲς extrudere è pe-
ctore dicuntur. Et verbo politico id quod putre-
factum est, vel putredinem excerni dicimus: hinc
Hippo. in contumaci pleuritide sputum καταγλι-
σθένόμηνον ἀσαπὲς esse dicit, id est, maximè glutino-
sum sine putredine, id est, sine coctione. Ἀσαπὲς
enim idem est quod ἀπέπλιος Gal. Et ob eam rem qui-
dam veteres coctionem putredine ipsa definiebant.
Et eam fortè ob causam Hippo. lib. αὐτὸ τοῦ πύου ali-
mentum venæ & arteriæ esse credidit. Pars enim
spermatICA summè elaborato alimento nutritur. Id
autem colore pus refert, pus autem non est. Vt ergo
in thoracis morbo σαπὲς significat coctum, & id quod
iam ad pus proximè accedit coctum dicitur: ita in ve-
narum morbis, istæ erassæ, multam materiam putrem,
albam & æqualem, immò, quod penè dixerim, pus
ipsum continentes, vulgus quidem ipsum perturbant,
& contra Medicos bona spe consolantur. Multa &
pluribus diebus exiens hypostasis bonum signum est,
& causa in morbis, expellitur enim materia morbum
faciens, pauca etiâ sub finem morbi bona est. Nam
declarat naturam ad primum statum redire. Et si sa-
norum urinae quò magis coctæ sunt, minùs ex se sedi-
menti habere debent; urinae autem ægrorum tum de-
mum bonæ sunt cum ad sanorum urinas accedunt,
dum perfecta sanitas sese promittit, De hypostaseos
quantitate demitur, non autem de qualitate. Quod
notandum est. Nam & calor deponitur, & calor ex-
traneus abit, & tenuitas abest, contra crassities, hy-
postasis multa, color bonus, chymosis bona, & dum
morbus planè definit, rursus urina suam mediocrita-
tem retinet, & hypostasim nullam habet. Et hic est in
operibus naturæ progressus: Vnde in morbis venosi
generis tanti fit hypostasis, vt ea præsentē, & perse-
uerante nullus vnquam interierit. Apud Medicos
enim nullus interit apparētibus signis coctionis. Quod

est intelligendum vi morbi. Nam si committitur aliquis error, mortis adest occasio. Quidam dicunt apparentibus signis coctionis nonnullos interire præsertim si excernere id quod actum est non potuerit. Potest enim ea sufficere ad coctionem, non ad excretionem. At bonæ crises non sola coctione, sed & exclusionem sunt æstimandæ. Et quod antea obiecimur de febribus intermittentibus in quibus aliquando laudabilis est hypostasis, & tamē non cessant. Si perseueret hypostasis, non est dubiū quin securitas & breuitas significetur. Breuitas quidem etiam si post tres menses morbus non solvatur omnino. At breuitas est ad aliquid, ratione morbi quidem qui futurus erat multò longior. Et quod aliquādo non cesset etiam apparentibus signis coctionis, id fit aut errore cōmisso, aut successione noui morbi qui aliquid affine habet cū priore, aut inductione malæ diatheseos in partem. Ratione materiei morbus solui debuerat, at noua diathesis inducta parti, producit omnino.

Porro, quod attinet ad eam hypostasim quæ multa est aut pauca in morbis, licet sit materia morbifica, id ex ratione corporis, diætæ & morbi definendum est. Ita enim Galenus: *Æger sedimentum habet multum si morbus ex crudis humoribus fuerit. Nullo verò modo, aut omnino minimum, quoties biliosus fuerit. Sed satis erit si habeat* *ὀκρίσματα*. Et aliis locis cum sermo iniicitur de pueris, & iis qui otio & silentio vitam transigunt, & modo indulerint genio, aut eos omnes si sanitati restitui debent vrinæ habere debere, multam hypostasim habentes, non semel, sed diu. Quod obseruatum est experientia, nisi se aliò materia proripuerit, vt si per aluum secesserit, aut abscessum fecerit. Ex morbis enim quidam per vrinæ magis, per secessum alii soluantur: idque prout aut in gibba aut in sima hepatis rapitur materia. Atque vt breui absoluiam, quoniam paulò post de quibusdam hypostaseon differentiis in ægris dicemus, triplex omnino sedimentum statuemus. Indistinctè hoc pronuntiatum

*Ad part. 36.
lib. 2. prog.*

LIBER DE VRINARVM HYPOSTASI.

nunciatum est à Gal. ut antè dictum est, sed tamen ex eius scriptis id eruemus; ne fortè ei gloriæ palmam præripiamus. Vnum est in sanis, siue sanitas absoluta sit, siue non (nihil enim hîc ad nos) quod hyems ipsa declarat, in qua hypostasis est copiosa, & tamen sanum vegetumque corpus existit. Declarant & pueri, & qui otio abundant. Tale autem sedimentum è reliquis est coctionis, indicat & inedia, qua sedimentum imminuitur. Secundum est succus crudus qui in multis redundat quem natura subigere dum nititur, hypostasin multam facit, corpore etiam integrè sano, aut saltem neutro. De utroque sedimento lib. 1. prognosticon egit. Et prius omnino in substantiam conuerteri omnino potest, quia ad pituitam naturalem accedit, Posterius non ita, quanquam potest aliquid in eo esse alibile, præsertim si quid pituitæ naturalis adest, unde qui crudis abundant succis, ieiunium ferunt, quia succus ille crudus rapitur in venas & coquitur, huius index est suum sedimentum. Cum enim hepar tenuissimum quid alliciat, quod in sanguinem vertat, in mesenterio & intestinis multa superfluunt. Accedit quod quotidiana deiectione non omne superfluum excerpatur. Quale verò & illud, & quorsum manet? pituitæ rationem habet, nisi fortè aut longiore mora, aut noua occasione corrumpatur. Contra qui prauis abundant succis non ferunt inediam, κατὰ φύσιν inferunt. Alimentum autem ὁ φlegμων affert. Vnde narrata distinctio inter τὰ ἀπὸ κατὰ φύσιν; hæc illis sunt deteriora. Et τὰ ἀπὸ φύσεως naturæ gratiam recipiunt, immò ex iis mitificatis natura aliquid capeffit alimenti: hinc Galenus, Ex pure nulla pars alimentum capit, at ex pituita & crudis succis capit. In quo materiæ hypostasin facientis, & phlegmonem committentis, distinctio latet. τὰ δὲ πέντε, ut bilis, æruginosa, serum, nitrosum, moderatorem quandam recipiunt, sed non eā gratiam recipiunt, quæ & ἀπὸ φύσεως; immò sæpe κατὰ φύσιν, ἀπὸ φύσεως quod est tantum κατὰ φύσιν, in crassatio. Quod & Hippocrates præclare docet, fluxiones quæ ob humorum

Com. ad
part. 44.
lib. 2. de
Diat. acut.

*Hip. lib. de
veteri me-
dicina.
& Gal.
comm. ad
part. 44.
lib. 2. acuto.*

*Ad partic.
44. lib. 2.
acutorum.*

acrimoniam fiunt, restituntur & curantur, ubi tem-
perata & cocta fuerint, ut in ophthalmia ardor o-
culorum cessat cum iam fluxiones fuerint cocta & cras-
siores factae. Deinde subdit acrimoniae temperatio-
nem in huiusmodi humoribus coctionem esse. Plura
Galenus cum docet quid sit bilem coqui & pituitam.
Vtrumque coqui dicitur, sed longè alia ratione. Ter-
tio modo sumitur nomen hypostaseos pro ea parte
materiei morbificae quae cocta, ac mitificata per vri-
nas secedit, non tota quidem, sed pars eius, ut ex parte
hac iudicare liceat de iis quae sunt reliqua. Nam cum ma-
teria cocta est, tunc Medicus, si fortè natura id omni-
no non potest, datis medicamentis id quod reliquum est
foras depellit. Ac duo notanda sunt, prius quod in omni
morbo quem humor putris committit, duplex est ma-
teria, una tenuis & serosa, quae ἰχρὺς dicitur, & ea est
quae ὀρρασις facit, & quae à venulis arefactis trahi-
tur. hanc partem tenuem domare ac temperare, co-
quere est, altera crassior, quae in mesenterio reses una
cum tempore coquitur ac mitificatur. Hoc & Gal. ex-
plicat de Epicratis vxore loquens. Dixit enim mor-
bum productum fuisse & acutum initio quod dupli-
ces essent humores biliosi & crudi. Quod notandum;
hinc fit ut quidam intra dies septem liberentur peri-
culo & febre, domito humore tenuiore. Sed crassior
humor suas postmodum partes agit: huius argumen-
tum in hypostasi elucet. Et illud est quod fracta debi-
litataque vi morbi, aut profusio urinae, aut alui pro-
fluvium sequitur agrorum commodo. Posterius au-
tem, quod cum hypostasis adest, eaque laudabilis
& multa, nullum est vel exiguum medicamentum
quod non admirabiles effectus habeat. Immò cum
hypostasis apparet, eaque notas habet suas, & perse-
uerat, plus uno medicamentulo proficitur quam duo-
decim etiam validis, tunc cum omnia cruda existunt.
vnde colligimus hypostaseos illius materiam partem
esse humoris morbum committentis: & nisi auerte-
remus cursum illius materiae per urinas, deiectionis

medicamentis, diutissime vrina proflueret cum multa hypostasi. Vnde morbos quosdam vrinæ multæ, crassæ, qualis Archigenis seruo fluxit, fluxu solutos apud Hippocr. legimus. Auertimus autem cursum istum duabus de causis, vna quidem, quoniam non esset bonum omnem materiam morbificam à mesenterio traduci per gibbas hepatis, quod hercle fieret nisi impediremus. Altera, quod dysuriæ & stranguariæ inducerentur sæpe. Accedit quod confertim magis per aluum quàm per venas & renes educitur. Ac nostestamur obseruasse in quadâ muliere quæ febre putrida laborabat, cum omnia medicamenta purgantia auerfaretur, & tamé purgationi locus esset, per octo menses continuos vrinas crassas multa materia alba & purulenta plenas excreuisse. Reuera materia erat febris. Et incredibile dictu quantum minxerit. Quidam abscissum in renibus esse existimabât. Sed contra, materia illa quæ facile per aluum secessisset, subibat venas iam cõcta, putrefacta (vt verbo antiquorum vtar) & mitificata. & hypostasim multam faciebat. Argumento est, quod eo vrinæ profluuio morbo symptomatis terrificis plenissimo liberata est. At medicamentum vnum atque alterum hoc totum suppleuisset. Præterea illud etiã obseruari potest in iis qui diu morbo ab humore putrentinato fatigati sunt, & obstinato quodam animo à medicamentis abstinerunt, tota massa sanguinis exalbescit, & proximè ad pus accedit. Immo in leucophlegmatis incidunt defectu purgationis: quia communicatione putredinis, cuius humor subiectus non est educus, carnes colliquantur & contabescunt, sanguis multus veluti purulentus in venis adest, & quicunque detrahitur saniosus est. Maxime verò eam labem contraxit is sanguis qui circum gibbas iecoris & fimas stabulatur, & in partibus vicinis facile enī corrumpitur. Hinc soluitur quæstio, quid fiat vt frequētissime saniosus sanguis ex vena basilica ducatur, rarò ex cephalica nisi ingens in superioribus partibus inflammatio fuerit.

Hip. 4. de morbis.

Restat ut quod primum fuerat ac præcipuum, & cuius causa superior omnis disputatio suscepta est, pertractemus. Illud verò est an sit analogia inter hypostasim & pus, & an hypostasis sit pars materiæ illius morbificæ quæ in febribus putrescit. Duo enim ista coherent; ac de vno dictum est, sed confutatis Ferneli argumentis de utroque magis constabit. Existimabamus nobis rem tantum esse cum Fernelio, sed dum res in procinctu esset, novus athleta lacertosus & fortis obortus est, qui nobis quoque bellum indixit. Is est Io. Gorraeus, qui ad singularem doctrinam summum iudicium semper adiunxit. Sed liceat etiam utroque seorsum experiri, ne victus eadem nisi cum utroque simul conserueris. Ferneli hic est contextus: qui de febricitantium urinæ hypostasi differuerunt, illam statuunt puri proportionem respondere, esseque portionem humoris qui in febre computruerat, sed iam coctam, secretam & vinnatam depulsam cum urina, hoc in primis perniciosum est, medicinæ commentum. Rationes hæc adducuntur.

1. Ardentis febris materia, quæ torrida bilis est, nec in pus, nec in quid simile puri vertitur.
2. Febris materia in statu morbi non excernitur purulenta, aut alba, sed flava atque biliosa. Si quæ igitur hypostasis, ea non est pars materiæ quæ putruerat: haud enim albescit.
3. Si materia in statu excidit, non initio, ergo crassior in statu foret, falsum. Nam initio confusa est urina, in statu autem febrium tenuior. Ergo non est pars humoris qui putruerat, sed similem atque in sanis materiam obtinet. Et cum apparet, significatur dominatus naturæ quæ ferocientes humores repræsit, & quæ iam ad functiones pristinas redit. Materia enim febris coctio non est suppuratio, nec maturatio proprie, sed solius putredinis repressio. Et in statu morbi materia sæpe in venis conclusa est, & nondum crasse euacuatum, & tamen quia repressa est, urina cum hypostasi purior existit, quæ sedationem & victoriam

declarat. Cui vulnus pus laudabile reddit, si febris superueniat etiam primaria; pus peruertit, & ideo vulnus siccatur, quod insitus calor laboret, nec rectè coctioni incumbat. Ita per febres languidus calor, nequies cibos secundum naturam coquere; nullam in vrinis coctionem exhibet.

Hæ sunt rationes Fernelij quibus partim efficere vult, nec febricitantium vrinæ hypostasim puri respondere, nec partem humoris esse morbum committentis. Immo similem omnino vult materiam in sanis atque ægris. Et in febribus coctionem non esse, sed tantum putredinis repressionem quādam. Quod si verū est, si quid decedit cum vrina hypostasim faciens, id signū tantum est, non causa. Signum, quia tantum significat calorem natium in fracto & debilitato calore febrili, superiorem esse, cuius nota & signum est hypostasis. Antequam eas rationes oppugnemus, auctoritatem Galeni opponere oportet, quam scio à Fernelio nihili hic fieri, quia in Galenum de industria agit huius opinionis primum assertorem. Immo Fernelij aliam auctoritatem ipsi Fernelio opponemus. Miror tantum virum in hac controuersia, in qua præter veterum sententiam aliquid sentire velle visus est, à se ipso dissensisse, vt enim secum conuenire prius oporteat quam de re disceptetur, suo enim gladio iugulari potest. Galenus dum ex professo agit de comparatione puris in abscessibus & phymatis, & materie hypostasios in febribus putridis ita scribit: Humorum putredo quæ fit in vasis similis est ei quæ in inflammationibus & abscessibus accidit. Sed est vbi natura superat, est vbi superatur. Superante quidē natura in abscessibus pus fit, in venarum humoribus, aliquid quod proportionē puri respondet subsidens in vrinis. Et ea putredo aliquid in se habet coctionis. Sic ea putrefactio quam coctionem dicimus, semper ad vnā puris speciem, & eius notas habentem terminatur. Varias eo loco mutationes, in materia, mala, aut omnino corrupta, aut semimala animaduertit. Si enim materia bo-

Cap. 5. lib. 1.
de diff. feb.

Cap. 6. lib. 5.
de simp me-
dic facult.

na est, & calor valdè infirmus, vna mutatio euenit. Si calor quidem bonus, sed perniciosa omnino materia, pus non fit bonum. Et sic in cæteris. Alio verò loco concisius rem totam terminauit. Tres in corpore omnino fiunt alterationes, vna est planè secundum naturam, vt dum cibus coquitur. Altera planè contra naturam, vt in humoribus planè putrescentibus, nullam gratiam naturæ recipientibus. Tertia mixta. In prima viget omnino calor naturalis. In secunda omnino res sunt contra naturam, & ex parte materici, & ex parte causæ rei efficientis. In tertiâ materia quidem est contra naturam, sed calor naturalis omnino euincere non potest. Sic potens est calor, sed quia non patitur materia, in alimentum non conuertit. At saltem, vim suam imprimit, vnde magna commoditas sequitur. Declarant abscessuum maturationes, quæ post symptomaton molestias, ad bonum terminantur. Et quod in alimentum natura non conuertit, satis officio suo fecit si in pus laudabile commutet. Et in pestilenti constitutione notandum illud ab Hipp. obseruatum. Nam loquens de malignis abscessibus naturæ gratiam non recipientibus ait, καὶ τὸ πρῶτον συγχεῖται, οὐκ ἔχει τὸ πῦρ, ἀλλὰ σπινθῶν τις ἄλλη. Si enim materia ista fuisset εὐχθής, in pus conuersa fuisset. At falsam tantū puris imaginem retulit, & ob putredinis excellentiâ & pessimam indolem potius ossa corruptit, quàm naturæ legitimum characterem recepit. Relinquemus illam solemnam quæstionem à Medicis agitari solitam, An concursus sit naturalis caloris, & eius qui contra naturam est, ad maturationem tum in abscessibus, tum in febrium humoribus. Quidam enim eundem autorem πέψως & πύσσω constituant, & diuersos fines in materiei coquendæ vel mitificandæ diuersitate pendere volunt. Ex his locis patet Galeno placere hypostasim, & verè puri analogam esse, & materiam aut saltem materiei esse partem eius humoris qui febres committit. Et si, iam vt diximus, vt pueri à morbis liberentur, & mulieres, & desides, & gulæ dediti, plu-

LIBER DE VRINARVM HYPOSTASI. 119

rimam hypostasim esse necesse est, plurimum crudi succi coqui necesse est. Is verò longitudinis morbi causa est, quia licet pars quædam cuiusdam sit, alia ob febrim suscitatur quæ aut fouet febrim, aut *ὑποπόσας* facit. Et donec illa tota materia victa fuerit, coctaque, & tandem foras excussa, de morbo eger non erit securus. Immo ne si è parte affecta in aliam humor erit excussus, securitas est, nisi natura in opus coctionis incubuerit. Hinc comm. ad par. 67. lib. 2. prognost. si peripneumomico abscessus fiat in cruribus citra coctionem, à peripneumoniæ quidem liberatur periculo, sed metus est claudicationis, & difficilior est abscessus curatio. Itaque & mitificatio & exclusio requiritur materiæ. Hæc autem hypostasim in urinis facit, nisi aliò conuertatur. Immo etiam licet morbus coctus sit & iam salutaris abscessus, tamè non desinit diuturnus esse & partem labefactare, quia fit loci mutatio à corpore interno ad externum. Id quod Hippocrates 2. de morbis docet. Quod autem calor contra naturam, partes quasdam succi crudi excitet ad fouendam febrim (licet iam aliæ partes superatæ fuerint) & dolores excitandum, doctè Gal. explicat. Calor, ait, febrilis tenues humores cõsumit, *Comm. ad part. II. lib. 1. prognost.* crassiores attenuat. Attenuare autem est quodammodo serosos reddere, & propterea ad dolores inferendos reddere idoneos,

Si itaque ea est Galeni assertio ratione & experientia confirmata, vt materia putrescens in febribus coctione purulenta fiat, & hypostasim committat partem materiei morbificæ defectam, quid est, cur Fernelius iuratus hostis, antiquam hanc opinionem euertat? At obiiciet ipsi Galeno locum illum ex primo prognost. quod hypostasis causæ præter naturam non sit particeps vt pus. Quod si materia foret febris ea & calorem contra naturam in se haberet, & per se mala esset, vt quæ putredine accita, tantas molestias attulisset. Et si sudor pars materiei morbificæ tam grauolens est sæpè, cur non hypostasis? Immo si hyposta-

sis pars esset humoris morbifici, deterior sæpè ex se
 esset, quàm materia abscessuum. Nam hæc non raro
 laudabilis est, vt sanguis tantum quantitate peccans
 abscessum facit. Contra hypostasies non graueolent,
 quod si ad pus accederent, graueolentia non abesset.
 Et cum à ventre graueolentia secedant, si de mesen-
 terio in venas materia rapitur, cur non graue olet?
 Præterea aduersus Galenum obiiicere licet ea quæ
 aduersus Erasistratum scripsit. Erasistratus in febrici-
 tantium lotiis sedimentum, non succum mucosum
 existimabat, sed pus: ignorans, quod voraces per sa-
 nitatem non exiguum quid eiusmodi sedimenti ex-
 cernunt. Autor libri 2. de natura humana explicans
 ea incommoda in quæ incidunt ij qui solita relin-
 quentes munia se otio ac desidiae dedunt, ait eos pus
 excernere, per os è pectore, per vrinas, per aluum.
 Galenus nomine puris succum crudum intelligi vult,
 qui post aliquam elaborationem pus ipsum mentitur.
 atque subiicit Galenus multos se obseruasse otio de-
 ditos qui vna cum vrinis excernerent multa quæ à
 crudis succis, & mucosis non differrent, atque id
 quod excerneretur puri simile esse, non secus atque
 id quod in thorace longiori tempore, inter coquen-
 dum inficitur colore. At aliud est pus à succo crudo,
 & colore, & consistentia, & odore. Si itaque hypo-
 stasim vrinarum in febricitantibus, aut pus, aut aliquid
 purulentum dicimus, in errorem Erasistrati incide-
 mus. At contra vult Galenus, id quod in febricitan-
 tium vrinis apparet mucum esse, & succum crudum,
 qui æqualitatem aliquam accepit vi caloris naturalis,
 & partium spermaticarum, non autem pus esse, nec
 quid aliud ab illo succo quem voraces per sanita-
 tem excernunt. Et vt ingenuè fatear, loci huius ex-
 plicatio ad id quod quærimus, valde confert. Sed
 antequam obiectionunculas has dissoluamus, æquū est
 vt rationes Fernelij refellamus. Ad calcem autem li-
 bri referemus, id quod nos etiam pro Fernelio obie-
 cimus, & tandem Fernelium cum Galeno conciliabi-
 mus.

part. 16 lib
 2 de natura
 humana.

LIBER DE VRINARVM HYPOSTASI. 121
mus. Ethinc disputandi principium arceffemus.

Dum integra sanitate fruimur, actiones omnes sunt legitimæ, & calor naturalis à nullo afficitur. Dolor omnis abest quòd in corpore omnia legitimè administrantur; urinæ laudabiles, deiectiones & similia: vbi primùm febris communis animantium hostis oboritur, dolores capitis atroces, lentitudo corporis, vigiliæ, aut in somnū propensitas, lassitudo & penè membrorum confractio adest: vnde hoc? Quia intemperies toti corpori inducitur euertens nativam temperiem, & tumultus excitatur, humores, qui priùs erant sereni & pacati, conturbantur ac cientur. Nec hoc tam repentè euenit. Nam semen morbi iam sepultū erat, quod levis causa eaque procatartica suscitauit. Et mirantur multi tam subitas morborum inuasiones. Sed morbi sensim fiunt ac generantur, at ἀγρῶς ait Hippocrates, id est, de repentè, ac confestim adoriuntur. Urinæ inflāmantur sæpè, conturbantur, aliàs tenues apparent, qui sanguis detrahatur veluti sanies est, abscessus fiunt, parotides, & id genus alia. Quæ omnia declarant summum tumultum fieri, & alterationem, & permixtionem, sæpè alienationem. Id ipsum Hippocrates explicauit: Sanguis ad sapientiam facit, præsertim cum suam habet εἰωθὺν σύστασιν, vt alio loco loquitur: Id est, dum sanguis complectens quatuor humores, qui συσπρότα dicuntur, quòd parem vim ad generationem corporis nostri obtineant, in sua naturali statione est, & suas inclinationes motusque habet proprios, tunc sanum animal est, & nil peregrinum animo obuersatur. Sed cum motio propria deest, & aut alteratio, aut confusio permixtioque rei alienæ fit, contra omnia eueniunt. Nomen autem συστάσεως obscurum est: nec aliquod verbum Latinum habemus, quod opponere possimus. Quidam ἥπατος σύστασιν vocat, hepatis complexionem, non satis aptè, vt cum aut laxius est, aut compactius: Latini melius σύστασιν vocare possent constitutionem, vt quandam εὐξίαν indicet. Et αἵματος σύστασιν vocare possemus:

Hippocrates
l. 2. de dia-
ta.

Hipp. lib. de
sacro morbo.
c. 1. de mor-
bis.

1. *de morbis.*4. *acutorū*

Cur in ini-
tiss parony-
smorum fe-
brilium an-
gustia &
oppressiones
eueniant.

consistentiam ipsius sanguinis, vt cuius partes vnian-
tur & cohæreāt: Cæterum sanguinis συστασις plenius
explicat aliis locis, phrenitidis & febrium docens ge-
nerationem: cum bilis in venas commota fuerit, tunc
maximè ad sanguinem ingrediatur, eum dimouet ex
propria motione & solita compage; item calfacit, &
serosum facit: hinc homo febrit & desipit. Serosum
facere Græcè dixit διουρῆν, id est, sanguinem alium à
se facere, & mixtione rei alienæ, & alteratione ipsa ob
calorem alienum. Id breuius explicat cum ait causam
fieri, quod venulæ arefactæ biliosos & tenues ichores
attrahant. Ichor enim dum sanguini confunditur eum
alterat, immo alienat sæpè. Sanguis enim & serum fit,
& saniosus (sanies enim consistentia medium quid est
inter sanguinem & pus Celso) maximè verò in corpo-
ribus humidioribus, si per flatu careant, & adsit febris.
Quod Arist. explicat. Si sanguis (ait) immodicè hu-
mescit, morbus infestat: sic in speciem sanici diluitur
& ita serosus fit: (quod διουρῆν dixit) vt iam nonnulli
sudore cruento exudarint. Atque credo sudorum co-
piam quæ in cacochymis fit, & apparet à permissione
alieni humoris aut feri contingere. Eundem humo-
rem perturbationem, & alterationem in pariendis
morbis explicauit, alio loco Hipp. Acutus morbus fit
cum bilis in hepar ὑπερβύνη, καὶ εἰς κεφαλὴν κατὰς ἡ. He-
par enim intumescit, καὶ αἰσιν τὸ σπῆλαι πρὸς τοὺς φρένας,
id est, ad septum expanditur, hinc angustia & oppres-
sionis sensus initio paroxysmorum. Et τοὺς ὑπερβύνας τῆ
χυμῶν vocat, τοὺς κινήσεις ὅτι εἰσὶν ὁρῆας συστασις, veluti
ex consueta statione ac compage emotiones. Huc de-
nique pertinet nota dignus locus ad particul. 13. sect. 1.
lib. 1. prorrh. crudus est morbus (ait Gal.) in quo vna
cum sanguine bilis sursum fertur quocunque tempore
id fiat, & magis quippiam tale contingit cum igneæ
caliditatis in cerebro collectæ immoderatio fuerit.
Hæc primùm animaduertere voluimus, quoniam ex
iis eliciemus nonnulla disputationis fundamenta, qui-
bus oratio nostra innixa facilius Fernelij sententiam

labefactabit. Si enim humorum confusio fiat, si sanguis alteretur, si alieni humoris suum locum deferentis remissio fiat, antequam morbus solvatur, necesse est, & secretionem feri à sanguine fieri, & id quod alienum est expelli, item putredinem corrigi. Ita videmus & phlebotomia, & alteratione, & purgatione, & sudoribus, item contemperatione humorum morbos minui actolli. Ex quibus patet fundamentum illud Fernelij, quo suam assertionē à veterum decretis alienam stabilit, nullum penè esse. Ait enim materiei februm coctionem nec suppurationem esse, nec maturationem propriè, sed solius putredinis repressionem. Argumento est, quod cum in statu morbi tota febris materia in venis etiamnum concludatur, & nil per crisin euacuatum sit, nihilominus quia vi naturæ sedata est, & repressa materia, vrina purior existat, eaque cum hypostasi quæ victoriam naturæ declarat. Primum enim falsum, id est: nam dicere coctionem esse solùm putredinis repressionem in morbis, idem est ac si dicas in phlegmone, quia post vigorem febris concessit, & symptomata mitiora fiunt, solùm esse cohibitionem putredinis. Dum pus fit febris maior est & dolor, quia coctio fit, & pugna est inter calorem naturalem, & contra naturam in humore iam à natura alieno, non tamen prius dicetur phlegmone curata, quam pus euacuatum fuerit. Id autem criticum est quid. Crisis autem non solùm in mitigatione humoris consistit, sed post coctionem in euacuatione, quomodocumque ea fiat. Galen. quidem dum confert morbos salutes cū perniciosos, ait quidem in morbis salutaribus dispositionem in vigore meliorem esse. Id autem fit, quia licet grauia adsint symptomata, tamen dum fit coctio, & eius argumenta apparent, naturæ vis appareat, vt proximè de materia morbifica sit triumphatura. Gal. II. meth. roborandas esse perpetuò vires consulit, quò natura putredinem superet, vt ita superata concoquat. Nec enim prius coctionem perficit, quam putredinem represserit. Itaque in morbis repressio pu-

*Ad Aphor.
29. lib. 2.*

tredinis veluti coctio quædam est *καταχρηστικὴ* sumpta,
 aut potius ad coctionem *κατασκευαστική*. Gal. plenius
 id explicat, dum ait omnem coctionem morborum in
 alteratione humorum esse: Ea autem alteratur & co-
 ctio à solis partibus fit solidis. Reuera magna est ana-
 logia inter phlegmonem externosque abscessus, aut
 internos, & inter febres à materia aliqua natas. Nam
 cum in pleuritide factus est abscessus & materia puru-
 lenta adhuc conclusa est, tussis mitiores sunt, febris
 remissior, alacritas ægri (nisi fortè laterum summa sit
 infirmitas, ut ea expectorando non sint, sed hoc nil
 ad morbum, aut id tantum euenit, quia putredo cohi-
 bita est? Nequaquam, sed quia materia cruda partes
 habens *εμπόρως* mitigata est, & ad æqualitatem ad-
 ducta. Hoc quidem scio non fieri nisi cohibitione pu-
 tredinis: sed tamen tota hæc actio à natura intenta, &
 à vi partium solidarum perfecta, non est simplex pu-
 tredinis repressio, sed coctio, maturatio, & ad æqualita-
 tem reductio: Et si materia pateretur, in alimentum
 cederet: sic idem est agens, eadem actio, vis eadem
 in pepasmo & coctione, sed finis est diuersus, & à ma-
 teria pendet. Cum erysipelas fit, cum bilis furibunda
 inuolat, & adurit partes, cum serum acre molestias in-
 fert, applicatio τῶν ἀνωδύνων καὶ ὑπερεκκριτῶν reprimat ac
 cohibet vim ac malitiam humoris, incrassat quædam-
 tenus, id, repressio, id cohibitio putredinis & mali-
 gnitatis, sed coctio non est, nec maturatio, Quam-
 quam incrassatio serosorum humorum & acrium re-
 pressioque coctio quædam est. Sed id *καταχρηστικόν*, &
 in ferinis destillationibus vsu papauerū humoris pru-
 ritum facientis & indomiti incrassatio quædam co-
 ctio est, vnde postea natura promouet expectoratum:
 sed id subflauum est sæpè ac viride, ob qualitatem hu-
 moris illapsi in pulmones, contra albicans ac purulen-
 tum quodammodo, si pituita dulcis fuerit. Repressio
 quidem maximè fit humoris turgentis, turgēt bilis &
 serum inter ceteros humores. Et orgasmus maximè
 in biliosis morbis & acutis cernitur. Accedit & calor

febrilis qui in spiritu & sero concipitur, cuius temperatio atque refrænatio coctionis legitimæ æmuli est. At in morbis nullus humor est adeo tenuis qui non suscitetur à quodam crassiore reside in concauo hepatis, aut mesenterio, aut vbiicumque primarius est febris focus. Et serum quod à venulis arefactis trahitur ad febrium ardentium generationem, non aliunde ducitur ac deciditur, quam à contumaciore quadam materia quæ circum pancreas, & mesenterium tamquam ignobiles partes resedit. Serum istud sæpè temperatur, aut per sudores excernitur, crassior eius pars si in venis est, hæmorrhagia pellitur, maximè in synochis. Si in mesenterio diarrhœa, dysenteria, aut larga alui subductione: hinc solutiones morborum distinguuntur. Et idem morbus multis modis eodem in corpore soluitur, & iudicatur. Quod si quædam tantum repressio humoris, non autem vera mitificatio & coctio spectetur, nil evacuationes insignes conferrēt. Et tamen materia est morbifica, aliàs per vrinas diffusa, aliàs in mesenterio latens, indicat id curatio. Et Hippocrates in curandis morbis nō vult rationem haberi calidi, frigidi, humidī & sicci, sed acris, falsi, nitrosi. Quorsum hoc? Quia si intemperies sola morborum causa foret, sola temperatione, ac repressione quadam opus esset, & solus refrigerantium humectantiumque vsus conferret: sic neglecta succorum substantia, aut in eorum qualitates solum reprimendas, aut intemperiem corrigendam incumberetur. Quod periclitatores & ij qui circum carpi arterias phlyctænas, aut vlculecula excitant, aut refrigerantia applicant se posse consequi credunt. At contra humor est acer, aut falsus qui lædit, nec eius sola qualitas, sed & substantia spectanda. Argumento est humor vitreus implacabilem coli dolorem inferens. Evt Hippocrates monet cum crassiores maturioresque factæ fuerint fluxiones, & ab omni acrimonia liberatæ, tunc & febres, & quæ hominem lædunt, tollunt. Sic desiderat maturitatem & crassitiem: hoc autem nil aliud

*Lib. de vete-
re Medi-
cina.*

*Lib. de vete-
re Medi-
cina.*

est quam coctio: idem iudicium de iis succis qui febres putridas accendunt. Nec enim in iis refrigerandi consilium tantum esse debet. Si intemperies spectetur, verum id quidem, si succus, nequaquam. Quod autem alio loco scripserit omnem febrem refrigerari debere, si quartanam exceperis, id non euertit, quæ superius dicta sunt. Omnia enim ex comparatione audienda

*Hipp. lib. de
locis in hom.*

erunt. Sed & ad ea quæ diximus, accedit Galeni sententia: Si (inquit) contigerit in humore putrente accendi febrem, hæc indicatio est alterandi & vacuandi.

*Gal. cap. 89.
lib. de arte
parua.*

Alteratio putredinem finit manente adhuc substantia: in quibusdam codicibus legitur, non *μυρσίονος ούσιος*, sed *αἰνίας*. Melius legeretur *γούσιος*, Euacuatio verò

Gal. meth.

est quæ totam ex corpore substantiam educat. Dicta alterationis species, concoctio quidem est: & in libris methodi medendi dum febres putridas curat primum de tollenda obstructione laborat, tum putredinem attingit, postmodum febrem ipsam curat. Et alio loco vtendum esse balneis in febre putrida censet cum materia putrens aut cocta fuerit, aut euacuata. Aliàs enim humorem solum & morbum fientem consideramus, aliàs morbum factum, & partium solidarum affectionem, Nam si Galeno 1. Ep. sanitas partium solidarum in earum symmetria consistit, cum intemperies inducta est, & morbus est, & naturæ ipsi, quæ est vis partium solidarum, visillata est. Et cum partes solidæ ægrotant, morbus factus dicetur. Partibus enim solidis sua symmetria restituenda: & cum illæ affectæ iam fuerint, frustra euacuantia sæpius præscribis. Nam ipsius *ἐκράσιος* & *οὐράσιος* ratio habenda est. Sic licet Fernelio concedamus repressio-nem putredinis aliquid maximum esse, non tamen desinit expectari euacuatio materiæ quæ putruerat. At hoc non expectat Fernelius, sed paulò post dicemus, in quibus morbis expectari debet, & in quibus non.

Ac quod vltimo quidem loco Fernelius astruxerat,

primo quidem examinauimus ac refellimus. Hinc
 eaim disputationis fundamentum peti videbatur. Nunc
 singulas rationes diluamus. Audacter quidem pronun-
 tiat commentum esse in arte medendi perniciosum af-
 ferere hypostasim partem esse materiei morbum com-
 mittentis. Si hoc ita perniciosum, cur idem ipse asse-
 ruit sui dissimilis, adeo ut nullus eum secum conciliet?
 verba eius sunt alio in loco. Venarum succus putref-
 cens in aliquid mutatur quod est puri finitimum, cu-
 ius in vrinae sedimento notae sunt conspicuae: hoc ve-
 rò est in quo laboramus, & Galeno contra Fernelium
 militamus. Sed quod in libro de febribus iunior & di-
 sputando studio accensus, iam senior & experientia
 doctior factus retractauit. Errasse humanum fuit, sen-
 tentiam autem mutasse in eo praesertim ministerio
 quod utilitatis causa posteris traditur, summum viri
 iudicium ac prudentiam significat. Ac prima eius ra-
 tio eiusmodi est: Ardentium febrium materia nec in
 pus, nec in aliquid simile puri verti potest. Si in iis
 itaque hypostasis fuerit aliqua, aut non est pars mate-
 riei morbificae, aut etiam ipsius alimenti pars est. Haec
 ratio parum nititur, multisque modis debilitari potest.
 Sit ita, flaua bilis non conuertatur in pus, aut quid si-
 mile puri, hoc tamen non efficit in aliis febribus, par-
 tem materiae morbificae hypostasim non facere. In sy-
 nochis enim putribus, tertianis nothis & quotidianis
 succus crassior hypostaseos materia esse potest. Nam
 & in iis qui in otio degunt, & in quibus crudorum hu-
 morum copia est, & multam hypostasim esse oportet,
 & diu crassas vrinas fluere, ut sanitati restituantur, nisi
 fortè aliò materia conuertatur. Et tunc laudabile se-
 dimentum naturae victoriam, non in cibum, sed in suc-
 cum crudum morbi parentem significat. Quamquam
 & eius vis in alimento conficiundo parere debet. Ita-
 que in morbis biliosis quidem non necessariò hypo-
 stasis apparet ad solutionem, sed saepe sufficit enaeore-
 ma. In aliis morbis non idem esto. Quid si etiam di-
 camus biliosos morbos hypostasim habere subflauam?

*Fernelius
 sicum pu-
 gnat lib 3.
 Therapen.*

*Com ad
 part 11. l 3.
 prognost.*

Nam & Hippocrates annotauit quasdam in morbis hypostasas subrubras, & laeues, & quasdam biliosas.

Com. ad
Aph. 32, l. 7.

De biliosis ita statuit: quibus biliosa sedimenta supra tenuia acutum morbum significant. Et quoniam ad uerbum το αἰσθη, & ad locum & ad tempus refertur, hic non ad locum, sed ad tempus quo sedimentum apparet, referetur: ut hic sit sensus. Urinarum hypostasas cum aliqui ab initio tenues fuerint, postea uero biliosae, acutus morbus significatur. Biliosus enim humor semper acutos morbos parit: sic bilis hypostasas suae naturae & coloris facit. Et quoniam bilis quid tenue est, potius nata est parere *crisis prima* quam sedimentum. Vnde in biliosis morbis sufficit ad solutionem morbi, aut ad tempus speciemue criseos enæorema. Quod contra Fernelium facit. hoc enim declarat id quod continetur in urina aliquid esse de materia morbifica, cum pro varietate causarum euariet. Si enim pituitosus morbus est, enæorema inchoatae coctionis nota est, hypostasis uero perfecta. Si biliosus non est necessaria hypostasis. Quod si alimentum solum in morbis hypostasas & enæorematis causa esset, nil haec faceret distinctio. Pauca bilis magnum morbum, & plenum molestiarum facit, at alius humor non nisi aut copia, aut aliena admodum qualitate id praestat. Itaque in morbis à bile non ita requiritur hypostasis, in aliis contra. Contra tamen aliquis obijciat, si biliosus humor acutos morbos facit, & acuti morbi, praesertim qui febrem comitem vehementem habent, à bile sint, ubi bilis dominatur morbumque facit, ubi acuties morbi, hic non hypostasis desideratur? Cur itaque passim Hippocrates in Epid. morborum acutorum narrans historiam hypostasas meminit? & cum in prognosticis expresso de acutis morbis agat, requirit hypostasas suis dotibus ornata? Si enim aut raro, aut nonnunquam in acutis humor hypostasas facit, frustra eius mentio iniecta est. Siquidem si hypostasis est in acutis, vel pars est humoris biliosi, vel alimenti reliquum est, vel succi crudi. At reuera aliter res habet in biliosis morbis, aliter

aliter in pituitosis: Cum enim morbus ex crudis est humoribus, hypostasis multa est: si ex biliosis aut nulla est omnino, aut omnino minima, sed sufficit enæorema (ut dictum est) corpulentum & candidum: hoc si sufficiat, cur quotidie in acutis hypostasim expectamus? In acuti morbi paroxysmo pulsus insignis mutatio, urina tenuis apparet: eodem desinente, pulsus remissior fit, urina coloratior, nonnihil in medio suspensum habens, nunquid id naturæ declarat victoriam? Aciam diximus aliud esse *ἀμύδν*, aliud *ἀπέναντον*. Crudus humor ad hypostasim multitudinē facit. Incoctus non ita sæpè, sed sola sæpè numero repressione & contemperatione naturæ gratiam recipiens, per quandam occultam viam excluditur. Exemplo erunt erysipelata, & phlegmonæ, illa non quantitate, sed qualitate humoris sese produnt: hæ quantitate potius. Et quæ *αἰαλόγια* inter vtraque, eadem inter biliosos & pituitosos morbos: in biliosis enæoremata iudicando aut indidicando satis sunt. In pituitosis hypostasis necessaria est. Porro est vbi enæoremata signa sunt incipientis coctionis, est vbi signa sunt perfectæ. Nam & enæorema & nebula quarto aut septimo die apparens, futuram hypostasim vndecimo aut decimo quarto docet. Contra in sanis dum coquitur alimentum, & aliquid coctionem fugit, hypostasis multa est: cum absoluta coctio, aut nebula tantum est, aut enæorema. Et in morbis cum diu hypostasis multa apparuit, quò propius ad sanitatem acceditur, eo minus aliquid subfidet, & aut enæorematis, aut nebulæ occasio est. Sic idem est signum incipientis & perfectæ coctionis, sed diuerso tempore. Accedit quod in sanis hyeme plurimum est sedimenti laudabilis, æstate minùs. Et quod de sanis dicitur, idem de ægris dici potest. Æstiu morbi enæoremate contenti sunt, hyemales multam hypostasim habent. Rei huius causa cognita, ad id quod quærimus plurimum facit. Vnde commentum est credere hypostaseos materiam partem esse alimenti præsertim in febribus. In^o febrium pulsus retrahitur,

Com. ad
part. 26 lib.
1. prognost.

vrinæ tenues sine enæoremate & nebula; in vigore æstus, pulsus vt in abscessibus, omnia acerbiora. Sub finem paroxysmi vrinæ tinctæ, crassæ cum enæoremate aut hypostasi: febris soluitur. Annon id de materia morbi? A mesenterio vapor aut quid tetrum surgit, cuius victi signum est in vrina. Cum materia pestilens, nil horum paret: An symptomaton cessatio fiet, quia cibus benè coquitur, cuius pars hypostasim facit? non: sed quia materia mala domita est, & pus velut facta. Sic hypostasis analogæ est puri: In febribus est velut venarum abscessus. In longo morbo materiæ ratio potius habetur, ni fortè ad diathesim recurras, in acutis qualitatibus potius, & falli potest in bilioso humore iudicando. Sæpè excernitur humor colore biliosus, qui consistentia est pituitosus & *μυξώδης* & facere potest hypostasim. Per alterationem aut calor imminuitur, aut elanguescit: & crassa materia hypostasim facit cum cocta est & mitificata. Et in biliosis morbis spectatur turgens materia; aut aliqua res es & ignaua. Illa causa erit coniuncta, hæc antecedens: Illa per venas & arterias fertur, aut vasis continetur, aut egreditur, vt in phrenitide, hæc in mesenterio manet, à quo vapor manat in has aut illas partes seuiens: si partem illam tenuiorem spectas, sufficit enæorema, & si vrina in colore & consistentia sit laudabilis salutem promittit, imo solus sudor aliàs sufficit. At crassior pars materiæ vel in mesenterio stabulans, aut morbum protrahens, aut nouum accersens, aliam crisin, & aliud in vrina requirit, antequam perfectæ curationis spes affit: hinc die indice ægri magnis symptomatis liberantur represso humore morbifico & impetu sedato, & tamen nō sunt planè restituti: & aut lenta febre laborant, aut tabent, aut ex acuta in aliam labuntur *καὶ τὴν μετέπειτα*, aut in hæmitritæon qui morbis longis succedit: Et in his non nebula sufficit, sed hypostasis necessaria est. Ex his alij abscessus magnos, alij proflutia ventris aut vrinæ patientur. Quæ omnia sunt symptomata, ni appareant coctionis argumenta. Cum vapor excitatur pus

tris febrem inducit, hoc excusso paroxysmus finitur. Quod remanet, si putre & crudum est, morbum etiam fouet, donec aut reprimatur putredo, aut humor coquatur, qui totus excludi debet. Si *ευήθης* est, gratiam naturæ recipit. Si *χακόνθης* non solum mitigari debet, sed & excludi, alioqui molestias infert. Cleonastides acutè initio febriit, febris remisit, & ad sexaginta dies durauit ob duplicem materiam in mesenterio fortè stabulantem, quod longorum morborum penu & sentina est omnium iudicio. Fernelius huius rei inuentionem sibi arrogat. quasi verò veteres ignorarint mesenterium esse fontem melancholiæ hypochondricæ, diarrhoearum, & infinitorum aliorum morborum, & huic semper satisque consuluerunt. Imò nil est tam vulgatum, quam quod vulgo fit. Vt perpetuo in expurgando mesenterio laboretur. Accredo omnes penè febres (symptomaticas qualdam excludo) causam habere in mesenterio inclusam. Vt ad rem redeamus, materia illa quidem & serum quod per venas sparsum organum facit, non facile quidem in pus aut aliquid simile puri conuertitur, sed reliqua materia crassiuscula quæ residet & restagnat, & quæ cocta subit venas, & proinde renes, & contentum vrinæ fit, potest. Quid si obiiciamus Fernelio pleuritides sæpè suppurato curari? At maxima verarum pleuritidum pars à bile est. Declarat tertianus paroxysmus: Est enim & pleuritidi & phrenitidi proprium vt tertio die potius suas habeant exacerbationes. Præterea & constitutio partis suscipientis id satis indicat: Cum enim dura ac membranosa sit, non facile admittit crassos humores, tenues, cuiusmodi est bilis, facillimè: quæ omnia apertè demonstrat Galenus, & authore Hippocrate à pleuritide ad causam facilis fit transitus. Id facit humoris maxima analogia: huc accedit, quod apud veteres & peripneumonia, & pleuritis absolute significabatur nomine τ *χολῆς*: & ἡ *χολή* pleuritidis *κατ' ἐξοχήν* significat, non tam sæpè peripneumoniam. Hæc si quidem à pituita potius est putrescente, cuius tenuior

Com. ad Aphor. 12. l. 1.

Aphoris.

Com. ad Aphor. 33. lib. 6.

Lib. de locis in hom.

pars accensa æstus summi & febris causa est. Accedit, & quod cum pulmo bilioso sanguine nutriatur, parsque dicatur temperie biliosa, eius excrementum aliquid habens cum parte, cuius est excrementum, *παροτιδης*, ad naturam biliosam accedat. Præterea quid dicat Fernelius, si ei obiciamus eruptionem parotidon, quæ tamen criticè in morbis maximè biliosis apparent? Et quod mala sit crisis, id non fit quod non fit aliquid de materia morbifica, sed quod locus non fit capax, & quod tota non excludatur. Accedit & principatus loci cui finitima est parotis. Galenus autem eò vituperat parotides quod abscessus ad partes inferiores non fiat. De parotidibus longa & perplexa esset disputatio, tamen obiter vnum quærendum, cuius nimirum humoris naturam retineant, an calidi, an frigidi. Si humor frigidus est, & ægrè suppurabilis, ut passim euenit (licet caloris sensus adsit) cur in morbis acutis sæpius eueniunt, quod experientia obseruatur? Si calidus, cur tam difficulter ad suppuratum ducuntur, & in iis maximè febribus continuis obtingunt, in quibus affectio quædam est veteriosa, ut Hipp. scripta testantur? Quanquam alio loco asserit in fastidiosis quibusdam vigiliis parotides excitari. Sed hoc omnino verum non est nisi alia concurrerint. Reuera ut difficultatis nodus solvatur ita res breui explicanda. Parotides & à calido humore esse videntur, & in calidis morbis, & naturis calidis. De naturis calidis ita ex Hippocrate apparet. Cum esset austrina tempestas, in qua humor subfrigidus foret authore Gal. oboriebantur parotides non omnibus, sed iunioribus & athleticis. Humor è genere eorum erat, qui mediam naturam retinentes æquè proni sunt ad motum deorsum atque ad ascensum, ideo sola ætas calida & vitæ institutum humores incitans & calefaciens hunc motum adiuuit. Et passimalibi apparet abscessus ad caput fieri in calidis naturis, & ubi humores fuerint calidi & subtiles contra eueniunt abscessus deorsum, si materia fuerit frigidior & calor non multus. Contra tamen quis obiciat

παροτιδης

*Com. ad
par. 68.
sect. 3. lib. 1.
prorrh.*

*Part 66.
sect. 3. lib. 1.
prorrh.*

*Part. 64.
sect. 3. lib. 1.
prorrh.*

crisin per excretionem fieri in morbis acutis per ab-
 cessum in diuturnis & frigidioribus, at parôtis abces-
 sus est, vnde Galen. abscessuum omnium commune
 est, quod diutius ægrotanti superueniant: Deinde si
 materia deses fuerit & deorsum vergat, ad pedes fiunt,
 si calidas & sursum repat, vel ceruicis capitique graui-
 rates fuerint, & dolores & faciei rubor, ad caput ten-
 dit abscessus. Quicquid sit videtur parotis non nisi lon-
 giore iam facto modo erumpere. Hinc Gal. rationi cõ-
 uenit, vt ægro cunctante ex conuulsivis & comatosis,
 vbi protraxerint, parotides oboriantur. Tandem alio
 loco concludit, sncci ad caput recurrentes calidi qui-
 dem & tenues desipientiam & hæmorrhag. excitant,
 crassi autem & frigidi comata & parotides. Et in Epid.
 suppuraciones ex aliis occasionebus fiunt, vt quæ in fe-
 bribus obueniunt, in quibus humores sunt aceruati
 multi, crassi, crudi, qui ob vehementiam & acuita-
 tem & copiam febrilis caloris caput petunt: Dein-
 de hoc in aurium adenas natura deponit, vnde paroti-
 des oboriuntur. Ac si dicat materiam sæpè esse crudum
 succum & crassum qui superiora petit ob acuitatem,
 vehementiam & copiam caloris febrilis ab eo veluti
 attenuatum & confractum. Nam comata, & surditates
 & parotides etsi aliquando à materia ipso in capite cõ-
 tenta oriantur, tamen non minus, immo magis cau-
 sam agnoscunt materiam à thorace & ventre manan-
 tem: & Com. ad Apho. 74. lib. 4. Quibus caliditas ma-
 ior magis materiam subleuauit, vel hæmorrhagia, vel
 parotis inde sequitur. Est enim verisimile in febribus
 & pulmonem, & caput, & alias partes quæ in se conge-
 runt excrementa sese exonerare: hoc dum fit, si febris
 non adest parotides & excrementa pulmonum, minus
 mala sunt cõtra, si febris adest. Nam peiora reddit
 omnia excrementa febris. Sed est alius locus vberior,
 obscurior tamen ob dictionis Græcæ obscuritatem, &
 lacunam quæ temporum iniuria cõtigit. Arguit autho-
 rem libri prorrh. quod signa parotidon, ita confusè
 pertractarit, nam & surditatem, & iactationes, fasti-

1a Com. lib.
6. Epid.

Ad part. 64
sect 3. lib. 1.
prorrh.

Ad part. 69
sect 3. lib. 1.
prorrh.

Ad part. 75
eiusdem li-
bri.

Ad part. 36.
sect 1. lib. 1.
Epid.

diaque in febribus eruptionis parotidon dant indicia, præsertim si carotica sit affectio. At Gal. contra hæc signa nempe surditatem iactationem summam, ceruicis & capitis grauitatem, & alia id genus non minus signa esse desipientiæ & phrenitidis, quàm parotidon esse contendit, sed hunc diorismum affert: In biliosis quidem humoribus idque ab initio morbi hæc desipientiæ signa erunt potiùs, in crudis crassisque humoribus morbo procedente, & magis vbi occupasse parotidon generatio apparuerit, ipsarum protidon signa erunt. Hoc nempe vniuersale caput est in parotidibus, si non ampliùs lateat quod inuasit, ita vt æger impetù infectantium humorum caput petere sentiat. Locus meo iudicio malè tralatus est, & obscuritas summa est in dictione *περυστικός*, quàm bis hoc in loco vsurpauit. Nam cum dicit, *καὶ μάλλον ὅταν φαίνεται περυστικὴ ἢ τῶν παροτίδων γένεσις*, ita vertit Interpres, vbi occupasse parotidon generatio apparuerit. Nos *γένεσιν περυστικῆν* ad dicimus: apparentia quædam signa tumorum pone aures. Et cum dicit Interpres, vniuersale caput in parotidibus est, si non ampliùs lateat quod inuasit. Lacuna est ita restituenda, *εἰ μὴ λαμβάνῃ τὸ περυστικός*: malè vertitur, si non lateat quod inuasit, meliùs, si non latuerit, id quod aggreditur ac præoccupat, supple, locum pone aures, vt *τὸ περυστικός* ferè idem sit ac *γένεσις περυστικῆν*, id est, generatio parotidon sese repræsentet ac sistat, vt & tumor aliquis & dolor oboriatum circa locum quem occupare solent parotides. Et malè etiam Interpres vertit aliam periodon, *ὡς καὶ μὲν τὴν ῥοτὴν τῶν ἐνοχλόντων χυμῶν εἰς τὸ περὶ τὴν κεφαλὴν τόπον ἔχει*: vt æger impetum humorum caput petere sentiat, meliùs vt potè cum æger impetum humorum infectantium habet ad locum qui circum caput est. Aliud est dicere *τὴν κεφαλὴν*, aliud *τὴν περὶ τὴν κεφαλὴν τόπον*: hæc periodus monstrat vim τοῦ περυστικός, quod aggressionem & partis iuxta caput obsidionem significat, interpres malè prætermisit. Ac difficile est de parotidon materia statuere. Ac fortassis earum materia

Com. ad
part. 66.
sect. 3. lib. 1
prorrh.

generatione calida est, & morbi biliosi vera materies, sed ob mutationem loci & naturam suscipientis loci refrigerescit, vel materia initio morbi calidior, progressu incrassatur, nec enim parotides aut abscessus apparent, nisi affecto progressoque morbo, vna tamen exceptio est. Nam in laboriosa febre ferè initio argumenta abscessus apparent, & illius febris proprium est, vt cito abscessus fiat, nec longius tempus expectetur, vt in aliis febribus Gal. vt redeam. Sudoris materia à calido loco est, & sæpè calida, statim frigida sentitur: dum bilis aut alius humor cum sanguine confunditur, & vi caloris partis mittentis, & incendio recipientis ad cerebrum fertur, ibi moram trahens cogitur ac congelatur. Dum in propinquas frigidas reiiicitur, refrigeratur magis & hinc suppurati difficultas, in continuis febrib. post vigilias quas acor calidusque humor committit, cataleptica & carotica contingunt, & alteratione cerebri, & vi opprimentis humoris & attracti, & elati, & in cerebro coacti & refrigerati: declarat curatio. Nam euacuationibus & alui profluuiis morbi molestiis liberantur, nisi sola alteratio aut alienatio in causa sit. Ergo si biliosi morbi parotidas cient, non initio, non cum bilis feruet, sed promotio morbo, & cerebro malis exhalationibus repleto, vt bilis quodammodo temperetur, cur non idem humor materiam hypostasi suggeret, bilis enim ita *φλεγματούται*: errat qui id non credit. Patet quod aliàs natura solo putredinis represso contenta est, aliàs requirit exclusionem materiei à calore euictæ. Id indicant abscessus morbos soluentes, & copiosæ urinae ab abscessu liberantes: hinc Hippocrates abscessus qui non soluunt ad primas crises, longitudinem morbi signant. Græcè *ὑποστήματα μὴ λύοντα*, vox *λύοντα* ab aliis actiue redditur, ab aliis passiuè vt dicant, abscessus qui non soluuntur. At quis sensus est? melius actiue, qui abscessus non soluunt suppl. morbum protrahunt. Ni velis ex Hippocrate passiuè explicare, quibus ad aures abscessus non suppurantur, *αὐτῶν* *Lib. de in* *ἀπαλλασσομένων* fit relapsus, id est, nisi suo modo sol. *dicat.*

uantur & euanescant, sic λυομένην καὶ ἀπαλλασσομένην
affine quid habent. Sed hæc aliās.

Secundum argumentum est, febris materia in statu morbi non excernitur purulenta aut alba, sed flaua atque biliosa: Ergo si quæ est hypostasis, non est pars materiæ quæ putruerat. materia antecedens febrium ardentium non est humor omnino biliosus, sed crudus mittens exhalationem febrem accendentem. Idem humor subiens venas potest exallescere non exacta albedine quæ in alio humore requiritur: Nam sunt diuersæ hypostates: & licet alboris meminit Hippocrates non excludit flauitiem quandam pro natura humoris morbifici modo adsit læuor & æqualitas. In biliosa pleuritide sputa flaua sunt, cocta tamen & æqualia sunt. Et licet sputi crassamentum purulentum album sit, minima bilis affusione fit auruginosum. Bilioso profluuium morbi biliosi soluuntur, tamen non excluditur vrinarum crassarum & coctarum commoditas, imo aliquando morbum soluunt. Et Hippocrates de Causis loquens, alios ab ichoribus repetit, alios à pituita falsa & putri vno modo non soluuntur morbi biliosi cum dispar sit materies: Etsi vniusmodi foret materies, cur medicamenta cholag, & phlegmagoga simul damus? Ergo ἐν τρυφερότερον πρὸς τὸν σπένδαμνον. Tenuior quidem pars bilis aut serum febrem accendit, & tunc hypostasim vix expectamus, quanquam potest & esse: si hæmorrhagiâ morbus biliosus soluitur, sudore, alui fluore, parotide, & vno eodemque tempore, cur ad hypostasim materiam non suggeret?

Tertia ratio hæc est cuius fundamentum iam conuellisse nos existimamus. Si materia in statu excidit non autem initio. ego crassior in statu foret, at hoc falsum: Nam initio confusa est vrina, in statu acutarum tenuior. Hac ratione se conficere posse putat Fernellius hypostasim non esse partem materiei morbum comitentis. Nam oporteret vrinas esse crassiores morbo tendente ad crisin: Contra initio morbi eonfusæ sunt & crassæ, attenuantur autem declinante morbo. Eadem

dem ratio contra Fernelium etiam faceret, qui asserit victo calore contra naturam alimentum tunc bene coqui: cuius rei argumentum est hypostasis. Statuit enim eius materiam alimenti quod assumitur, reliquias, ut in sanis. Si ergo morbo declinante calor naturalis vincens iam alimentum conficit, cuius notam exhibent contenta in vrina, cur non in statu morbi crassior etiamnum est vrina? At longè fallitur Fernelius, qui in principiis februm continuarum quasdam crassas vrinas intuitus, & quæ inclinante morbo eam deposuerint crassitiem, inde colligit necessarium esse, ut sub finem morbi fluant vrinae crassiores, si quidem materiei pars concocta cum vrina effluit. Hæc enim dum hypostaseos materia fit, crassitiem aliquam in vrinam inducet. At nulla est ista comparatio de tenuitate vrinarum sub finem febris, & earum crassitie initio. Distinximus enim ante istam crassitiem, & tenuitatem: Nam aliquando grumosa sunt, & iumentorum similes vrinae, & quod subsidet non propriè est hypostasis, sed cruditas tantum quædam, quod agnouit etiam Fernelius, dum dicit id omne hypostasim propriè non dici quod vrinae fundum petit: unde de Sileno 1. epid. die decimo minxit subcrassum & multum quod in matella subsidebat, die sequenti interiit. Id non erat propriè sedimentum. Primum illa propositio generalis falsa est cum dicit in statu tenuiores, in principio morborum crassiores esse vrinas: nam est ubi tenuissimæ sunt vrinae initio morbi, & sensim incrassantur, & hinc verè vis caloris & coctionis elucet: Est ubi crassæ sunt, turbatae & confusæ, & tunc cruditatis nota est, & prout ad tenuitatem proceditur, ad coctionem procedi dicitur. Est ubi alternatim vrinae sunt tenues, & crassæ, & propriè vrinae distantes dicuntur ab Hippocrate, ut ante diximus. Tametsi λεπιδὸς ὄρεον in genere vituperare videatur, tamen est ubi λεπιδότης signum est cruditatis, est ubi signum est facultatis secreticis vegetæ, & coctionis apparentis. Sed id diuersa ratione: & tametsi iam ante de his dixerimus, tamen quia in hoc maxime

Gal. Comm.
ad histor. de
Cleonactis
de.

Hist. 10.
sect. 3. lib. 1.
Epid.

disputationis vertitur cardo, repetere nō erit alienum. Hippocrates in Epid. de Clazomenio cum cruditatis morbi, & propterea eius longitudinis maxima argumenta proposuisset, inter cetera tenuitatis vrinarum meminit. Deinde ubi spem salutis & solutionis morbi posuit, ita scripsit: Die decimo sexto minxit paulò crassius. Sic crassities significationem affert coctionis: & huc maximè pertinent quæ in Comm. Galen. scripsit, quæ superius adscripsimus. Et in aliis locis cum Epicratis vxorem morbo diuturno occupatam proponit, addit, vñ decimo minxit melius colorata, quæ multum habebant sedimenti, commodius habuit. Gal. in hoc morbo humores fuisse *επιπορευείς* docet nimirum biliosos & crudos. Crudorum succorum nomine pituita, aut quid simile audiendum est. Nam, aliquis dicat, & bilis cruda esse potest. Sic superuacuum est dicere humores biliosos & crudos succos: & quoniam biliosus humor erat & crudus succus, biliosus acutiem febris afferebat, sed crudus morbum aluit & protraxit. Hinc colligere est crassitiem vrinæ in Epicratis vxore vñ decimo die apparentem coctionis notam fuisse, non quidem alimenti, sed humoris morbifici, vt etiam paulò post dicemus. Huc pertinet Cleonactidis historia: hūc vehementer febris detinebat, deinde erratica fuit, non abhorrebat à cibo, non insomnis erat, non sitibundus. Quæ omnia crudum fuisse succum morbi autorem significant. Nam biliosi humoris proprium est sitibundos reddere, insomnes & cibos auersantes. Vrinæ tenues tere perpetuo fuerunt, sed boni coloris. Die 40. subrubrum sedimentum fuit, & leuius habuit. Nūquid lenitas morbi ex eo fuit, quod sedimentū iam apparere inciperet? Sedimentum hoc cuius rei pars fuit, an alimenti, an humoris morbifici? Alimenti, dicit Fernelius. Nam eadem est materia & ratio hypostasicos in sanis; & agris. In sanis autem, pars est alimenti subterfugientis coctionem. Declarat abstinentia: nam si quis vrinās profundat cum hypostasi multa, & à cibo abstineat, aut reliqua tantum erit nebula, aut nil

Hist. 5. sect.
3. lib. 1. E-
pid.

Galen. pu-
tat aliud
esse humore
aliquem ef-
se biliosum,
& crudum

Hist. 6. sect.
3. lib. 1. E-
pid.

erit. At alimentum non faciet istam rubram hypostasim. Deponit enim ruborem prout ad coctionem & solutionem morbi proceditur vnde scribit Hippocrates, Cleonactidem die 60. reddidisse urinas cum hypostasi alba, læui & æquali, cum ad diem 40. alioqui subrubra fuisset, quod est diuturnitatis morbi signum. Et Gal. in Comm. scribit, si vt urinae perpetuo boni coloris erant, mediocre habuissent sedimentum, non ita esset morbus protractus, sed fortassis die 40. fuisset iudicatus. Immo sinebulam bonam habuisset, ocyus morbus depulsus fuisset. At quia urinae semper tenues erant, multum spatij requirebant concoctioni. Et à die 40. variè affecta fuit urina, vt interdum sedimentum haberet, interdum non, hoc errantibus febribus propriū est, nam ab humorum diuersitate concitantur: sic urinae eruditae & concoctio alternantes, aliquos indicabant coqui, alios permanere crudos. Et quia sexagesimo reddidit urinam cum sedimento albo, læui & æquali, omnia sunt remissiora consecuta, vnde postea subiicit Hippocrates die 80. urinae sedimentum multum læue habuerunt, prorsus iudicatus est: In Græco legitur, die octogesimo hypostasis, rubra, læuis. Et eadem verba in Com. Gal. repetit, sed certum est vocem ἐρυθρὸν ἀντὶ τοῦ λευκοῦ in contextum irrepisse. Alioqui non singula quadrarent: eo in commento multa scripta sunt, quæ huc valde pertinebunt, vt ex iis tandem liceat colligere tria, quæ tandem propositum argumentum concludent. Primum est quod crassities simplex urinarum non dicitur omnino signum, aut cruditatis, aut coctionis. Crassities cum inæqualitate substantiæ est argumentum, & tumultus qui fit in corpore, & copiae humorum & cruditatis eorundem. Talis excretio crudorum humorum bonum est signum aliquando, ὡς π. vt loquuntur, non absolute. Quia enim in collectione ipsa humor peccabat, si qua inde utilitas consequatur, excretio bona est: quanquam causa semper mala. Et statim initio morbi non ita bona est, quia nil salutariter potest excerni. Sic excretiones sanguinis

Hoc argumentū planè conuincit Fernellum.

& atræ bilis initio morborum, & vt signum & vt causæ malæ sunt, morbo ad crisin eunte vt signum bonæ esse possunt. Et Sileno non profuit crassum, & multū min-

Lib. 1. Epid. ad hist. de Sileno, vide etiam hist. de Cleonact. 2. prorrh. Et Com. ad Aph. 31. l. 7. xisse decimo die, cum vndecimo interierit: siquidem hypostasis referebat speciem farinæ crassioris, quod aut colliquationem magnam carniū, aut æstum magnum sanguinem adurentem significat. Propterea aliās mortē portendit, aliās longitudinē morbi. Quanquam hoc difficultate nō caret. Porro tales excretionēs sym-

ptomaticæ eueniunt splenicis, maximè quibus corpus lienis putret. Secundum est de intermissione sedimenti. Si in longo morbo mox apparet sedimentum, & mox deficit, arguit id varietatem humorum, quorum quidam coquuntur, ali, crudi manent. Hic hypostasis non est aliò referenda quam ad causam morbificā, siue causa coniuncta sit, siue antecedens. Alioqui commentitium id totum foret, quod de hypostasi dicretur: Si enim diximus, signum coctionis esse hypostasin, & ad tempus criseos apparere, ridiculum foret dicere homonymiam in hoc verbo contineri, & dicere signum esse coctionis alimēti, non morbi: Quid si morbi dicatur, consequens est, vt sit de materia morbifica. Maximè verò id in longis morbis apparet, in quibus cruditas est summa & obstructio. Nam licet æger

Et illud est quod ante annotauimus in hist. vxor. Ep. cratis aliud esse morbum committi a bilioso humore, aliud a crudo succo. insigniter febricitarit per septem aut vndecim dies, & aut sudore, aut alio modo febris concefferit victo ac superato humore acuti morbi autore, tamen si putredo & calor febrilis attigerit crudos alios succos, & empyreuma nouum morbum parit, vnde sæpè ad quatuor menses morbus producit. Hoc facit contumax, obstructio, putredo, cruditas, immo & diathesis ipsa: nā & Gal. diathesin causam præcipuam statuit repetitionis morborum, & symptomatum recursus. Immo si omnem humorem morbi causam sustuleris, nondum satis profecisse videāre. Quod in prorrhético ita Galenus explicat: ac demum ista est cruda materia, quæ empyreuma impressionemque febrilem concepit quæ

morbum producit, & cuius coctio solutionis causa sola est, eaque demum facit hypostasim: quis enim dubitat quominus per morbos longos plus cibi capitur, & benè cocti notas urinae exhibent? & tamen morbus urget. Quod non satis est coqui alimentum, sed & materiam morbificam. In febribus tertianis & quartanis urinae apparent cum hypostasi die intermissionis, tamen non cessant: simul cum hypostateos excernatur, & diu morbus breuior fit. Ergo hypostasis salutis praenuntia aut effectrix est pars humoris morbifici: Hic dubitatur de sedimento referente farinam crassiorē, quod aut significat liquationem partium carnosarum, aut aestum sanguinem vrentem. In Aphorism. haec urina morbi longi index est, hunc tamen Apho. reiicit Gal. & merito. Ratione causae ad mortem apparet. Aestus enim colliquesciens est lethalis, si vires satis sunt, mors vitatur, sed diuturnitas morbi indicatur. Aegritudo (ait Gal.) in qua tales urinae apparent, producit, quia dispositio multam requirit coctionem. At, quae dispositio? Est enim potius intemperies, quam humorum copia. Calor est colliquans & morbus acutus est, aut sanguinem adurens, & longus fit. Illo calore represso morbus cessare debere videtur. Et hypostasis ea pars est materiae morbificae, sanguis vltus est coctionem non requirens, & eo cessante calore, cessat urina. *κρίμαδος.*

Cæterum non valet ratio Fernelij quod eadem materia sedimenti sit in sanis & ægris, nisi dicat in sanis succum esse crudum faciētem hypostasim, dum coctus est, in ægris succum etiam esse crudum, eandem ergo esse materiam. Hic autem est homonymia ludere. In vtrisque certè succus est crudus, sed in sanis hypostasis est quid deciduum de materia alimenti, & benigna: in ægris de vetere alimento, cuius pars cum casu, aut prava dispositione vitium concepit, morbum facit. Nemo tam benè nutritur, quin superflua remaneant, quae à natuta reguntur, & sunt pro pabulo in inediis. Tamen in malè dispositis ipsum alimentum corrumpitur, &

facile sit materia morbigica. In aliis non nisi cum tempore id vitij concipit obstruendo & colorem malum concipiendo per putredinem: hinc febres. Sic est succus quidem crudus quem olim natura regebat. At cum aliam induit qualitatem, alimentarius esse desit, & morbigicus est. Tertium esse potest de vrinis in febribus intermittentibus. Huius rei explicatio cum multum hac pertineat, de ea videretur agendum pluribus, tamen hac tractatione superfedendum puto. Partim enim ex superioribus de iis constare potest, partim satisfactum esse puto, à quodam neoterico qui peculiari tractatu de vrinarum hypostasi commentus est. Et admirabile illud quod in iis intermittentibus febribus aliquando laudabilis hypostasis appareat, aliquando desit. Alias enim statuimus hypostasim in iis morbis apparere ob coctionem alimenti simpliciter, aliquando ob partem materiae committentis hanc aut illam accessionem. Mitificatur enim pars ea materiae quae particularem accessionem facit: & praesentia hypostaseos est particulare & singulare signum coctionis particularis vnius humoris qui istam accessionem peperit: singuli enim paroxysmi suam habent cruditatem, & suam coctionem. Declarat initium paroxysmi quo tempore aquea vrina redditur. Et prout ad declinationem proceditur, ita singularis ad coctionem fit processus: & sub finem accessionis sedimetum aut laudabile enaerema apparet. Est enim veluti quid decisum ab ea materia quae multa cunctans in hypochondriis morbum fouet. Ita enim sensim putredo vincitur, sensim obstructio tollitur, & materia coquitur. Et eam particulam materiae quae singulare paroxysmum commisit natura in venis versat, coquit, alterat & euincit. Huius victoriae signa in vrinis elucet: Sic in iis febribus materia coniuncta morbi, materia antecodens spectatur. Et ex earum inspectione ad contemplationem continuarum febrium & longorum morborum peruenire licet. Extat denique Galeni exemplum de fimo cuius pars putret, altera imputris manet, ita tamen vt prioris

materiae, quæ discussa iam est, empyreuma maneat; satis docet quomodo pars humoris accessionem faciebat, deinde alia pars factura sit.

Extremum illud est quo Fernelius suam tutatur sententiam: cui vulnus salutare est, aut, pus laudabile est. Si febris superuenit etiam primaria, pus peruertit, vulnusque siccat: Tunc enim calor naturalis laborat, nec probe coctioni incumbit.

Præterea in febribus longis calor oppressus cibos concoquit, & nullum ideo in vrinis coctionis signum exhibet. Ex his conficit solam affectionem caloris naturalis à calore contra naturam causam esse cur hypostasis in vrina non sit, tanquam coctionis signum. Contra cum vincit calor naturalis eam adesse, unde si in vigore morborum hypostasis adest, id arguit naturam superiorem iam aggredi coctionem non humoris morifici, sed alimenti, & ita prima sua munia obire. Coctio enim morbi dicta est prius putredinis tantum repressio quædam. Ac primum falsum est pus corrumpi & deprauari febre superueniente. Quoties enim febris adest & essentialis, & symptomatica, cum tamen pus laudabile sit? Si hoc verum esset in nulla pleuritide, in nullo abscessu coniuncto cum febre, aut in vulnere pus esset laudabile. Hoc autem à ratione alienum est: cum phlegmone adest & dolor, & tensio summa, nunquid febris adest? immo in parte verus febris focus est & tamen non raro laude dignum est pus. Fateor quidem febrem posse peruerrere vulneris materiam, ne in pus conuertatur laudabile. At id alià longe ratione fit: si enim facultas nutriendi in firmam fuerit, si calor squalidus & planè febrilis, si cum omnino redditur vulnus: at id omnino per se non facit febrem. Propute adest sanies aut siccitas absoluta. Hæc autem non consideratur ex defectu excrementorum, sed humiditatis naturalis, quod causam præter naturam omnino dominari significat. Id quoque iuuat praua partis dispositio, unde pus quod metus adesse solet. Vtrunque Hipp. hoc Aphor. comprehendit. vltus siue antea extitit, siue morbo fu-

Comm. ad

part. 25. li. 1.

prognost.

Part. 25. li. 1.

prog.

peruenerit, cuiusmodi sit accuratè perdiscendum est. Nam si ægro sit moriundum, ante mortem liuidum sic. cumque erit. Et ex hoc loco fortè Fernelius suam rationem desumpsit. At Hippocrates non vult febrem, cui vlcus superuenit, aut in qua simul existit, causam esse liuoris & siccitatis, sed hoc vult, si moriturus est æger liuor & siccitas adest, vt ex his præfagiendi de proxima morte occasionem sumas: Liuor enim adest ob sanguinis qualitatem pessimam, aut succi alibilis deprauationem. At siccitas non vacuitate excrementorum metienda est, sed ob alimenti inopiam adest: Id ipsum affert partis imbecillitas, & caloris natui paupertas. Calor enim contra naturam natium superauit: Talis porro siccitas tabes quædam est partis. Itaque Hippocrates non dixit, si vlcus siccum sit, æger moritur: sed, si æger moriturus est (quod ex aliis quoque signis colligi potest) ante mortem tale fiet vlcus. Præfagiet enim ante mortem, si ea aduenire debeat, siccatum iri vlcus, & colorem liuidum, aut deteriorem habiturum. Et vt tandem rem finiamus, diximus ante verum pus à calore naturali intendi. Si febrilis calor dominetur, quis dubitat, quominus omnia in corpore non legitimè administrantur? Omnis enim coctio & mirificatio caloris natui opus est: itaque nil facit Fernelius dum affert exemplum de vlcere, cuius curationem & legitimum suppuratum impedit febris. Quod verum, si febris superior sit, & æger dicatur *ἡ νόσος πυρετός ἐξ ὀξέως*, non *ἐκ τοῦ πυρετοῦ*, vt Hippocratis more loquar: Immo in omni phlegmone, si dominetur calor contra naturam, puris generatio peruertitur. Calor est naturalis, qui & materiam morbificam coquit, & qui alimentum. Et absurdum est omnino quod putat Fernelius præsentē febre nullam coctionem in corpore fieri, nullumque humoris morbifici *παρασμός*: Vnde credit, tunc cum hypostasis apparet naturam adoriri cibum & eum coquere: quem cum omnino non conficiat ob vim morbi & caloris contra naturam varias impressiones, saltem sui conatus notas in laudabili hypostasi

hypostasi edit. sic hypostasis de reliquiis alimentum tantum erit, vt ridiculum omnino sit quod Hippocrates toties celebrat; Coctiones maturitatem iudicij significant. Nulla enim humoris morbifici coctio est, sed tantum repressio putredinis. Et sic sola alteratione opus est, & nil noceret in febre putrida, & omni alia aquam omni tempore haurire: Nam refrigerat, alterat, calorem contra naturam vincit: hoc autem facere, est morbum coquere, mitigare & soluere. At aliter res habet: nam aquæ copiosioris potus ante humoris *παραπνοῦν* materiam crudiorē reddit. Debuit itaque Fernellius hæc potius animaduertere, quam ita contradicendi studio laborans, veterum scripta labefactare. Quod autem addit per febres languidū oppressumq; calorem cibos secundū naturam conficere nequeuntē, coctionis signa in vrinis non edere id eodē quoq; pertinet. Nec enim absunt coctionis signa in vrinis, hypostasis non abest, quod cibū non conficiat, sed quod humor morbificus calorem ita obruat copia sua, vt non nisi cum tempore superior euadat: hoc argumento est quod vincente calore & materiam mitigante, vrinæ quæ diu aqueæ manserunt, incrassescant. & multam materiam contineant, quæ pars est humoris morbifici necessariò. Ita enim morbis liberantur ægri; & quod valde notandum, admirabilis est progressus naturæ in vrinis fundendis. nam in plerisque morbis per duodecim dies vrinæ tenuissimæ funduntur, deinde crassissimæ cum hypostasi inæquali, turbida, vt non tam hypostaseos quam fæcis cuiusdam nomen mereatur. Deinde prout ad sanitatem proceditur, attenuantur vrinæ, & id quod solitum erat apparere in fundo diuulsum, crassum, inæquale, rubicundum, notas veræ hypostaseos recipit. Quod arguit eandem omnino esse materiā quæ olim crassam illam molem in fundo matulæ committebat, & quæ nunc hypostasin facit. Sed varia actio caloris naturalis, & eius victoria aut oppressio hanc diuersitatem attulit.

Restat vt eodem quoque modo cuiusdam neoteri-

ci rationes de hypostasi conuellamus. In eandem ferè cum Fernelio descendit opinionè, & tamen quoniam aliis sese fulcit rationibus, nouum quoque diluendi modum quæremus. Aptissimè (ait) hypostasis puri comparatur, non quòd illa puris modo computruerit in venis, aut aliquid purulenti habeat, sed quod perinde atque pus alteretur, iisdemque notetur qualitatibus. Malè quidam qui partem sanguinis quæ per febres putruit secretam, & cum vrinis depulsam hypostasim esse definiunt: si ita est hypostasis non modo putredinis particeps est, sed reuera pus est, cum tamen sola putredine pus ab hypostasi differat opinione Galeni in prognosticis. Quod si in febribus verum est, quid de sanorum hypostasi dicetur, in quorum corpore nulla omnino putredo. sic bona hypostasis nec pus est, nec aliquid habet purulenti. Hæc ex diametro pugnant cum veterum opinione: horum maxima pars ferè discussa est & conuulsa disputatione superiore. Si ideo hypostasis cum pure analogiam habeat, quod alteretur, & notas qualitatesque puris habeat, nunquid & semen & lac idem fortientur? Ergo non debuit Gal. tam acutè istam analogiam inter pus & sedimentum celebrare, cum eadem sit inter pus & lac & semen, sic necessariò statuenda est eadem materia puris & sedimenti, nempe morbigica causa. Sed quæ differentie adfunt, hæc ex eo sunt quod materia abscessuum egressa sit venas, & non ita à natura regatur, at materia februm magis à natura regitur, & venis concluditur. Sic numero non eadem est materia. Quod obiicit de parte sanguinis quæ putrescit quam hypostasim negat posse esse; errat longè. Diximus ante per putredinem alterari sanguinem, & alienam quandam materiam confundi cum sanguine, immo & ichorosum fieri sanguinem: Quod si verum est, quid impedit quominus e venis effluat aliquid albicans, læue & æquale præsertim cum viatrix est natura? Nam & in febribus putridis sanguis sæpè demitur pului simillimus. Curis coctus & elaboratus non faciet hypostasim laudabilem? sed sit ita sanè, iubeamus valere sanguinem, crudus, succus qui

putrescit in febribus cur non hypostasim faciet? Si in mesenterio putrescit, & non subit vasa, idem planè efficiet quod materia abscessus, nam in pus verum conuertetur, & foetidum quid habebit. Vnde obseruati sunt quidam post morbum longum, deiectiones habere planè purulentas. Hoc autem à mesenterio erat, in quo succus crudus putruerat, & in pus legitimum cōuersus fuerat. Sed in venis licet idem succus crudus fuerit & qui putruerit, non in omnibus tamen est similis abscessuum puri: credo enim materiam abscessuum quæ putrescit & pus fit, insigniores notas putredinis habere. Natura quoad potest, quia in corpore interno, id est, vasis maioribus, & visceribus validior est, impedit quominus ad tantam putredinem materia intus deueniat, ad quam extra corpus peruenire solet. Immo obseruatus est sanguis è brachio detractus foetens, quoniam nimium dilata erat phlebotomia, & magna erat putredo in venis. Præterea in morbis, diebus criticis sudores maxima ex parte proliciuntur adeò graecolentes vt nemo sustinere possit. Quod si sudor non eliciatur, & id quod ita graecolet cum massa sanguinis confundatur, quid impediet, quominus & urinæ graecoleant, & earum hypostasis? Id enim fieri potest, & aliquando obseruatur: Sic soluitur quæstio & dubitatio eorum, qui mordicè stuantur nullam esse analogiam inter pus & sedimentum, præsertim in materia, quod pus foeteat, hypostasis non foeteat. At etiam pus foetens pessimum est, vnde Hippocrates requirit, vt quam minimè foeteat. Ac si velit nullum foetorem adesse debere, vt laudabile pus dicatur. Et tamen quia putredo insignior fuit, & caloris contra naturam maior vis paruerit, quam in materia hypostaseos, ideo reliquus est foetor in pure, nullus, aut subobscurus in hypostasi. Non propterea tamen colligas diuersam esse materiam puris & hypostaseos in ægris. Puris generatio coctio est & putrefactio quædam, at sedimenti generatio est potius coctio & alteratio, non ita putrefactio. Et tamen hypostasis purulentum est quid, sed idcirco diuer-

sum à vero abscessuum pure. Hoc etiam addemus, à pure non abest fœtor, ab hypostasi abest, idque à fine. Nam initio generationis puris, & putredo remanet, & omnino non victa est in fine ipsius generationis, contra in hypostasi euenit. Nam ad finem amittit omnem putredinem: Causa huius rei est vis ea caloris natiui, quæ maior est in vasis & visceribus quam extra vasa, & in partibus extimis. Vnde cum maior est putredo & acrimonia natura pellit foras. Id abscessuum & affectuum cutaceorum prouentus indicat. Intus vero omnia melius administrantur, nec tam insolenter sese materia putredo iactare solet, in partibus extimis calor contra naturam coercetur in suo subiecto, at in corpore interno expanditur, nec ita coercetur. Sic à pure vix depellitur, ab hypostasi facilè. Accedit quod liquor ipsius vrinæ quodammodo diluit materiam, & si quis fœtor non ita percipitur, ac si conglomerata coactaque & sola hypostaseos materia excerneretur. Et ea hypostasis quæ declinante morbo apparet eandem numero habet materiam quam & illud crassamentum quod vigente morbo confusum, diuulsum, inæquale ac variegatum cum vrinis effunditur. Et quod obicit aduersarius locum Galeni de pure & hypostasi, quid hæc sola putredine differat, illud bifariam solui potest. Illo loco Galenus maximè agit de eo sedimento quod ab humore crudo est subterfugiente coctionem, & id maxime in sanis audiendum: Non enim omnia vno in loco exponere voluit Gal. quanquam vt occurreret multis difficultatibus quæ hinc oriuntur, debuerat plenius totam rem definire. Aut dicemus putredinis materiam hypostaseos esse participem, sed eam in fine euictam planè & caloris contra naturam vim omnino esse fractam. At in pure vero etiamnum caloris illius prauæ vestigia impressa manent: & quid de sanorum, in quibus nulla putredo est, hypostasi obicit, illud ridiculum: quod vt intelligatur tenenda sunt ea quæ ante diximus de sedimenti materia diuersitate in sanis & in ægris. Ac mirum est quo modo laborantium con-

LIBER DE VRINARVM HYPOSTASI. 149
tradiciendi studio animus ita transfusus agatur, vt in
ignorantiæ latebras sæpè incurrat.

Actandem vt commentandi finem faciamus, licet
aliquot obiectiones à nobis in Galenum productas di-
luamus. Ex quibus iam quædam debilitatæ sunt, aliæ
adhuc integræ manent. Hæ nisi dissoluantur pro ad-
uersariis contra Galenum pugnabunt.

Ac primum illud adduximus hypostasim ex opinione
Gal. causæ præter naturam non esse participem: hoc
si verum est, cur analogia hæc puris & hypostaseos sta-
tuitur non modo penes notas illas, conspicuas, sed pe-
nes substantiam ipsam: hoc autem paulò ante abundè
explicatum putamus. Secundum est de sudoribus: si
ita graueolent, cur altera pars materiæ quæ in hypo-
stasim cedit, & quæ putruit, non graueolet: immo ma-
teria quæ abscessum & præsertim phlegmonem parit,
ex se laudabilis est, vt sanguis, sed à suo loco mota cau-
sæ præter naturam particeps est, contra materia fe-
brilium maligna est aliquando, quomodo itaque hypo-
stasim ex parte fœtoris cõmittit, cum pus ipsum lau-
dabile fœteat! sed hæc quoque ratio abundè confu-
tata est. Tertium est illud quod & Galenus aduersus
Erasistratum contorquet: illum reprehendit quod cre-
deret sedimentum in febricitantium lotiis non succum
erudum esse sed pus: Contra vero, ait Gal. succum cru-
dum esse, atque in eam rem adducit exemplum eorū
qui se implent cibis & otio torpent. Nam corpulentas
vrinas habent, & hypostasim multam: id autem non est
pus, licet eius notas referat, sed succus crudus. Sic Ga-
lenus ipse videtur innuere illud ipsum quod in febrici-
tantium vrinis apparet esse partem succi erudi, & ean-
dem esse materiam in sanis & in ægris. Alioqui malè
Erasistratum reprehendit: at non ideo reprehendit
Erasistratum, quod non existimet hypostaseos mate-
riam partem esse humoris morbifici, sed quoniam ab-
solutè pronunciauit pus esse. At succus crudus est sæ-
pè qui mitificatus characterem veri puris recipit: & ta-
men pars est humoris morbum committentis: et si

omnino materia coniuncta non est, saltem est antecedens, & quæ morbum fouet cum calorem contra naturam recepit. Sic enim tunc dicitur causæ præter naturam particeps. Nam cum pars materiæ discussa est in paroxysmis, altera pars ineipit putrere. Et licet humor sit crudus initio concepto calore præter naturam putris dicitur & errat Fernelius qui omnino credit materiam morbi hypostasim non committere, & omnino hypostasim esse de alimento quod capit æger. Vt tunc cum apparet sit signum vincentis naturæ & causæ contra naturam iugum exeutientis. Cum autem dicitur eadem esse in sanis & in ægris hypostasios materia, illud homonymum est. Nec enim eadem dicitur materia quod alimenti quod capitur sit veluti reliquū quid, sed quod pars sit crudi succi. At in sanis maiorem habet latitudinem, in ægris non tam latè patet. Nam in sanis si quid peccatur, sedimentum esse debet quoniam cruditas est aliqua quæ coctionem effugit: in ægris omnis ferè succus crudus qui in mesenterio & partibus vicinis latet morbi apta materia esse creditur: unde nisi statim occurreris, & si siueris calorem contra naturam in corpus agere, morbus producitur, quia omnis crudus succus corporis tentatur à causa cōtra naturam. Si paucus humor paratus est, is postquam impetum fecit, reprimitur, repressus morbum finit. Et propterea aliud esse diximus considerare hypostasim in acutis & biliosis morbis, aliud in chronicis. Nam in chronicis non est vna simplex materia vincenda, sed multiplex: Immo alimentum quod capitur causam morbificam sæpè auget. Immo hoc obseruatur in morbis febrilem calorem per corpus vniuersum fufum nouos in aliis partibus tumultus excitare: unde idem æger cum initio de febre quæresetur tantum, (successu temporis pondus in thorace sentit, & in capite ingentem dolorem: hinc catarrhi occasio, & expectorandi magna necessitas: ac si partes omnes, vi febris tentatæ & afflictæ aut vetere excremento sese exonerare velint, aut illud depellere quod diuturnitate morbi contractum est, vtrumque

morbum fortè congenerem faceret. Hinc morborum
 successione occasio : & cum morbo absoluti videntur,
 in alios subinde proiiciuntur : Sic licet repressa sit vis
 morbi, multum ubique excrementum scatet vi naturæ
 subigendum, & quod vrinarum crassarum & coctarum
 diuturnarum profusiones, in quibus etiamnum impref-
 fio quædam quæ symptomaticæ essentialē finiunt. In-
 de sedula vrinarum observatio, vt mirum sit Hipp.
 hypostasim Anaxionis pleuritim iudicasse die vicesimo
 tamquam futuræ salutis 34. indicem, vt mihi persua-
 deam febrem essentialē finisse, cuius nota, & in-
 dex est, non tamen in affectibus thoracicis negligenda,
 sed in Anaxione hæc fuit observanda. Et sic vt
 conciliemus Fernellium cum Galeno reuera hypostasis
 est pars aut materiæ morbum actu committentis, aut
 cuiusdam succi crudi qui morbum fouere potest. Et
 tunc cum apparet significat naturam ita vincere, vt
 non modo alimentum conficiat, sed & crudum suc-
 cum aggrediatur : Huius aggressionis signum edit hy-
 postasis. Vnde tam crebro dicimus alimentum dare
 non oportere, vt natura crudos & morbificos humores
 vincat, vt coquat, & nomen *πέψας* & *παραψας* ridi-
 culè & perperam vsurparetur, nisi materia morbifica
 coqui ac mitificari diceretur. Nec oporteret statuere
 vllam humorum cruditatem : sic valdè deceptus est
 Fernellius in morbis biliosis quod cohibitionem pu-
 tredinis videat sæpè finem morbo imponere : id est,
 vim morbi retundere : nam innumeri videntur ab a-
 cuto morbo liberati ob orgasmum repressum & putre-
 dinem cohibitam, aut incendium mitigatum, qui ta-
 men non conualescunt, donec decies aut eo plus ducta
 sit aluus. Tunc è statu insalubri in neutrum conici vi-
 dentur : nec enim integrè sani, nec ægri creduntur.
 Porro illud est valdè notandum quod ante diximus a-
 liquando in ægris humores qualitate peccare, aliquan-
 do quantitate, aliàs malignos esse, aliàs crudos. Ma-
 ligni haud hypostasi materiam dant, sed in his sufficit
 encephema. In crudis contra. Et videmus eos qui mul-

tis crudis succis abundant, quos natura non regit antequam cadant in morbum à somno sudare. Postmodum cum iam in morbum cecidere confusæ sunt vrinæ, sanguis putris, foetens sudor & multus. Si materia in venas refundatur, & renes appetat, hypostasis multa fit, & hac multa excreta statim conualescunt. Atque venit mihi nunc in mentem cur sæpè enæorema sufficiat. Hæc ratio probabilis videtur præter alias adductas: Materia morbifica non vno modo excluditur: aliquando per aluum solum, aliquando per vrinas, aliquando per hæmorrhodias, aliàs per hæmorrhagias, quod & ante diximus. Sæpè multiplex euacuatio vñ & eundem morbum soluit, sudor, alui proflusum, hæmorrhagia, mensium irritatio, & id genus alia. Maximè id euenit cum à plenitudine morbus est: vel vt ante diximus, potius euacuatio quàm qualitatis repressio requiritur. Quod 3. Epid. virgini Larissæ euenit. Multiplex enim euacuatio eam liberauit, idque sexto die. Aliquando ea materia subit venas, & confunditur cum sanguine, præsertim tenuior pars, & tunc in vrinis signa apparent. Aliquando hepar non transcendit, nec quicquam in venis perturbat & miscet. Vnde in quibusdam febribus etiam magnis sanguis incorruptus manet: in aliis statim putrescit, aut exalbescit, & fibris caret, aut alias qualitates acquirit, in aliis tantum incalescit. Et id fortè Fernelio imposuit vt crederet hypostaseos materiam non esse quid desectum de materia morbifica. Sed quoniam, ait Galenus, non ab inflammatione, non à maligna humorum abundantia morbus erat, sed à sola plenitudine. Et vt in morbo variæ partes afficiuntur, ita variæ sunt crises, vnde in febribus etiam veris sputa obseruantur, eaque etiam mala, si facile procedant, bono sunt. Nec pleuritis, nec peripneumonix suspicio est vlla. Id quod plerisque imponit ignorantibus vim naturæ corporis totius singulas partes lustrantis & expurgantis. Inter cætera verò id contra Fernelium facit, quod nisi hypostasis signum ederet coctionis humoris ipsius morbifici,

fici, tunc salutare crifes non contingerent cum
 in vrina mediocriter crassa hypostasis alba læuis & æ-
 qualis apparet, quæ natiui caloris robur ostendit. Crifes
 enim fiunt naturâ secernente noxios humores à bonis,
 eosque ad excretionem præparante, ex Galeni senten-
 tia, aut falsò Hipp. tuta omnia esse affirmasset, si talis
 vrina cum hypostasi laudabili appareat: asserit enim sect. 2.
part. 26
prog.
 non modo securitatem, sed & morbi breuitatem speran-
 dam esse, contra vero semper diffidendum cum vrina
 tenuis & alba cernitur & sine hypostasi: deinde verò ni-
 si hypostasis esset quid defectum de materia morbifica
 puri proportionem respondens, humorumque coctionem
 non indicaret, frustra consilium de exhibendis ca-
 tharticis caperetur, cum vrina laudabilis apparet
 in colore, consistentia & contentis: concocta enim
 medicari atque mouere oportet non cruda iuxta apho-
 rismi veritatem. At neque medicamento locus esse po-
 test & quandiu vrinæ tenues apparent affectus non sol-
 uuntur. Putris in alijs morbis putridis. In illis hypo-
 stasis ad pus accedit ob qualitates manifestas: in putridis
 morbis propius ad pus accedit tum ob qualitates & no-
 tas manifestas, tum ob materiam ipsam quæ in se & ra-
 tione sui eadem est ac ea quæ abscessum facit. Immo
 quæ in febre abscessum facit, pars est illius materiei quæ
 per vasa vagatur. Sed locorum differentia, & caloris
 agendi modus, & vis partium interiorum ideâ facit dis-
 ferre pus & hypostasin. Et tamen reuera est sæpè pars
 materiei morbificæ, siue jam ea actu talis sit, siue pote-
 state. Nam nullum corpus integrè sanum est quod suc-
 co crudo non abundet. Succus autem is crudus aliter se
 se habet in ægris & in sanis. Et hoc imposuit ijs qui de in-
 dustria, Galenum oppugnare voluerunt. Nam admira-
 bilis est humorum confluxus à mesenterio & alijs parti-
 bus in venas, & à venis in renes. Et qui existimant in sy-
 nocho sanguinem in vitio non esse, non possunt sibi per-
 suadere hypostaseos materiam aliquid esse de materia
 morbifica. Ac jam diuturno nostro desiderio satisfac-
 eisse videmur. Quod cum ab animo candido contradi-

cendi studium longè à sese amandante profectum sit, candidiore excipiedum videtur. Ac nos ipsi profitemur multa, in eo præsertim quod est de hypostasi opusculo, asseuerasse, multa proposuisse, nullius antiqui scriptoris autoritate innixos. Multa nostro Marte parauimus & effinximus, quæ cum iudicis acutioris examen subibunt, facillè refellentur ac euerrentur. Sed in hoc perplexo negotio, & re minimè adhuc intellecta, licet nomen hypostascos omnibus in ore sit, licuit aliquid experiri, & excogitasse quod doctioribus viam fortè ad meliora est patefacturum. Quidquid sit, boni consulant necne nil moror, Reipublicæ consulere mihi animus est.

*In Ballonij libros de Arthritide & Calculo
aduersus Fernelium.*

I Nuenit Princeps Medicorum, noxius unde
Desluit extremos humor in articulos.
Et docuit, qui vesica subsidit in ima
Calculus unde ortum materiâmq; trahat.
Hæc Coi decreta Senis coluere minores:
Vnus sustinuit carpere Fernelius.
Non tulit hoc factum Ballonius, induit arma,
Et stetit à magni partibus Hippocratis.
Asclepi pronepos tanto latare patrono,
Per quem post cineres claratropheæ refers.
At tu sic istos legito, studiose, libellos,
Non sis ut inde tibi calculus, aut prodagra.

H. Valerius.

GV LIELMO CAPELLÆ

Φιλοπρωτατω Doctori Medico Paris.

Clarissimo.

Gul. de BAILLOV Doctor Medicus

Parisiensis S. P. D.

Osce quatuor libellos, tanquam ingenij mei liberos, non tam perfecto quàm abortiuo partu editos tibi tuæque fidei relinquo. Abortionis causa fuit officij mei munus quod malè studiorum perpetuitati consulit. Minutulos & imperfectos eos perficies, & pollice magis industrio expolies. Illi quidem vobis ceperunt placere, at non mirum: nostri enim sunt. Quisque autem in ea re quam adamat, facile cæcutit. Si alijs displiceant, id fortè non vitio eorum qui eos excipient limamque adhibebunt, sed rei ipsius imbecillitati tribuendum est. Nisi fortè illos paulò alienior animus à vero seduxerit. Sum cuique iudicium, & omnes, pro suo quisque arbitratu, aliter atque aliter eadem de re sentiunt. Et qui ad cuiusque arbitrium se scribere posse confidit, is *φειλαστος* tanquam animi morbo laborans, non tam suam fiduciam quam infantiam declarat. Tandem tamen rebus diiudicatis & expensis eodem benè iudicantium sensa diriguntur. Eorum qui ad eundem scopum collimant, inutilis sæpè labor est, tandem collimandi assiduitate à multis scopus feritur. Velim hos liberos, tanquam pignora post supremum diem, liberali custodia retineas, & cum ijs benigniùs agas. Et cum vnguem limamque adhibueris, eos ad meremittes. Retinebunt, credo, suum colorem, succum, sanguinem, fortasse ornatu vestem. Falsa quadam impragnatione quintus foetus animus parturiebat. Sed dum severior Religio eum strictiori pedum lege coercebat, claudicare fecit. Hanc imbecillitatem si eleuauero, *ὁ Quintus* quintus ad reliquos accedet. Quidquid laboris tibi necessitudinis veteris frutus beneficio imposui, idem, aut maius, si res postulabit in antiqua illa possessione, in qua iam furculum defregi, suscipiam.

Valc.

GVLIELMVS CAPELLA MEDICVS
PARISIENSIS.

Gulielmo de BAILLOV Medico Parisiensi doctissimo
Ε ΦΙΛΑΡΕΤΕΡΩ S. P. D.

On perinde vt ex iudicio amor, sic perpetuo ex amore iudicium proficisci debet. Hoc ideo præmitto quod cum φιλολογίας studium atq̃ etioris vincali præter communes rationes inter nos causa fuerit. Non tamẽ existimare velim poliendis liberis tuis, qui ipsi per se politissimi sunt operam aliquam ἀξιολογον me præstare posse. Nam præterquam quod commendatione paterna proles ipsa gratiosior redditur, est etiam in hac pueritia ingenuitate & candore, ac in adolescentis ætatis spe & mûditie nescio quid magis quam in patribus ipsis amabile. Sic quæ honesta quadam φιλορικῶ inter nos interdum agitabatur, ne nihil ageremus, eadem tam accurato, & limpido atque omni elocutionis; & florum genere ac luminum varietate, diuine stylo pertractata, veritatis ipsas vt pomposæ matronæ maiestatisque ac nitoris plenæ patrocinium præ se ferunt, & angustiora muld̃ mihi sunt visa. Ita queremur ad te libellos, elogio potius quam vngue vel lima dignos & insignis, quatuor reuera liberos, immo libertatis & veritatis libertos. Quintum si addideris, quem non editum ideo fortasse suppressis quia pedibus sex nititur, quinque liberorum jus erit integrum tibi per quod pupillarem tutelam præterquam ipsius veritatis reculare licebit. Si seriûs quàm expectares præstiti id eo consilio feci ne me deinceps φιλοκινῶς τῶν voces, sed φιλάρετῶν vel φιλάργῶν. Ita me nouûmque retinet at, nouûmque renocabat ad relegendum orationis suauitas. vt tamen tibi sat agentiac curioso patri satisfaciam qui tibi in hoc studia publica inuandi studio nunquam satisfacis. Adnotaui quædam fortasse leuiora quæ scio non omnibus placitura. Ita in vijs quantimais publicis & ab omnibus tritis restat semper aliquid laboris in sentibus expurgandis infumendum. Tuum erit æqui bonique consilire, vt omnes meas iugas soles. Neq; enim aut delatorẽ aut præuicatorẽ egi sed amicum quo nomine mihi etiam sum amicior. Vale. ὁ φιλόλογος.